Jaarstukken 2022

Leidschendam-Voorburg

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
1 Algemeen 4
1.1 Bestuurlijke samenvatting 5
1.2 Jaarcijfers 2022 in 1 oogopslag 17
1.3 Leeswijzer 18
2 Jaarverslag 19
3 Programma's 20
Programma 0. Bestuur en Ondersteuning 21
Programma 1. Veiligheid 28
Programma 2. Verkeer en Vervoer 32
Programma 3. Economie 44
Programma 4. Onderwijs 50
Programma 5. Sport, cultuur en recreatie 57
Programma 6. Sociaal domein 68
Programma 7. Volksgezondheid en milieu 93
Programma 8. Bouwen en wonen (VHLOSV) 105
Algemene dekkingsmiddelen 113
Overhead 120
Vennootschapsbelasting 122
Onvoorzien 124
4 Paragrafen 126
Lokale Heffingen 127
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 134
Onderhoud Kapitaalgoederen 150
Financiering 159
Bedrijfsvoering 166
Verbonden Partijen 171
Grondbeleid 186
Duurzaamheid 191
Wet open overheid 192
5 Jaarrekening 193
5.1 Waarderingsgrondslagen 194
5.2 Overzicht van baten en lasten 198
5.3 Begrotingsrechtmatigheid 200
5.4 Financiële resultaten per programma 203

5.5 Balans met toelichting 227
5.6 Realisatie investeringsplan 259
5.7 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA-Bijlage) 268
5.8 Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld 285
5.9 Wet Normering Topinkomens (WNT) 287
5.10 Overige jaarrekening gegevens 290
6 Bijlagen 311
6.1 Subsidielijst 312
6.2 Kostendeclaratie college 313
6.3 Integriteit 314
6.4 Indicatoren 315
6.5 Kerngegevens 322

1 Algemeen

1.1 Bestuurlijke samenvatting

Voorwoord

In dit jaarverslag staan veel feiten en cijfers over 2022. Een van de belangrijkste cijfers is het opkomstpercentage van de gemeenteraadsverkiezingen: 51,15%. We zijn blij dat ruim 30.000 bewoners hun stem hebben uitgebracht. Helaas zegt het ook dat heel veel bewoners niet hebben gestemd. Het is een cijfer dat zegt: we moeten minder over de burger beslissen en meer mét de burger beslissen. Dit college dat in 2022 is gestart, neemt deze opdracht zeer serieus. We hebben ambities, we willen behouden wat goed is en goed gaat, en ons doel is om de komende jaren samen met de raad de gemeente en inwoners dichterbij elkaar te brengen.

Begin 2022 zat Nederland nog in coronamaatregelen. Die verdwenen nog meer naar de achtergrond door oorlog in Europa. We hebben op Overgoo opvang gerealiseerd voor ontheemden uit Oekraïne en daarna tijdelijke opvang voor asielzoekers. Financieel was 2022 niet voor iedereen even makkelijk. We hebben kwetsbare inwoners een energietoeslag gegeven en inwoners zijn geholpen met de afwikkeling van de toeslagenaffaire. We werkten bovendien hard om de druk op de woningmarkt te verlagen.

Ook op het gebied van participatie zijn er stappen gezet. De gemeenteraad stelde de Participatieleidraad vast. Een mooi staaltje participatie, omdat deze samen met inwoners, verenigingen, projectontwikkelaars en ambtenaren is gemaakt. Met deze leidraad kunnen mensen die goede ideeën hebben om onze gemeente mooier te maken, gebruiken om deze ook echt te realiseren.

Naast het bijstaan van vele inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers in deze voortdurende crisis, is het reguliere werk ook doorgegaan. Weg- en groenonderhoud, schuldhulpverlening, paspoorten uitgeven, bouwvergunningen, subsidies voor cultuur, zorg, jeugd en nog veel meer. We hebben inwoners tijdens voorlichtingsavonden verteld hoe ze energiebesparende maatregelen in hun huizen kunnen treffen. De avonden waren drukbezocht en de tips zijn in veel gevallen opgevolgd. De collectieve inkoop voor isolatiemaatregelen was een groot succes. Ook hebben we samen met inwoners gekeken naar het groen in onze mooie gemeente. De nadruk lag op klimaatbestendigheid, ook bij bijvoorbeeld rioleringsprojecten. Verder is zoals beloofd het aantal boa’s uitgebreid: van 15 naar 21.

Dit college is dankbaar dat het ‘t vertrouwen heeft gekregen om dit mooie stukje van de wereld te besturen. En trots dat zij zoveel betrokken inwoners en maatschappelijke organisaties mag verbinden. Dit jaarverslag is dan ook van u allen, en met u allen bouwen wij verder aan vooruitgang.

Het college van burgemeester en wethouders,

Martijn Vroom
Astrid van Eekelen
Bianca Bremer
Marcel Belt
Philip van Veller
Jeffrey Keus

Samenvatting: wat hebben we gedaan in 2022

De hoofdlijnen van wéér een roerig jaar

Het jaar 2022 had voor velen het jaar moeten worden waarin de wereld, en dus ook Leidschendam-Voorburg, zich weer zou oprichten na 2 jaar coronacrisis. Maar de inval van Rusland in Oekraïne zette onze wereld opnieuw op zijn kop. Het college is er trots op dat er langdurig tijdelijke huisvesting en maatschappelijke ondersteuning is ingericht voor ontheemden uit Oekraïne. Dit had niet gekund zonder de steun van de vele betrokken vrijwilligers en organisaties en we zijn dankbaar en blij dat dit gezamenlijk is bereikt.

Gedurende de periode 29 juni tot 12 juli zijn er asielzoekers gehuisvest op het sportcomplex De Kastelenring in Leidschendam. In samenwerking met voetbalvereniging RKAVV en de betrokkenheid van vele vrijwilligers is het aanmeldcentrum in Ter Apel tijdelijk geholpen.

Veel inwoners zagen als gevolg van de torenhoge energieprijzen hun koopkracht ernstig dalen, en kwamen daardoor zelfs in financiële problemen. Het college heeft inwoners, ondernemers en organisaties gesteund door rijksregelingen voor inkomensondersteuning voortvarend uit te voeren. Omdat de energiecrisis geen kortdurende gebeurtenis is, heeft de raad eind 2022 met de Bestemmingsreserve Ondersteuning Energielasten geld apart gezet. Hiermee worden ook in de toekomst degenen ondersteund die hulp nodig hebben als gevolg van de energiecrisis.

Daarnaast ging ook al het ‘gewone’ werk door. Denk aan onder andere het verbeteren van de bereikbaarheid, het aantrekkelijker en veiliger maken van de woonomgeving, het bouwen van huizen, het ondersteunen van de kwetsbare groepen in de samenleving, stimuleren van sport en cultuur en inzetten op verduurzaming. Het takenpakket van een gemeente is omvangrijk en de verwachtingen van onze inwoners zijn hoog. Aan al die taken heeft het college zo goed mogelijk uitvoering gegeven, waarbij daarnaast ook gewerkt is aan het verbeteren van de relatie tussen overheid en inwoner, het op peil houden van de ambtelijke organisatie in tijden van een gespannen arbeidsmarkt en het verbeteren van de samenwerking met (buur)gemeenten.

Voor en met inwoners

De algehele trend, recente landelijke ontwikkelingen (toeslagen, Groninger gaswinning), en lokale ontwikkelingen (NTA-onderzoek) verslechteren de relatie tussen inwoner en overheid. Ook de relatief lage opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen is een belangrijk signaal. Het college zet zich in om deze relatie te verbeteren.

In 2022 is gestart met de uitwerking van de Inspraak- en participatieverordening. Daarbij zijn inwoners nauw betrokken, om zo te komen tot goede en heldere afspraken over hoe participatie ingezet kan worden in Leidschendam-Voorburg. De participatieleidraad is inmiddels, na inzet van vele betrokkenen, tot stand gekomen.

In januari 2022 gaf het college aan de gegevensbescherming binnen de gemeentelijke organisatie versneld te willen verbeteren. Personele wisselingen hebben de voortgang bemoeilijkt. Wel is het privacy bewustzijn in de organisatie sterk toegenomen en zijn goede stappen gezet om de basisinstrumenten en -registraties te verbeteren. Het college beseft dat gegevensbescherming nooit af is en spant zich er daarom blijvend voor in.
De gemeente maakt het voor onze inwoners steeds eenvoudiger om zaken digitaal te regelen. Bij het Servicecentrum vragen inwonersrijbewijzen, reisdocumenten en vele andere producten en diensten aan. Om die aanvragen sneller en efficiënter te laten verlopen digitaliseren we steeds meer. Zo werden in 2022 (na een start in augustus) al 361 rijbewijzen digitaal verstrekt.

Ook zijn er bijna 1.800 aanvragen bij Burgerzaken geheel of gedeeltelijk digitaal verwerkt, zonder dat een bezoek aan het Servicecentrum nodig was. Maatwerk blijft wel altijd mogelijk, begin 2022 heeft de gemeente bij ouderen of zieken documenten thuisbezorgd.

Wonen, werken en recreëren in een aantrekkelijke omgeving

Sinds het begin van de oorlog in Oekraïne heeft het college zich in nauwe samenwerking met regiogemeenten en partners ingezet voor de opvang en ondersteuning van ontheemden uit Oekraïne. In 2022 is de locatie Overgoo gerealiseerd voor de langdurige tijdelijke huisvesting. Er wonen nu ongeveer 200 mensen. Er zijn ook een aantal ontheemden uit Oekraïne (144) ondergebracht bij gastgezinnen.

In 2022 zijn we verdergegaan met voorbereidingen voor de invoering van de Omgevingswet. De invoering is nu beoogd in 2024. Diverse bouwstenen van de omgevingsvisie zijn opgeleverd, de gemeentelijke regelgeving is toegespitst op het Omgevingsplan, de werkprocessen vergunningverlening en dienstverlening zijn aangepast op de Omgevingswet, alsook toezicht en handhaving. Daarnaast is er breed getraind met de nieuwe werkwijze die de Omgevingswet vereist.

Iedereen wil een dak boven zijn hoofd en een eigen plek. De woningmarkt in Nederland is krap, ook in Leidschendam-Voorburg. We gaan door met woningen realiseren. Daarbij kiezen we voor 30% sociaal en 20% middenduur. In 2022 zijn er ruim 300 woningen opgeleverd. We spannen ons ook in voor het behoud van woningen en wijken met een bijzonder en/of historisch karakter. Het bijzondere Oranjekwartier heeft daarom in 2022 de status van gemeentelijk monument gekregen. Verder zijn er plannen gemaakt voor de ontwikkeling van de Van Ruysdaellaan, Klein Plaspoelpolder en de Vlietweg. Tenslotte is het onderzoek naar mogelijke locaties voor flexwoningen voor spoedzoekers gestart om zo de druk op de sociale woningbouw te verminderen. De hoge inflatie, stijgende rente en stijgende bouwkosten zijn een bron van zorg voor het gewenste bouwtempo in de nabije toekomst.

Voor winkelcentrum Julianabaan zijn we gestart met het ontwikkelen van een integrale gebiedsvisie waarin ook de raadmoties voor de ondergrondse parkeergarage en de inpasbaarheid van een cultuurgebouw worden meegenomen. In lijn met het raadsbesluit zijn ook de voorbereidingen gestart voor de verhuizing en verbouwing van de bibliotheek in Leidschendam.

In juli 2022 lag het Ontwerp bestemmingsplan ‘Doorontwikkeling Vlietland Noord’ ter inzage en in september is samen met de provincie en projectontwikkelaar een raadinformatiebijeenkomst georganiseerd voor de gemeenteraden van Leidschendam-Voorburg, Leiden en Voorschoten en voor Provinciale Staten van Zuid-Holland.

Het college heeft meer geld ter beschikking gesteld voor de realisatie van Groen-Blauwe projecten, waarvoor de uitvoering in 2023 moet beginnen. Maar ook in het reguliere werk aan het openbaar groen versterken en verbeteren we het ecosysteem. Denk daarbij aan het aanplanten van extra bomen en het vervangen van bestrating door groen. In 2022 is Het Nieuwe Inzamelen in alle wijken ingevoerd, de inzamelfrequenties zijn aangepast en nascheiding bij hoogbouw is ingevoerd. Monitoring van de vuilgraad en verzoeken van inwoners leiden soms tot aanpassingen, maar er zijn geen grote knelpunten gesignaleerd. De VANG-norm van 100 kg restafval per persoon wordt nog niet bereikt.

Leidschendam-Voorburg wil een goed vestigingsklimaat creëren en behouden voor bedrijven en ondernemers. In 2022 hebben we besloten de ondernemersfondsen Leidschendam-Centrum en Huygenskwartier financieel te blijven ondersteunen. Om de verduurzaming van zakelijk vastgoed te versnellen biedt de gemeente samen met marktpartijen een gratis energiescan aan ondernemers aan. Ook is in 2022 gestart met het opstellen van het nieuwe terrassenbeleid. Vooruitlopend op dit beleid hebben de verruiming van de terrassen vanuit coronabeleid nog een laatste keert verlengd. Om onze

mooie gemeente te promoten en recreatie en toerisme te stimuleren is de promotiecampagne ‘Laat je verrassen’ voortgezet.

We hebben de focus verlegd naar de ondernemers in de recreatieve sector, de retail en de horeca, aangezien zij financieel extra hard zijn getroffen door de coronamaatregelen. Naast aandacht voor activiteiten en evenementen op de website voor extra promotie, hebben we een ondernemers toolkit ontwikkeld met promotiemiddelen.

Steun voor wie het nodig heeft

Ontheemden uit Oekraïne , de toeslagenaffaire en de energiearmoede hebben het college voor nieuwe uitvoeringsopgaven in het sociaal domein gesteld. Van het uitvoerend vermogen van de gemeente is in 2022 wederom veel meer gevraagd dan voorzien, na twee uitdagende corona-jaren (TOZO 1-4, TONK). In 2022 werd duidelijk dat in toenemende mate de adequate uitvoering van de reguliere taken in het sociaal domein in gevaar komt. De gespannen situatie op de arbeidsmarkt draagt hieraan bij.

De rol van het college voor de opvang van en ondersteuning aan ontheemden uit Oekraïne is niet alleen een kwestie van huisvesten. Het raakt ook veel andere taken, van informatievoorziening en inschrijvingen in het basisregister tot het uitkeren van leefgeld en het bieden van onderwijs en taalondersteuning. Twee belangrijke onderdelen zijn het uitkeren van leefgeld en het organiseren van onderwijs. Op locatie De Haar is op 7 juni 2022 gestart met het geven van onderwijs aan Oekraïense kinderen van 4 tot en met 12 jaar oud.

De hulp aan de gedupeerden van de toeslagenaffaire heeft zich in 2022 verbreed en verdiept. De ondersteuning omvat nu vijf leefgebieden. Hierbij wordt een plan van aanpak opgesteld waarin de nieuwe start van de gedupeerde centraal staat. Bovendien is duidelijk geworden dat herstellen van de schade nog jaren duurt vanwege de enorme impact op de levens van de getroffenen duurt. We zijn erop voorbereid om vanaf 2023 de ondersteuning te starten aan kinderen en ex-partners van gedupeerden en aan gedupeerden die momenteel in het buitenland wonen.

Met de Energietoeslag heeft het Rijk een grootschalige ingreep gedaan om huishoudens die gebukt gaan onder de hoge energieprijzen, met extra geld te ondersteunen. De uitvoering is belegd bij de gemeenten en daarvoor is onder hoge druk een uitvoeringsorganisatie ingericht. Deze Energietoeslag is in Leidschendam-Voorburg in 2022 vervolgens 2.703 keer uitgekeerd. Met het oog op de langere termijn heeft de raad besloten een bestemmingsreserve te creëren om ook de komende tijd nog maatregelen te kunnen nemen die de ernstige gevolgen van de hoge energieprijzen kunnen dempen.

Naast deze acute extra taken waarvoor het college zijn verantwoordelijkheid heeft genomen, is ook de reguliere maatschappelijke ondersteuning doorontwikkeld. Met de aanscherping van het Sociaal Kompas heeft het college een gerichtere en duidelijkere lijn ingezet voor adequate maatschappelijke ondersteuning voor hen die het nodig hebben. De nadruk is komen te liggen op preventief in plaats van curatief, zorg voor degenen die dit het hardst nodig hebben en meer integraliteit. Er is gewerkt aan het opzetten van pilots waarin wordt toegewerkt naar één gezin, één plan en één regisseur, zodat gezinnen met meerdere problemen effectiever kunnen worden geholpen. Maatschappelijke partners en organisaties die geworteld zijn in de wijken en buurten werken mee aan ondersteuning dicht bij huis.

We zijn gestart met het opstellen van het nieuwe re-integratie en participatiebeleid. Bewoners met een bijstandsuitkering krijgen ondersteuning naar werk of het participeren in de samenleving. Parallel aan de voorbereiding van het nieuwe beleid is gestart met verschillende pilots om kennis op te doen over een andere aanpak, met meer focus op de participatiegroep (inwoners met een langere afstand tot de arbeidsmarkt).

Op 1 januari 2022 is ook de nieuwe Wet inburgering ingegaan die de gemeente meer regie geeft over de inburgeringsplicht. In 2022 is het college gestart met het bieden van begeleiding op het gebied van taal, arbeidsmarkt en sociale activiteiten. Er is contact geweest met 108 inburgeraars die onder de nieuwe wet vallen.

In het onderwijs zijn we gestart met het opstellen van een Lokale Educatieve Agenda 2023-2027 en hebben we de preventieve aanpak schoolverlaters verstevigd. Ook is het leerlingenvervoer opnieuw aanbesteed. Ook zijn in 2022 bijeenkomsten en trainingen georganiseerd om de lokale coalitie tegen eenzaamheid te verstevigen. Verder is de aanpak van schuldhulp geïntensiveerd. Daarbij wordt sterker ingezet op vroegtijdige signalering en proactief aanbieden van hulp. Het loket voor schuldhulpverlening aan ondernemers is opgestart en loopt door in 2023. Door mensen met een bijstandsuitkering beter te begeleiden, is het totale bestand met meer dan 3% gedaald. Daarnaast hebben we meer beschutte werkplekken gecreëerd en zijn meer re-integratietrajecten ingekocht.

Jeugdzorg blijft een complex vraagstuk. De landelijke discussie over de hervormingsagenda is nog steeds niet afgerond waardoor een duidelijk handelingskader uitblijft. Daarnaast heeft de gemeente Den Haag ervoor gekozen om vanaf 2024 jeugdzorg anders te organiseren, wat ook effecten heeft op de regionale samenwerking. Tegelijk gaat ook het zorgen door: circa 2.000 jongeren hebben in 2022 geïndiceerde jeugdhulp aangevraagd en gekregen.

Het programma Sterk voor Noord stond in 2022 in het teken van gerichte acties in de wijk en het maken van uitvoeringsplannen samen met onze maatschappelijke partners. Zo krijgen de eerste kinderen begeleiding vanuit het project ‘Kinderen op gezond gewicht’, is de afvalproblematiek verminderd en helpen participatieconsulenten inwoners op weg naar werk. Verder zijn er voorbereidingen getroffen voor onder andere het Jongeren Perspectief Fonds, zodat de uitvoering in 2023 van start kan gaan. In de uitvoeringsplannen zijn de doelen en ambities van het programma vertaald naar concrete acties en bijbehorende middelen voor de komende jaren (vanaf 2023).

Bereikbaar te voet, fiets, ov en auto

Westfield Mall of the Netherlands (de Mall) blijft groeiende aantallen bezoekers trekken sinds de opening in 2021. Om dat in goede banen te leiden, werkt de gemeente Leidschendam-Voorburg, met Rijkswaterstaat, Zuid-Holland Bereikbaar, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), eigenaar Unibail-Rodamco-Westfield en HTM samen aan een betere doorstroming in het gebied. In 2022 is langs de lijn van het in februari 2022 genomen raadsbesluit de verkeerssituatie verder verbeterd door het optimaliseren van de slimme verkeerslichten (iVRI's) en het parkeerverwijssysteem. Ook wordt - naast automobiliteit - meer ingezet op fiets en openbaar vervoer. Daarnaast onderzoeken we de financiële haalbaarheid van een automatisch rijdende OV-shuttle tussen station Mariahoeve en de Mall. Met subsidie van het Rijk en de MRDH is een aantal extra verkeersveiligheidsprojecten voorbereid. Ook werd de herinrichting van de Dr. van Noortstraat in Stompwijk uitgevoerd en is de Veenpoldersweg opgeleverd en opengesteld voor het verkeer.

In 2022 is gewerkt aan een systeem om parkeerontheffingen digitaal te verlenen. Meerdere disciplines binnen de gemeente hebben samengewerkt om het systeem per januari 2023 operationeel te krijgen. Het systeem verbetert de service en dienstverlening naar inwoners. Tevens versimpelt het administratieve handelingen en kunnen beleidswijzigingen makkelijk geïmplementeerd worden.

Veiligheid, een gezamenlijke verantwoordelijkheid

Zoals aangegeven in het coalitieakkoord, heeft het college geïnvesteerd in veiligheid. De gemeente heeft ingezet op behoud en versterking van de handhavingscapaciteit door een structurele uitbreiding van het aantal boa’s. In 2022 is ook het sub-team ‘bijzondere wetten’ van de boa’s uitgebreid. Hierdoor kunnen we structureel controleren bij evenementen, is er meer aandacht voor alcoholgebruik bij para-commerciële inrichtingen en reageren we adequaat op (overlast)meldingen. Ten slotte is er ook meer tijd voor controles in het kader van de Basisregistratie Personen.

In 2022 is bovendien gestart met de invulling van de wijkgerichte dienstverlening, ook een speerpunt uit het coalitieakkoord. Een regisseur wijkveiligheid is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van wijkactieplannen. Dit doet de regisseur samen met de bewoners en ondernemers. Wijken worden op deze manier direct betrokken bij de uitvoering van het veiligheidsbeleid en de handhaving, waardoor gericht maatwerk (afgestemd op aard, omvang en problematiek in de wijk) mogelijk wordt. Inwoners beschikken hiermee over een belangrijke verbinding met de gemeente.

Ook zijn boa's gekoppeld aan specifieke wijken. Zo ontstaat er een hechtere samenwerking en is er een nauwere verbinding met de partners in de wijken, zoals politie, woningbouwcoöperaties en hulpverleningsinstanties. Een concreet en recent voorbeeld van deze samenwerking is de aanpak rondom het gebouw van de Koreaanse kerk. In deze casus is nauw opgetrokken met de politie. Op verschillende tijden, ook 's nachts, is op deze locatie gecontroleerd en is er een gemeenschappelijk beeld geschetst van de situatie. Aan de hand van dit gemeenschappelijke beeld hebben we een gezamenlijke aanpak bepaald.

Deze versterkingen komen ook terug de Nota Veiligheid 2023-2026 die de raad op 6 december 2022 heeft vastgesteld. Het opstellen en uitvoeren van wijkactieplannen in samenspraak met inwoners en veiligheidspartners, is een hoeksteen van deze nota. Daarnaast krijgen regionale speerpunten, zoals ondermijning, maatschappelijk ongenoegen, cyberveiligheid, jeugd en veiligheid en zorg en veiligheid ook lokale prioriteit in de Nota Veiligheid.

Duurzame toekomst en goede leefomgeving voor iedereen

In 2022 is in de Heuvel/Amstelwijk als eerste wijk gestart met de transitie naar een aardgasvrije wijk. De inwoners zijn hierover per brief geïnformeerd. Op 28 september en 5 oktober 2022 zijn er twee informatiebijeenkomsten voor eigenaren, Verenigingen van Eigenaren (VvE's) en huurders van een woning in De Heuvel/Amstelwijk gehouden. Vanuit het Rijk is van het Proeftuin programma Aardgasvrije Wijken een subsidiebedrag van € 4 miljoen toegekend voor het uitvoeren van een verkenning naar de mogelijkheden voor het toepassen van aquathermie en aardgasvrij maken van 500 woningen in de Amstel-Heuvelwijk.

Inwoners deden 724 subsidieaanvragen voor isolatie van hun woning en/of de aanleg van een groendak in 2022. Het subsidiebudget voor 2022 is daarmee volledig benut. Daarnaast is in 2022 aan 47 particuliere eigenaren door de gemeente een rentekorting verstrekt. De rentekortingregeling geldt voor particuliere eigenaren van woningen en eigenaren van woningen die onderdeel van een VvE zijn, en die een beroep hebben gedaan op de landelijke energie bespaarlening. De vraag naar energie bespaarleningen was lager dan verwacht. Daarom is eind 2022 een deel van het budget verschoven naar de subsidieregeling die bijna was uitgeput. Er zijn diverse webinars en workshops georganiseerd om inwoners te informeren over de mogelijkheden om te verduurzamen. In 2022 is begonnen met de aanpak van energiearmoede met de inzet van besparingsmaatregelen. Met de woningbouwcorporaties zijn afspraken gemaakt om enkele complexen te verduurzamen en om voor een aantal (overwegend gemengde) VvE's meerjarenonderhoudsplannen te maken om tot verduurzaming te komen. Ook is gestart met de inzet van Energiehulpen die kleine maatregelen uitvoeren in slecht geïsoleerde complexen waar meer energiearmoede voorkomt.

De vastgestelde notitie Duurzaam Bouwen bevat onze visie op de verduurzaming van de gebouwde omgeving en geeft richting aan het beleid voor de komende jaren. Ten behoeve van cofinanciering van isolatie en ventilatiemaatregelen bij de verduurzaming van onderwijshuisvesting is een voorziening verduurzaming onderwijshuisvesting vastgesteld. In 2022 is van die regeling nog geen gebruik gemaakt.

Het huishoudboekje 2022

Financiële resultaat 2022

Het jaarrekeningresultaat is € 5,9 miljoen voordelig, wat ten opzichte van de begroting een voordeel betekent van € 3,5 miljoen. Een toelichting op hoofdlijnen is opgenomen in dit hoofdstuk. Bij de financiële samenvatting per programma is een gedetailleerde toelichting per programma opgenomen.

In het overzicht hieronder staat per programma welk bedrag was begroot, wat is uitgegeven en wat het verschil tussen beiden is. Een min in de kolom ‘Begroting’ en de kolom ‘Jaarrekening’ staat voor een last. Een min in de kolom ‘Verschil’ betekent een nadelig verschil: er is meer uitgegeven of minder ontvangen dan begroot. Een plus betekent een voordelig verschil: er is minder uitgegeven dan begroot of meer ontvangen dan begroot.

Programma	Begroting na wijz. 2022	Jaarrekening 2022	Verschil
Bestuur en Ondersteuning	-6.897	-6.264	633
Veiligheid	-8.890	-8.932	-42
Verkeer en Vervoer	-11.339	-9.733	1.606
Economie	-1.048	-435	614
Onderwijs	-5.903	-5.748	156
Sport, cultuur en recreatie	-17.106	-16.173	932
Sociaal domein	-76.542	-75.508	1.034
Volksgezondheid en milieu	853	1.009	157
VHLOSV	-4.295	-7.558	-3.263
Algemene Dekkingsmiddelen	161.099	162.967	1.867
Overhead	-33.745	-32.492	1.253
Vennootschapsbelasting	-30	-68	-38
Onvoorziene uitgaven	-100	0	100
Totaal van lasten en baten	**-3.944**	**1.065**	**5.009**
Mutaties reserves	6.413	4.884	-1.530
Totaal	**2.470**	**5.949**	**3.479**

Bedragen x € 1.000

De rode draad voor veel afwijkingen is dat zij worden veroorzaakt door extra ontvangsten voor activiteiten die nog in 2023 uitgevoerd zullen worden of in de toekomst mogelijk tot extra lasten zullen leiden. Daarnaast zijn er werkzaamheden en projecten die nog niet in 2022 uitgevoerd of afgerond konden worden. Het valt op dat de open einde regelingen in het sociaal domein dit jaar per saldo geen grote afwijkingen ten opzichte van de begroting laten zien. Kanttekening hierbij is dat het voorziene nadeel op de BUIG reeds verwerkt is in de begroting via de 2^{e} tussentijdse rapportage 2022. De herziening van de grondexploitaties levert tenslotte een relatief groot nadeel op. De grootste afwijkingen (voor- en nadelen) zijn in de onderstaande tabel opgenomen.

Samenvatting afwijkingen	Totaal
Verschuiving werkzaamheden	2.319.000
Decembercirculaire 2022 (met name energietoeslag 2023)	2.337.000
Vergoedingen graafwerkzaamheden openbare ruimte	500.000
Businesscase sociale woningbouw	220.000
Aanpassingen pensioenen en wachtgeld	285.000
Herziening grondexploitaties	-2.367.000
Overige afwijkingen	185.000
Totaal	**3.479.000**

Bedragen x € 1

Verschuiving werkzaamheden € 2.319.000 (voordeel)
Een aantal geplande werkzaamheden worden om diverse redenen doorgeschoven naar 2023. Bij het doorschuiven van budgetten wordt kritisch gekeken naar de redenen om over te hevelen. Het betreft meestal incidentele budgetten voor werkzaamheden die al gestart zijn maar enige vertraging hebben opgelopen (vaak door externe afhankelijkheden). Het betreft onder andere de verder uitgestelde implementatie van de Omgevingswet, de uitvoeringskosten klimaatakkoord, het digitaliseren van de genealogische archieven, de uitvoeringsbudgetten voor groen-blauwe projecten en de herstelwerkzaamheden in Park Vreugd & Rust. In de bijlage bij deze jaarstukken is een volledig overzicht van de overhevelingen van budgetten 2022 naar 2023 te vinden.
Daarnaast is er ook een tweetal grotere effecten door verschuivingen die niet in de overhevelingen worden meegenomen:

- Bijdrage aan Leefbaarheid en mobiliteit Binckhorst (€700.000 voordeel): De financiële bijdrage aan t.b.v. de regionale bereikbaarheid was in 2023 geraamd op € 700.000, maar is niet uitgegeven omdat er in 2022 nog geen werkzaamheden zijn uitgevoerd aan de Verlengde Velostrada. Voorgesteld wordt om voor het totaalbudget van € 3,1 miljoen (geraamde uitgaven 2022 tot en met 2024) een nieuwe bestemmingsreserve te vormen, omdat de planning van de bijdrage aan dit regionale project niet goed voorspelbaar is. Eerder is dit ook gebeurd voor de bijdragen die de gemeente doet voor het ondergronds brengen van kabels en leidingen. Deze werkwijze voorkomt grote schommelingen in de gemeentelijke begroting.
- Bouwleges (€260.000 nadeel): Twee projecten (KPP- deellocatie 3A en Laan van Nieuw oosteinde 1- kerk) worden naar verwachting pas in 2023 uitgevoerd waardoor de bouwleges een jaar later zullen worden geïnd.

Decembercirculaire 2022 € 2.337.000 (voordeel)
Bij de decembercirculaire zijn middelen ontvangen voor de eerste € 500 aan energietoeslag voor 2023 zodat uitbetaling in 2022 kon plaatsvinden. Onze gemeente heeft daar niet voor gekozen zodat de energietoeslag in 2023 zal worden uitgekeerd aan rechthebbenden. Het volledige bedrag van €2 miljoen zal naar 2023 worden overgeheveld. Het overige voordeel in de decembercirculaire betreft kleine budgetaanpassingen met name in het sociaal domein. Daar waar deze middelen in 2023 benodigd zijn, worden ze meegenomen in de overhevelingen van budgetten uit 2022 naar 2023.

Vergoedingen graafwerkzaamheden openbare ruimte €500.000 (voordeel)
Wanneer een gemeente het recht verleent aan een externe partij om kabels en leidingen aan te leggen in de openbare ruimte dient hier een vergoeding voor betaald te worden. In 2022 hebben we voor de aanleg van glasvezelnetwerk de volledige vergoeding ontvangen (bij de begroting was uitgegaan van 90% in 2022 en 10% in 2023). Daarnaast zijn er ook incidenteel extra inkomsten door een hogere tegemoetkoming in de kosten voor degeneratiekosten en herstelwerkzaamheden aan bestrating door het aanleggen van overige kabels en leidingen.

De raad heeft middels het aannemen van Motie 702 Kwaliteitsimpuls openbare ruimte" afgesproken deze middelen op een later moment hiertoe in te zetten.

Businesscase sociale woningbouw € 220.000 (voordeel)
De middelen voor de businesscase sociale woningbouw 2020 zijn niet besteed, omdat besloten is om deze businesscase niet op te stellen. De wijk in kwestie (Leidschendam noord) heeft al relatief veel sociale woningbouw.

Aanpassingen (voorzieningen) pensioenen en wachtgeld per saldo € 285.000 (voordeel)
Er heeft een actualisatie van de voorzieningen voor pensioenen van Politieke Ambtsdragers plaatsgevonden. Voor de actuariële waardeberekeningen van de pensioenen is gebruik gemaakt van een hogere rekenrente. Daardoor hoeft er minder kapitaal in de voorziening te worden aangehouden. Oud wethouders hebben recht op wachtgeld. Hiervoor wordt een voorziening aangehouden. In 2022 zijn er oud wethouders aan de voorziening toegevoegd en is deze geactualiseerd op basis van de totale wachtgeld periode. De leidt tot een extra storting in de voorziening.

Herziening grondexploitaties € 2.367.000 (nadeel)
De drie gemeentelijk grondexploitaties (Vlietvoorde, Klein Plaspoel Polder en Rijnlandlaan) zijn geactualiseerd en leiden tot mutaties in de verliesvoorziening. Onder invloed van de verwachte toekomstige rentelasten en prijsstijgingen is een storting van afgerond € 2,5 miljoen in de verliesvoorziening van Vlietvoorde benodigd. Daarnaast is de grondexploitatie van Rijnlandlaan per 31 december 2022 afgesloten dat per saldo leidt tot een incidenteel voordeel van € 135.000.

Realisatie investeringsplan 2022
Voor 2022 stond een bedrag van € 36,6 miljoen aan investeringen gepland. In werkelijkheid is dat € 25,6 miljoen geworden. Dit betekent dat in 2022 circa 70% van het totaal beschikbare investeringsbedrag is uitgegeven. Ten opzichte van voorgaande jaren is een groter deel van de geplande investeringen gerealiseerd.

De totale afwijking op de geplande uitgaven bedraagt € 11 miljoen waarbij € 1,4 miljoen het gevolg is van het tegen lagere kosten afronden van de investering. Dit betekent dat € 9,6 miljoen van de geplande investeringsuitgaven wordt gefaseerd. De belangrijkste afwijkingen betreffen:

- Minder uitgaven voor de investeringen in sportvoorzieningen (€ 3,3 miljoen), met name vanwege een verschuiving van de fasering voor het Sportpark Westvliet en de realisatie van het Rugbycomplex.
- Bij de rioleringsprojecten is de realisatie € 2,5 miljoen lager dan begroot. Dit betreft voor een groot deel fasering van werkzaamheden en een voordeel (€ 0,8 miljoen) op het project rioolvervanging Strabolaan doordat het project tegen lagere kosten is gerealiseerd.
- Bij onderwijshuisvesting betreft het de afronding van het Nieuwe VO Veurs Voorburg waarbij de bouwkosten lager zijn uitgevallen (€ 0,8 miljoen voordeel). Bij de Nieuwbouw Vijverhof is sprake van een onderuitputting van het voorbereidingskrediet in 2022 (€ 0,4 miljoen fasering)
- Bij verkeer en vervoer € 2,4 miljoen lagere dan begroot. De grootste afwijkingen zijn de herinrichting Strabolaan (€ 0,4 miljoen voordeel), fasering van verkeersregelinstallaties, vervanging lichtmasten en aanpassing fysieke infrastructuur vanwege samenloop met andere projecten (€ 0,7 miljoen fasering), fasering door langere levertijden (€0,3 miljoen).

Weerstandsvermogen
Het risicoprofiel is nagenoeg gelijk ten opzichte van de jaarrekening 2021. De totale weerstandscapaciteit is in 2022 met afgerond € 10 miljoen afgenomen met name de onttrekkingen ten behoeve van het vormen van bestemmingsreserves voor Sterk voor Noord (€ 9 miljoen), Ondersteuning energielasten (€ 1,3 miljoen) en de Oekraïne crisis (€ 1,5 miljoen).
De weerstandscapaciteit is 8,6 maal zo groot als het risicoprofiel. Dat betekent dat het weerstandsvermogen, gemeten aan de algemene norm van de NAR, uitstekend is.

Afsluitend

In financiële zin is 2022 weer een bijzonder jaar geweest. Na de coronacrisis zagen gemeenten wéér veel nieuw werk op zich afkomen met de opvang en regelingen rondom Oekraïense vluchtelingen, de noodopvang van vluchtelingen omdat het in Ter Apel vastliep én de energiearmoede. Het extra werk wat hieruit voort kwam, in een krappe arbeidsmarkt, had significant effect op vrijwel alle werkzaamheden van de gemeente. Daarnaast heeft de onvoorspelbaarheid van de Rijksinkomsten en veelheid aan regelingen z'n weerslag op de voorspelbaarheid van de gemeentelijke financiën. In de financiële realisatie zien we dit in belangrijke mate terug door het verschuiven van activiteiten en/of middelen vanuit 2022 naar 2023.

Ondanks het financieel positieve exploitatieresultaat over 2022 is er nog geen zicht op voordelen die effect hebben op het structurele exploitatiesaldo in de meerjarenbegroting op de langere termijn. De verwachting is dat het effect van de wereldwijde prijsstijgingen én rentestijgingen beslag zullen gaan leggen op de toekomstige begrotingen. Met het negatieve resultaat op de grondexploitaties is dat ook in de jaarrekening 2022 al zichtbaar.

De afwijking van het jaarrekening resultaat in 2022 is overigens kleiner dan de voorgaande jaren. Dat heeft onder meer te maken met het feit dat er strakker is gestuurd op realistisch plannen, begroten en verantwoorden. Door middel van de tussentijdse rapportages is er bijgestuurd en zijn de benodigde financiële bijstellingen aan de raad voorgelegd.

Met het financiële resultaat over 2022 bevindt de gemeente zich nog wel in een goede positie om de onzekerheden voor 2023 en later het hoofd te kunnen bieden. Echter, de grote transitieopgaven, de effecten van mondiale spanningen, de financiële onzekerheden én de krappe arbeidsmarkt zijn van grote invloed op onze gemeente en maken het noodzaak om kritisch te blijven sturen en passende maatregelen te treffen.

1.2 Jaarcijfers 2022 in 1 oogopslag

Gemeentelijke jaarrekening 2022

Leidschendam-Voorburg

U ziet in één oogopslag wat de gemeente Leidschendam-Voorburg in 2022 heeft ontvangen en waar het geld aan is uitgegeven. Verder vindt u een greep uit de acties die afgelopen jaar zijn uitgevoerd.

Inkomsten (x 1.000 euro)

Lokale inkomsten	
Afvalstoffenheffing	12.808
Onroerendzaakbelasting	13.788
Dividend en rente	3.391
Gronden	121
Rioolheffing	7.274
Huren en pachten	4.597
Leges/overige belastingen	5.546
Subtotaal lokale heffingen	**47.525**

Bijdrage Rijk, subsidies en reserves	
Algemene uitkering Rijk	146.407
Subsidies en (rijks)bijdragen	37.302
per saldo onttrekking reserves	4.884
Overig	15.770
Subtotaal inkomsten	**204.362**
Totaal aan inkomsten	**251.887**

Uitgaven (x 1.000 euro)

Gemeentelijke programma's	
Bestuur en Ondersteuning	10.007
Veiligheid	9.137
Verkeer en Vervoer	10.671
Economie	1.954
Onderwijs	8.466
Sport, cultuur en recreatie	20.329
Sociaal domein	112.540
Volksgezondheid en milieu	20.956
VHLOSV	17.848
Overhead	32.722
Vennootschapsbelasting	68
Algemene dekkingsmiddelen	1.240
Totaal aan uitgaven	**245.939**
Positief resultaat	**5.949**

Wat is er in 2022 gedaan?

- ✓ Weg- en groenonderhoud
- ✓ Aantal boa's van 15 naar 22
- ✓ Participatieleidraad
- ✓ Opvang voor ontheemden uit Oekraïne
- ✓ Druk op woningmarkt verlagen
- ✓ Energiebesparende maatregelen
- ✓ Stap dichterbij de invoering Omgevingswet

Kijk voor het complete overzicht op **www.lv.nl/jaarverslag**

1.3 Leeswijzer

De jaarstukken 2022 bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid op de door de raad vastgestelde programma's. Er wordt antwoord gegeven op de drie W-vragen: Wat willen we bereiken, Wat hebben we daarvoor gedaan en Wat heeft het gekost.

De mate waarin we de beleidsspeerpunten, zoals opgenomen in de programmabegroting 2022, hebben gerealiseerd, brengen we tot uitdrukking met de volgende kleuren:

Status van de speerpunten van beleid per 31 december 2022	
GROEN	Speerpunt is gerealiseerd in 2022
ORANJE	Vertraging in de voorbereiding/uitvoering, speerpunt wordt afgerond in 2023
ROOD	Knelpunten in de voorbereiding/uitvoering, speerpunt wordt niet gerealiseerd

Bij de programmaverantwoordingen wordt per speerpunt een toelichting gegeven op de status per 31 december 2022. Het jaarverslag bevat ook de paragrafen die vanuit een dwarsdoorsnede een aantal specifieke thema's uitwerken.

De jaarrekening vormt het financiële gedeelte van de jaarstukken 2022. In de jaarrekening is een overzicht van de baten en lasten over 2022 opgenomen. Het bevat een toelichting op het overzicht van baten en lasten evenals de balans met toelichting.
De verplichte indicatoren zijn in de bijlage opgenomen. De vermelde cijfers zijn gebaseerd op de meest recente gegevens die door het CBS (www.waarstaatjegemeente.nl) zijn gepubliceerd.

2 Jaarverslag

3 Programma's

De programmaverantwoording bevat de verantwoording over de realisatie van de programma's en overzichten van de algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en de post onvoorzien.

De programmaverantwoording biedt per programma inzicht in:

- de wijze waarop getracht is de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken - Wat willen we bereiken?
- de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd - Wat hebben we daarvoor gedaan?
- de gerealiseerde baten en lasten - Wat heeft het gekost?

De verplichte indicatoren zijn in bijlage opgenomen. De vermelde cijfers zijn gebaseerd op de meest recente gegevens die door het CBS (www.waarstaatjegemeente.nl) zijn gepubliceerd.

Programma 0. Bestuur en Ondersteuning

Omschrijving

Dit programma gaat over het bestuur, de ondersteuning daarvan en de relatie tussen de burger en het bestuur. Betrokkenheid en dienstverlening zijn vanuit de gemeente uitgangspunt voor deze relatie. Het programma bevat de overkoepelende taakvelden van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
0.1	Bestuur
0.2	Burgerzaken
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden
0.63	Parkeerbelasting
0.10	Mutaties reserves

Wat willen wij bereiken?

Voor dit programma geen specifieke doelen.

Taakveld 0.1 Bestuur

Tot dit taakveld behoren de facilitering van het college van burgemeester en wethouders, raad en raadscommissies, de ondersteuning van de raad en griffie, de regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking, de lokale rekenkamer, de lokale ombudsfunctie en de accountantscontrole.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het college van burgemeester en wethouders, raad en raadscommissies, griffie, de regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking, de regionale rekenkamercommissie en ombudsfunctie zijn door de organisatie zo goed mogelijk ondersteund.

Speerpunt	Status
Herstelbeleid	
De gemeente heeft gedurende de corona crisis acute maatregelen genomen. Voor de komende periode wordt er ingezet op herstel. De contouren voor het herstelbeleid zijn in 2021 vastgesteld. De verdere uitwerking volgt de komende jaren en komt terug onder de verschillende programma's en taakvelden.	
Acties o.b.v. begroting:	
In de begroting 2022 zijn geen nadere acties opgenomen bij dit speerpunt.	

Stand van zaken:
In het bestedingsplan herstelbeleid 2022 zijn verschillende doelen en opgaven benoemd.
In 2022 zijn verschillende van deze doelen en opgaven bereikt of uitgevoerd, waaronder:

- Het aanstellen van extra participatieconsulenten.
- Het uitvoeren van een onderzoek naar de opzet van een VvE voor het Huygenskwartier.
- Het vergroenen van de buitenruimte.
- Het ondersteunen aan de culturele sector.

Voor 2023 is de gemeenteraad akkoord gegaan met een aangepast herstelbeleid.

Wat heeft het gekost?

Bestuur	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	4.417	-799	3.618	3.783	-165
Baten	8	-8	0	544	544
Saldo van lasten en baten	**-4.409**	**791**	**-3.618**	**-3.239**	**379**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen: de vergoedingen voor raad- en commissieleden, de salarissen en wachtgelden van (voormalige) collegeleden, de kosten van de griffie en de accountantskosten voor de controle van de jaarrekening.

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Het taakveld gaat over de gemeentelijke dienstverlening op het gebied van burgerzaken. Hieronder vallen diverse diensten en producten zoals: het verstrekken van uittreksels uit het bevolkingsregister, reisdocumenten, rijbewijzen, het afsluiten van huwelijken en activiteiten ten behoeve van het organiseren van verkiezingen. We zijn een servicegerichte gemeente die aansluiting zoekt bij de wensen en eisen die inwoners aan onze dienstverlening stellen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Inwoners kunnen bij het Servicecentrum terecht voor rijbewijzen, reisdocumenten en vele andere producten en diensten. De gemeente is hiervoor bereikbaar via de website, telefoon (14 070), sociale media (Twitter, Instagram en Facebook) en e-mail. Via de site of telefoon kan een afspraak gemaakt worden. Ook bestaat de mogelijkheid om een huisbezoek te regelen. In 2022 waren 22.374 bezoekers bij de gemeente die op afspraak langs zijn gekomen, dit is 3% meer dan in 2021.
De belangrijkste producten binnen burgerzaken zijn:

- Rijbewijzen, 6941 aanvragen in 2022, -12% minder aanvragen dan in 2021
- Paspoort en ID kaarten, 8351 aanvragen in 2022, 34% meer dan in 2021
- Uittreksels BRP, 2842 aanvragen in 2022, -3% minder dan in 2021.

In 2022 werden 101.000 telefonische klantcontacten afgehandeld en 25.000 klantcontacten per e-mail. We ontvingen circa 18.450 inwoners aan onze balie in het Servicecentrum. We werkten aan het uitbreiden van de mogelijkheden om digitaal transacties met de gemeente te doen. Zo werden in 2022

(na een start in augustus) al 361 rijbewijzen digitaal aangevraagd. Er zijn bovendien 1800 aanvragen geheel of gedeeltelijk digitaal verwerkt, zonder dat een bezoek aan het Servicecentrum nodig was. Er is 135 keer digitaal aangifte gedaan van overlijden. Zo maken we het voor onze inwoners steeds eenvoudiger om zaken digitaal te regelen.

Op 16 maart 2022 waren de gemeenteraadsverkiezingen. De opkomst van de gemeenteraadsverkiezingen binnen Leidschendam-Voorburg was 51,15%. Ruim 30.000 inwoners hebben hun stem uitgebracht. Deze opkomst is lager dan de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. De opkomst was toen 57,4%. Van alle 331 gemeenten in Nederland daalde de opkomst, tijdens de gemeenteraadsverkiezingen, bij 294 gemeenten.

De gemeente wil de telefonische bereikbaarheid verbeteren. Daarvoor is het telefoniesysteem eind 2022 vervangen. We streven naar een bereikbaarheid van ten minste 90%. In 2022 was onze bereikbaarheid gemiddeld 95%. Slechts 4 van de 52 weken was de bereikbaarheid lager dan 90%.

Wat heeft het gekost?

Burgerzaken	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	3.757	67	3.824	3.951	-127
Baten	1.162	0	1.162	1.194	33
Saldo van lasten en baten	**-2.596**	**-67**	**-2.662**	**-2.756**	**-94**

Bedragen x € 1.000

De baten betreffen legesopbrengsten voor de gemeentelijke dienstverlening (onder andere paspoorten, ID-kaarten, rijbewijzen, huwelijken). De lasten betreffen met name personele kosten voor het Servicecentrum.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Tot dit taakveld behoren taken met betrekking tot onroerend goed dat niet aan een specifiek beleidsveld is toe te delen. Het gaat hier concreet om het beheer, de verhuur en instandhouding van gebouwen en gronden die de gemeente Leidschendam-Voorburg (al dan niet tijdelijk) in bezit heeft. Als concrete voorbeelden kunnen worden genoemd: woningen, bedrijfsgebouwen, de brede school De Waterlelie, inkomsten van de benzineverkooppunten, snippergroen, erfpachten en opstalrechten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente Leidschendam-Voorburg draagt zorg voor een optimaal beheer, verhuur en instandhouding van haar gebouwen en gronden.

Wat heeft het gekost?

Beheer overige gebouwen en gronden	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	1.800	612	2.412	2.143	269
Baten	1.646	0	1.646	1.759	113
Saldo van lasten en baten	**-154**	**-612**	**-766**	**-385**	**382**

Bedragen x € 1.000

De baten betreffen huur van gronden en panden, inkomsten benzineverkooppunten, retributie opstalrechten en canon erfpachten. Bij de lasten gaat het voornamelijk om de personele kosten, de zakelijke lasten, de verzekeringspremies, de kapitaallasten en de onderhoudskosten.

Taakveld 0.63 Parkeerbelasting

De gemeente heft geen parkeerbelasting. Er zijn gebieden waar gratis of korte tijd geparkeerd kan worden met een parkeerschijf (blauwe zones). Inwoners of bedrijven die gevestigd zijn in een blauwe zone kunnen een parkeerontheffing aanvragen. Voor het aanvragen van een parkeerontheffing zijn leges verschuldigd.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente is verantwoordelijk voor het administreren en uitgeven van parkeerontheffingen.
In 2022 zijn 4379 parkeerontheffingen afgehandeld.

Wat heeft het gekost?

Parkeerbelasting	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	117	0	117	130	-13
Baten	267	0	267	246	-21
Saldo van lasten en baten	**149**	**0**	**149**	**116**	**-33**

Bedragen x € 1.000

Tot dit taakveld behoort de opbrengst van de parkeerontheffing blauwe zones.

Taakveld 0.10 Mutaties reserves

Op dit taakveld worden alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves geraamd en verantwoord. In het hoofdstuk "Financiële begroting", onderdeel "Reserves" worden de toevoegingen en onttrekkingen nader toegelicht.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Er zijn voor dit taakveld geen specifieke doelen beschreven.

Wat heeft het gekost?

Mutaties reserves	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Stortingen	10.662	25.443	36.105	34.624	1.481
Onttrekkingen	17.462	25.056	42.518	39.508	-3.011
Saldo van lasten en baten	**6.801**	**-387**	**6.413**	**4.884**	**-1.530**

Bedragen x € 1.000

De lasten en baten betreffen de geraamde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. In het hoofdstuk "Financiële begroting", onderdeel "Reserves" worden de toevoegingen en onttrekkingen nader toegelicht.

De lagere stortingen in reserves/lasten voor een bedrag van € 2,150 miljoen wordt als volgt verklaard:

- Omdat de verkoop van de Herenstraat 40 - 42 niet heeft plaatsgevonden, is het geraamde bedrag
  (€ 1,5 miljoen) in de algemene reserve vrij besteedbaar niet gestort.
- Omdat de toekomstige werkzaamheden Rietvink niet in 2022 afgerond zijn, is het geraamde bedrag (€ 350.000) in de reserve dekking afschrijvingen niet gestort.
- Daarnaast zijn de werkelijke kosten van de investering verduurzaamheidsmaatregelen in / aan schoolgebouwen lager uitgevallen, waardoor de storting in de reserve Dekking afschrijvingen € 300.000 lager is dan geraamd.

De lagere onttrekkingen aan bestemmingsreserves/baten voor een bedrag van € 3,7 miljoen worden verklaard doordat de werkelijke lasten die op meerdere programma's staan, € 3,7 miljoen lager zijn dan begroot. Bij de tweede Tussentijdse rapportage is besloten om de werkelijke en niet de geraamde lasten te onttrekken aan de verschillende bestemmingsreserves.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Bestuur en Ondersteuning	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Bestuur	4.417	-799	3.618	3.783	-165
Burgerzaken	3.757	67	3.824	3.951	-127
Beheer overige gebouwen en gronden	1.800	612	2.412	2.143	269
Parkeerbelasting	117	0	117	130	-13
Totaal lasten	**10.092**	**-120**	**9.971**	**10.007**	**-36**
Baten					
Bestuur	8	-8	0	544	544
Burgerzaken	1.162	0	1.162	1.194	33
Beheer overige gebouwen en gronden	1.646	0	1.646	1.759	113
Parkeerbelasting	267	0	267	246	-21
Totaal baten	**3.082**	**-8**	**3.074**	**3.743**	**669**
Saldo van baten en lasten	**-7.009**	**112**	**-6.897**	**-6.264**	**633**
Mutaties reserves					
Stortingen	10.662	25.443	36.105	34.624	1.481
Onttrekkingen	17.462	25.056	42.518	39.508	-3.011
Saldo mutaties reserves	**6.801**	**-387**	**6.413**	**4.884**	**-1.530**
Saldo na mutaties reserves	**-209**	**-275**	**-484**	**-1.380**	**-897**

Bedragen x € 1.000

Toelichting Financiën

Het saldo van baten en lasten (exclusief mutaties reserves) van het programma Bestuur en Ondersteuning is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 633.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Bestuur (€ 165.000 nadeel)
Binnen dit taakveld zijn er door externe inhuur op moeilijk invulbare vacatures meer kosten gemaakt dan in de begroting was verwacht. Ook vallen de (onkosten) vergoedingen van de raadsleden hoger uit dan eerder begroot. Daarnaast zijn de lasten in verband met innovatie en ontwikkeling van de organisatie lager uitgevallen.
De voorziening wachtgeld wethouders is bedoeld om het wachtgeld waar oud wethouders recht op hebben te dekken. In 2022 zijn er oud wethouders aan de voorziening toegevoegd en is de voorziening geactualiseerd. De leidt tot een extra storting in de voorziening en een nadeel op dit taakveld.

Taakveld Burgerzaken (€ 127.000 nadeel)
Binnen taakveld Burgerzaken vallen de lasten hoger uit dan begroot. Op hoofdlijn is dit te verklaren doordat de salariskosten binnen dit taakveld zijn toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead omdat rekening was gehouden met een stelpost loonstijging.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden (€ 269.000 voordeel)

De lasten binnen dit taakveld vallen per saldo lager uit door een diversiteit aan (kleinere) posten. Hieronder vallen de energiekosten die hoger zijn uitgevallen. Daarnaast is er een bedrag begroot in verband met de versnelde afschrijving door de verkoop van een pand. Omdat de verkoop nog niet heeft plaatsgevonden zijn deze kosten niet gemaakt en is er een voordeel ontstaan.

Baten

Taakveld Bestuur (€ 544.000 voordeel)
De baten binnen taakveld Bestuur zijn hoger uitgevallen dan begroot. Dit is op hoofdlijn te verklaren door de actualisatie van de voorzieningen voor pensioenen van Politieke Ambtsdragers. In de actuariële waardeberekeningen van de pensioenen is gebruik gemaakt van een hogere rekenrente. Daardoor hoeft er minder kapitaal in de voorziening te worden aangehouden.

Mutaties in reserves
De lagere onttrekkingen aan de bestemmingsreserves leiden tot lagere baten (nadeel) op dit taakveld van € 3,0 miljoen, omdat voor deze bestemmingsreserves de werkelijke lasten zijn onttrokken aan de reserves.

De lagere onttrekking per reserve betreft:

- Reserve Coronacrisis € 235.000
- Reserve Duurzaamheid en Energietransitie € 710.000
- Reserve Herstelbeleid € 740.000
- Reserve Langer Zelfstandig Wonen € 560.000
- Reserve Mobiliteit € 240.000
- Reserve Oekraïne crisis € 500.000
- Reserve ondersteuning Energielasten € 350.000
- Reserve toek..wzh. Rietvink € 350.000

En een hogere onttrekking aan de Algemene reserve met bufferfunctie vanwege de herberekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Bij meerdere programma’s/taakvelden waar de begrote lasten betrekking op hebben, is sprake van een voordeel van gelijke omvang omdat de werkelijke lasten lager zijn dan begroot. De toelichting op dit nadelige effect van de verschillende onttrekkingen aan bestemmingsreserve is op meerdere Programma’s/taakvelden terug te vinden.

Programma 1. Veiligheid

Omschrijving

Het programma veiligheid richt zich op de veiligheid in de gemeente Leidschendam-Voorburg en het gevoel van veiligheid van de inwoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente. De gemeente werkt daarbij nauw samen met partners in veiligheid, zoals het Openbaar Ministerie, politie, brandweer, woningbouwverenigingen, Omgevingsdienst Haaglanden en zorginstellingen. De gemeente zet instrumenten in als preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
1.1	Crisisbeheersing en brandweer
1.2	Openbare orde en veiligheid

Wat willen wij bereiken?

Een veilige gemeente, waarin iedereen zich veilig voelt.

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Tot dit taakveld behoren alle reguliere taken van de brandweer en taken in verband met het beperken en bestrijden van rampen en zware ongevallen. Hieronder vallen brandbestrijding, preventieve maatregelen ten behoeve van de fysieke veiligheid en rampenbestrijding. Voor de taken binnen dit taakveld participeert de gemeente in de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH). De VRH heeft een eigen begroting waarin de beleidsdoelstellingen zijn verwoord.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft samen met de andere deelnemende gemeenten invulling gegeven aan het opdrachtgeverschap van de VRH. De VRH organiseerde onder meer de brandpreventie en brandbestrijding. Daarnaast zorgde de gemeente ervoor dat de gemeentelijke organisatie voorbereid is en blijft op het handelen bij maatschappij ontwrichtende gebeurtenissen.

Verbonden partij(en)

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)

Doelstelling

De activiteiten van de VRH zijn gericht op het vergroten van de veiligheid van de bevolking en bezoekers van de regio Haaglanden. De VRH heeft tot taak de brandweerzorg en organisatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio goed te organiseren. Dit gebeurt in opdracht van de aangesloten gemeenten.

Ontwikkelingen

In 2022 is het nieuwe Regionale Beleidsplan vastgesteld voor de komende 4 jaar en wordt in de komende jaren toegewerkt naar een flexibelere, multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie. Deze flexibiliteit is nodig omdat rampen en crises steeds complexer worden.

Wat heeft het gekost?

Crisisbeheersing en brandweer	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	6.214	150	6.364	6.279	85
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	**-6.214**	**-150**	**-6.364**	**-6.279**	**85**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de bijdrage aan de veiligheidsregio en de kosten voor de gemeentelijke crisisorganisatie. Er zijn geen financiële baten.

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Tot dit taakveld behoren alle gemeentelijke taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid. Hieronder vallen het uitvoeren van het integraal veiligheidsbeleid 2020 - 2022, het Vergunningen, Toezichts- en Handhavingsbeleid 2020 - 2023, de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV), de vergunningverlening op grond van de APV, Drank en Horeca en overige bijzondere wetten, het toezicht en handhaving hierop.
Ook de uitvoering van het regionaal veiligheidsbeleid, waaronder de aanpak van ondermijning, is onderdeel van dit taakveld.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2022 is ingezet op behoud en versterking van onze handhaving door een structurele uitbreiding van het aantal boa’s. Daarnaast is in 2022 gestart met de invulling van de wijkgerichte dienstverlening. Dit houdt concreet in dat de boa's meer zichtbaar zijn in de wijk en er daardoor een directe verbinding ontstaat met de inwoners. Door boa’s te koppelen aan specifieke wijken, ontstaat een hechtere samenwerking en een nauwere verbinding met de partners in de wijken zoals politie, woningbouwcoöperatie en hulpverleningsinstanties.

Eind 2022 is de nieuwe Nota Veiligheid 2023-2026 vastgesteld in de Raad. Er is integraal gewerkt aan de totstandkoming van deze Nota. Ook is er integraal met de veiligheidspartners bijgedragen aan de uitvoering van het regionaal veiligheidsbeleid. Het nieuwe Damoclesbeleid vormt de basis voor de ketenaanpak van drugs gerelateerde criminaliteit.

In 2022 is de evaluatie van het Vergunningen, Toezichts- en Handhavingsprogramma 2022 uitgevoerd en het uitvoeringsprogramma 2023 opgesteld. Het VTH-programma heeft betrekking op vergunningverlening, toezicht en handhaving op het omgevingsrecht en in de openbare ruimte (inclusief parkeren in de blauwe zone gebieden).

Aan het meerjarig versterkingsprogramma Leidschendam-Noord (raadsmotie 484) wordt uitvoering gegeven. Samenhang, integraliteit en coördinatie staan daarbij voorop. Er wordt gebruik gemaakt van al bestaande projecten en samenwerkingsverbanden/partners en waar nodig worden nieuwe projecten gestart. Bewoners en maatschappelijke partners worden betrokken.

Wat heeft het gekost?

Openbare orde en veiligheid	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	2.780	-2	2.778	2.857	-79
Baten	160	92	252	204	-48
Saldo van lasten en baten	**-2.620**	**94**	**-2.526**	**-2.653**	**-127**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen voornamelijk personele lasten en kosten voor het uitvoeren van het integraal veiligheidsbeleid.
De baten betreffen de leges voor vergunningen verstrekt op basis van de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) en de huuropbrengst voor buitenreclame.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Veiligheid	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Crisisbeheersing en brandweer	6.214	150	6.364	6.279	85
Openbare orde en veiligheid	2.780	-2	2.778	2.857	-79
Totaal lasten	**8.995**	**148**	**9.142**	**9.137**	**6**
Baten					
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	160	92	252	204	-48
Totaal baten	**160**	**92**	**252**	**204**	**-48**
Saldo van baten en lasten	**-8.834**	**-56**	**-8.890**	**-8.932**	**-42**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Veiligheid is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 42.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

De afwijkingen vallen binnen de verantwoordingsgrens van € 100.000.

Voorstel overheveling
Openbare orde en veiligheid
Bij de 2e Tussentijdse rapportage is budget beschikbaar gesteld voor onderzoekskosten (€ 50.000) naar de huisvesting van de reddingsbrigade. Het onderzoek is nog niet uitgevoerd omdat de aanbesteding was uitgesteld. Inmiddels is deze afgerond, maar dit betekent dat de uitvoering in 2023 plaatsvindt en dat het budget overgeheveld moet worden om het onderzoek alsnog uit te kunnen voeren. De provincie Zuid-Holland heeft toegezegd maximaal de helft van de onderzoekskosten, met een maximum van € 25.000, bij te willen dragen. Voorgesteld wordt om het benodigde budget bij de resultaatbestemming voor 2023 opnieuw beschikbaar te stellen.

Programma 2. Verkeer en Vervoer

Omschrijving

Binnen dit programma wordt gewerkt aan een goed bereikbare en verkeersveilige gemeente. De gemeente zorgt voor de uitvoering van het Verkeer- en Vervoersplan (VVP) en werkt mee aan projecten in de regio. Versterken van het netwerk, beter benutten van de bestaande infrastructuur, verkeersveiligheid, duurzame mobiliteit en aandacht voor langzaam verkeer hebben hierin een plek. Ook wordt er gewerkt aan voldoende parkeerruimte voor inwoners en bezoekers. Daarnaast stimuleert de gemeente dat meer mensen de fiets en openbaar vervoer gebruiken.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
2.1	Verkeer en vervoer
2.2	Parkeren
2.3	Recreatieve havens
2.4	Openbaar vervoer

Wat willen wij bereiken?

De gemeente streeft naar verbetering van leefbaarheid en bereikbaarheid op een verkeersveilige en duurzame wijze. Voor dit streven is in 2021, in aanloop naar de Omgevingsvisie, met de bouwsteen Mobiliteit en Bereikbaarheid de basis gelegd.
Om uitvoering hieraan te geven wordt samen met partners als rijk, provincie en MRDH gewerkt aan diverse projecten gericht op het verbeteren van de bereikbaarheid voor autoverkeer, langzaam verkeer en openbaar vervoer. De verkeerssituatie rond de Mall wordt actief gemonitord, waar nodig worden maatregelen genomen
Met subsidie van het Rijk en de MRDH wordt een aantal extra verkeersveiligheidsprojecten voorbereid. Ook wordt de herinrichting van de Dr. van Noortstraat uitgevoerd.
Op basis van het geactualiseerde parkeerbeleid wordt in 2022 per wijk of gebied bekeken of het nodig is om parkeermaatregelen toe te passen of te wijzigen. Daarnaast worden de mogelijkheden voor verdere digitalisering van parkeerontheffingen onderzocht.
Doordat minder reizigers tijdens de coronacrisis in 2020/2021 gebruik maakten van het openbaar vervoer ontstond een tekort bij de vervoerders. Samen met de vervoerders zal worden gemonitord of en hoe zich dat gaat herstellen en indien nodig zullen er passende maatregelen worden genomen.

Taakveld 2.1 Verkeer en Vervoer

Binnen dit programma wordt gewerkt aan een goed bereikbare en verkeersveilige gemeente. De gemeente zorgt voor de uitvoering van het Verkeer- en Vervoersplan (VVP) en werkt mee aan projecten in de regio. Versterken van het netwerk, beter benutten van de bestaande infrastructuur, verkeersveiligheid, duurzame mobiliteit en aandacht voor langzaam verkeer hebben hierin een plek. Ook wordt er gewerkt aan voldoende parkeerruimte voor inwoners en bezoekers. Daarnaast stimuleert de gemeente dat meer mensen de fiets en openbaar vervoer gebruiken.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente is betrokken bij drie projecten van meerjarenprogramma's voor infrastructuur, ruimte en transport (MIRT) rond de A4, waaronder de planuitwerking van de werkzaamheden aan de N14. Berekeningen van stikstofneerslag vereisten een extra onderbouwing. De gevolgen voor het project

zijn nog niet bekend. De gemeente zet in de tussenliggende periode samen met betrokken partijen actief in op mobiliteitsmanagement en andere maatregelen om de bereikbaarheid en doorstroming rondom de Mall of The Netherlands op peil te houden.

Ook is verder gewerkt aan het Realisatieplan leefbaarheid en mobiliteit Binckhorst met maatregelen voor de korte termijn. Dit omvat onder andere delen van de regionale fietsroutes Velostrada (Voorburg Noord – Binckhorst) en het Trekfietstracé (Westvlietweg – Binckhorst), waarmee de bereikbaarheid van Leidschendam-Voorburg per fiets verbetert. Rijk, regio en initiatiefnemende gemeenten hebben een Ontwerp Masterplan Bereikbaarheid CID Binckhorst inclusief voorlopige voorkeursvariant vrijgegeven voor de zienswijzeprocedure. Daarnaast is de gemeente Leidschendam-Voorburg eind 2022 gestart met een interactief traject in de wijk Voorburg West.

Er is zowel op lokaal als op regionaal niveau gewerkt aan de voorbereiding en realisatie van diverse maatregelen op het gebied van bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid. De stand van zaken van een aantal grotere projecten en ontwikkelingen staat beschreven bij de speerpunten.

Regulier onderhoud aan wegen is uitgevoerd volgens een aangepast planning. De planning diende aangepast te worden als gevolg van de aanleg van glasvezel in de gehele gemeente.
De aanbesteding voor onderhoud van 7 verkeersregelinstallaties is gegund en er is een start gemaakt met het opstellen van een Actieplan Verkeersveiligheid.

Speerpunt	Status
Project Bereikbaar Stompwijk	
De gemeente verbetert de ontsluiting en bereikbaarheid van Stompwijk. Hiermee verbeteren ook de recreatieve mogelijkheden, economische kansen en leefbaarheid in de dorpskern van Stompwijk.	

Acties o.b.v. begroting:

Aanbesteding en realisatie van de herinrichting van de Dr. van Noortstraat. Dit werk wordt in samenwerking met het Hoogheemraadschap Rijnland uitgevoerd (diverse wateropgaven).

Stand van zaken:

Op 22 juni 2022 is de Veenpoldersweg opgeleverd en opengesteld voor het verkeer.
Van het deelproject Herinrichting Dr. van Noortstraat is het Voorlopig Ontwerp op 5 juli 2022 door de raad vastgesteld.
In de tweede helft van 2022 zijn voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd om de boven- en ondergrondse werkzaamheden vanaf 2023 uit te kunnen voeren.

Speerpunt	Status
Bereikbaarheid Mall of the Netherlands / Doorstroming N14	
De gemeente zet samen met partners als Rijk, regio, Unibail Rodamco Westfield en de hulpdiensten in op het verbeteren van de doorstroming rondom en bereikbaarheid van de Mall. Gemeente en Rijk willen samen de doorstroming op de kruisingen N14, Heuvelweg en Noordsingel verbeteren.	

Acties o.b.v. begroting:

In 2022 wordt de verkeerssituatie rond de Mall actief gemonitord. Waar nodig worden maatregelen genomen. Acties voor het project A4 Haaglanden N14 zijn nog niet bekend omdat het nog onduidelijk wat de precieze gevolgen van de stikstofproblematiek zijn.

Stand van zaken:

In verband met de aanvraag van de vergunningen en het zoeken naar een beschikbare aannemer, is de verbreding Heuvelweg richting N14 ter hoogte van het politiebureau vertraagd. De verwachting is dat in het 2e kwartaal van 2023 de start van deze verbreding gaat plaatsvinden.

Vanwege de verkeersdrukte direct na de opening op 18 maart 2021, met name tijdens feestdagen, weekenden en vakanties, is een taskforce bestaande uit ambtenaren van de gemeente, Rijkswaterstaat (RWS), Zuid Holland Bereikbaar en URW opgericht om verkeersproblemen in kaart te brengen, te verhelpen en beheersbaar te maken.
De scope van de taskforce gaat van parkeren in en rond de Mall tot en met de doorstroming van het verkeer op de openbare weg. Vanuit de taskforce is een breed scala aan 'Smart Mobility'-oplossingen tot en met 2022 toegepast om de situatie beter te beheersen:

- Inzetten van het Operationeel Mobiliteitscentrum (OMC): zodat er wordt samengewerkt op alle aspecten van het geleiden van verkeer van en naar de parkeerplaatsen van de Mall. Van parkeer- en verkeersmanagementsystemen tot en met de inzet en aansturing van parkeer- en verkeersregelaars
- Samenwerking met Zuid Holland Bereikbaar en RWS om het gezamenlijk verkeers-scenario te onderhouden en verder te ontwikkelen, zodat de verkeerscentrales hun wegkantsystemen (waaronder verkeerslichten) kunnen aanpassen, om het verkeer bij iedere mogelijke situatie optimaal te geleiden
- Aansturen vanuit het OMC met behulp van 'Online Traffic Management' - van actuele informatie en routeadviezen naar weggebruikers via navigatie en social media
- Samenwerking met RWS voor het verder automatiseren van het verkeersscenario door de slimme verkeerslichten (Heuvelweg en Noordsingel) te koppelen met die van RWS (N14) en deze vervolgens zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen, zodat weggebruikers zo goed mogelijk kunnen doorrijden
- Realisatie van de nieuwe instelling van de verkeerslichten op de N14 in relatie tot de Noordsingel en de Heuvelweg, om te komen tot een aanbod gestuurde afwikkeling van het verkeer, zodat het verkeer beter doorrijdt op de wegen rond de Mall en de N14
- Op 2e Kerstdag 2022 is, in samenwerking met URW, een pilot uitgevoerd met een P+R aan de andere kant van de A4 bij het ADO stadion
- Er is een aantal meetinstrumenten ontwikkeld, om de parkeer- en verkeerssituatie feitelijk vast te stellen en om achteraf monitoring rapportages van te maken

Voor onderwerpen die aanpassingen aan de infrastructuur vragen, zijn in 2022 verschillende voorbereidende werkzaamheden gedaan, die in 2023 moeten leiden tot realisatie.

Speerpunt	Status
Herprofilering Veursestraatweg	
Aanpassen functie en uitstraling Veursestraatweg vanaf kruising Noordsingel tot gemeentegrens als integraal onderdeel van de ontwikkeling van Vlietvoorde, Vliethaven en Schakenbosch.	

Acties o.b.v. begroting:

In 2022 worden de volgende activiteiten uitgevoerd:
1) Uitvoeren verkeerskundig onderzoek
2) Opstellen participatieplan
3) Maken voorlopig ontwerp in een participatieproces

Stand van zaken:

In de 2e helft van 2022 is een Plan van Aanpak en een participatieplan opgesteld. Ook is een raadsvoorstel opgesteld voor aanvullend voorbereidingskrediet. Dit is in het college behandeld. De voorbereidende werkzaamheden, waaronder het uitvoeren van aanvullend verkeers- en milieuonderzoek en het opstellen van een Voorlopig Ontwerp vinden in 2023 plaats. Naar verwachting vindt uitvoering plaats in 2024-2025.

Speerpunt	Status
Realiseren parkeerplaatsen en verbeteren bereikbaarheid Zeeheldenbuurt	
Met de aanleg van de parkeerplaatsen verbeteren we de bereikbaarheid van Leidschendam-Zuid en verlichten we de parkeerdruk voor de Zeeheldenbuurt. De parkeerplaatsen liggen op loopafstand van RandstadRail halte én vlak bij de aansluiting op de A4. Om het gebruik voor de Zeeheldenbuurt te vergroten, is het wenselijk een directe loopbrug te plaatsen. Overdag kunnen zij gebruikt worden als carpoolplaats en P+R locatie voor de RandstadRail halte.	

Acties o.b.v. begroting:

In 2022 worden de volgende activiteiten uitgevoerd:
1) Realiseren parkeerplaatsen en onderzoeken mogelijkheid plaatsen van deelfietsen, deelscooters en/of deelauto's.
2) Voor een betere bereikbaarheid vanuit de Zeeheldenwijk moet een loopbrug tussen de Broekweg en het te realiseren parkeerterrein worden aangelegd.

Stand van zaken:

Het project is nog niet gestart vanwege het ontbreken van de noodzakelijke ambtelijke capaciteit en het prioriteit geven aan andere projecten.

Speerpunt	Status
Toekomstbestendig winkelcentrum De Julianabaan	
De afgelopen twee jaar is de gemeente intensief met vastgoedeigenaren, winkeliers en bewoners in gesprek over de herinrichting van de openbare ruimte in het winkelcentrum Julianabaan. Doel is door een fysieke transformatie een toekomstig bestendig winkelcentrum te realiseren.	

Acties o.b.v. begroting:

In 2022 worden de volgende activiteiten uitgevoerd:
1) Uitwerken voorlopig ontwerp inclusief participatie
2) Technische uitwerking ontwerp

Stand van zaken:

De gemeente werkte in 2022 aan scenario's voor de toekomst van De Julianabaan. Zij is intensief in gesprek geweest met vastgoedeigenaren, winkeliers, bewoners en andere betrokken stakeholders over de toekomstige inrichting van centrumgebied De Julianabaan. De scenario’s verkennen onder andere de mogelijkheden voor het verbeteren van de parkeeroplossing, het inpassen van een cultuurgebouw en het vergroenen van de openbare ruimte.

Speerpunt	Status
Verbeteren regionale fietsroutes	

Samen met gemeenten werken we in de MRDH aan de ontbrekende delen van de snelfietsroute Leiden-Den Haag (Velostrada) en de fietsroute Pijnacker-Den Haag. Doel is het bevorderen van het fietsgebruik als duurzame vervoerwijze.

Acties o.b.v. begroting:

Voor de Velostrada wordt in 2022, na bestuurlijke besluitvorming over het voorlopig ontwerp, samen met gemeente Den Haag gewerkt aan de uitwerking van het ontwerp van de route tussen station Den Haag Laan van NOI en Binckhorst. De herinrichting van het kruispunt Appelgaarde-Populierendreef-Hofzichtlaan wordt voorbereid en de uitvoering start eveneens in 2022. Voor de fietsroute Pijnacker-Den Haag wordt in 2022 in regionaal verband gewerkt aan de uitwerking van het schetsontwerp.

Stand van zaken:

De inpassing van de Velostrada (gedeelte Binckhorst tot station Laan van NOI) is, met name op Haags grondgebied, ruimtelijk en technisch complex. Daarom heeft het opstellen van het Voorlopig Ontwerp (VO) voor dit tracé meer tijd in beslag genomen. Oplevering van het VO was gepland in de zomer, maar wordt nu begin 2023 verwacht. Vervolgens zal het VO worden uitgewerkt tot een Definitief Ontwerp (DO).
De herinrichting van het kruispunt Appelgaarde-Populierendreef-Hofzichtlaan is uitgesteld. De voorbereiding is in 2022 opnieuw opgestart met als doel om over enkele jaren dit project uit te voeren, gecombineerd met werkzaamheden in verband met de komst van nieuw materieel op tramlijn 6. Voor de fietsroute Pijnacker-Den Haag is in regionaal verband gewerkt aan een schetsontwerp en samenwerkingsovereenkomst. Vanwege de complexiteit bij de Nieuwe Tolbrug vergt dit meer tijd dan eerder gedacht. Vaststelling van het schetsontwerp en de samenwerkingsovereenkomst zijn voorzien in 2023.

Speerpunt	Status
Bereikbaar Leidschendam Centrum en Leidschendam Zuid	

De goede bereikbaarheid is een van de sterke punten van Leidschendam-Voorburg. In Leidschendam Centrum en Leidschendam Zuid is de bereikbaarheid een knelpunt. De gemeente neemt daarom maatregelen om de bereikbaarheid en doorstroming in Leidschendam Centrum en Leidschendam Zuid te verbeteren.

Acties o.b.v. begroting:

In 2022 vindt monitoring van de verkeersstromen plaats. De haalbaarheid van een tramhalte bij Overgoo wordt nader in beeld gebracht.

Stand van zaken:

Voor de monitoring van de verkeersstromen wordt continu gemeten op de Wijkerbrug en Sluisbrug en de data worden iedere drie maanden gepubliceerd. Eind 2021 vond een nulmeting plaats om de effecten van de DRIPs (Dynamische Route-informatiepaneel) in de loop van 2022 te kunnen bepalen. Vanwege vertraging bij het programmeren van de DRIPs zijn ze nog niet volledig in werking. In het najaar van 2022 is daarom een nieuwe 0-meting uitgevoerd. De nameting vindt plaats in het eerste kwartaal van 2023. Voor de status van de haalbaarheid van de tramhalte Overgoo wordt verwezen naar het speerpunt “Beter Openbaar Vervoer in Leidschendam Zuid”.

Verbonden partij(en)

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Doelstelling

In deze vrijwillige gemeenschappelijke regeling, werken 23 gemeenten samen aan een duurzame en internationaal concurrerende regio. Een grootstedelijk gebied met een aantrekkelijk landschap en een infrastructureel netwerk dat woonkernen, werklocaties en voorzieningen verbindt. Vanuit 2 kerntaken - verkeer & vervoer en economisch vestigingsklimaat - werken de gemeenten in de metropoolregio aan 4 thema's: vernieuwen verbindingen, vernieuwen economie, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving.

Ontwikkelingen

Voor de ambities van de metropoolregio is met input van onder meer de gemeente Leidschendam-Voorburg een strategische agenda gemaakt. De besluitvorming daarover is in 2023. De wethouder Mobiliteit is in 2022 toegetreden tot het presidium van de bestuurscommissie van de Vervoersautoriteit Metropool Rotterdam-Den Haag met de portefeuille OV-exploitatie.

Wat heeft het gekost?

Verkeer en Vervoer	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	11.824	-967	10.857	9.910	947
Baten	351	0	351	885	534
Saldo van lasten en baten	**-11.474**	**967**	**-10.507**	**-9.025**	**1.482**

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op het uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer, het beheer, onderhoud en de afschrijving van wegen, openbare verlichting, tunnels, viaducten en verkeersregelinstallaties. De baten betreffen onder meer een vergoeding voor het verleggen van kabels en leidingen en de verhuur van reclameborden en vergoeding voor lichtreclames.

Taakveld 2.2 Parkeren

De gemeente streeft ernaar om parkeercapaciteit van voldoende omvang en kwaliteit aan te bieden voor motorvoertuigen en fietsen aan alle doelgroepen, zolang dit (zonder buitenproportioneel kwaliteitsverlies) past binnen de openbare ruimte en de financiële kaders van de gemeente. Om de schaarse parkeerruimte zo goed en eerlijk mogelijk te verdelen over de verschillende doelgroepen, is een gebalanceerd parkeerbeleid essentieel. De parkeerregulering wordt zo goed mogelijk afgestemd op de specifieke eigenschappen van een gebied. De kaders hiervoor komen voort uit de nota Parkeerbeleid en de nota Parkeernormen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2022 is gewerkt aan een systeem om parkeerontheffingen digitaal te verlenen, dat in januari 2023 operationeel te moest zijn. Het systeem verbetert de service en dienstverlening naar inwoners. Tevens versimpelt het systeem de administratieve handelingen en kunnen beleidswijzigingen makkelijk geïmplementeerd worden.

De actualisatie van de Nota Parkeernormen en de gebiedsgerichte aanpak van het parkeerbeleid zijn gestart. Als voorschot op de gebiedsgerichte aanpak is reeds begonnen met een plan van aanpak voor parkeermaatregelen in buurten rondom de Mall of the Netherlands.

Speerpunt	Status
Parkeermaatregelen ten behoeve van Leidschendam Centrum	
Een goede bereikbaarheid en voldoende parkeermogelijkheden zijn belangrijke voorwaarden voor een leefbaar Leidschendam Centrum. Een buurt waar het goed wonen, winkelen en recreëren is. De op basis van gesprekken met bewoners en ondernemers vastgestelde maatregelen worden verder uitgevoerd.	
Acties o.b.v. begroting:	
Afhankelijk van de te doorlopen procedures wordt naar verwachting de uitbreiding van de blauwe zone in 2022 geïmplementeerd. Sensoren zijn aanbesteed en worden in het voorjaar van 2022 geplaatst. De parkeergarage aan de Rijnlandstraat is opgenomen in het bouwplan Leytse Hof. Het bouwplan wordt door de ontwikkelaar uitgewerkt en de omgevingsvergunning wordt in procedure gebracht.	
Stand van zaken:	
De juridische procedures voor uitbreiding van de blauwe zone zijn afgerond. De blauwe lijnen zijn nog niet aangebracht. Dit was in het najaar en de winter niet mogelijk vanwege de weersomstandigheden. De uitbreiding van de zone treedt in werking zodra in het voorjaar van 2023 de belijning kan worden aangebracht. De sensoren zijn geplaatst en een parkeerapp is in gebruik genomen. De parkeergarage aan de Rijnlandstraat is opgenomen in het bouwplan Rijnlandstraat Noord. De ruimtelijke procedure heeft vertraging opgelopen. Het bouwplan wordt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2023 opnieuw door de ontwikkelaar in procedure gebracht.	

Wat heeft het gekost?

Parkeren	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	688	5	693	634	58
Baten	41	0	41	48	7
Saldo van lasten en baten	**-647**	**-5**	**-651**	**-586**	**65**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen uitgaven ten behoeve van parkeervoorzieningen (voornamelijk onderhoud van parkeergebouwen). De baten betreffen de legesopbrengsten voor gehandicapten parkeerkaarten en abonnementsgelden voor de parkeergarage Damplein.

Taakveld 2.3 Recreatieve havens

De recreatievaart over de Vliet en in Vlietland levert een belangrijke bijdrage aan de levendigheid van de gemeente. Tot het taakveld van de recreatieve havens behoren aanleg, beheer en exploitatie van

gemeentelijke recreatieve havens. Het gaat onder andere om de aanlegplaatsen bij Park Rozenrust, de Plaspoelhaven in het sluisgebied en de Huygens passantenhaven in Voorburg.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Ligplaatsen Plaspoelhaven
Het afgelopen jaar zijn 66 ligplaatsen in de haven aangelegd. Op 30 augustus 2022 heeft het college het beleid voor de verhuur van de ligplaatsen vastgesteld.
Er is een overeenkomst gesloten met de Stichting Plaspoelhaven over de exploitatie van de haven (verhuur en onderhoud van de ligplaatsen).
Belangstellenden konden zich voor de huur van een ligplaats inschrijven. Via een notaris is op basis van het beleid een loting verricht. Dat heeft geleid tot een wachtlijst die de stichting heeft meegekregen en daarmee tot toekenning van de ligplaatsen kan overgaan.
Opening van de Plaspoelhaven is voorzien op 1 april 2023. Daarna worden de laatste afrondende werkzaamheden verricht (aanbrengen van 4 drijvende steigers, stroom en watervoorzieningen en aanpassingen aan de ophaalbrug).

Wat heeft het gekost?

Recreatieve havens	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	41	100	142	66	75
Baten	2	25	27	5	-22
Saldo van lasten en baten	**-40**	**-75**	**-115**	**-61**	**54**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen voornamelijk de energielasten ten behoeve van de walstroomvoorzieningen van de passantenhaven, incidentele lasten voor de aanleg van de passantenhaven Leidschendam Centrum en de kosten van de werkzaamheden aan de aanlegsteiger bij park Landgoed Hoekenburg. De baten betreffen retributies en de huuropbrengsten van de passantenhaven.

Taakveld 2.4 Openbaar vervoer

De gemeente streeft naar duurzame mobiliteit. Het openbaar vervoer is daarom een belangrijke pijler voor de bereikbaarheid van de gemeente. In het grootste deel van de gemeente wordt het openbaar vervoer verzorgd door de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. In Stompwijk is de Provincie Zuid-Holland verantwoordelijk. Verder verzorgt welzijnsorganisatie Woej een busdienst in de delen van Leidschendam die minder goed door het reguliere openbaar vervoer worden bediend; de gemeente verleent hiervoor subsidie. De gemeente bekijkt samen met de vervoerders hoe het aanbod van openbaar vervoer zoveel mogelijk op maat kan worden gemaakt. Samen wordt gewerkt aan het behouden en beter benutten van het bestaande openbaar vervoer. Naast reizigersaantallen houdt de gemeente aandacht voor het sociale belang en de betaalbaarheid van vervoer.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Samen met buurgemeenten, de MRDH, vervoersbedrijven en maatschappelijke organisaties bekijkt de gemeente de mogelijkheden om een goede bereikbaarheid via openbaar vervoer te behouden en te versterken. Hoewel de aantallen reizigers weer toenemen, blijven ook in 2022 blijven de inkomsten vanuit kaartverkoop aan de reizigers nog achter bij die van voor de Coronapandemie. In 2022 heeft het Rijk het ontstane tekort voor een groot deel opgevangen. In 2022 is zowel landelijk als lokaal de urgentie geagendeerd om een verschraling van het openbaar vervoer te voorkomen.

De gemeente neemt actief deel aan het Programma Bereikbaarheid Rotterdam-Den Haag onder het landelijke Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Samen met het Rijk, de regio (provincie Zuid-Holland en Metropoolregio) en de gemeente Den Haag neemt Leidschendam-Voorburg actief deel aan de Verkenning Central Innovation District Binckhorst. Daarbij wordt onder andere gekeken naar duurzame bereikbaarheid van het Central Innovation District Binckhorst in Den Haag en een aangrenzend deel van Voorburg. Halverwege 2022 is het Ontwerp Masterplan met voorlopige voorkeur voor een tramverbinding vrijgegeven voor zienswijzen. Daarnaast is de gemeente Leidschendam-Voorburg eind 2022 met een participatietraject gestart waarbij omwonenden en belanghebbenden vanuit Voorburg West hun inbreng kunnen leveren naar aanleiding van de (OV) plannen. Dit vooruitlopend op de besluitvorming in het voorjaar van 2023 in colleges en gemeenteraden en de verdere uitwerking van de plannen later in 2023.

De onzekerheid die de coronacrisis op meerdere fronten met zich mee heeft gebracht, heeft ertoe geleid dat de gezamenlijke businesscase voor een automatisch rijdende OV-shuttle tussen station Mariahoeve en de Mall in 2022 nog niet is rondgekomen. Stakeholders hebben ervoor gekozen de financiële haalbaarheid verder te onderzoeken als onderdeel van een implementatieplan dat in 2022 is opgestart.

Speerpunt	Status
Beter Openbaar Vervoer in Leidschendam Zuid	
Inzet van de gemeente is de bereikbaarheid van Leidschendam Zuid per openbaar vervoer te verbeteren. Een eerste studie laat zien dat een nieuwe tramhalte aan de Overgoo qua vervoerswaarde kan worden aangelegd.	

Acties o.b.v. begroting:

De halte Overgoo inpassen in de gebiedsontwikkelingsplannen van Overgoo en de financiële haalbaarheid onderzoeken.

Stand van zaken:

Uit onderzoek dat in 2022 samen met de MRDH en HTM is verricht blijkt dat een halte aan tramlijn 19 ter hoogte van de Overgoo niet haalbaar is. Ook voor regulier busvervoer door Leidschendam Zuid ontbreekt de vervoerswaarde. Wel zal worden gekeken naar het verbeteren van de bereikbaarheid van RandstadRailhalte Leidschendam-Voorburg vanaf de Westvlietweg. Bijvoorbeeld met een extra voetgangersbrug en/of lift.

Verbonden partij(en)

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Doelstelling

In deze vrijwillige gemeenschappelijke regeling, werken 23 gemeenten samen aan een duurzame en internationaal concurrerende regio. Een grootstedelijk gebied met een aantrekkelijk landschap en een infrastructureel netwerk dat woonkernen, werklocaties en voorzieningen verbindt. Vanuit 2 kerntaken - verkeer & vervoer en economisch vestigingsklimaat - werken de gemeenten in de metropoolregio aan 4 thema's: vernieuwen verbindingen, vernieuwen economie, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving.

Ontwikkelingen

Voor de ambities van de metropoolregio is met input van onder meer de gemeente Leidschendam-Voorburg een strategische agenda gemaakt. De besluitvorming daarover is in 2023. De wethouder Mobiliteit is in 2022 toegetreden tot het bestuur van het Presidium van de Vervoersautoriteit Metropool Rotterdam-Den Haag met de portefeuille OV-exploitatie.

Wat heeft het gekost?

Openbaar vervoer	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	79	-13	66	61	5
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	**-79**	**13**	**-66**	**-61**	**5**

Bedragen x € 1.000

De lasten hangen samen met de beleidsadvisering op het gebied van openbaar vervoer en de incidentele lasten voor de OV Shuttle NS Den Haag Mariahoeve.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Verkeer en Vervoer	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Verkeer en Vervoer	11.824	-967	10.857	9.910	947
Parkeren	688	5	693	634	58
Recreatieve havens	41	100	142	66	75
Openbaar vervoer	79	-13	66	61	5
Totaal lasten	**12.632**	**-875**	**11.757**	**10.671**	**1.086**
Baten					
Verkeer en Vervoer	351	0	351	885	534
Parkeren	41	0	41	48	7
Recreatieve havens	2	25	27	5	-22
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0
Totaal baten	**394**	**25**	**419**	**938**	**520**
Saldo van baten en lasten	**-12.239**	**900**	**-11.339**	**-9.733**	**1.606**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Verkeer en Vervoer is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 1.606.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Verkeer en Vervoer (€ 947.000 voordeel)
Het voordeel is ontstaan doordat diverse werken zijn vertraagd. De financiële bijdrage aan het project CID Binckhorst - (regionale) bereikbaarheid van € 700.000 is niet uitgegeven omdat er in 2022 nog geen werkzaamheden zijn uitgevoerd aan de Verlengde Velostrada.
De kosten van de Taskforce mobiliteit de Mall zijn € 225.000 lager uitgevallen, omdat de voorbereidingen voor de aanpassingen in de openbare ruimte meer tijd kosten dan van tevoren is ingeschat. De kosten hiervan worden gedekt vanuit de reserve Mobiliteit, daardoor wordt er in 2022 minder onttrokken en blijft het restant van de beschikbaar gestelde middelen in de reserve beschikbaar ter dekking van kosten in 2023.
De werkzaamheden voor de fiets - en wandelroute vanaf station Mariahoeve naar de Mall of the Netherlands zijn niet uitgevoerd.

Voorgesteld wordt om voor het totaalbudget van € 3,1 miljoen (geraamde uitgaven 2022 tot en met 2024) voor het project CID Binckhorst een nieuwe bestemmingsreserve te vormen, omdat de planning van de uitgaven niet goed voorspelbaar zijn. Bij de bestemming van het resultaat wordt voorgesteld om het bedrag van 2022 van € 700.000 te storten in deze reserve.

<u>Voorstel overheveling</u>
Voorgesteld wordt om het incidentele restantbudget voor de fiets - en wandelroute naar de Mall of the Netherlands (€ 30.000) over te hevelen naar 2023, zodat de noodzakelijke werkzaamheden alsnog kunnen worden uitgevoerd.

Taakveld parkeren (€ 58.000 voordeel)
Het voordeel op dit taakveld wordt enerzijds veroorzaakt door dat de externe begeleiding bij de Nota Parkeernormen vanwege de complexiteit een langere doorlooptijd vergt dan eerder gedacht. Daarnaast heeft de externe begeleiding van het Plan van aanpak voor de uitwerking van parkeermaatregelen vertraging opgelopen doordat andere werkzaamheden prioriteit hadden. Het hiermee gepaard gaande budget van € 30.000 is nodig om aan de activiteiten in 2023 verder vervolg te geven.
Anderzijds zijn er minder fietsnietjes geplaatst dan het jaarlijks hiervoor begrote budget.

Voorstel overheveling
Voorgesteld wordt om het restantbudget € 30.000 van voor bovengenoemde begeleiding bij nota en plan van aanpak over te hevelen om hieruit de kosten in 2023 te kunnen dekken.

Taakveld Recreatieve havens (€ 75.000 voordeel)
Het budget voor de initiële kosten voor de aanleg van de Plaspoelhaven Leidschendam Centrum is nog niet volledig uitgegeven omdat nog niet alle werkzaamheden uitgevoerd zijn.

Voorstel overheveling
Voorgesteld wordt om het restantbudget voor aanleg van de Plaspoelhaven Leidschendam Centrum (€ 30.000) over te hevelen om de kosten van de tijdelijke bediening van de brug in de haven te bekostigen.

Baten

Taakveld Verkeer en Vervoer (€ 534.000 voordeel)
Het totale voordeel bestaat voornamelijk uit 2 onderdelen. Het eerste bevat eenmalig extra inkomsten van vergoedingen voor degeneratiekosten en herstelwerkzaamheden aan bestrating voor het leggen van kabels en leidingen en leges voor verleende vergunningen en instemmingsbesluiten. Daarnaast waren er extra opbrengsten vanwege doorberekening van de inzet van verkeersregelaars voor de verkeersregulering bij de Mall of the Netherlands.

Programma 3. Economie

Omschrijving

Leidschendam-Voorburg wil een gunstig vestigingsklimaat creëren en behouden voor bedrijven en ondernemers. Daarnaast richten we ons op het bevorderen van arbeidskansen voor een brede doelgroep en het sterk houden van het voorzieningenniveau. Een vitale lokale economie vormt een belangrijke bouwsteen voor een duurzaam vitale gemeente. De bouwsteen Economie & Bedrijvigheid die in november 2021 door de raad is vastgesteld en als input dient voor de omgevingsvisie, geeft het ruimtelijk economisch beleid van de gemeente voor de komende jaren weer.. Aanvullend werkt de gemeente in samenwerking met 22 regiogemeenten in MRDH-verband aan het vernieuwen van de economie en een betere bereikbaarheid in de regio. Het vernieuwen van de regionale economie gaat hand in hand met het verbeteren van de kwaliteit van leven en de transitie naar toonaangevende duurzaamheid.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
3.1	Economische ontwikkeling
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen
3.4	Economische promotie

Wat willen wij bereiken?

De bouwsteen Economie & Bedrijvigheid is het uitgangspunt voor de activiteiten binnen het taakveld economie. We zetten in op een uitstekend voorzieningenniveau ondersteunend aan de woongemeente, het creëren van brede werkgelegenheidsgroei om de gemeente richting de toekomst duurzaam vitaal te houden en een aantrekkelijk en groen buitengebied met een passend economisch verdienmodel. Dit doen we onder andere door blijvend in te zetten op het versterken van de kernwinkelgebieden als verblijfs- en ontmoetingsplekken, realisatie van nieuwe werkruimte bij herontwikkelingsprojecten in de gemeente, behoud van de 5 bedrijventerreinen en met een uitgebreide communicatiecampagne geven we invulling aan het promoten van ons toeristisch en recreatief aanbod.

We leveren een bijdrage aan een sterke regio en een goede ruimtelijke ontwikkeling langs de grenzen van onze gemeente. We zetten in op goede relaties en samenwerking met het bedrijfsleven en winkeliers door inzet van accountmanagement en centrummanagement en actieve participatie in gebiedsontwikkelingen (aan de gemeentegrenzen).

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling

De gemeente streeft ernaar een economisch vitale gemeente te zijn en te blijven. De gemeente voert binnen dit taakveld algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid. De bouwsteen Economie & Bedrijvigheid die in november 2021 door de raad wordt vastgesteld en als input dient voor de omgevingsvisie, geeft het ruimtelijk economisch beleid van de gemeente voor de komende jaren weer.
Veel ontwikkelingen hebben een landelijk of zelfs internationaal karakter. Bijvoorbeeld de groei van de beroepsbevolking, impact van de veranderende bevolkingssamenstelling op de producten en diensten waaraan behoefte is (zoals de groei van het aantal senioren), de toename van het aantal zzp'ers, de druk op de ruimte en de concurrentie voor bedrijfsruimte, de dynamiek in de landbouwsector die merkbaar is in Stompwijk, de doorgaande groei van het aandeel online aankopen.

Ter illustratie: van de 6.000 ondernemingen in de gemeente Leidschendam-Voorburg zij n er 4.000 zzp'ers.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In de bouwsteen Economie & Bedrijvigheid is de economische ambitie van Leidschendam-Voorburg geformuleerd. De vertaling naar de gemeentelijke inzet krijgt hoofdzakelijk vorm op het terrein van de fysieke bedrijfsruimte (zie 3.2.), het bedrijfsloket en de bedrijfsregelingen (zie 3.3.) en de economische promotie (zie 3.4.). Daarnaast is in 2022 de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven verder verstevigd via het Platform economie - onderwijs - arbeidsmarkt.

Per 1 april 2023 is er nieuw terrassenbeleid in de gemeente. Voor een soepele overgang van het oude naar het nieuwe terrassenbeleid zijn de verruimingen onder corona nog eenmaal toegestaan in afwachting van het nieuwe terrassenbeleid. Deze laatste verruiming betrof de periode oktober 2022 tot en met maart 2023.

Verbonden partij(en)

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Doelstelling

In deze vrijwillige gemeenschappelijke regeling, werken 23 gemeenten samen aan een duurzame en internationaal concurrerende regio. Een grootstedelijk gebied met een aantrekkelijk landschap en een infrastructureel netwerk dat woonkernen, werklocaties en voorzieningen verbindt. Vanuit 2 kerntaken - verkeer & vervoer en economisch vestigingsklimaat - werken de gemeenten in de metropoolregio aan 4 thema's: vernieuwen verbindingen, vernieuwen economie, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving.

Ontwikkelingen

Begin 2022 is het woonwerkakkoord Haaglanden met als titel 'Durf te kiezen' bekrachtigd door de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Den Haag, Delft, Rijswijk en de Provincie Zuid-Holland. Tevens is er in 2022 gewerkt aan een bijbehorende uitvoeringsagenda met daarin concrete vervolgstappen om bestaande ruimte voor bedrijvigheid beter te benutten en te borgen. Daarbij zijn eveneens mogelijkheden voor regionale uitbreiding van bedrijventerreinen nader verkend.

Wat heeft het gekost?

Economische ontwikkeling	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	701	970	1.670	1.436	235
Baten	0	815	815	924	110
Saldo van lasten en baten	**-701**	**-155**	**-856**	**-511**	**344**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de uitvoering van de Economische Agenda, ambtelijke inzet op economische ontwikkeling, bijdrage aan de MRDH in het kader van het economisch vestigingsklimaat en de aanpak

Huygenskwartier.
De baten betreft voornamelijk de incidentele projectbijdrage van het project PPS Retail.

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

De gemeente streeft ernaar een economisch vitale gemeente te zijn en te blijven, met voldoende ruimte voor bedrijvigheid. Hiertoe voert de gemeente activiteiten uit, gericht op de fysieke bedrijventerreinen, kantoren, bedrijfslocaties en winkelgebieden. In Leidschendam-Voorburg gaat het onder andere om de vernieuwing van De Julianabaan.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In winkelcentrum De Julianabaan is een start gemaakt met het maken van een integrale gebiedsvisie, waarin de moties ‘ondergrondse parkeergarage’ en ‘inpasbaarheid cultuurgebouw’ zijn meegenomen. Vooruitlopend op goedkeuring en realisatie van de plannen zijn er met enkele ‘quickwins’ al zichtbare aanpassingen in de openbare ruimte gerealiseerd
In winkelcentrum Leidschendam-Centrum en Huygenskwartier-Voorburg zijn de aanwezige ondernemersfondsen op basis van reclamebelasting herijkt en doorgestart voor onbepaalde tijd. Met de ondernemersfondsen is bereikt dat de leegstand lager is dan het Randstedelijk gemiddelde.
In het Huygenskwartier-Voorburg is een kopgroep van pandeigenaren geformeerd die toewerkt naar een vereniging van een meerderheid van de vastgoedeigenaren in het winkelgebied. Er is een eerste plenaire bijeenkomst gehouden waarbij 25 vastgoedeigenaren aanwezig waren. Op 6 april 2023 vindt de oprichtingsvergadering plaats.

Wat heeft het gekost?

Fysiek bedrijfsinfrastructuur	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	74	0	74	82	-8
Baten	0	0	0	52	52
Saldo van lasten en baten	**-74**	**0**	**-74**	**-31**	**43**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de kosten ten behoeve van de realisatie van de Mall of the Netherlands, de beleidsinzet en transactiekosten bij de (ver)koop van onroerend goed.
De baten hebben betrekking op de vergoeding van de gemeentelijke kosten voor ten behoeve van de realisatie van de Mall of the Netherlands.

Taakveld 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

De gemeente streeft ernaar economisch vitaal te zijn en te blijven. Hiertoe levert de gemeente voor dit taakveld op bedrijven en ondernemers gerichte ondersteuning en dienstverlening. Dit betreft vooral accountmanagement gericht op bedrijven en het centrummanagement. Daarnaast vallen ook de markten en standplaatsen onder het taakveld.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De centrummanager is net als de accountmanager bedrijven aangesteld door de gemeente als intermediair tussen de ondernemers in de winkelgebieden en de gemeente (en vice versa). De rol is vergelijkbaar met die van gebiedsregisseurs voor bewoners. De centrummanager is structureel

aanwezig bij alle bestuurs- en promotievergaderingen van de 3 winkelgebieden en adviseert al dan niet gevraagd de besturen van de fondsen en verenigingen. De accountmanager bedrijven vervult een soortgelijke rol voor de overige bedrijven in de gemeente. Het ondernemersloket zorgt ervoor dat de gemeente laagdrempelig is voor ondernemers. Dit draagt bij aan een aantrekkelijke en levendige winkelgebieden en een gezond vestigingsklimaat voor ondernemers in de gemeente.

De gemeente zet zich samen met marktpartijen (MKB-LV, Rabobank en Energieke Regio) in om de verduurzaming van het zakelijk vastgoed te versnellen. Eigenaren van bedrijfs- en kantoorpanden in LV kunnen een gratis energiescan aanvragen. Hiermee worden zij gestimuleerd om hun vastgoed te verduurzamen.

Wat heeft het gekost?

Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	67	30	97	74	23
Baten	82	0	82	59	-24
Saldo van lasten en baten	**16**	**-30**	**-14**	**-15**	**0**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de inzet van een accountmanager bedrijven en de kosten van het beheer en onderhoud markten. De baten betreffen de markt- en standplaatsgelden.

Taakveld 3.4 Economische promotie

Ook economische promotie levert een bijdrage aan de bezoekerseconomie en het in stand houden van voorzieningen binnen de gemeente. Binnen dit taakveld vallen de activiteiten op het gebied van recreatie & toerisme (inclusief het heffen van toeristenbelasting), evenementen en het ondernemersfonds. Al deze activiteiten dragen bij aan de versterking van de lokale economie.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Er heeft een uitgebreide communicatiecampagne (LV verrast) plaatsgevonden voor het positioneren en promoten van ons toeristisch en recreatief aanbod. In 2022 hebben we onze focus gelegd bij de doelgroep ondernemers in de recreatieve sector, de retail en de horeca, aangezien zij financieel extra hard zijn getroffen door de coronamaatregelen. Naast aandacht voor activiteiten en evenementen op de website voor extra promotie, hebben we een ondernemerstoolkit ontwikkeld met promotiemiddelen. Daarnaast hebben we ter promotie lijnbussen bekleed met LV Verrast en in de regiobussen een promotiefilmpje vertoond. In de Kinepolis bioscoop draait tot 2026 een reclamefilm.
In het voorjaar 2022 is de eerste editie van het magazine LV Verrast gelanceerd. Hiervan zijn 10.000 exemplaren verspreid in de gemeente.
Op het gebied van evenementenbeleid hebben verschillende kleinschalige en middelgrote evenementen plaatsgevonden. De evenementen pasten bij de schaalgrootte, het karakter en ruimtelijke kwaliteiten/ mogelijkheden van de 6 evenementenlocaties.
De Vlietdagen worden als zodanig niet meer georganiseerd. De twee kernwinkelgebieden (Leidschendam en Voorburg) kunnen elk subsidie aanvragen voor een eigen evenement. In Leidschendam zijn dat in 2022 de Vlietdagen geweest (zelfde naam, maar dus een ander concept) en in Voorburg heeft dit zich vertaald naar A Walk Downtown. De rol van de gemeente is hierbij faciliterend geweest.

Wat heeft het gekost?

Economische promotie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	373	110	483	363	120
Baten	379	0	379	485	106
Saldo van lasten en baten	**5**	**-110**	**-105**	**122**	**227**

Bedragen x € 1.000

De lasten bestaan uit de subsidiëring van het ondernemersfonds en de beleidsadvisering en uitvoering van het uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme en evenementenbeleid.
De baten betreffen de toeristenbelasting en de reclamebelasting. De baten van de reclamebelasting worden ingezet voor de subsidiëring van het ondernemersfonds.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Economie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Economische ontwikkeling	701	970	1.670	1.436	235
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	74	0	74	82	-8
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	67	30	97	74	23
Economische promotie	373	110	483	363	120
Totaal lasten	**1.214**	**1.110**	**2.324**	**1.954**	**370**
Baten					
Economische ontwikkeling	0	815	815	924	110
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	52	52
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	82	0	82	59	-24
Economische promotie	379	0	379	485	106
Totaal baten	**461**	**815**	**1.276**	**1.519**	**244**
Saldo van baten en lasten	**-753**	**-295**	**-1.048**	**-435**	**614**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Economie is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 614.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Economische ontwikkeling (€ 235.000 voordeel)
Naast de kosten van de gebiedsvisie Julianabaan zouden er ook zogenaamde quick wins (verbeteringen in de openbare ruimte) uitgevoerd worden. Een deel van de kosten heeft betrekking op het openbaar groen. Vanwege het plantseizoen konden deze niet in 2022 uitgevoerd worden. Dit gebeurt in het eerste kwartaal van 2023. Van het beschikbaar gestelde bedrag voor de quick wins van € 125.000 in 2022 is maar een bescheiden bedrag besteed. Omdat de middelen gedekt worden ten

laste van de Reserve Herstelbeleid wordt er ook een lager bedrag aan deze reserve onttrokken. Het restant budget blijft beschikbaar in de reserve voor de dekking van de kosten in 2023.

Aan de uitvoering van het versterken van de lokale economie is er minder uitgegeven (€ 47.000). Door corona was het niet mogelijk geweest om consumentenonderzoeken in de winkelgebieden uit te voeren in 2021. Deze consumentenonderzoeken waren daarom wederom gepland in 2022, maar zijn niet volledig uitgevoerd. De planning is nu om deze in 2023 alsnog af te ronden.

Daarnaast is er minder uitgegeven aan de uitvoering van het project PPS Retail (ca. € 30.000). Als gevolg van corona is een deel van de planning 2022 in de winkelgebieden doorgeschoven naar 2023.

<u>Voorstel overheveling</u>
Voor het project PPS Retail in 2023 wordt voorgesteld om het restantbudget van € 30.000 over te hevelen om de geplande activiteiten alsnog in 2023 af te ronden.

Taakveld Economische promotie (€ 120.000 voordeel)
Sinds de samenleving weer meer open kon is het voor Leidschendam-Voorburg van belang om met evenementen mensen naar de kernwinkelgebieden te krijgen. Vanuit de Reserve Corona is het voorstel gedaan om daarom het evenementenbudget eenmalig met 50% te verhogen. Echter waren de winkeliersverenigingen en ondernemersfondsen toch in staat om hun eigen aandeel te dekken, waardoor de extra middelen voor het evenementenbudget niet nodig waren.

Baten

Taakveld Economische ontwikkeling (€ 110.000 voordeel)
In 2022 is voor de aanleg van glasvezelnetwerk de volledige vergoeding ontvangen, terwijl bij de begroting uitgegaan is van 90% in 2022 en 10% in 2023. Het gaat om een bedrag van € 80.000. Het overige voordeel wordt verklaard door twee provinciale bijdragen voor het Huygenskwartier en de Julianabaan die niet waren begroot.

Taakveld Economische promotie (€ 106.000 voordeel)
Er is meer toeristenbelasting geïnd dan begroot. Er zijn meer overnachtingen geweest na de Coronacrisis dan voorzien.

Programma 4. Onderwijs

Omschrijving

De Onderwijsvisie van Leidschendam-Voorburg vormt de basis voor de invulling van de gemeentelijke activiteiten binnen het programma Onderwijs. Gemeente en onderwijspartners werken – samen met andere betrokken partijen - nauw samen. De partijen gezamenlijk hebben voor de periode 2019-2022 afspraken gemaakt in de Lokale Educatieve Agenda. Speerpunten hierbij zijn onder andere gelijke kansen voor kinderen, een betere aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp, brede ontwikkeling van kinderen (inclusief integrale kindcentra) en het voorkomen van uitval van leerlingen.

De komende schooljaren worden in samenwerking met scholen, kinderdagopvang, (jeugdgezondheids)zorg en andere lokale en maatschappelijke partners maatregelen ingezet in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs. Vanuit dit programma is er extra geld, dat bedoeld is om achterstanden in te halen die zijn ontstaan tijdens de coronapandemie. Ingezet wordt op het ontwikkelen van vaardigheden van leerlingen op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak. Deze middelen zijn in aanvulling op en ter ondersteuning van de middelen die scholen zelf krijgen.

Wettelijke taken
De gemeente is vanuit de Leerplichtwet verantwoordelijk voor het voorkomen dat leerlingen thuis zitten, verzuimen of voortijdig schoolverlaten. Aansluitend is de Wet Regionale Meld- en Coördinatiefunctie in het leven geroepen. Deze wet verplicht de gemeenten jongeren zonder startkwalificatie te volgen tot ze 23 jaar zijn. Ook moeten de gemeenten stimuleren dat deze jongeren alsnog hun startkwalificatie halen.
Andere wettelijke taken van gemeenten zijn om ervoor te zorgen dat kinderen zo min mogelijk achterstanden hebben wanneer zij instromen in het primair onderwijs en om zorg te dragen voor voldoende en passende onderwijshuisvesting. Ten slotte hebben gemeenten vanuit hun wettelijke taken op het gebied van jeugd en contacten met alle betrokken partners in dit veld, een belangrijke taak in het voeren van regie op de samenwerking tussen zorg- en onderwijspartners. Doel hiervan is passend onderwijs, ook voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
4.1	Openbaar basisonderwijs
4.2	Onderwijshuisvesting
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen wij bereiken?

Inwoners bereiken het voor hen best passende opleidingsniveau
Een goede opleiding biedt kansen op de arbeidsmarkt en op meedoen in de maatschappij. Dit draagt bij aan de (financiële) zelfredzaamheid van inwoners.

Meer jongeren zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt
Als jongeren door hun opleiding goed voorbereid zijn op de arbeidsmarkt, vergroot dat hun kansen op betaald werk. Een goede voorbereiding op de arbeidsmarkt bestaat uit meer dan alleen het behalen van een startkwalificatie (een diploma van de havo, het vwo, of het mbo niveau 2 of hoger). Door jongeren bekend te maken met de mogelijkheden op de arbeidsmarkt én hen te ondersteunen in de stap van onderwijs naar arbeidsmarkt, kan worden voorkomen dat jongeren na afronding van school werkloos thuis komen te zitten. Ook kunnen jongeren kansen worden geboden op de arbeidsmarkt door werkplekken te genereren en mogelijkheden te creëren om werkervaring op te doen.

Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs

Vanaf 2019 zijn geen structurele lasten en baten op het gebied van openbaar onderwijs in de gemeentelijke begroting.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Er zijn geen specifieke doelen beschreven voor dit taakveld in 2022.

Wat heeft het gekost?

Openbaar basisonderwijs	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bedragen x € 1.000

Er zijn binnen dit taakveld vanaf 2019 geen structurele lasten en baten.

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting voor openbaar en bijzonder onderwijs: opstellen programma en overzicht onderwijshuisvesting; nieuwbouw, aanpassing en uitbreiding van bestaande schoolgebouwen, vandalismebestrijding, vergoeding OZB voor schoolgebouwen en de klokuurvergoeding voor gymnastiekonderwijs in het Primair Onderwijs. Samen met de schoolbesturen stelt de gemeente hiervoor integrale huisvestingsplannen (IHP's) op waarin renovatie- en nieuwbouwplannen van schoolgebouwen voor 4 jaar zijn vastgelegd. Hierbij is aandacht voor een deugdelijke spreiding van het onderwijsaanbod.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente geeft samen met de schoolbesturen uitvoering aan de Integrale Huisvestingsplannen voor het primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO). Bij nieuwbouw is conform Bouwbesluit de norm een Bijna Energie Neutraal gebouw (BENG) in combinatie met Klasse B conform het PVE Frisse Scholen als ambitieniveau voor een laag energieverbruik en een gezond binnenklimaat. Het schoolplein is zoveel mogelijk ingericht als een klimaatbestendige, gezonde en natuurrijke buitenruimte (groenblauw schoolplein).

In 2022 zijn de kredieten voor onderwijshuisvesting geïndexeerd met de VNG-bouwindex van 3,16%. De stijging van bouwkosten zijn ook voor 2023 een risico voor het financieren van onderwijshuisvesting.

Speerpunt	Status
Onderwijshuisvesting	
De gemeente geeft samen met de schoolbesturen uitvoering aan de Integrale Huisvestingsplannen voor het primair en voortgezet onderwijs.	

Acties o.b.v. begroting:

In 2022 staan de volgende opleveringen gepland:

- IKC Heeswijk : Q4 2022
- Veurs Voorburg: Q2 2022

In 2022 wordt gewerkt aan de volgende nieuwbouw projecten:

- St. Maartenscollege
- De Vijverhof
- Maria Bernadette

Stand van zaken:

In het eerste kwartaal van 2023 wordt een start gemaakt met het samenvoegen van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs en het Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs, zodat een integraal plan ontstaat dat weer up to date is en een doorkijk geeft voor de komende 10 jaar.

- Veurs Voorburg: Nieuw gebouw is in mei 2022 door de school in gebruik genomen en krediet is afgesloten per 31-12-2022.
- IKC Heeswijk: De oplevering van het gebouw heeft in december 2022 plaatsgevonden en de school is na de kerstvakantie op de nieuwe locatie gestart. De school heeft een nieuwe naam: Kindcentrum De Telescoop. In Q1 2023 wordt het schoolplein gerealiseerd. Het krediet wordt per 31-12-2022 afgesloten.
- IKC de Vijverhof: Het schoolbestuur heeft ervoor gekozen om verder te gaan met de nieuwe variant met de ondergrondse gymzaal. Naar verwachting zal de gemeenteraad in september 2023 het definitief ontwerp alsmede de definitieve kredietaanvraag tegemoet zien.
- Kindcentrum Vijverhof: In 2022 is gestart met een nieuw ontwerp voor de vernieuwbouw met een ondergrondse gymzaal. Naar verwachting zal de gemeenteraad in september 2023 het definitief ontwerp alsmede de definitieve kredietaanvraag tegemoet zien.
- Sint Maartenscollege: In 2022 is er gestart met een massastudie, hierin wordt onderzocht hoe het programma het beste op de locatie kan worden gerealiseerd (qua oppervlak en volume). De massastudie wordt in Q1 2023 afgerond. Het ruimtelijk kader en de te verwachten bijbehorende investering zal naar verwachting eind Q2 2023 aan de gemeenteraad worden voorgelegd.
- Kindcentrum Ruysdael (Maria Bernadette): In 2022 is het schoolbestuur gestart met de definitiefase (opstellen Programma van Eisen). In Q1 2023 zal nader gewerkt worden aan de stedenbouwkundige randvoorwaarden voor de nieuwbouw , waarin naast de school en kinderopvang ook de tafeltennisvereniging een plek zal krijgen.
- Dalton college: In Q1 2023 zal opdracht verstrekt worden aan HEVO om een huisvestingsonderzoek uit te voeren.
- Tijdelijke onderwijshuisvesting locatie : Oranje Nassaustraat. Er wordt een intentieverklaring afgegeven aan de verhuurder dat we de Oranje Nassaustraat 1B voor de komende 10 tot 15 jaar willen huren als tijdelijke wissellocatie voor de PO scholen (in Voorburg). In de tweede helft van 2023 zal het pand in samenspraak met de verhuurder worden gerenoveerd.

Wat heeft het gekost?

Onderwijshuisvesting	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	4.597	-400	4.197	4.134	63
Baten	115	0	115	14	-100
Saldo van lasten en baten	**-4.482**	**400**	**-4.082**	**-4.120**	**-37**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen rentelasten, afschrijvingen en exploitatielasten van schoolgebouwen.
De baten betreffen huurlasten ter dekking van de kapitaallasten met betrekking tot vierkante meters kinderopvang in schoolgebouwen (IKC's).

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Tot dit taakveld behoren de organisatie van het leerlingenvervoer, het aanbieden van voorschoolse educatie, het voeren van onderwijsachterstandenbeleid, het mede zorgdragen voor passend onderwijs, het aanbieden van volwasseneneducatie en het stimuleren van schooldeelname door leerplicht en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft samen met partners uitvoering gegeven aan de gezamenlijk opgestelde Lokale Educatieve Agenda 2019-2022. In 2022 is ingezet op het bevorderen van een brede ontwikkeling bij kinderen, het versterken van de aansluiting onderwijs-zorg, preventie en het voorkomen van schooluitval en het bevorderen van gelijke kansen voor kinderen. In 2022 is ook een start gemaakt met het opstellen van een nieuwe Lokale Educatieve Agenda 2023-2027.

De inzet op passend onderwijs, leerplicht, laaggeletterdheid, platform Economie, Onderwijs & Arbeidsmarkt en peuteropvang is in 2022 gecontinueerd. De deelname aan voorschoolse educatie (VE) is per kwartaal gemonitord. Samen met de kinderopvang is een onderzoek gestart naar deelname aan de peutermonitor, waarmee het monitoren van de voorschoolse educatie beter gaat. De monitor geeft inzage in of kinderen die een voorschoolse educatie-indicatie hebben gekregen ook daadwerkelijk naar deze voorziening gaan. De monitor wordt naar verwachting in Q3 2023 opgeleverd.

Tevens is ingezet op het terugdringen van voortijdig schoolverlaten, onder andere door het verstevigen van de preventieve aanpak. De casemanagers RMC hebben 346 jongeren in begeleiding gehad in schooljaar 2020-2021. Hieronder vallen 104 jongeren die het vorige schooljaar al in beeld waren, zodat nagegaan kan worden of zij nog begeleiding nodig hebben.

Leerlingenvervoer is uitgevoerd binnen de wettelijke en gemeentelijke kaders. Per augustus 2022 is het leerlingenvervoer opnieuw aanbesteed. Naast een groot (landelijk) tekort aan chauffeurs, is in de Haagse regio dat tekort verder toegenomen. Aanvankelijk is het de nieuwe vervoerder niet gelukt om voor de gemeente Leidschendam-Voorburg op tijd voldoende chauffeurs inzetbaar te hebben. In de loop van het vierde kwartaal 2022 is de stiptheid van het aantal vaste routes met vaste chauffeur gestegen van 92,7% naar circa 97% (conform het programma van eisen).

Op 7 juni 2022 is aan De Haar 200 in Leidschendam een school voor kinderen uit Oekraïne geopend. Hier wordt lesgegeven aan kinderen van 4 tot en met 12 jaar oud. Ze leren de Nederlandse taal, krijgen weer ritme in hun dag en hebben contact met leeftijdgenootjes. De school aan De Haar is verbonden aan Kindcentrum Trampoline van Lucas Onderwijs. Er wordt Nederlandse lesgegeven, maar er worden ook vaklessen, zoals rekenen, gegeven door Oekraïense leerkrachten. Daarnaast is er aandacht voor het welzijn van de kinderen.

Speerpunt	Status
Versterken preventie en de effectiviteit van de jeugdhulp en passend onderwijs	

Verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp. Hierdoor verbeteren de kansen voor kinderen en jeugdigen op een goede toekomst en kunnen de kosten van overbruggingszorg worden teruggedrongen doordat er minder/kortere trajecten jeugdhulp in het onderwijs worden gerealiseerd.

Acties o.b.v. begroting:

In nauwe samenwerking met Den Haag, Rijswijk en de samenwerkingsverbanden passend onderwijs worden de volgende pilots uitgevoerd:

- Invoering Onderwijs Jeugdhulp Arrangementen (OJA's) op scholen voor speciaal onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs. Een OJA betreft het integrale aanbod van hulp voor jeugdigen/leerlingen die een combinatie van (extra) onderwijsondersteuning en jeugdhulp nodig hebben als voorwaarde om deel te kunnen nemen aan het onderwijs en om hun ontwikkelingsperspectief te kunnen bereiken.
- Terugdringen aantal thuiszitters door: verdere invoering Routeboek Verzuim en Thuiszitters op primair en voortgezet onderwijs en door het vergroten van de professionele ruimte van professionals betrokken bij multidisciplinair overleg in het voortgezet onderwijs.
- Gerichte aanpak ongelijke kansen in het primair onderwijs.
- Problematiek aansluiting kinder-dag-centra (KDC, opvang voor kinderen van 2 tot 18 jaar met een (ernstige) verstandelijke of meervoudige beperking) en het passend onderwijs in beeld krijgen en aanpakken.

Hierdoor worden kortere/minder trajecten jeugdhulp in het onderwijs ingezet.

Stand van zaken:

- Invoering Onderwijs Jeugdhulp Arrangementen (OJA's): Op 1 april 2022 zijn de OJA's gestart op alle elf scholen voor speciaal onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs in de regio Den Haag, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg. Scholen en gemeenten zijn met elkaar in gesprek om goede ervaringen te delen en waar nodig de in de praktijk ontstane knelpunten op te lossen. In de eerste tussenevaluatie die eind 2022 heeft plaatsgevonden, is door de Stuurgroep besloten om na te gaan of de Oja's tot zomer 2025 voortgezet kunnen worden. Hiervoor is nog nader onderzoek nodig en een collegebesluit.
- Het samenwerkingsprogramma passend onderwijs jeugdhulp met Rijswijk, Den Haag (H3) en beide samenwerkingsverbanden passend onderwijs: De routeboeken verzuim en thuiszitters worden op steeds meer scholen ingevoerd. Een werkgroep is gestart om de problematiek aansluiting Kinder-dag-centra (KDC) en onderwijs in kaart te brengen. De kinderen die hiervoor in aanmerking komen , worden gescreend. De resultaten en het advies verwachten we in maart 2023. Op basis daarvan wordt bepaald of er behoefte is aan gecombineerde voorzieningen.
- Gemeente Den Haag heeft op basis van het Haags toekomstperspectief aangekondigd per 2024 de jeugdhulp anders te gaan inrichten. Uitgangspunten zijn onder andere gebiedsgericht werken en het aantal aanbieders beperken. Het toekomstperspectief heeft consequenties voor de samenwerking in H3-verband. In 2023 brengt Leidschendam-Voorburg in beeld welke consequenties dat zijn en anticipeert Leidschendam-Voorburg op welke wijze de jeugdhulp per 2024 wordt georganiseerd.
- Gerichte aanpak ongelijke kansen, preventie en aansluiting jeugdhulp en onderwijs:
- Er zijn jeugdconsulenten actief verbonden aan 8 basisscholen. Zij helpen mee bij sociaal complexe problematiek rondom leerlingen en hun gezin. Hierbij maken zij gebruik van de werkwijze integraal arrangeren: waarbij één gezamenlijk plan wordt gemaakt voor de leerling op het gebied van onderwijs én jeugdhulp. In juni 2022 zijn met de scholen en de betrokken jeugdconsulenten tussenevaluatie gesprekken gevoerd om waar nodig de pilot verder aan te scherpen en van elkaar te leren.
- Preventie+: In de pilot 'versterking vrij toegankelijke ondersteuning jeugd' (januari 2021-juli 2022) heeft het schoolmaatschappelijk werk bij casuïstiek met een verhoogd risico op kwetsbaarheid 10-15 gesprekken (i.p.v. regulier 5) gevoerd met de jeugdige en de ouders/verzorgers. Hiermee was laagdrempelige lichte jeugdhulp snel beschikbaar op een vertrouwde plek, de school. Er zijn in totaal 66 casussen opgepakt, waarbij scheiding in een derde van de casussen onderdeel was van de problematiek. De pilot is afgerond met goede resultaten op inhoud én op bespaarde kosten voor geïndiceerde jeugdhulp. In 2023 wordt in het kader van het Jeugdbeleid bezien of de inzet structureel wordt gemaakt en hiervoor middelen beschikbaar kunnen worden gesteld.

Wat heeft het gekost?

Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	4.588	-192	4.397	4.332	65
Baten	2.451	124	2.576	2.704	128
Saldo van lasten en baten	**-2.137**	**316**	**-1.821**	**-1.628**	**193**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie, instroomgroepen statushouders, laaggeletterdheid, brede school activiteiten, leerplicht, de Lokale Educatieve Agenda en het schoolzwemmen.
De baten betreffen de rijksmiddelen ten behoeve van onderwijsachterstandenbeleid en leerplicht.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Onderwijs	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	4.597	-400	4.197	4.134	63
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.588	-192	4.397	4.332	65
Totaal lasten	**9.185**	**-592**	**8.594**	**8.466**	**128**
Baten					
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	115	0	115	14	-100
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.451	124	2.576	2.704	128
Totaal baten	**2.566**	**124**	**2.690**	**2.718**	**28**
Saldo van baten en lasten	**-6.619**	**716**	**-5.903**	**-5.748**	**156**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Onderwijs is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 156.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Baten

Taakveld Onderwijshuisvesting (€ 100.000 nadeel)
De gemeente faciliteert de bouw van scholen, waaronder Integraal Kind Centra (IKC). In de begroting is rekening gehouden met huurinkomsten vanuit de nieuwe IKC's. Per abuis zijn deze dubbel begroot. Dit leidt samen met een aantal kleinere afwijkingen tot een nadeel ten opzichte van de begroting.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken (€ 128.000 voordeel)
Het voordeel wordt veroorzaakt door een aantal terugvorderingen op de beschikte subsidies en de aanvullende overheidsbijdrage van het Onderwijsachterstandenbeleid.

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Omschrijving

De gemeentelijke koers in cultuurbeleid is opgenomen in de 'Visie op kunst en cultuur (Van Forum tot Universum)'. Onder de paraplu van de Economische Agenda wordt het actieplan recreatie & toerisme uitgevoerd. Het beleid van de gemeente en haar partners vloeit voort uit de landelijke Regeling sportakkoord en leefstijlinterventies 2020-2022 en staat verwoord in het Lokaal Sportakkoord.

Wettelijke taken
De gemeente heeft verschillende wettelijke taken die verband houden met cultuur. Het gaat om het aanbieden van een bibliotheekfunctie, zorgdragen voor een toereikend lokaal media-aanbod en het beschermen en toegankelijk maken van cultureel erfgoed (archeologisch en cultuurhistorisch). De gemeente heeft tevens de wettelijke taak om speelvoorzieningen in de openbare ruimte te inspecteren en veilig te houden en een zorgplicht ten aanzien van het bomenbestand in de openbare ruimte. De gemeente heeft geen wettelijke taken op het gebied van sport en bewegen, maar heeft wel een rol op het gebied van preventieprogramma's.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
5.1	Sportbeleid en activering
5.2	Sportaccommodaties
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie & cultuurparticipatie
5.4	Musea
5.5	Cultureel erfgoed
5.6	Media
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen wij bereiken?

Meer inwoners hebben een gezonde leefstijl
Sport en bewegen maken onderdeel uit van een gezonde leefstijl. Leefstijl heeft alles te maken met gedrag. Gezonder eten, meer bewegen, niet roken, voldoende ontspanning en weinig alcohol leiden tot aanzienlijke gezondheidswinst en een betere kwaliteit van leven. Dat heeft een positieve invloed op veel andere leefgebieden.

Inwoners ontdekken en ontwikkelen hun talenten en vaardigheden
Uit onderzoek blijkt dat een constructieve tijdsbesteding, bijvoorbeeld deelname aan creatieve, culturele of sportieve activiteiten en het vergroten van sociale, emotionele en gedragsmatige competenties voor jeugdigen twee van de tien belangrijkste beschermende factoren zijn in opvoeden en opgroeien. Tevens is er steeds meer bewijs dat beweging en kunst- en cultuuractiviteiten bijdragen aan gezond en gelukkig ouder worden. Om deze effecten te bereiken is het belangrijk dat deze activiteiten voor alle inwoners, juist ook voor kwetsbare groepen, bereikbaar en beschikbaar zijn. In 2022 ligt de focus op het vergroten van de bereikbaarheid.

Goed beschermd en beleefbaar erfgoed
Leidschendam-Voorburg heeft een rijk cultureel erfgoed. Erfgoed is overal om ons heen en zeer divers. Er zijn bijvoorbeeld landschappelijk, gebouwd, archeologisch en immaterieel erfgoed. Bescherming en beleefbaar maken van dit erfgoed is belangrijk. Behouden van erfgoed, waarbij dit een integraal onderdeel van de nieuwe ruimtelijke inrichting wordt, staat voorop.

Een mooiere, schonere, gezondere, toegankelijkere en veiligere leefomgeving draagt bij aan het welzijn van mens, plant en dier, en is dan ook een belangrijk doel van de Omgevingswet. De woon- en leefkwaliteit in Leidschendam-Voorburg is nauw verbonden met de kwaliteit van de groene en stedelijke voorzieningen. We blijven inzetten op het vergroten van de variatie en beleefbaarheid van groen in de wijken. In het buitengebied zetten wij in op het versterken van de recreatieve voorzieningen en netwerken, zoals bijvoorbeeld vanuit het meerjarenprogramma Duin, Horst en Weide.

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Tot dit taakveld behoren de niet-fysieke maatregelen ter stimulering van sport zoals: sportstimulering en het lokale sportakkoord, de JOGG-aanpak 'Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst' (voorheen Jongeren op gezond gewicht) en de buurtsportcoaches en cultuurcoaches (Brede Regeling Combinatiefuncties). Ook neemt de gemeente in 2022 weer deel aan stimuleringsprogramma Gezond in de stad (GIDS) om de gezondheidsverschillen tussen inwoners te verkleinen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente, sportverenigingen, onderwijs-, zorg- en welzijnspartners van het lokaal sportakkoord hebben in 2022 opnieuw uitvoering gegeven aan het lokaal sportakkoord. Door subsidies is er invulling gegeven aan meer bewegend leren op school of versteviging van het vrijwilligersbeleid van verenigingen. Resterende middelen worden in 2023 ingezet. Naast het sportakkoord zijn de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches ingezet voor sport- en beweegactiviteiten.

Ook de in 2021 gestarte 3-jarige aanpak van de Nationale Diabetes Challenge (NDC) in Leidschendam-Voorburg is in 2022 voortgezet. Deze Challenge is een interventie waarbij mensen met diabetes (of andere chronische aandoening) op laagdrempelige wijze gedurende 20 weken één keer per week samen wandelen met professionals uit het zorg-, sport-, welzijn- en sociale domein om te werken aan een gezondere leefstijl. Deze interventie heeft zowel in Voorburg als in Leidschendam plaatsgevonden.

De JOGG-aanpak is in 2022 uitgebreid door meer partners te binden in publiek-private samenwerking en een stevige aanpak om een gezonde omgeving voor kinderen te creëren. Zo hebben supermarkten in samenwerking met diëtisten rondgangen voor groepen van scholen georganiseerd, wat de jeugd bewuster maakt van hun leefomgeving. Daarnaast is bijvoorbeeld de kraanwaterdag georganiseerd met Dunea om water als gezond alternatief voor suikerhoudende dranken te promoten.

Wat heeft het gekost?

Sportbeleid en activering	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	936	219	1.154	1.032	123
Baten	40	19	59	108	48
Saldo van lasten en baten	**-896**	**-199**	**-1.095**	**-924**	**171**

Bedragen x € 1.000

Voor de inzet van de combinatiefunctionarissen ontvangt de gemeente vanuit het rijk een stimuleringsbudget. De lasten met betrekking tot sportbeleid en activering betreffen met name de financiering van combinatiefunctionarissen en sportstimuleringsmaatregelen. Het budget van de

combinatiefuncties is ondergebracht bij de subsidietafels. Daarbij wordt ingezet op het creëren van extra combinatiefuncties bij de subsidietafels voor activiteiten gericht op sport, bewegen, cultuur en zorg en welzijn voor alle leeftijdsgroepen.

De baten betreffen het verkregen uitvoeringsbudget 2022 van het rijk in het kader van het lokaal sportakkoord.

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Tot dit taakveld behoren beheer en exploitatie van accommodaties voor sportbeoefening, zoals gymnastieklokalen, sporthallen, zwembaden en sportparken.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Op dagelijkse basis onderhouden we de sportaccommodaties om te voldoen aan de normen en eisen van de sportbonden en om de sportverenigingen te kunnen laten sporten. Denk aan sporttechnische aanpassingen van sportvelden. Het onderhoud van de sportaccommodaties is gebaseerd op het geldende Beheerplan buitensportvoorzieningen en het Meerjarenonderhoudsplan (gebouwen). De uitvoering van de plannen is in 2022 ongewijzigd voortgezet en uitgevoerd. In 2022 is een groot gedeelte van het beschikbare geld gebruikt voor de algemene inrichting van de sportaccommodaties, zoals bestrating, hekwerken, onderhoud van groen et cetera. Daarnaast zijn er een aantal grote renovaties uitgevoerd:

- Renovatie van kunstgrasveld 3 op Sportpark Duivesteyn
- Renovatie van kunstgras van het hoofdveld Forum Sport
- Renovatie natuurgrasveld 6 op Sportpark de Kastelenring
- Akoestische aanpassingen in binnensportaccommodaties

In verband met de energiecrisis en de daarmee gepaard gaande hoge energielasten is er door de gemeente een subsidieregeling gemaakt voor 2023 waar ook sportverenigingen gebruik van kunnen maken.

Gelet op de geplande woningbouw bij de Star is in 2022 een nieuwe locatie voor de Voorburgse Rugbyclub aangewezen. De financiële consequenties van dit voorstel voor het investeringskrediet en de daarmee samenhangende kapitaallasten zijn apart aan de raad voorgelegd. Op basis van dit besluit is gestart met de voorbereiding (functie vrij maken, onderzoeken uitvoeren, ontwerp maken en vergunningen aanvragen). Met name de vergunningenprocedure duurt langer dan gepland omdat er meerdere malen aanvullingen op onderzoek en ontwerp zijn gevraagd door vergunningverlener gemeente Den Haag. Er wordt nog steeds gekoerst op oplevering van het veld voor de start van het seizoen ’23-’24.

Wat heeft het gekost?

Sportaccommodaties	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	5.469	-106	5.363	5.169	194
Baten	2.279	-285	1.994	1.864	-130
Saldo van lasten en baten	**-3.190**	**-179**	**-3.369**	**-3.305**	**64**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen beheer, exploitatie, onderhoud, rente en afschrijvingslasten van sportaccommodaties. De baten betreffen huurinkomsten voor sportaccommodaties.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie & cultuurparticipatie

Tot dit taakveld behoren activiteiten ter bevordering van beeldende kunst, muziek, dans en toneel waaronder: het subsidiëren van amateurkunst beoefening, kunstzinnige vorming en cultuureducatie, het bevorderen van het educatief aanbod en de ondersteuning van het theater en overige cultuurvoorzieningen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente stimuleert de samenwerking binnen de culturele sector. Sinds 2021 werken beide theaters intensief samen, op het gebied van programmering en PR, maar ook door elkaar te vertegenwoordigen bij maatschappelijke kwesties. In 2022 hebben de theaters na de corona restricties hard samengewerkt aan de jeugdtheaterschool, de POP cafés en gezamenlijke publiciteit.
Voor 2022 zijn de doelen met betrekking tot cultuureducatie gerealiseerd via de subsidietafel Basisvaardigheden en Talentontwikkeling. Belangrijk aandachtspunt van de deelnemers aan de subsidietafel is het stimuleren van de verdere samenwerking tussen de diverse betrokken partijen en het vergroten van het bereik en de bekendheid van het beschikbare aanbod. Een kleine greep uit het aanbod: 300 kinderen kwamen door de wijkmuziekschool in aanraking met een instrument en de jeugdtheaterschool zorgde ervoor dat ruim 1000 kinderen kennis maakten met theater en toneel. Ook de Brede School had een groot bereik met het naschools activiteitenprogramma op het gebied van sport, cultuur, muziek, welzijn, techniek, natuur, gezondheid, leesbevordering en digitale media. Aan de activiteiten namen kinderen van 4-12 jaar deel in de zes aandachtswijken Prinsenhof, De Heuvel, Leidschendam-Zuid & Centrum, Bovenveen, Voorburg Noord en Stompwijk. Aan het cultuurmenu deden 17 scholen van de 20 mee en met de maatschappelijke activiteiten van de bibliotheek werden 500 kinderen van 0-6 bereikt en ruim 700 volwassenen. Voor jongeren zijn er door verschillende partners aan de subsidietafel vakantieactiviteiten georganiseerd.

Wat heeft het gekost?

Cultuurpres.,productie&participatie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	886	240	1.126	988	138
Baten	92	0	92	120	28
Saldo van lasten en baten	**-794**	**-240**	**-1.034**	**-868**	**167**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen subsidies aan theater, cultuureducatie, amateurkunst beoefening en beheer van gemeentelijke accommodaties voor cultuur. De baten betreffen huurinkomsten voor deze accommodaties.

Taakveld 5.4 Musea

Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het verwerven, behouden, onderzoeken en presenteren van kunst en cultuur: het subsidiëren van Huygens' Hofwijck en Museum Swaensteyn en exposities, archeologie en historische archieven.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De musea krijgen een exploitatiesubsidie onder andere voor het behoud en beheer van de museale hoogwaardige collectie. Met museum Swaensteyn voerde de gemeente het meerjarenprogramma Romeinen aan de Vliet uit om het Romeinse verleden van onze gemeente onder de aandacht te brengen. Er werden unieke vondsten uit de regio getoond. Een voorbeeld hiervan is een gaaf bewaarde en zeer zeldzame Romeinse waterput, ingenieus opgebouwd met behulp van wagenwielen.

Daarnaast hebben de musea gezamenlijk een gevarieerde programmering aangeboden met onder andere concerten, tentoonstellingen en lezingen. Ook is meegedaan aan landelijke initiatieven zoals de museumnacht Kids, Nationale museumweek en de Erfgoeddag. Ten slotte is er deelgenomen aan lokale evenementen zoals het cultureel zomerfestival, de Vlietdagen, het HuygensFestival, museumnacht Den Haag en Voorburg en de lichtjesavond.

Om kunst en cultuur goed in de gemeente te positioneren, werd de verdere samenwerking tussen de musea Huygens' Hofwijck en Swaensteyn gestimuleerd, wat leidde tot een verdere integratie op het gebied van organisatie, programmering en huisvesting. De musea waren actieve deelnemers binnen de ondernemersvereniging Huygenskwartier, het Erfgoedpodium en het samenwerkingsverband Cultuur&Co.

Het erfgoedpodium heeft samenwerking tussen aangesloten erfgoed verenigingen in de gemeente gestimuleerd, onder andere door de organisatie van de Erfgoeddag op 30 april 2022. Er zijn toen onder andere rondleidingen in de molens gegeven en er heeft een concert van de beiaardier plaatsgevonden. Er ontstonden bijzondere samenwerkingen tussen de partners, zoals tussen de Archeologische Werkgroep LV en Open Monumentendag.

Wat heeft het gekost?

Musea	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	906	252	1.158	1.018	140
Baten	51	0	51	58	8
Saldo van lasten en baten	**-855**	**-252**	**-1.107**	**-960**	**148**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name subsidies aan musea (Huygens' Hofwijck en Swaensteyn) en archiefbeheer. De baten hebben betrekking op huurinkomsten van Museum Swaensteyn en legesopbrengsten met betrekking tot archieven.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Tot dit taakveld behoren taken gericht op conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed: historische gebouwen, beschermde stads- en dorpsgezichten en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte; subsidie, beheer, onderhoud, toezicht en handhaven van cultureel erfgoed en het (digitaal) zichtbaar maken van cultureel erfgoed en haar (pré)historische waarden.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Erfgoed is een thema bij de Omgevingswet. We gaan erfgoedbeleid inpassen in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.
De gemeente continueert haar inzet in het Erfgoedpodium. van hieruit organiseert de gemeente samen met de erfgoedpartners het hele jaar door activiteiten rond de iconen zoals de Romeinen (Unesco Werelderfgoed), de Vliet en buitenplaatsen. Het erfgoed is ontsloten door middel van toeristische routes, informatieborden en lezingen.
Daarnaast is ook in 2022 de open Monumentendag georganiseerd en heeft de gemeente deelgenomen aan diverse laagdrempelige projecten om cultureel erfgoed onder de aandacht van het publiek te brengen.

Wat heeft het gekost?

Cultureel erfgoed	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	458	67	525	439	86
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	**-458**	**-67**	**-525**	**-439**	**86**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name subsidies voor monumentenzorg en reguliere uitgaven ten behoeve van erfgoedbeheer. Er zijn geen financiële baten begroot.

Taakveld 5.6 Media

Tot dit taakveld behoren de zorg voor fysieke en elektronische cultuurdragers: de bibliotheekfunctie, de lokale pers, de lokale omroep en lokale informatievoorziening.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2022 is Midvliet opnieuw de lokale omroep geworden van Leidschendam-Voorburg.
De gemeente maakt elke twee jaar nieuwe afspraken met Midvliet, met de opdrachtverstrekking voor de lokale omroepactiviteiten en de monitoring en verantwoording hiervan.

In 2022 vond de implementatie plaats van het raadsbesluit over de bibliotheek van de toekomst uit 2021. De verhuizing en verbouwing van de bibliotheek in Leidschendam naar Fluitpolderplein 12 werd verder voorbereid. De ontwikkeling van de bibliotheek en het theater als culturele hotspot in Voorburg is mee onderzocht in het project Julianabaan. In afwachting van de eventuele implementatie zal noodzakelijk onderhoud uitgevoerd worden aan het huidige pand.

Verder werd ook de gemeentelijke informatievoorziening aangepast aan de VN-richtlijnen voor toegankelijkheid en de WCAG standaarden van het Besluit Digitale Toegankelijkheid Overheid.

Wat heeft het gekost?

Media	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	2.001	231	2.232	2.186	46
Baten	269	0	269	285	16
Saldo van lasten en baten	**-1.732**	**-231**	**-1.963**	**-1.901**	**62**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de subsidies aan bibliotheken en de lokale omroep.
De baten betreffen huurinkomsten voor de bibliotheekgebouwen.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Dit taakveld omvat de aanleg en het onderhoud van openbaar groen, openbaar water en speel- en recreatieve voorzieningen. Ook volkstuincomplexen vallen onder dit taakveld.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente zet met het onderhouden en beheren van de openbare ruimte en infrastructuur in op het behoud van het groene karakter, het vergroten van de variatie en beleving van groen in de wijken en de verbindingen tussen het stedelijk en buitengebied. Hierbij wordt ook steeds meer gekeken naar de ecosysteemdiensten die het groen aan de bewoners levert. Hierbij valt te denken aan biodiversiteit, opslag van CO2, zuurstofproductie, fijnstof afvang en het temperen van klimaat extremen.

In 2022 hebben we het beheer en onderhoud conform plan uitgevoerd. Zo hebben we bijvoorbeeld extra bomen aangeplant bij de school de Driemaster en bij de scoutingvereniging langs de Veurselaan. Ook zijn de groeiplaatsen bij de bomen langs het Buitenwater verbeterd. Voor Operatie Steenbreek hebben we de volgende vergroening uitgevoerd: bestrating vervangen door groen aan de Bachlaan, verwijderen van bestrating en aanleg van plantvakken aan het van Wassenaer-Hoffmanplein en bij de Parkweg / Rozenboomlaan.

Vanuit het Uitvoeringsprogramma van de landschapstafel Duin, Horst & Weide is in 2022 een aantal (onderdelen van) projecten gerealiseerd. Ten eerste het project ‘Vitale Verbinding Loozone’, waarbinnen een reeks informatiepanelen is ontwikkeld in samenwerking met de gemeente Den Haag. De informatiepanelen en een aantal bankjes dragen bij aan een sterkere beleefbaarheid van de groene schakel ‘Huis ten Bosch – de Vliet’. Ten tweede is een weidevogel kerngebied gerealiseerd in de Zoetermeerse Meerpolder, onderdeel van de Green-blue Deal tussen samenwerkende partners (provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeenten Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer). Het project is grotendeels gerealiseerd in 2022 en wordt afgerond in 2023.

Verbonden partij(en)

Dunea N.V.

Doelstelling

Dunea N.V. Drinkwaterbedrijf Zuid-Holland levert betrouwbaar drinkwater en beheert de duinen tussen Monster en Katwijk.

Ontwikkelingen

Dunea heeft in de komende jaren drie grote opgaven in de drinkwatervoorziening om haar leveringsgebied klaar te maken voor de toekomst. Uitdagingen zijn hier dat de bevolkingsgroei in het verzorgingsgebied sneller gaat en eerder plaatsvindt dan eerder aangenomen. Daarnaast zijn er effecten door de klimaatverandering en extra zuivering om de waterkwaliteit op peil te houden. Om de grotere afzet te kunnen faciliteren zal er extra en eerder moeten worden geïnvesteerd in een grotere productiecapaciteit. Vooralsnog kan Dunea de extra middelen opvangen die benodigd zijn om de productiecapaciteit te vergroten. Deze worden deels gedekt door de tarieven binnen de toegestane kaders te verhogen.

Wat heeft het gekost?

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	8.274	351	8.625	9.498	-873
Baten	712	-100	612	1.720	1.107
Saldo van lasten en baten	**-7.562**	**-451**	**-8.012**	**-7.778**	**234**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Daarnaast zijn er beheer en exploitatielasten van watergangen, parken, speelvoorzieningen en openbare kunst.

De baten betreffen inkomsten vanuit verkoop snippergroen, huurinkomsten van volkstuinen en boetes met betrekking tot handhaving van bouwvergunningen.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Sport, cultuur en recreatie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Sportbeleid en activering	936	219	1.154	1.032	123
Sportaccommodaties	5.469	-106	5.363	5.169	194
Cultuurpres.,productie&participatie	886	240	1.126	988	138
Musea	906	252	1.158	1.018	140
Cultureel erfgoed	458	67	525	439	86
Media	2.001	231	2.232	2.186	46
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.274	351	8.625	9.498	-873
Totaal lasten	**18.930**	**1.253**	**20.183**	**20.329**	**-146**
Baten					
Sportbeleid en activering	40	19	59	108	48
Sportaccommodaties	2.279	-285	1.994	1.864	-130
Cultuurpres.,productie&participatie	92	0	92	120	28
Musea	51	0	51	58	8
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0
Media	269	0	269	285	16
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	712	-100	612	1.720	1.107
Totaal baten	**3.443**	**-366**	**3.077**	**4.156**	**1.078**
Saldo van baten en lasten	**-15.488**	**-1.618**	**-17.106**	**-16.173**	**932**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Sport, cultuur en recreatie is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 932.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Sportbeleid en activering (€ 123.000 voordeel)
In 2022 is er een budget beschikbaar gesteld om de sportverenigingen te ondersteunen in de energielasten. Hier is geen gebruik van gemaakt, waardoor er een voordeel van € 123.000 op dit budget zit. Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Ondersteuning Energielasten van hetzelfde bedrag.

Taakveld Sportaccommodaties (€ 194.000 voordeel)
Op taakveld Sportaccommodaties is een voordeel ontstaan door een voordeel op verschillende activiteiten. Het betreft hier klein onderhoud en incidentele zaken, zoals snoeiwerkzaamheden en klein onderhoud aan de velden. In dit voordeel is ook een nadeel verwerkt van de salariskosten die binnen dit taakveld zijn toegenomen, als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead doordat rekening was gehouden met een stelpost loonstijging.

Taakveld Cultuurprestaties, productie en participatie (€ 138.000 voordeel)
Tijdens het opstellen van het bestedingsplan Herstelbeleid 2022 werd verwacht dat er vanuit de Cultuursector veel vraag naar extra middelen zou zijn, als de deuren weer open mochten voor het

publiek. Het opstarten heeft meer tijd gekost waardoor er minder kosten zijn gemaakt. Tegenover dit voordeel staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Herstelbeleid van hetzelfde bedrag.

Taakveld Musea (€ 140.000 voordeel)
Het voordeel op taakveld Musea is op hoofdlijnen te verklaren doordat het project digitalisering genealogische archieven vertraging heeft opgelopen.

Voorstel overheveling
De digitalisering van genealogische archieven en de kosten lopen nog door in 2023. Daarom wordt voorgesteld om het restantbedrag van € 150.000 door te schuiven naar 2023.

Taakveld Cultureel erfgoed (€ 86.000 voordeel)
Voor de restauratie van 3 historische tuinmuren in Park Vreugd en Rust zijn middelen beschikbaar gesteld (€ 66.500). De herstelwerkzaamheden vinden plaats in 2023.

Voorstel overheveling
Voor de kosten van de werkzaamheden aan de 3 historische tuinmuren in 2023 wordt voorgesteld om € 66.500 over te hevelen naar 2023.

Taakveld Media (€ 46.000 voordeel)
Voorstel overheveling
De raad heeft opdracht gegeven voor het opnemen van een gemoderniseerde bibliotheekvestiging in Voorburg in de herontwikkeling op de Julianabaan. Hiervoor is een bedrag van € 80.000 beschikbaar gesteld uit de algemene reserve voor het maken van een businesscase met een Programma van Eisen waarin de voorgestelde combinatie tussen bibliotheek, theater(s) en eventuele andere partners wordt uitgewerkt in samenhang met de andere ontwikkelingen op de Julianabaan. De activiteiten zullen plaatsvinden in 2023.

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 873.000 nadeel)
Het nadeel op dit taakveld wordt voor een groot deel veroorzaakt door het uitvoeringsprogramma van de landschapstafel Duin, Horst & Weide. Er is in 2022 € 1.073.000 meer uitgegeven en dat komt door:

- Niet geraamde lasten voor verschillende projecten uit het uitvoeringsprogramma van de landschapstafel Duin, Horst & Weide. De subsidiabele periode voor de uitvoeringsprojecten liep tot en met 31 december 2022. Uiteindelijk waren eind 2022 toch meer subsidieprojecten zowel financieel als inhoudelijk beoordeeld en akkoord bevonden, waardoor er meer projecten zijn gefinancierd dan begroot (nadeel € 1.073.000). Tegenover dit nadeel staan ook extra opbrengsten (zie bij de baten).
- Daarnaast zijn niet geraamde lasten van het project Park Vreugd en Rust (€ 36.000), waarvoor een subsidieaanvraag bij de Provincie Zuid-Holland is ingediend. Hiervoor is nog geen voorschot ontvangen omdat de omgevingsvergunningen nog niet onherroepelijk zijn. Voor de herontwikkeling van Park Vreugd en Rust is er een budget van € 144.000 beschikbaar gesteld (als gevolg van economische omstandigheden) voor uitvoerende activiteiten welke nog niet in 2022 gestart zijn.
- Voor de realisatie van Groen-Blauwe projecten ten behoeve van het versterken van een groene leefbare woongemeente is bij de 2de tussentijdse rapportage een incidenteel startbudget beschikbaar gesteld van € 100.000. Doordat bijna alle deelnemende partners ook aan het uitvoeringsprogramma van de landschapstafel Duin, Horst & Weide deelnemen, is de focus komen te liggen op het afronden van dit programma.
- In 2022 zijn er door vertraging van dit project lagere uitgave geweest voor het onderzoek & herstel van de spel- en sportvoorzieningen, wat een voordeel geeft van € 39.000. Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Herstelbeleid (zie programma 1, taakveld mutatie reserves) van hetzelfde bedrag.

Voorstel overheveling
Om in 2023 nieuwe uitvoeringsprojecten te kunnen voorbereiden, deel te kunnen nemen aan nieuwe subsidieaanvragen en meekoppelkansen te pakken wordt voorgesteld om het volledige budget van € 100.000 voor de realisatie van Groen-Blauwe projecten over te hevelen.
Om de werkzaamheden in 2023 aan Park Vreugd en Rust fase 1 en 2 uit te kunnen voeren wordt voorgesteld om het beschikbare budget van € 144.000 over te hevelen naar 2023. Deze middelen zijn samen met de toegezegde middelen van de provincie nodig om de noodzakelijke werkzaamheden aan Park Vreugd en Rust uit te kunnen voeren.

Baten

Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 1.107.000 voordeel)
Dit voordeel wordt hoofdzakelijk bepaald door de extra baten voor de afwikkeling van het project Duin, Horst en Weide (€ 1.052.000). Tegenover deze baten staan ook kosten, die bij de lasten zijn toegelicht.

Programma 6. Sociaal domein

Omschrijving

Dit hoofdstuk van de begroting richt zich op alle inspanningen van de gemeente op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). In financiële omvang is dit het grootste programma van de begroting.
In het Sociaal Kompas zijn de gemeentelijke doelstellingen op het sociaal domein vastgelegd.

Deze doelstellingen en de inspanningen die daaraan bijdragen, zijn onderling sterk verweven en omvatten ook (delen van) programma's 4, 5 en 7. De verdeling naar programma's en taakvelden is (ook financieel) zo zorgvuldig mogelijk gemaakt, maar doet niet altijd recht aan de (verweven) werkelijkheid. De looptijd van het huidig Sociaal Kompas is verlengd tot en met 2022. Eind 2021 is aan de raad een aangescherpt Sociaal Kompas ter vaststelling voorgelegd. Daarbij worden aanvullende kaders aan het Kompas toegevoegd om de uitvoering te helpen bij complexe thema’s als integraliteit (1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur) zelfredzaamheid, de omvang van het vangnet en de rol van partners. Mogelijk leidt deze aanscherping tot een wijziging van voorliggende begroting.
De gemeente wordt de laatste jaren geconfronteerd met sterk toenemende kosten in de uitvoering van de Jeugdwet en de Wmo en komt daardoor tekort op de uitvoering van de wettelijke taken in het sociaal domein. Ook stijgen de kosten van de Participatiewet. Dit is overigens een landelijk beeld. De arbitragecommissie heeft in de arbitragezaak die de VNG had aangespannen m.b.t. de tekorten op het jeugdbudget geconcludeerd dat bij de uitvoering van de Jeugdwet sprake is van medebewind. Deze uitspraak leidt ertoe dat het rijk vanaf 2022 structureel extra jeugdmiddelen beschikbaar stelt.
De noodzaak om binnen het programma Sociaal domein steeds kritisch te bekijken hoe opbrengsten en uitgaven meer met elkaar in evenwicht kunnen worden gebracht, blijft van kracht. Het is niet wenselijk om de tekorten in het sociaal domein af te wentelen op de andere domeinen.

Wettelijke taken
De gemeente heeft omvangrijke wettelijke taken binnen dit programma. Gemeenten hebben de taak om zorg te dragen voor een effectief laagdrempelig en preventief ondersteuningsaanbod voor kinderen en hun ouders die problemen ervaren bij het opgroeien of opvoeden. Ook heeft de gemeente de taak schuldhulpverlening te bieden en bijzondere bijstand en bijstandsuitkeringen te verstrekken.
De gemeente is voorts verantwoordelijk voor een effectieve toeleiding naar en ondersteuning bij arbeidsparticipatie voor iedereen die dat nodig heeft. Voor de doelgroep die meer ondersteuning en begeleiding nodig heeft dan op een reguliere werkplek kan worden geboden, is het de verantwoordelijkheid van de gemeente om die arbeidsplaatsen te creëren (het zogenoemde ‘beschut werk’). Ook is de gemeente wettelijk verplicht inwoners toegang te bieden tot een antidiscriminatievoorziening. Dit is een organisatie die klachten van inwoners registreert en onafhankelijke bijstand verleent aan deze inwoners in de afwikkeling van hun klachten.

De Rijksoverheid heeft bij gemeenten de primaire verantwoordelijkheid belegd voor het bevorderen van het zo lang mogelijk zelfstandig wonen van mensen. Preventie van opname in een instelling is belangrijk. Dit geldt voor alle doelgroepen: mensen met een lichamelijke, geestelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking. In dat licht heeft de gemeente per 2020 ook verantwoordelijkheden in de nieuwe Wet Verplichte GGZ en de Wet Zorg en Dwang.
De gemeente heeft vanuit de Wmo en de Jeugdwet de wettelijke plicht om individuele voorzieningen te verstrekken aan kwetsbare inwoners die hiervoor een indicatie hebben. Daarnaast heeft de gemeente een wettelijke taak om de toegang tot de ondersteuningsvormen waarvoor zij verantwoordelijk is, te organiseren. Met toegang wordt het hele proces van informatievoorziening en advies, cliëntondersteuning, gespreksvoering, toewijzing, overdracht, coördinatie van de ondersteuning en nazorg, bedoeld.
Vanaf januari 2022 is de gemeente tevens verantwoordelijk voor de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie
6.2	Wijkteams
6.3	Inkomensregelingen
6.4	Begeleide participatie
6.5	Arbeidsparticipatie
6.6	Maatwerkvoorzieningen
6.71	Maatwerk dienstverlening 18+
6.72	Maatwerk dienstverlening 18-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+
6.82	Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen wij bereiken?

Meer jeugd groeit op in een veilige omgeving
Het ideaal is dat ieder kind opgroeit tot een volwassen inwoner die zelfredzaam is en positief bijdraagt aan zijn of haar omgeving. Een gezonde ontwikkeling en een veilige omgeving zijn daarvoor de belangrijkste voorwaarden. Om dit te stimuleren, zijn preventie en versterking van het dagelijkse leven essentieel. Dit moet leiden tot een stimulerende opvoed- en opgroeiomgeving met een stevige pedagogische basis. Hiermee wordt voorkomen dat alledaagse opgroei- en opvoedproblemen uitgroeien tot ernstige problemen waarvoor professionele ondersteuning nodig is.

Meer inwoners kunnen zich financieel goed redden
Financiële zelfredzaamheid levert een belangrijke bijdrage aan maatschappelijke participatie en welbevinden van inwoners. Een deel van onze inwoners is – soms tijdelijk, soms langdurig – niet in staat de eindjes aan elkaar te knopen. Mensen die te maken hebben met armoede en/of problematische schulden, bevinden zich in een kwetsbare positie. Zij lopen een grotere kans op problemen op andere leefgebieden, denk aan gezondheid, huisvesting en relaties. Daarom stimuleert de gemeente de financiële zelfredzaamheid van inwoners en vervult de regiefunctie bij de aanpak van zowel armoede als schulden. De verwachting is dat de coronacrisis impact heeft op de financiële zelfredzaamheid. Hier is komend jaar dan ook extra aandacht voor.

Meer inwoners zijn aan het werk
Het hebben van een betaalde baan is de beste weg om financiële zelfredzaamheid te bevorderen. Een baan verhoogt de eigenwaarde en het zelfvertrouwen, en biedt zingeving en structuur. Daarnaast is er een sterke indicatie dat het hebben van werk goed is voor de geestelijke gezondheid. Vooral voor kwetsbare inwoners is de positieve invloed van werk van belang voor hun participatie en herstel. Echter, juist deze groep ervaart grote belemmeringen in het verkrijgen en behouden van werk. De inspanningen van de gemeente zijn erop gericht om zoveel mogelijk inwoners aan een passende baan te helpen bij een reguliere werkgever.

Leidschendam-Voorburg is een solidaire en inclusieve gemeente
Uit onderzoek blijkt dat sociale cohesie een belangrijke bijdrage levert aan de veiligheid en leefbaarheid in de wijk. Daarnaast draagt sociale cohesie in de buurt over het algemeen bij aan een betere gezondheid. Ook blijkt dat wanneer jongeren meer binding hebben met de wijk, het risico op crimineel en overlast-gevend gedrag vermindert. Wie moeite heeft om actief sociale verbanden op te bouwen en te onderhouden, loopt een verhoogd risico op sociale uitsluiting en eenzaamheid. Langdurige eenzaamheid draagt bij aan het ontstaan van fysieke en psychische klachten en kan daarmee een zichzelf versterkende negatieve spiraal in werking zetten. De gemeente werkt aan een

inclusieve en solidaire samenleving ten behoeve van de participatie en zelfredzaamheid van inwoners. Geslacht, leeftijd, geaardheid, geestelijke en/of fysieke beperking, religie en herkomst mogen geen reden zijn voor uitsluiting.
Door de coronacrisis is het aantal inwoners dat te kampen heeft met eenzaamheid toegenomen. In 2022 zal extra aandacht worden besteed op de bestrijding van eenzaamheid.

Meer mensen zijn in staat (begeleid en langer) zelfstandig te wonen
Bij inwoners die lichte en/of tijdelijke problemen ervaren in hun zelfredzaamheid en/of participatie, kan het inzetten van tijdige en laagdrempelige ondersteuning veel problemen oplossen. Daarmee draagt het bij aan het voorkomen van zware, complexe of langdurige problematiek. Dit kan zowel professionele ondersteuning (door betaalde arbeidskrachten) als informele ondersteuning (door vrijwillige inzet of mantelzorg) zijn. Het totale palet aan laagdrempelige en lichte ondersteuningsvormen, waar gebruik van kan worden gemaakt zonder indicatie, wordt het ‘voorliggend veld’ genoemd. In 2022 werd uitvoering gegeven aan het bestedingsplan langer zelfstandig wonen Leidschendam-Voorburg 2021 t/m 2030. Hieronder vallen onder andere de blijverslening, collectieve woningaanpassing, woonzorgconcepten, flatcoach, doorstroommakelaar en noodwoningen.

Effectieve ondersteuning, licht waar mogelijk, zwaar waar nodig
De gemeente organiseert een gevarieerd en flexibel aanbod van enerzijds ondersteuning in de thuissituatie en anderzijds een vangnet met opvang- en crisisvoorzieningen voor inwoners met complexe of zware problematiek. Belangrijk is een soepele overgang van de hulp van Jeugdwet naar Wmo voor kwetsbare jongeren die de leeftijd van 18 jaar bereiken. De gemeente werkt samen met andere gemeenten in de regio, in diverse samenwerkingsverbanden, om deze voorzieningen voor inwoners te organiseren.

Snelle, klantvriendelijke toeleiding naar de juiste hulp
De gemeente organiseert de toegang tot hulp en ondersteuning. Dit bestaat uit informatievoorziening en advies, cliëntondersteuning, gespreksvoering, toewijzing, overdracht, coördinatie van de ondersteuning en nazorg. De inspanningen van de gemeente zijn gericht op het vinden van de juiste oplossing voor een inwoner, passend bij zijn/haar vraag en rekening houdend met zijn/haar (leef)situatie. Daarmee vervult het toegangsproces tevens een belangrijke rol in het doelmatig inzetten van zorg. Daarnaast organiseert de gemeente toeleiding naar zorg voor mensen die de weg naar zorg niet zelfstandig kunnen of willen vinden (zorgmijders). De gemeente werkt in de organisatie van de toegang nauw samen met het Sociaal Servicepunt.

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Tot dit taakveld behoren algemene voorzieningen (waarvoor geen individuele beschikking van de gemeente nodig is) gericht op participatie: ondersteunen (burger)initiatieven, vrijwilligers en mantelzorgers, het project maatschappelijk verantwoord verenigen, de welzijnsactiviteiten en dagbesteding in wijk- en dienstencentra, maatschappelijke integratie statushouders, vluchtelingenwerk, het jeugd- en jongerenwerk, algemeen maatschappelijk werk en wijkopbouwwerk. Ook eenzaamheidsbestrijding, LHBTQI+ beleid, zorg door mantelzorgers en/of vrijwilligers (informele zorg), Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) en aanpak dementie vallen binnen dit taakveld.
Ook omvat dit taakveld de inspanningen die erop gericht zijn om Leidschendam-Voorburg een solidaire en inclusieve gemeente te maken met een sterke sociale cohesie, ruimte voor initiatief van inwoners en voldoende mogelijkheden voor participatie ongeacht geslacht, leeftijd, geaardheid, verstandelijke, psychische en/of fysieke belemmeringen, religie of afkomst.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Nagenoeg alle inzet op dit taakveld vindt sinds 2020 plaats door maatschappelijke partners die deelnemen aan één of meer van de subsidietafels. De tafels zijn thematisch georganiseerd. Partners hebben per thema gezamenlijk een uitvoeringsplan opgesteld dat antwoord geeft op de initiatiefvraag van de gemeente. Door de bevriezing van de subsidietafels vanwege de coronapandemie hebben de partners het uitvoeringsplan dat ze hebben gemaakt voor 2020 doorgetrokken naar 2022.

Subsidieontvangers zijn verplicht tijdig aan te geven als de uitvoering niet gaat zoals verwacht, zodat er in samenspraak met de gemeente en de subsidietafel naar alternatieven kan worden gekeken. Een aantal partners heeft gedurende 2022 aangegeven dat niet alle activiteiten zijn uitgevoerd. Zij hebben tijdig aangegeven dat deze activiteiten worden doorgeschoven naar 2023. Bij het behandelen van de vaststellingen is hier rekening mee gehouden.

Naast de uitvoering van de plannen van de subsidietafels zijn de volgende zaken opgepakt:

Rondom het thema dementie werd de mogelijkheid onderzocht om de ontmoetingscentra financieel te ontschotten. Deze gesprekken lopen door in 2023.

Op 1 januari 2022 ging de nieuwe Wet inburgering in. Het doel van deze wet is dat alle nieuwkomers met een inburgeringsplicht zo snel mogelijk de taal leren en mee kunnen doen op de arbeidsmarkt en met sociale activiteiten. Dit is een gedecentraliseerde taak. De gemeente is, vanuit haar regierol, verantwoordelijk voor de begeleiding van het inburgeringsproces. Dit betekent onder meer dat de gemeente een brede intake moet afnemen en een passende leerroute moet aanbieden. Aandachtspunt in 2022 was monitoring om onder andere te kijken of het gedecentraliseerde budget voldoende is voor de uitvoering van de nieuwe taken.

In februari 2022 is de oorlog in Oekraïne uitgebroken. Dit heeft geleid tot een vluchtelingenstroom richting Nederland. Verschillende Oekraïners hebben zich in onze gemeente gehuisvest. De eerste maanden hebben Oekraïners in onze gemeente vooral bij particuliere gastgezinnen gewoond. In het najaar is Overgoo, een langdurige opvanglocatie, geopend. een deel van de ontheemden uit de gastgezinnen kon hier terecht. Een ander deel verblijft nog bij de gastgezinnen. Aan circa 300 Oekraïners in onze gemeente is leefgeld verstrekt.

De middelen voor versterking van de antidiscriminatievoorzieningen zijn voor een deel toegevoegd aan de jaarlijks geoormerkte middelen voor de antidiscriminatievoorziening in Leidschendam-Voorburg, uitgevoerd door stichting Inclusie en Discriminatiebestrijding. Zij hebben samen met COC Haaglanden ook ingezet op de doelgroep LHBTIQ+. Voor 2022 is dat een aparte subsidietoekenning geweest, vanaf 2023 zal dat via de subsidietafel Betrokken en Inclusief (BenI) worden toegekend. Het andere deel is ook toegevoegd aan het subsidieplafond van de subsidietafel, voor aanvullende dienstverlening binnen de doelen van de subsidietafel BenI. Daarnaast is in 2022 eenmalig een compensatie toegekend voor de extra werkzaamheden in 2020 door een onverwacht hoge stijging van het aantal meldingen.

In 2021 hebben de eerste stappen tot het vormen van een lokale coalitie eenzaamheid plaatsgevonden. Voor 2022 werden bijeenkomsten en trainingen georganiseerd samen met en door partners om de lokale coalitie verder te verstevigen. Er staat nu een sterke lokale coalitie.

In de gemeente is een netwerk mantelzorg actief om mantelzorgers te ondersteunen en overbelasting bij hen te voorkomen. Dit netwerk houdt zich onder andere bezig met het bespreekbaar maken van het begrip mantelzorg binnen de organisaties, zodat professionals een actievere rol in de ondersteuning van mantelzorgers kunnen spelen. Ook bij inwoners is het begrip mantelzorg extra

onder de aandacht gebracht bijvoorbeeld door het organiseren van de dag van de mantelzorg. De gemeente bedankt de mantelzorgers door hen een mantelzorgwaardering te geven.

De inloop GGZ wordt uitgevoerd via de partners aan de subsidietafel Zelfredzame Inwoners en is in 2022 gecontinueerd volgens het uitvoeringsplan 2020. Hierdoor hebben inwoners met GGZ-problematiek ook in 2022 gebruik kunnen maken van vrij toegankelijk voorzieningen. Hiermee wordt op laagdrempelige wijze dagstructuur en sociaal contact bevorderd. De middelen hiervoor zijn nu ook toegevoegd aan dit taakveld vanuit "Geëscaleerde zorg 18+. Daarnaast is op ruim 100 inwoners een OGGZ traject ingezet.

Speerpunt	Status
Langer Zelfstandig Wonen	
Om inwoners langer zelfstandig thuis te laten wonen is een bedrag van 10 miljoen euro beschikbaar gesteld middels de Bestemmingsreserve Langer Zelfstandig Wonen. De inzet van de bestemmingsreserve is vastgelegd in het bestedingsplan langer zelfstandig wonen Leidschendam-Voorburg 2021 t/m 2030.	
Acties o.b.v. begroting:	
In 2022 wordt uitvoering gegeven aan het bestedingsplan langer zelfstandig wonen Leidschendam-Voorburg 2021 t/m 2030. Hieronder vallen onder andere de blijverslening, collectieve woningaanpassing, woonzorgconcepten, flatcoach, doorstroommakelaar en noodwoningen.	
Stand van zaken:	

- De subsidieregeling collectieve woningaanpassing is als gevolg van vacatures bij de gemeente per 3 oktober 2022 in werking getreden, waardoor er in 2022 nog geen volledige subsidieaanvragen zijn gedaan. Na afgifte van de benodigde Omgevingsvergunningen denken de sociale verhuurders in Q1 van 2023 een subsidieaanvraag te kunnen indienen.
- Binnen de bestaande woningbouwplannen zijn de kansen verkend en concrete stappen gezet voor de vestiging van innovatieve woonzorgvormen. De raad is hier medio 2022 over geïnformeerd.
- In Q1-Q3 van 2022 zijn in totaal 6 sociale huurwoningen van de woningcorporaties Vidomes en WoonInvest vrijgespeeld met de inzet van de doorstroommakelaar. In 2023 volgt uitbreiding van de taak van de doorstroommakelaar naar de particuliere woningvoorraad.
- De continuering van de huidige flatcoach is in 2022 definitief geworden. Daarnaast is er een tweede flatcoach aangesteld, waarmee de uitbreiding van de inzet van de flatcoach is uitgebreid van 2 naar 5 wooncomplexen in 2022.
- De gesprekken over uitbreiding van de noodwoningen zijn in 2022 gestart en lopen door in 2023.

Speerpunt	Status
Inburgeraars doen zo volwaardig mogelijk mee aan de samenleving	

Op 1 januari 2022 treedt de nieuwe Wet inburgering in werking. Per 1 januari 2022 is de gemeente verantwoordelijk voor de inburgering van nieuwkomers. Hieronder vallen zowel statushouders als gezinsmigranten die onder de nieuwe Wet inburgering inburgeringsplichtig gesteld worden. De gemeente wordt daarbij verantwoordelijk voor de begeleiding van het inburgeringsproces, zodat inburgeraars zo snel mogelijk participeren, het liefst via betaald werk. De omvang van de doelgroep is nog niet inzichtelijk, omdat de taakstelling t.a.v. te huisvesten statushouders nog onbekend is. Deze wordt ieder jaar in oktober bekend gemaakt. Ook is de termijn waarbinnen voor deze statushouders huisvesting wordt gevonden onzeker. Daarnaast kan ook het aantal gezinsmigranten per jaar fluctueren. Het jaar 2022 wordt daarom gebruikt om inzicht te krijgen in de omvang van de doelgroep en in de werking van het nieuwe inburgeringsstelsel. Voor alle inburgeringsplichtigen wordt door de gemeente binnen tien weken een brede intake uitgevoerd en een Plan Inburgering en Participatie (PIP) opgesteld, waarna de inburgeraar start met een leerroute (gericht op taal op B1-niveau, onderwijs of het vergroten van de zelfredzaamheid). Inburgeraars worden gestimuleerd het voor hen hoogst haalbare taalniveau te bereiken; bij jongeren wordt met name ingezet op het volgen van onderwijs. Binnen de uitvoering van het inburgeringsstelsel wordt met diverse maatschappelijke partners samengewerkt.

Acties o.b.v. begroting:

Per 1 januari 2022 geeft de gemeente uitvoering aan de Wet inburgering 2021 en het lokale beleid. Daarbij worden inburgeraars gestimuleerd om zo snel mogelijk te participeren (bij voorkeur via betaald werk) en om het voor hen hoogst haalbare taalniveau te behalen.

Stand van zaken:

Op 1 januari 2022 ging de nieuwe Wet inburgering in. Het doel van deze wet is dat alle nieuwkomers met een inburgeringsplicht zo snel mogelijk de taal leren en mee kunnen doen op de arbeidsmarkt en met sociale activiteiten. Dit is een gedecentraliseerde taak. De gemeente is, vanuit haar regierol, verantwoordelijk voor de begeleiding van het inburgeringsproces. Dit betekent onder meer dat de gemeente een brede intake moet afnemen en een passende leerroute moet aanbieden. Vanuit de nieuwe wet inburgering zijn in 2022 circa 110 inwoners gesproken. Aandachtspunt in 2022 was monitoring om onder andere te kijken of het gedecentraliseerde budget voldoende is voor de uitvoering van de nieuwe taken.

Speerpunt	Status
Sociaal Kompas	

In het Sociaal Kompas staat hoe de gemeente zorgt voor effectieve en efficiënte ondersteuning aan inwoners. Het geeft richting voor beleid en uitvoering, met oog voor de onderlinge samenhang, zodat ontwikkelingen en initiatieven elkaar kunnen versterken.

Acties o.b.v. begroting:

In 2022 wordt de verdere aanscherping van het Sociaal Kompas geïmplementeerd op een aantal beleidsterreinen. Gestart wordt met het beleidsterrein jeugd.

Stand van zaken:

Op dit moment wordt gewerkt aan de lokale uitwerking van de regiovisie jeugdhulp Haaglanden, waarin de focus van curatief naar preventief gaat en van afhankelijk naar onafhankelijk. Het Sociaal Kompas geeft richting aan deze uitwerking. Het resultaat van het Sociaal Kompas wordt zichtbaar in het nieuwe of herziene beleid. Bij de lokale vertaling moet rekening worden gehouden met regionale en landelijke ontwikkelingen. De landelijke hervormingsagenda is vertraagd en het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is nog onvoldoende concreet.

Speerpunt	Status
Leidschendam Noord	

In het programma Sterk voor Noord werken inwoners, gemeente, corporaties, maatschappelijke partners, zorginstellingen, scholen, het bedrijfsleven en politie samen aan een kansrijke toekomst voor alle inwoners in Leidschendam-Noord.
Samen zorgen we ervoor dat de achterstanden in Leidschendam-Noord op het gebied van onderwijs, financiële zelfredzaamheid en wonen worden ingelopen, en in een periode van 20 jaar stijgen richting het gemiddelde niveau van de gemeente Leidschendam-Voorburg.

Acties o.b.v. begroting:

Het behalen van deze ambitie vereist een langdurige en integrale samenwerking. Om inzichtelijk te maken wat de huidige en de gewenste situatie in de wijken is, zijn concrete opgaven geformuleerd. De drie opgaven zijn uitgesplitst naar de thema's jeugd & school, financiële zelfredzaamheid en de (fysieke) leefomgeving. De voornaamste focus ligt op de inwoners uit De Heuvel Noord en Prinsenhof hoogbouw, omdat de achterstanden dit rechtvaardigen. Na vaststelling van het programmaplan in Q4 2021 kan gestart worden met de uitvoeringsplannen voor 2022.

Voorjaar 2022: met partners en inwoners opstellen van nieuwe uitvoeringsplannen op de drie belangrijkste thema's.

Stand van zaken:

Er zijn twee participatieconsulenten gestart die inwoners uit Noord met een uitkering die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, te helpen om weer mee te doen aan de samenleving. Ook is er gestart met het inrichten van een Jongeren perspectief fonds om jongeren uit de schulden te helpen. De basisscholen in Noord hebben de rijke schooldag verder invulling gegeven. Hierdoor blijven alle kinderen vanaf het schooljaar 2022-2023 over met lunch en is hun schooldag verrijkt met meer beweging en cultuur. De samenwerking met onder andere het jeugd educatiefonds, het programma kinderen op gezonder gewicht en het Huygenslab is aangegaan of verder verstevigd. De aanpak op afval is verder uitgerold met voorlichting aan verschillende groepen in de wijk. Hier is extra aandacht besteed aan taal en culturele aspecten. Daarnaast is er een samenwerking ontstaan met leerlingen van het Veurs Lyceum op het thema zwerfafval. De werkwijze voor het aanbieden van grofvuil en bijplaatsingen is aangescherpt. En er is extra ingezet op het tegengaan van de overlast van meeuwen en ratten.
De betrokkenheid van inwoners en partners bij het programma is en blijft cruciaal. Er zijn daarom in 2022 verschillende bijeenkomsten georganiseerd. Bewonersinitiatieven zoals wijkfeesten en burendagactiviteiten zijn extra ondersteund en er is gestart met nieuwsbrieven voor inwoners en partners met daarin de belangrijkste ontwikkelingen in de wijk.

Wat heeft het gekost?

Samenkracht en burgerparticipatie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	13.716	2.308	16.024	14.775	1.249
Baten	2.612	1.963	4.575	5.105	530
Saldo van lasten en baten	**-11.104**	**-345**	**-11.449**	**-9.670**	**1.779**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name subsidies en bijdragen aan maatschappelijke organisaties die bovenstaande voorzieningen aanbieden. Daarnaast vallen ook de kosten voor beheer en exploitatie van wijk- en dienstencentra hieronder. De baten betreffen huurinkomsten van wijk- en dienstencentra en kinderopvanglocaties gevestigd in gemeentelijke panden. De baten bevatten ook de middelen voor bemoeizorg aan de OGGZ-doelgroep.

Taakveld 6.2 Wijkteams

Tot dit taakveld behoren alle voorzieningen gericht op het identificeren van de mogelijkheden (eigen kracht) en hulpvraag van de inwoner en zijn/haar netwerk. Hierbij hoort ook het doorverwijzen naar de juiste vorm van individuele ondersteuning, het verstrekken van informatie, vroegsignalering en cliëntondersteuning. Ook behoort tot dit taakveld het ondersteunen van gedupeerden van de toeslagenaffaire. Voor deze inwoners wordt de reguliere dienstverlening ingezet en wanneer nodig wordt maatwerk geleverd.
Voor inwoners met meervoudige problematiek kan casemanagement ingezet worden, waardoor meer regie mogelijk is op het betrokken huishouden.
De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft ervoor gekozen vooral de taken in de toegang naar ondersteuning grotendeels zelf uit te voeren (gespreksvoering, toewijzing, overdracht, zorgcoördinatie, nazorg). Deze toegang wordt verzorgd door multidisciplinaire teams (MDT's). Hierin zijn alle expertises (wmo, jeugd, werk, inkomen en leerplicht) vertegenwoordigd.

Daarnaast is een aantal taken uitbesteed aan derden, zoals de toeleiding van zorgmijders en onafhankelijke cliëntondersteuning. Ook werkt de gemeente voor een aantal taken nauw samen met kernpartners, verenigd in het Sociaal Servicepunt (informatievoorziening en advies). Huisartsen zijn een belangrijke factor in het toegangsproces, aangezien zij direct mogen doorverwijzen naar Jeugdhulp. Zij worden daar sinds 2019 in ondersteund door praktijkondersteuners jeugd (POH jeugd). Voor het vroegtijdig signaleren van financiële problemen wordt onder andere samengewerkt met Kwadraad maatschappelijk werk. Zij bieden inwoners met betaalachterstanden voor eerste levensbehoeften proactief vrijblijvende hulp aan.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De verschillende domeinen van de gemeente binnen het sociaal domein (werk, inkomen, jeugd en zorg) werkten samen in MDT's om mensen op een goede manier toe te leiden naar de meest passende zorg en ondersteuning. Daarnaast is gewerkt aan het opzetten van pilots waarin wordt toegewerkt naar één gezin, één plan en één regisseur, zodat gezinnen met meerdere problemen effectiever kunnen worden geholpen. In 2022 zijn de pilots voorbereid zodat in 2023 gestart kan worden met de uitvoering hiervan.

De dienstverlening aan inwoners die algemene informatie, advies of ondersteuning nodig hebben, kunnen ook terecht bij het Sociaal Servicepunt en via de cliëntondersteuning van MEE, Kwadraad en Woej. Ten aanzien van de aanpak van personen met verward gedrag zijn regionaal verschillende ontwikkelingen ingezet om de aanpak te verbeteren, zo loopt een pilot met een psycholance en is de SEPH (spoedeisende psychiatrische hulp) bij Parnassia geopend.

De resultaten van de inzet van de Praktijk Ondersteuner Huisarts (POH) jeugd worden gemonitord. Deze informatie wordt gebruikt voor de doorontwikkeling van de functie. Een van de belangrijkste aandachtspunten hierbij is het verstevigen van de toegang bij de huisartsen. Door personele wisselingen en prioriteiten is het versterken van de samenwerking doorgeschoven naar 2023.

Een belangrijk onderdeel van het beleidsplan schuldhulpverlening 2021-2024 is het vroegtijdig signaleren van financiële problemen onder inwoners, om hen vervolgens proactief vrijblijvende hulp aan te bieden. Het doel hiervan is het zoveel mogelijk voorkomen dat beginnende betaalproblemen uitgroeien tot grote schulden. Sinds 1 januari 2021 zijn gemeenten ook wettelijk verplicht hierop in te zetten. De gemeente heeft deze aanpak geïntensiveerd zoals in het coalitieakkoord omschreven. In 2022 zijn ongeveer 3250 mensen met een betalingsachterstand benaderd.

Gedupeerden van de toeslagenaffaire worden breed ondersteund op vijf verschillende leefgebieden: financiën, zorg, gezin, werk en wonen. Hiervoor wordt zowel gemeentelijke ondersteuning als aanvullende ondersteuning van onder andere ketenpartners ingezet. De gemeente heeft zich in 2022 tevens voorbereid op de uitbreiding van de wet kindregeling.

Wat heeft het gekost?

Wijkteams	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	1.974	882	2.856	2.836	20
Baten	0	80	80	188	108
Saldo van lasten en baten	**-1.974**	**-802**	**-2.776**	**-2.648**	**127**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name Wmo Cliëntbegeleiding, Sociaal Servicepunt (inclusief de exploitatiekosten van De Waterlelie), uitvoeringskosten, opvang verwarde personen, en uitvoering van de Hart-wet-euro balans.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Tot dit taakveld behoren alle inkomens- en bijstandsvoorzieningen: inkomensvoorzieningen en loonkostensubsidies op grond van de Participatiewet, de IOAW en de IOAZ, bijzondere bijstand, kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen, de schoolspullenpas en de Ooievaarspas.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2022 bestaat het totale bijstandsbestand uit circa 1.650 inwoners. Het totale bijstandsbestand is met circa 50 inwoners afgenomen. Er zijn 400 inwoners uitgestroomd uit de bijstand en 350 inwoners ingestroomd.

Ook in 2022 hebben we ons ingezet voor het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van inwoners door onder andere de inzet van minimaregelingen. Een armoedeval wordt zo veel mogelijk beperkt, waardoor werken loont. Wat betreft de minimaregelingen is in 2022 aan ongeveer 1.000 kinderen de schoolspullenpas verstrekt, aan circa 2.500 inwoners de Ooievaarspas en ongeveer 2.500 inwoners maakten gebruik van de gemeentelijke collectieve zorgverzekering voor minima.

De doelstellingen van dit taakveld stonden in 2022 onder druk vanwege de gevolgen van exogene ontwikkelingen, zoals de coronacrisis, de energiecrisis en de inflatie. Een deel van de inwoners heeft als gevolg hiervan moeite om rond te komen, waardoor zij aanspraak moesten maken op verschillende steunmaatregelen. Mede door deze ontwikkelingen heeft het Rijk de Participatiewet aangepast en is er een energietoeslag beschikbaar gesteld. Om de energietoeslag uit te keren aan inwoners die daar recht op hebben is, ad hoc het team energietoeslag opgezet. Mede door dit team hebben 3.703 inwoners de energietoeslag ontvangen in 2022. Verder is het plan van aanpak energiearmoede vastgesteld, waarmee extra subsidie beschikbaar is voor inwoners, verenigingen, organisaties en kleine ondernemers die hard geraakt zijn door de energiecrisis. In het kader van dit plan hebben ook het Sociaal Servicepunt en de voedselbank extra subsidie ontvangen om deze inwoners te ondersteunen.

De gevolgen van deze exogene ontwikkelingen lopen door in 2023 en worden gemonitord. Wanneer nodig zal de raad hierover worden geïnformeerd.

Speerpunt	Status
Minder kinderen groeien op in armoede	
Het aantal kinderen dat opgroeit in armoede is gedaald van 13,5% in 2016 naar minder dan 10% in 2022 (bron: Minimabeleid 2019-2022. p. 12)	
Acties o.b.v. begroting:	
Het minimabeleid met de diverse regelingen voor kinderen wordt uitgevoerd waarbij kinderen die opgroeien in een minimagezin worden ondersteund. Het communicatiemateriaal van de minimaregelingen is herzien en wordt verspreid.	
Stand van zaken:	
Het doel is niet behaald. Door de inflatie en energiecrisis is landelijk het aantal mensen met financiële problemen toegenomen. Voor een compleet inzicht in het aantal kinderen dat in armoede leeft, wordt een nieuwe Armoedemonitor opgesteld. Dit is een breed onderzoek naar het aantal type huishoudens dat leeft in armoede in onze gemeente.	

Wat heeft het gekost?

Inkomensregelingen	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	38.788	5.663	44.451	45.025	-574
Baten	32.809	-2.042	30.767	30.662	-105
Saldo van lasten en baten	**-5.979**	**-7.705**	**-13.684**	**-14.363**	**-679**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name de kosten voor alle uitkeringen en de bijzondere bijstand inclusief armoedebestrijding (bijv. de schoolspullenpas). Daarnaast bevat dit taakveld de kwijtscheldingen van afval- en rioolheffingen en de energietoeslag.
De baten betreffen met name de rijksinkomsten Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG) en inkomsten uit andere gemeenten voor de uitvoeringskosten van de werkorganisatie Duivenvoorde.

Taakveld 6.4 Begeleide participatie

Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie die niet direct gericht zijn op doorstroming naar arbeid: 'oud' beschut werk (Wsw-werkplekken in de sociale werkvoorziening), nieuw beschut werk (loonvormend) en alternatief beschut werk (niet-loonvormend).

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente investeert in het realiseren en uitbreiden van beschutte werkplekken, waar mogelijk bij reguliere werkgevers. Voor personen die niet bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen, blijven werkplekken in een beschutte omgeving beschikbaar. Met de gemeente Zoetermeer en Rijswijk heeft Leidschendam-Voorburg het Werkbedrijf 'de Binnenbaan' opgericht. Circa 125 van onze inwoners werken beschut bij de Binnenbaan. In vergelijking met vorig jaar is dit aantal gelijk gebleven. Met de Binnenbaan wordt niet alleen samengewerkt op het gebied van beschut werken, maar ook voor re-integratietrajecten. In 2022 hebben ongeveer 12 inwoners een re-integratietraject gevolgd bij de Binnenbaan. In het verlengde daarvan is ingezet op het versterken van de samenwerking op het vlak van re-integratie trajecten.

Verbonden partij(en)

Werkbedrijf de Binnenbaan B.V.

Doelstelling

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Doel is dat iedere persoon met een sociale werkvoorzieningsindicatie op het voor hem of haar maximale niveau werkzaam is. De deelnemers hebben de uitvoering van de Wsw ondergebracht bij de Werkbedrijf de Binnenbaan. Daarnaast voert het Werkbedrijf de Binnenbaan re-integratiewerkzaamheden uit voor de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen

In 2022 heeft de Binnenbaan veel ondersteuning (organisatorische taken en tolken) kunnen bieden bij het vinden van een baan voor vluchtelingen uit Oekraïne.

Wat heeft het gekost?

Begeleide participatie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	3.607	117	3.724	3.734	-10
Baten	0	0	0	39	39
Saldo van lasten en baten	**-3.607**	**-117**	**-3.724**	**-3.694**	**30**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen onder andere de uitvoering van de Wsw en de re-integratiewerkzaamheden door Werkbedrijf De Binnenbaan en de uitvoering van (alternatief) beschut werk.

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Tot dit taakveld behoren alle op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen, waaronder sociale activering, detacheringsbanen, scholingstrajecten, proefplaatsingen, jobcoaching, (bepaalde) vormen van tijdelijke loonkostensubsidie, en loonwaardebepalingen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente geeft uitvoering aan het Re-integratie- en Participatiebeleid 2019-2022. Het doel van het beleid is zoveel mensen als mogelijk aan het werk te helpen, het liefst bij een reguliere werkgever. In onze gemeente is in 2022 aan dit doel gewerkt door werk- en participatieconsulenten, matchmakers, accountmanagers en een leerwerkmakelaar.

Om het beleidsdoel in de praktijk te brengen, wordt elk jaar ingezet op een verlaging van ons bijstandsbestand van 30-50 mensen. Door de begeleiding van inwoners met een bijstandsuitkering vanuit de gemeente in combinatie met de krappe arbeidsmarkt, is het bijstandsbestand met circa 50 mensen gedaald. Op basis van de BUIG-systematiek ligt het aantal bijstandsuitkeringen in Leidschendam-Voorburg echter nog steeds hoger dan de aantallen die op basis van de BUIG-modellen vanuit het Rijk bekostigd worden. Hiermee is sprake van een fors budgettair nadeel.

Verder is het huidige Re-integratie en Participatiebeleid geëvalueerd en zijn de contouren voor het nieuwe beleid vormgegeven. Een aandachtspunt dat naar voren is gekomen uit de evaluatie, is de begeleiding van inwoners met een langere afstand tot de arbeidsmarkt. Vooruitlopend op het nieuwe beleid zijn in 2022 in totaal 5 tijdelijke participatieconsulenten actief geweest in het begeleiden van deze groep.

Vanuit het corona herstelbeleid is het loket voor schuldhulpverlening voor ondernemers in het najaar opgestart. In 2022 hebben circa 10 ondernemers aangeklopt bij dit loket. Het loket blijft ook in 2023 nog open en wordt in ditzelfde jaar geëvalueerd.

Wat heeft het gekost?

Arbeidsparticipatie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	5.050	106	5.156	5.132	24
Baten	151	407	558	410	-148
Saldo van lasten en baten	**-4.899**	**301**	**-4.598**	**-4.722**	**-124**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen participatie- en re-integratie trajecten, begeleiding naar werk, loonkostensubsidie en maatwerktrajecten.
De baten betreft de vergoeding van Wassenaar en Voorschoten in het kader van de uitvoering binnen het taakveld Arbeidsparticipatie, de bijdrage voor het uitvoeringsplan arbeidsmarktregio en de ESF-subsidie.

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen

Tot dit taakveld horen (Wmo)voorzieningen om zelfstandig te kunnen functioneren voor mensen met fysieke beperkingen, die op basis van een beschikking verstrekt worden: woningaanpassingen, hulpmiddelen en de overige voorzieningen voor fysiek beperkten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente zorgt voor een adequate verstrekking van maatwerkvoorzieningen zodat inwoners langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en actief kunnen blijven participeren. Daarmee geeft zij uitvoering aan haar wettelijke taken en aan het VN verdrag voor de rechten van personen met een handicap.

Ondanks de landelijke ontwikkelingen zoals krapte op de arbeidsmarkt heeft de gemeente de inwoners kunnen voorzien van ondersteuning. In 2022 maakten 4.521 inwoners gebruik van een Wmo-maatwerkvoorziening. Om de adequate verstrekking van maatwerkvoorzieningen voort te kunnen zetten, zijn er in 2022 diverse inkooptrajecten gestart, zoals woningaanpassingen, trapliften, begeleiding en leerlingenvervoer (deze laatste is afgerond). Ook is de voorbereiding voor het Wmo-beleid opgestart.

Wat heeft het gekost?

Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	2.038	354	2.392	2.335	57
Baten	3	0	3	12	9
Saldo van lasten en baten	**-2.035**	**-354**	**-2.389**	**-2.323**	**66**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de kosten voor hulpmiddelen en woonvoorzieningen.

De baten betreffen de eigen bijdragen die cliënten betalen voor woonvoorzieningen.

Taakveld 6.71 Maatwerk dienstverlening 18+

Tot dit taakveld behoort individuele ondersteuning aan inwoners die zelfstandig wonen en die daarvoor een toekenningsbeschikking (indicatie) hebben ontvangen van de gemeente: Wmo-begeleiding (individueel en dagbesteding), huishoudelijke ondersteuning, respijtzorg ten behoeve van mantelzorgers, individueel vervoer en curatieve schuldhulpverlening. Het omvat zowel de voorzieningen in natura als de persoonsgebonden budgetten (PGB's).

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft in 2022 circa 3.600 hulpvragen (meldingen) ontvangen voor inwoners in het kader van de Wmo. Dit mondde uit in circa 3.300 aanvragen. Door het oppakken van de hulpvragen en door de samenwerking met welzijnspartijen, ondersteunt de gemeente haar inwoners in hun behoefte zolang mogelijk thuis te wonen. Aanvullend zijn de volgende punten opgepakt voor de inkoop en organisatie van Wmo-ondersteuning:

Voor de inkoop van de Wmo-ondersteuning werkt de gemeente regionaal samen op inkoop en contractmanagement van Wmo-begeleiding (H6). In 2022 zijn voorbereidingen getroffen voor de nieuwe aanbestedingsprocedure 2023 voor de inkoop van begeleiding. Ook is opnieuw de GGD voor 2023 en 2024 gecontracteerd voor het houden van toezicht op de kwaliteit van Wmo-voorzieningen.

Er zijn gesprekken gevoerd over het ontschotten van de verschillende vormen van dagbesteding. Deze lopen door in 2023.

Voor Huishoudelijke Ondersteuning is de gemeente momenteel nog steeds in afwachting van een wetswijziging waarin resultaatgericht beschikken een plek krijgt in de Wmo. De verordening en beleidsregels zijn daarom nog niet aangepast. In 2022 maakten circa 2.300 inwoners gebruik van Huishoudelijke Ondersteuning.

Het beleidsplan schuldhulpverlening 2021-2024 is uitgevoerd. De ambitie uit dit beleidsplan is dat meer inwoners (duurzaam) schuldenvrij zijn. Een boeggolf aan financiële hulpvragen naar aanleiding van de coronacrisis is in 2022 uitgebleven. Voor de inwoners die toch in een schuldsituatie terechtkwamen, regelde de gemeente curatieve schuldhulpverlening. Het doel van het curatieve schuldhulpverleningstraject is het duurzaam oplossen van de schuldsituatie van de inwoner. In 2022 hebben ongeveer 130 inwoners zich aangemeld voor schuldhulpverlening.

Wat heeft het gekost?

Maatwerk dienstverlening 18+	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	14.351	-905	13.446	13.760	-314
Baten	723	-153	570	498	-72
Saldo van lasten en baten	**-13.628**	**752**	**-12.876**	**-13.263**	**-386**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name kosten voor huishoudelijke ondersteuning, begeleiding (in groepsverband en individueel) en curatieve schuldhulpverlening.
De baten betreffen de inkomensafhankelijke eigen bijdragen die cliënten betalen bij het afnemen van Wmo-diensten.

Taakveld 6.72 Maatwerk dienstverlening 18-

Tot dit taakveld behoren vormen van jeugdhulp voor kinderen en jongeren tot 18 jaar die uitsluitend toegankelijk zijn met een toekenningsbeschikking (indicatie) van de gemeente of een verwijzing van een huisarts of specialist. Het betreft: ambulante begeleiding en dagbesteding, jeugd- en opvoedhulp, jeugd-GGZ, vervoer van en naar dagbesteding, persoonlijke verzorging en kortdurend verblijf. In sommige gevallen is sprake van verlengde jeugdhulp voor jongeren tussen de 18 en 23 jaar. Alle hulp kan ook via een Persoonsgebonden Budget ingezet worden, mits het niet in natura beschikbaar is.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Tot dit taakveld behoren de maatwerkvoorzieningen voor de jeugdigen van 0 – 18 (-23) jaar, waar de jeugdige een indicatie voor ontvangt. De gemeente Leidschendam-Voorburg biedt jeugdhulp aan de jeugdigen die dat nodig hebben. De jeugdhulp kent verschillende vormen:

- Ambulante hulp (begeleiding, opvoedhulp)
- Jeugdhulp met verblijf
- GGZ-ondersteuning (basis en specialistisch)
- Crisishulp
- Gesloten Jeugdzorg

In 2022 zijn maatwerkvoorzieningen verstrekt aan jeugdigen in de gemeente, zodat zij veilig en gezond kunnen opgroeien. De gemeente heeft in 2022 circa 3.800 aanvragen ontvangen. Van deze aanvragen kwamen er ongeveer 1.000 binnen via de eigen lokale toegang (jeugdteam) en 2.800 via externe verwijzers (huisarts, gecertificeerde instellingen). Circa 2.000 jeugdigen hebben in 2022 geïndiceerde jeugdhulp ontvangen. De definitieve aantallen over 2022 worden in de monitor Sociaal Domein vermeld. Deze monitor verschijnt in het voorjaar van 2023.

De jeugdigen in Leidschendam-Voorburg met jeugdhulp ontvingen deze hulp van de gecontracteerde aanbieders of middelen een Persoonsgebonden Budget. Wanneer er geen passende hulp beschikbaar was binnen het gecontracteerde aanbod (door wachtlijsten of door een specifieke hulpvraag), zijn maatwerkcontracten afgesloten. Hierdoor was de hulp tijdig beschikbaar voor de jeugdigen.

Met ingang van 2022 is het nieuwe woonplaatsbeginsel ingevoerd. De overdracht van cliënten is in Leidschendam-Voorburg goed verlopen, waarbij de zorg voor de jeugdigen is gecontinueerd.

Naar aanleiding van de regiovisie, die is opgesteld door de H10-gemeenten, is in het begin van 2022 het regionale uitvoeringsplan vastgesteld. Het doel daarvan is een duurzaam en versterkt jeugdhulpstelsel te realiseren.

In 2022 is gestart met de lokale vertaling van de regiovisie (jeugdbeleid).
In een raadsbrief (iBABS 3075) is de raad geïnformeerd over de voortgang op de volgende onderwerpen:
- Pilot regie
- Onderwijs en jeugdhulp
- Geïndiceerde zorg en het zorglandschap
- Toegang tot de geïndiceerde jeugdhulp

In 2022 is de dynamiek in de jeugdhulp onveranderd hoog gebleven. Landelijk is de discussie rondom de hervormingsagenda nog niet afgerond. Daarnaast heeft gemeente Den Haag ervoor gekozen om vanaf 1 januari 2024 delen van de jeugdhulp op een andere manier te organiseren.
De gemeente Leidschendam-Voorburg blijft anticiperen op alle ontwikkelingen, om de jeugdhulp ook in de komende jaren te blijven borgen.

Speerpunt	Status
Regiovisie Jeugdhulp	
De verdere transformatie van de jeugdhulp is het doel van de regiovisie. Deze transformatie behelst met name een verschuiving jeugdzorg van zware naar lichte zorgvormen, de-medicalisering en normalisering. De regiovisie biedt ruimte voor een lokale uitwerking. Voor de gemeente Leidschendam-Voorburg betekent dit dat het lokale jeugdbeleid in 2022 geactualiseerd wordt.	

Acties o.b.v. begroting:

- In 2022 wordt samen met de jeugdhulpaanbieders gewerkt aan een effectievere en efficiëntere inzet van jeugdhulp.
- Duidelijke afbakening in ons lokaal jeugdbeleid van de jeugdwet door o.a. de grenzen en ruimte worden verkend in andere domeinen en wetten, zoals bijvoorbeeld bij de WLZ en passend onderwijs.
- Verbeteren afstemming passend onderwijs en jeugdhulp (afwegingskader en werkwijze).
- Voortzetten van de POH-J bij de huisartsen, in de doorontwikkeling zal aandacht zijn voor de aansluiting met het lokale team en partners in het voorliggend veld. Op dit moment is er in 20 van de 25 huisartspraktijken een POH aanwezig. De ambitie is dat in 2022 bij alle huisartsen een POH-J aanwezig is.
- Het Rijk heeft bij het verstrekken van de extra middelen verschillende besparingsmogelijkheden gepresenteerd. Deze besparingsmogelijkheden worden lokaal in het jeugdbeleid verder uitgewerkt.

Stand van zaken:

De raad is geïnformeerd over de lokale vertaling van de regiovisie door middel van een raadsbrief (IBABS 3075).
De hervormingsagenda is begin 2022 opgeschort als gevolg van de voorgenomen bezuinigingen van het nieuwe kabinet. Eind 2022 lijkt er beweging te ontstaan in de gesprekken tussen de VNG en het Rijk.
De druk op de jeugdhulpketen was in 2022 onverminderd groot. Er blijft landelijk sprake van wachtlijsten en knelpunten in het zorgaanbod en de jeugdhulpketen. De krapte op de arbeidsmarkt is ook in toenemende mate een probleem.

Verbonden partij(en)

Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen H10 Inkoopbureau)

Doelstelling

Het servicebureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en het contracteren van Jeugdzorg.

Ontwikkelingen

In 2022 is de evaluatie van de GR Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (SbJH) afgerond.
De kernconclusies zijn dat alle jeugdhulp doeltreffend en rechtmatig is gecontracteerd, producten en tarieven zijn beschreven en vastgelegd en dat relatie-, contract- en kwaliteitsbeheer adequaat zijn ingericht.
De verbeterpunten richten zich met name op de sturing vanuit gemeenten, waardoor de meerwaarde kan worden versterkt. Het gaat om structurele reflectie op de doeltreffendheid van beleid en uitvoering, de positie, rol en handelingsruimte van het SbJH, de betrouwbaarheid van de prognoses en een gezamenlijke inspanning om de transformatiedoelen te realiseren.

Wat heeft het gekost?

Maatwerk dienstverlening 18-	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	21.959	-382	21.577	21.533	45
Baten	0	0	0	-18	-18
Saldo van lasten en baten	**-21.959**	**382**	**-21.577**	**-21.551**	**27**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de kosten voor jeugdzorg (in natura en PGB's). De jeugdhulp wordt grotendeels ingekocht door het regionaal Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden.

Taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Tot dit taakveld behoren alle opvang- en beschermd wonen voorzieningen, inclusief de zorg en begeleiding die geboden wordt aan de inwoners die in deze voorzieningen verblijven: vrouwenopvang, beschermd wonen (voor volwassen inwoners met psychiatrische en verslavingsproblematiek) en maatschappelijke opvang (voor daklozen). Ook de aanpak van huiselijk geweld (onderdeel van Veilig Thuis) en de inloopfunctie voor volwassen inwoners met psychiatrische en verslavingsproblematiek vallen onder dit taakveld. Een groot deel van deze voorzieningen wordt georganiseerd en gefinancierd door centrumgemeente Den Haag.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2022 zijn op basis van de in 2021 vastgestelde Regiovisie 'Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang' keuzes uitgewerkt en geïmplementeerd met betrekking tot de overheveling van de verantwoordelijkheid en het bijbehorend budget voor Beschermd Wonen van centrumgemeente Den Haag naar onze gemeente. In juni 2022 werd bekend dat de decentralisatie wederom is uitgesteld, nu naar 1 januari 2024.

De inloop GGZ wordt uitgevoerd via de partners aan de subsidietafel Zelfredzame Inwoners en is in 2022 gecontinueerd volgens het uitvoeringsplan 2020. De middelen hiervoor zijn met ingang van 2022 toegevoegd aan het taakveld 'Samenkracht en Burgerparticipatie'.

Speerpunt	Status
Decentralisatie Beschermd Wonen	
Vanaf 1 januari 2023 heeft de gemeente de (financiële) verantwoordelijkheid voor nieuwe Beschermd Wonen cliënten. De voorbereidingen hiervoor vinden in 2022 plaats.	
Acties o.b.v. begroting:	
In het najaar van 2021 wordt de regiovisie Beschermd Wonen vastgesteld. In 2022 worden de kaders daaruit uitgewerkt en vastgesteld in formele samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten in de H5. Er wordt een start gemaakt met de intensievere samenwerking op uitvoering tussen het lokale Wmo-loket en de regionale uitvoering door de gemeente Den Haag.	
Stand van zaken:	
In juni 2022 is de decentralisatie beschermd wonen opnieuw uitgesteld door de Rijksoverheid, naar 1 januari 2024. In 2022 zijn op basis van de in 2021 vastgestelde regiovisie 'Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang' keuzes verder uitgewerkt met betrekking tot de overheveling van de verantwoordelijkheid en bijbehorend budget voor Beschermd Wonen van centrumgemeente Den Haag naar onze gemeente. Dit ter voorbereiding op de nieuwe taken en verantwoordelijkheden per 2024. Vanwege het uitstel is het samenwerkingsconvenant voor het regionaal samenwerkingsverband ook nogmaals verlengd voor 2023.	

Wat heeft het gekost?

Geëscaleerde zorg 18+	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	151	388	540	546	-6
Baten	0	0	0	1	1
Saldo van lasten en baten	**-151**	**-388**	**-540**	**-545**	**-5**

Bedragen x € 1.000

Een groot deel van de voorzieningen voor geëscaleerde zorg voor volwassenen wordt georganiseerd en gefinancierd door centrumgemeente Den Haag. De lokale lasten betreffen de subsidie aan de inloop GGZ, noodopvang dakloze gezinnen en huiselijk geweld (inclusief gemeentelijke bijdrage aan vrouwenopvang).

Taakveld 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Tot dit taakveld behoren voorzieningen en maatregelen gericht op het waarborgen van de veiligheid van kinderen en jeugdigen tot 18 jaar. Hieronder vallen: Jeugdreclassering, Jeugdbescherming, Verslavingszorg, Veilig Thuis (jeugd), Crisis Interventie Team, Jeugdbeschermingstafel en Verwijsindex en Meldsystemen.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor:

- Het borgen van de signalering huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM)
- Het creëren en borgen van veiligheid (Jeugdbescherming, Veilig Thuis, het Crisis Interventie Team, de Jeugdbeschermingstafel en JeugdzorgPlus)
- Regievoeren op de samenwerking
- Het voorkomen van HGKM

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Om bovenstaande te realiseren, is het lokale team versterkt op basis van het landelijke 'Kwaliteitskader werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten (2019)'. Dit kwaliteitskader biedt een richtlijn voor de gemeenten in hun regierol op de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling en geeft een overzicht op de kwaliteitsvereisten waar de lokale teams aan moeten voldoen.

In 2022 is ingezet op het verbeteren van de samenwerking met de Gecertificeerde Instellingen (GI's) door middel van Beter Samenspel. Hierbij wordt ook geanticipeerd op het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

Beide bovenstaande ontwikkelingen worden in 2023 verder geconcretiseerd, onder andere in de pilot Regie (iBABS 3075).

Er kan gesproken worden van een crisissituatie in de jeugdveiligheidsketen. Door diverse oorzaken er een hoge druk bij de Gecertificeerde Instellingen (GI's) en bij Veilig Thuis.
In 2022 is het verbeterplan voor de GI's gecontinueerd, waarbij onder andere is gewerkt aan het verlagen van de caseload.
Ook voor Veilig Thuis is in 2022 een verbeterplan opgesteld, dat de focus legt op werving van personeel en het verkorten van de wachttijden.

Zowel landelijk als regionaal is gewerkt aan het stroomlijnen van de ontwikkelingen in de jeugdveiligheidsketen. Dit wordt in 2023 voortgezet.

Speerpunt	Status
Doorontwikkeling lokale team als volwaardig partner binnen de veiligheidsketen	
Landelijk is de ambitie uitgesproken om toe te werken naar regionale veiligheidsteams (waarin Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde Instellingen worden samengebracht). In deze ambitie is een spilfunctie toegewezen aan de lokale teams, bijvoorbeeld in een regierol van nul tot honderd. Deze ontwikkeling en andere ontwikkelingen in de veiligheidsketen vragen om een andere/bredere rol van het lokale team. Om zo uiteindelijk als volwaardig partner te kunnen functioneren binnen deze keten met als doel het creëren van duurzame veiligheid in de huishoudens.	

Acties o.b.v. begroting:

- Implementatie Beter Samenspel
- Hervorming JB keten (herziening caseloadnorm, sturen op actueel zicht op wachtlijsten, inzet Expertiseteam Complexe Zorg)

Stand van zaken:
De implementatie van het regie- en verbeterplan vanuit het kwaliteitskader loopt volgens plan. Om aan te kunnen sluiten bij de landelijke ambitie, waarin het werken met veiligheidsteams wordt beoogd, zijn er in het lokale team aanpassingen nodig. In 2022 is de regierol van de gemeente in het jeugdteam verder uitgewerkt, zodat hier begin 2023 mee gestart kan worden in een pilot regie jeugd.
De volgende punten worden geconcretiseerd:
- het borgen van de signalering huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM)
- het voorkomen van HKGM
- het creëren en borgen van veiligheid
- regievoeren op de samenwerking

De ambitie van de Haaglandse gemeenten om eind 2022 te kunnen voldoen aan het Kwaliteitskader, is door de stuurgroep Regiovisie Aanpak Huiselijk Geweld halverwege de looptijd van het project verschoven naar eind 2023. De VNG commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs en de VNG-commissie Bestuur en Veiligheid hebben in februari 2022 ingestemd met het verlengen van de geldigheid van het Kwaliteitskader voor onbepaalde tijd.

De pilot regie jeugd is op 1 januari 2023 gestart binnen de afdeling WIJZ (Werk, Inkomen, Jeugd en Zorg), met inachtneming van privacywetgeving. Daarnaast wordt ingezet op het verstevigen van de positie van de Aandachtsfunctionarissen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling en daarmee ook het toepassen van de Meldcode. Beter Samenspel wordt binnen de regievoering vormgegeven met als doel het realiseren van een bestendig en afgestemd samenwerkingsproces.
De gevolgen van het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming zijn landelijk in 2022 nog onvoldoende duidelijk geworden. De jeugdbeschermingsketen en het programma HGKM zijn daarin onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Om een volwaardig partner te blijven in de keten is samenwerking en afstemming binnen de keten noodzakelijk. Regionale en landelijk ontwikkelingen zijn hier van invloed op en dat proces verloopt landelijk moeizaam. Er is sprake van een crisissituatie in de keten die zich uit in een hoge druk bij de GI's (waar onder andere toegewerkt zal worden naar een lagere caseload en versterking GGZ expertise), bij Veilig Thuis (waar onder andere middels een verbeterplan nagestreefd wordt wachtlijsten te verkorten en meer personeel te werven en te behouden) en er is onduidelijkheid over het Toekomstscenario wat versneld moet worden vormgegeven. Het tijdspad is van 9 jaar teruggebracht naar 3 jaar. Dit neemt niet weg dat het versterken van het lokale team doorgang vindt, met inachtneming van bovenstaande knelpunten.

Verbonden partij(en)

GGD en VT Haaglanden

Doelstelling

Het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid (onderdeel GGD). Het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling, door middel van een samenhangende aanpak (Onderdeel Veilig Thuis).

Ontwikkelingen

Voor Veilig Thuis wordt in 2023 uitvoering gegeven aan het in 2022 opgestelde verbeterplan, deze is besproken met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd. De ontwikkelingen rondom preventie krijgen verder vorm via de Regionale preventie infrastructuur (Integraal Zorgakkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord).

Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen H10 Inkoopbureau)

Doelstelling

Het servicebureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en het contracteren van Jeugdzorg.

Ontwikkelingen

In 2022 is de evaluatie van de GR Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (SbJH) afgerond.
De kernconclusies zijn dat alle jeugdhulp doeltreffend en rechtmatig is gecontracteerd, producten en tarieven zijn beschreven en vastgelegd en dat relatie-, contract- en kwaliteitsbeheer adequaat zijn ingericht.
De verbeterpunten richten zich met name op de sturing vanuit gemeenten, waardoor de meerwaarde kan worden versterkt. Het gaat om structurele reflectie op de doeltreffendheid van beleid en uitvoering, de positie, rol en handelingsruimte van het SbJH, de betrouwbaarheid van de prognoses en een gezamenlijke inspanning om de transformatiedoelen te realiseren.

Wat heeft het gekost?

Geëscaleerde zorg 18-	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	2.762	303	3.065	2.865	200
Baten	32	104	136	136	0
Saldo van lasten en baten	**-2.730**	**-199**	**-2.929**	**-2.729**	**200**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de gedwongen jeugdhulp (onder andere jeugdreclassering en jeugdbescherming), de kosten van de gemeenschappelijke regeling GGD Veilig Thuis, onderdeel Veilig Thuis, de kosten voor crisisinterventies in de jeugdzorg en de jeugdbeschermingstafel.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Sociaal domein	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Samenkracht en burgerparticipatie	13.716	2.308	16.024	14.775	1.249
Wijkteams	1.974	882	2.856	2.836	20
Inkomensregelingen	38.788	5.663	44.451	45.025	-574
Begeleide participatie	3.607	117	3.724	3.734	-10
Arbeidsparticipatie	5.050	106	5.156	5.132	24
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	2.038	354	2.392	2.335	57
Maatwerk dienstverlening 18+	14.351	-905	13.446	13.760	-314
Maatwerk dienstverlening 18-	21.959	-382	21.577	21.533	45
Geëscaleerde zorg 18+	151	388	540	546	-6
Geëscaleerde zorg 18-	2.762	303	3.065	2.865	200
Totaal lasten	**104.397**	**8.835**	**113.231**	**112.540**	**691**
Baten					
Samenkracht en burgerparticipatie	2.612	1.963	4.575	5.105	530
Wijkteams	0	80	80	188	108
Inkomensregelingen	32.809	-2.042	30.767	30.662	-105
Begeleide participatie	0	0	0	39	39
Arbeidsparticipatie	151	407	558	410	-148
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	3	0	3	12	9
Maatwerk dienstverlening 18+	723	-153	570	498	-72
Maatwerk dienstverlening 18-	0	0	0	-18	-18
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	1	1
Geëscaleerde zorg 18-	32	104	136	136	0
Totaal baten	**36.331**	**358**	**36.689**	**37.032**	**343**
Saldo van baten en lasten	**-68.066**	**-8.476**	**-76.542**	**-75.508**	**1.034**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Sociaal domein is ten opzichte van de begroting 2022 per saldo € 1,0 miljoen voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (€ 1.249.000 voordeel)
Op dit taakveld is sprake van een optelsom van verschillende grote en kleinere over- en onderschrijdingen. De belangrijkste afwijkingen worden hieronder toegelicht:

- De kosten voor de crisisopvang van de asielzoekers waren niet begroot (€ 470.000 nadeel), maar deze kosten zijn volledig vergoed door het COA.
- In 2022 werd verwacht dat er bij de maatschappelijke integratie van statushouders een inhaalslag zou plaatsvinden om aan de gestelde taakstelling te voldoen. Nu blijkt dat deze inhaalslag pas in 2023 komt. Er blijft hierdoor budget over in 2022 (€ 84.000 voordeel), maar er zal een tekort zijn in 2023.
- De kosten voor het programma Sterk voor Noord zijn in 2022 € 204.000 (voordeel) lager dan verwacht omdat de start van de uitvoering vertraagd is. Het budget voor het programma komt

deels uit de algemene reserve en deels uit de bestemmingsreserve Herstelbeleid. Het voordeel zit verspreid over deze budgetten. Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Herstelbeleid van € 112.000.

- Voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne heeft het Rijk de Bekostigingsregeling Opvang Ontheemden Oekraïne opgezet. Via deze regeling worden de kosten vergoed rondom de transitie van het gebouw, dagelijkse opvang en verstrekkingen. Tegenover het budget aan de kant van de baten van € 2,5 miljoen staat eenzelfde budget aan de kant van de lasten. Daarnaast wordt dit lastenbudget aangevuld met € 500.000 uit de bestemmingsreserve Oekraïne crisis. Dit budget is uiteindelijk niet benut, omdat het Rijk alle kosten vergoedt. Hier tegenover staat een lagere onttrekking van de bestemmingsreserve Oekraïne crisis van € 500.000. Op het begrote budget vanuit het Rijk zit aan de lastenkant een nadeel van € 326.000, maar aan de batenkant een voordeel van dezelfde hoogte.
- Voor de activiteiten die samenhangen met de Wet inburgering is een plan gemaakt, welke door het Rijk wordt vergoed door middel van een Specifieke uitkering. Tegenover het budget voor de lasten, staat dus een gelijk budget voor de baten. Daarnaast is er ook nog een uitvoeringsbudget beschikbaar vanuit de algemene reserve. De uitvoering van dit plan is vertraagd waardoor de lasten lager zijn (€ 718.000 voordeel). Hierdoor wordt er dus minder vergoed vanuit het Rijk, wat een nadeel geeft van € 377.000 op de baten.
- Ook binnen dit taakveld vallen de doorbelaste salarislasten hoger uit dan begroot (€ 116.000 nadeel). Op hoofdlijn is dit te verklaren doordat de salariskosten binnen dit taakveld zijn toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead doordat rekening was gehouden met een stelpost loonstijging.
- In het bestedingsplan Langer Zelfstandig Wonen zit de subsidieregeling Collectieve woningaanpassing. Deze regeling is later in werking getreden dan verwacht, namelijk 1 oktober 2022 in plaats van begin van 2022. Daarnaast moeten de aanvragen door woningcorporaties of Verenigingen Van Eigenaren gedaan worden en deze zijn in het najaar minder actief en met planvorming bezig, waardoor deze aanvragen zijn uitgebleven voor 2022 (€ 560.000 voordeel). Tegenover dit voordeel staat een lagere onttrekking van € 560.000 aan de bestemmingsreserve Langer Zelfstandig Wonen.
- Binnen dit taakveld was een bedrag opgenomen voor ondersteuning van de energielasten van wijkverenigingen, maar hier is in 2022 nog geen gebruik van gemaakt waardoor het budget niet is benut (€ 45.000 voordeel). Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Ondersteuning Energielasten.

Taakveld Inkomensregelingen (€ 574.000 nadeel)

- Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Het nadeel ten opzichte van het geraamde budget was € 124.000.
- Onder de Bekostigingsregeling Opvang Ontheemden Oekraïne vallen ook de verstrekkingen die de gemeente doet aan de ontheemden, waaronder het leefgeld. Ook hier is een budget begroot aan de lastenkant van € 700.000 met daar tegenover een gelijk budget aan baten. Op het begrote budget vanuit het Rijk zit aan de lastenkant een nadeel van € 74.000, maar aan de batenkant een voordeel van dezelfde hoogte.
- Ook binnen dit taakveld vallen de doorbelaste salarislasten lasten hoger uit dan begroot (€ 625.000 nadeel). Op hoofdlijn is dit te verklaren doordat de salariskosten binnen dit taakveld zijn toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead doordat rekening was gehouden met een stelpost loonstijging.

<u>Voorstel overheveling</u>

Voor de eenmalige energietoeslag is een deel van het budget niet benut (€ 75.000), omdat de aanvragen voor december nog niet volledig binnen waren. Voorgesteld wordt om het budget over te hevelen naar 2023 om hiermee de aanvragen van december 2022 te dekken.

Taakveld Arbeidsparticipatie (€ 24.000 voordeel)
Voorstel overheveling
Voor de Wet Breed Offensief was in 2022 budget begroot (€ 38.000), maar door vertraging in het aannemen van de wet bij de eerste kamer is het budget niet benut. De uitgaven verschuiven naar 2023 en daarmee het budget ook.
Daarnaast was de verwachting dat het Welzijnsgesprek eind 2022 zou starten, maar dit is vertraagd naar 1 mei 2023. Voorgesteld wordt om het budget (€ 50.000) over te hevelen naar 2023.

Taakveld Maatwerk dienstverlening 18+ (€ 314.000 nadeel)

- Begeleiding (€ 109.000 nadeel): Het negatieve saldo wordt veroorzaakt door zorgkosten uit december 2021 die ten laste van 2022 zijn geboekt (-€ 240.000). Dit nadeel wordt echter deels gecompenseerd doordat de stijging in het aantal inwoners dat gebruik maakt van, met name een duurdere vorm van, begeleiding die we in 2020 en 2021 zagen, in 2022 niet is doorgezet. Dit heeft geleid tot een voordeel op het budget (€ 131.000).
- Huishoudelijke Ondersteuning (€ 298.000 nadeel): Het negatieve saldo wordt veroorzaakt door zorgkosten uit december 2021 die ten laste van 2022 zijn geboekt.
- Schuldhulpverlening (€ 234.000 voordeel): In het afgelopen jaar is in verschillende coronamonitors aangegeven dat de verwachting is dat er landelijk sprake zou zijn van een aanzuigende werking voor financiële hulpvragen. Gebleken is dat dit effect is uitgebleven door het verlengen van diverse landelijke steunmaatregelen.
- Toerekening salarislasten (€ 84.000 nadeel): De doorbelaste salarislasten zijn hoger uitgevallen dan begroot. Dit te verklaren doordat de salariskosten zijn toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead, waar de dekking van deze stijging terecht is gekomen.
- Overig (€ 57.000 nadeel)

Taakveld Geëscaleerde zorg 18- (€ 200.000 voordeel)
Er was in 2022 sprake van een lichte daling van het aantal cliënten in het gedwongen kader (de gecertificeerde instellingen). Daarnaast is er, onder andere door gesprekken die met deze gecertificeerde instellingen hebben plaatsgevonden, minder doorverwezen naar niet-gecontracteerde zorgaanbieders.

Taakveld Geëscaleerde zorg 18+ (€ 6.000 nadeel)
Voorstel overheveling
Met de versterkingsgelden Veilig Thuis en Crisis is de voorbereiding van de pilot van de regiefunctie Jeugd in 2022 gedaan. De uitvoering van de pilot is vertraagd naar 2023, waarmee ook voorgesteld wordt om het budget (€ 45.000) over te hevelen naar 2023.

Baten

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (€ 530.000 voordeel)

- In 2021 waren de servicekosten (energie en onderhoud) hoger voor de gebouwen voor kinderopvang. Deze servicekosten worden in het opeenvolgende jaar (2022) vergoed door de huurder. Daarnaast is de indexatie van de huur van deze panden niet goed verwerkt in de begroting 2022. Samen geeft dit een voordeel van € 100.000.
- Voor Collectief Vervoer is de ontvangen eigen bijdrage niet in de begroting opgenomen (€ 56.000 voordeel).

- Dit jaar zijn er minder terugvorderingen van subsidies geweest dan van tevoren verwacht, waardoor er aan nadeel op dit budget zit van € 84.000.
- Wet Inburgering (zie ook de lasten bij dit taakveld, € 377.000 nadeel)
- Crisisopvang asielzoekers (zie ook de lasten bij dit taakveld, € 466.000 voordeel)
- Noodopvang Oekraïners (zie ook de lasten bij dit taakveld, € 326.000 voordeel).

Taakveld Wijkteams (€ 108.000 voordeel)
In 2022 waren geen opbrengsten geraamd voor de toeslagen affaire, maar de kosten worden door het Rijk vergoed via een Specifieke uitkering (€ 146.000 voordeel).

Taakveld Inkomensregelingen (€ 105.000 nadeel)
De bijdrage van de gemeenten Wassenaar en Voorschoten in de uitvoeringskosten Werk & Inkomen is hoger dan geraamd. De extra werkzaamheden hadden onder andere betrekking op het uitbetalen van de energietoeslag en het leefgeld van de Oekraïense vluchtelingen.
De totale gebundelde uitkering (BUIG, zie ook de lasten) is lager dan begroot (€ 171.000 nadeel).

Taakveld Arbeidsparticipatie (€ 148.000 nadeel)
De ontvangen ESF-subsidie (Europees Sociaal Fonds) voor de uitvoering van de Participatiewet is volledig verantwoord in 2021 (€ 320.000), deze subsidie was echter ook voor 2022 (€ 160.000 nadeel).

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

Omschrijving

Wettelijke taken

De gemeente heeft een aantal wettelijke taken op het gebied van publieke gezondheidszorg: Jeugdgezondheidszorg (JGZ), infectieziektebestrijding, epidemiologie, gezondheidsbevordering, technische hygiëne zorg, psychosociale hulpverlening bij ongevallen, rampen en ingrijpende gebeurtenissen, medische milieukunde, prenatale voorlichting aan aanstaande ouders en preventieve ouderengezondheidszorg.

Gemeenten zijn tevens wettelijk verplicht een Gemeentelijke Gezondheids Dienst (GGD) in stand te houden. De infectieziektebestrijding en een deel van de overige taken worden uitgevoerd door de GGD. De wettelijke taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg worden uitgevoerd door Stichting JGZ Zuid-Holland West, op grond van een convenant waarin diverse gemeenten met elkaar samenwerken.

De gemeente heeft tevens een aantal milieu gerelateerde wettelijke taken. De gemeente is wettelijk verplicht om huishoudelijk afval (gescheiden) in te zamelen. Elke gemeente maakt zelf de keuze hoe zij in haar afvalbeleid de afweging maakt tussen de wensen van inwoners, financiële middelen (afvalstoffenheffing) en milieuambities. De vaststelling van het afvalbeleid is een verantwoordelijkheid van de gemeente. De uitvoering van dit afvalbeleid is belegd bij Avalex. Ook binnen de uitvoering is ruimte voor een eigen gemeentelijke invulling.
Daarnaast zorgt de gemeente voor de afvoer van afvalwater en overtollig regenwater via de riolering, stimuleert zij een goede waterkwaliteit door voorlichting, scheiding van regen-, grond- en afvalwater en wordt de doorstroming van het oppervlaktewater verbetert. Ook is de gemeente verantwoordelijk voor het grondwater in stedelijk gebied.

In Nederland worden mens en milieu tegen maatschappelijk onaanvaardbaar geachte gezondheids- en milieurisico's beschermd. Omdat het geheel van wet- en regelgeving ingewikkeld is, wil het Rijk met de invoering van de Omgevingswet de regels voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving vereenvoudigen en samenvoegen.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
7.1	Volksgezondheid
7.2	Riolering
7.3	Afval
7.4	Milieubeheer
7.5	Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen wij bereiken?

Meer inwoners met een gezonde leefstijl

Op individueel niveau leidt een betere gezondheid tot meer welbevinden, participatie, veerkracht en zelfregie. Op maatschappelijk niveau leidt een betere gezondheid tot meer arbeidsproductiviteit en lagere zorgkosten. Minder eten, meer bewegen, niet roken, veilig vrijen, voldoende ontspanning en weinig alcohol leiden tot aanzienlijke gezondheidswinst en een betere kwaliteit van leven. Eveneens bepalend zijn genetische aanleg en de sociale, fysieke en economische omstandigheden waarin mensen leven. De gemeentelijke inspanningen zijn gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl.

Een gezond woon- en leefklimaat
Een van de doelen van de Omgevingswet is het beschermen van de veiligheid en de gezondheid van de mens en zijn omgevingskwaliteit. In Leidschendam-Voorburg wordt al enige tijd ingezet op een gezond woon- en leefklimaat ten behoeve van minder ziekte en overlast door luchtvervuiling.
Het doel van het project Grip op Grondstoffen is betere afvalscheiding, waardoor milieuwinst behaald wordt, er minder restafval verbrand wordt en er meer opbrengst is van gescheiden grondstoffen, wat de kostenstijging, met name veroorzaakt door hogere verbrandingstarieven, drukt.

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Tot dit taakveld behoren maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de bevolking als geheel, van specifieke risicogroepen, van jeugd en van ouderen, het monitoren van de gezondheidssituatie, ziektepreventie, gezondheidsbevordering, vroegtijdig signaleren van specifieke stoornissen en gezondheidsbedreigende factoren, bestrijding van infectieziekten en aanbieden van vaccinaties, het geven van voorlichting, advies en begeleiding, het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouder,; het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen, het bevorderen van medisch milieukundige zorg, het bevorderen van technische hygiëne zorg en het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen.
De infectieziektebestrijding en een deel van de overige taken worden uitgevoerd door de GGD. De wettelijke taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg worden uitgevoerd door Stichting JGZ Zuid-Holland West, op grond van een convenant waarin diverse gemeenten met elkaar samenwerken. Daarnaast voeren diverse partners preventieve activiteiten uit op basis van subsidieafspraken (deze kosten vallen voornamelijk in taakveld 6.1).

Een gezonde leefstijl draagt bij aan een goede participatie en zelfredzaamheid van inwoners. Het neemt daarom een belangrijke plek in in het beleid (sociaal Kompas) en de uitvoering van de gemeente. Een gezonde leefstijl begint op jonge leeftijd en is ook op latere leeftijd van groot belang. Centraal staat vroegtijdige signalering van een ongezonde leefstijl, kennisdeling over gezonde leefstijl en het optimaal benutten van de openbare ruimte en spotfaciliteiten.
Ook het Rijk erkent het belang van leefstijlinterventies en stelde in het kader van corona extra budget beschikbaar voor de inzet van gezonde leefstijlinterventies en de impuls op bewegen. Dit loopt via de eerder genoemde landelijke Regeling Sportakkoord en leefstijlinterventies 2020-2022.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft uitvoering gegeven aan haar wettelijke taken op publieke gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg door deelname aan de gemeenschappelijke regeling GGD en door het convenant met JGZ Zuid-Holland West. De GGD was in 2022 vooral zichtbaar door een centrale rol te vervullen in de bestrijding van corona. Denk bijvoorbeeld aan het aanbieden van vaccinaties en testen van mensen met klachten. Gedurende het jaar werd de inzet daarvan langzaam afgeschaald.

In 2022 is de evaluatie van de GR GGD en VT Haaglanden afgerond. Verbeterpunten zijn meegenomen in de uitvoeringsagenda 2022-2024.

De middelen voor de leefstijlinterventies zijn in 2022 ingezet voor de uitvoering van een lokaal preventieakkoord tussen de gemeente en verschillende lokale partners. Het bevat concrete maatregelen om een gezondere leefstijl te bevorderen en onder andere roken, overgewicht en overmatig alcoholgebruik tegen te gaan. Er zijn in 2022 diverse theatervoorstellingen voor jongeren op scholen geweest als alcoholpreventiecampagne, Kind naar gezonder gewicht is verder uitgerold en de Nationale Diabetes Challenge heeft plaatsgevonden.

Bij de jeugdgezondheidszorg is met ingang van 2022 een prenataal bezoek aan zwangeren en gezinnen in kwetsbare situaties aangeboden. Dit is in 2022 verder uitgerold. Met een huisbezoek kan

in een vroegtijdig stadium van de zwangerschap, na signalering door de verloskundig zorgverlener, hulp en ondersteuning door de jeugdverpleegkundige aangeboden worden.

De ontwikkelingen op het gebied van gezondheidspreventie hebben ook verband gehouden met het lokale sportbeleid en akkoord in taakveld 5.1 Sportbeleid en activering.

Verbonden partij(en)

GGD en VT Haaglanden

Doelstelling

Het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid (onderdeel GGD). Het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling, door middel van een samenhangende aanpak (Onderdeel Veilig Thuis).

Ontwikkelingen

In het algemeen bestuur van 13 oktober 2022 is de uitvoeringsagenda vastgesteld. Met betrekking tot de uitvoeringsagenda heeft het algemeen bestuur een aantal prioriteiten meegegeven: het opstellen van een bestuursagenda voor de bestuursperiode 2022-2026, organiseren van het bestuurlijke gesprek over de stemverhouding binnen de GR, de afweging voor het instellen van weerstandsvermogen en het verwerken van de wijzigingen vanuit de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Hiernaast versterkt de GGD verder op het vlak van infectieziektebestrijding en als adviseur voor een gezonde leefomgeving.

Wat heeft het gekost?

Volksgezondheid	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	2.869	148	3.017	3.075	-58
Baten	40	87	127	127	-1
Saldo van lasten en baten	**-2.829**	**-61**	**-2.890**	**-2.949**	**-59**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffende de gemeenschappelijke regeling GGD, lokaal gezondheidsbeleid en de jeugd gezondheidszorg vormen de grootste posten binnen dit taakveld.

Taakveld 7.2 Riolering

Tot dit taakveld behoren de wettelijke zorgplicht om het stedelijk afvalwater in te zamelen en te transporteren, de afvoer van het regenwater in de openbare ruimte en de aan- en afvoer van grondwater in de openbare ruimte onder bepaalde voorwaarden. Deze gemeentelijke taken zijn vastgelegd in het Water & Rioleringsplan (WRP) 2022-2027.

In het WRP zijn de beleidsdoelen, maatregelen en financiële dekking opgenomen. De belangrijkste doelen zijn:

- De afvalwaterriolering borgt de volksgezondheid door het verwijderen van afvalwater uit de leefomgeving.

- De hemelwaterriolering is toekomstbestendig en houdt rekening met autonome ontwikkelingen als woningbouw en een veranderend klimaat met extremere neerslag. Toekomstbestendig betekent ook aandacht voor duurzaamheid, gericht op een gelijkblijvende en liefst afnemende kwantitatieve en kwalitatieve belasting van het woon- en watermilieu.
- Het oppervlaktewatersysteem is in 2050 duurzaam, robuust, schoon en aansprekend en zodanig ingericht dat de gevolgen van klimaatverandering zo goed mogelijk opgevangen worden.
- Het grondwatersysteem wordt waar mogelijk benut voor het vasthouden van regenwater en draagt zo bij aan een veerkrachtig watersysteem dat neerslag goed kan verwerken en droge perioden kan overbruggen.
- Het waar mogelijk een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie en duurzaam omgaan met water (sluiten kringloop).

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Riolering
De gemeente vervangt de riolering bij voorkeur buurt voor buurt, waarbij steeds meer vanuit assetmanagement en opgave-gericht werken wordt gedacht. Dit betekent dat eerst de buurten worden aangepakt waar de risico's op het falen van de riolering het grootst zijn. De gemeente probeert rioolvervanging zoveel mogelijk te combineren met werk aan de weg, drinkwater en energie infrastructuur en vooral ruimtelijke ontwikkelingen. Het blijkt dat dit tot meer vertraging leidt in de planning dan verwacht, vooral in de rioolvervangingsprojecten Kon. Julianalaan, Marcellus Emantslaan, van Faukenbergestraat / van Naeltwijckstraat en Veursestraatweg/Parnashofweg. Het rioolvervangingsproject Strabolaan en omgeving is volgens planning afgerond. Meer informatie over de voortgang van de rioolprojecten is opgenomen in het projectenboek.

Naast het regulier beheer, onderhoud en vervanging van voorzieningen, zijn er ook een paar belangrijke aandachtspunten, zoals de kernprestatie-indicator 'Goed Gebruik van de riolering en andere voorzieningen'. Dit betekent meer stimuleren van het infiltreren van hemelwater en het bestrijden van verkeerde lozingen, zoals hygiënische doekjes en vet, die tot pompstoringen leiden. Hiertoe is een communicatieplan opgesteld en in uitvoering gezet.

Bij nieuwbouwprojecten wordt de riolering zo klimaat adaptief mogelijk ingericht en wateroverlast zoveel mogelijk voorkomen door de vloerpeilen voldoende hoog te kiezen. Dit alles vraagt flinke personele inspanning. Het is van belang de riolerings- en wateraspecten bij nieuwprojecten goed af te stemmen enin te passen in de bestaande omgeving. Hiertoe wordt een wateradvies afgegeven, vergunningsaanvragen getoets en overeenstemming gezocht om de watersystemen in toekomstige openbare ruimte over te nemen in beheer. Het ontwikkelingsproces van initiatie tot en met overdracht beheer wordt daarvoor gevolgd.

Bui van de Eeuw
De gemeente wordt klimaatbestendig op het gebied van water gemaakt bij rioolvervanging door:
- Hemelwater af te koppelen van de gemengde riolering (project Strabolaan ca. 20.000m2 in 2022)
- Waar mogelijk hemelwater te infiltreren in de bodem en waar dat kan te vergroenen
- Daarbij hoort ook de aanleg van drainage
- Verwijderen van bestrating en aanleg van plantvakken aan het van Wassenaer-Hoffmanplein, de Parkweg / Rozenboomlaan en aan de Bachlaan (operatie Steenbreek).

In 2022 is gerealiseerd:
- Onderzoek uitgevoerd rondom het winkelcentrum Julianabaan/Marcellus Emantslaan

- Afgekoppeld aan de Prinses Beatrixlaan in Leidschendam (6.000m2).
- Aanleg van infiltrerende parkeerbestrating aan het Buitenwater (170m2).

Daarnaast is in samenwerking met het Netwerk Waterketen Delfland een stresstest voor extreme neerslag uitgevoerd. In onderzoek is hoe de stijging van het aantal wooneenheden en de daarmee toenemende afvoer van afvalwater kan worden opgevangen door het bestaande rioolnetwerk.

Oppervlaktewater
In 2022 is gebaggerd in De Star en een klein deel van 't Lien. De pilot kroosruimen heeft geleid tot een flink hogere ecologische en belevingswaarde van het water door de omwonenden en deze is uitgebreid naar meer watergangen in de parken. Ook het jaarlijks verwijderen van overdadige plantengroei is uitgevoerd.

Grondwater
In de Rietvink zijn bewonersavonden per deelgebied georganiseerd. Hierbij konden inwoners hun vragen over de grondwatersituatie stellen. Naar aanleiding hiervan is de situatie onderzocht en in de meeste gevallen blijkt de nu nog ervaren natte kruipruimte samen te hangen met ophoging van de kruipruimten. Bij een paar gevallen vindt nog nader onderzoek plaats.

Verbonden partij(en)

Centrumregeling samenwerking gemalendiensten

Doelstelling

De Centrumregeling samenwerking gemalendiensten (NAD) is in 2019 opgericht. Het is een samenwerking tussen de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Delft en Pijnacker-Nootdorp. Het doel van deze samenwerking is de personele kwetsbaarheid bij het operationeel gemalenbeheer te verminderen met één gezamenlijke beheer- en onderhoudsdienst voor gemalen die goed uitgerust zijn om aan de huidige en toekomstige problematiek rondom de gemalen het hoofd te bieden.

Ontwikkelingen

In de loop van 2022 is een aantal contracten overgedragen aan de samenwerking, waardoor de bijdrage van Leidschendam-Voorburg evenredig is toegenomen. Het betreft kosten die al op de begroting van Leidschendam-Voorburg stonden sinds het vaststellen van het Water en Rioleringsplan 2022-2027.

Wat heeft het gekost?

Riolering	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	4.823	-103	4.720	4.665	55
Baten	7.665	0	7.665	7.424	-241
Saldo van lasten en baten	**2.842**	**103**	**2.945**	**2.759**	**-186**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de kosten voor het beheer en onderhoud van het gemeentelijk riool- en drainagestelsel (zie voor de kostenopbouw van de rioolheffing de paragraaf lokale heffingen).
De baten betreffen de inkomsten uit de rioolheffing.

Taakveld 7.3 Afval

Tot dit taakveld behoren de taken, die het belang dienen van de bescherming van het milieu, met inbegrip van een doelmatig afvalstoffenbeheer. De gemeente werkt mee aan het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) om te komen tot een vermindering van het restafval. Hiervoor is het project Grip op Grondstoffen (GoG) gestart. De doelstelling daarbij is per jaar maximaal 100 kg restafval per inwoner en minimaal 75% afvalscheiding in 2025.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In het kader van het project Grip op Grondstoffen is een communicatiecampagne gestart om te komen tot een betere afvalscheiding. Deze campagne zie je onder andere terug bij de bovengrondse containers, waar informatie op staat welk soort afval in de verschillende bakken thuishoort.

In 2022 is Het Nieuw Inzamelen (HNI) 2.0 in alle wijken ingevoerd. In de wijken met restafval aan huis (laagbouw) zijn de inzamelfrequenties van wekelijks naar alternerend inzamelen (1 x per 14 dagen) omgezet. Op basis van de monitoring van de vullingsgraden is met Avalex gekeken waar nog kleine verbeteringen aan HNI doorgevoerd moeten worden. Zo kunnen er op locatie ondergrondse containers bijgeplaatst of gewisseld worden. Op verzoek van inwoners kunnen er in sommige gevallen ondergrondse GFT-containers bijgeplaatst worden. Het doorvoeren van deze kleine aanpassingen is een doorlopend proces dat op operationeel niveau wordt uitgevoerd.

In 2022 is nascheiding doorgevoerd bij ondergronds inzamelen bij hoogbouw in de gemeente. Bij de laagbouw is bronscheiding gehandhaafd. De kwaliteit van PMD-inzameling bij de laagbouw is gemonitord en voldoet aan de gestelde kwaliteit. Er is dus milieutechnisch geen aanleiding om de laagbouw in één of meerdere wijken ook over te laten gaan op nascheiding. Hiermee worden hogere kosten voor inzameling van huishoudelijk afval voorkomen.

Verbonden partij(en)

Gemeenschappelijke regeling Avalex

Doelstelling

Door een regionale organisatie van de afvalinzameling wil de gemeente schaalvoordelen behalen. De afvalinzameling is gericht op het inzamelen van grondstoffen. Dit betekent dat inwoners afval zoveel mogelijk gescheiden aanbieden.

Ontwikkelingen

De hoge prijsstijgingen, onder meer voor brandstof en arbeid, zorgen voor een druk op de begroting van Avalex. Echter, 2022 wordt naar verwacht afgesloten met een klein positief resultaat. Naar verwachting zal 2023 wel een tekort laten zien.
Binnen Avalex wordt ook nagedacht over een meerjarenkoers. Aan de hand van drie scenario's is hierover gesproken met betrokken ambtenaren en bestuurders. In de eerste helft van 2023 neemt het bestuur van Avalex een besluit over het te volgen scenario. Een en ander hangt samen met de strategie die de afzonderlijke gemeenten willen volgen op afvalgebied. Avalex draagt zorg voor de uitvoering van deze plannen.
Verder zal de GR Avalex gewijzigd worden aan de hand van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De aangepaste GR Avalex zal in 2023 twee maal voorgelegd

worden aan de raad; de eerste maal voor zienswijze, de tweede maal voor instemming met de GR waarna het college de GR Avalex (een collegeregeling) kan vaststellen.

Wat heeft het gekost?

Afval	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	9.911	0	9.911	9.988	-77
Baten	13.172	0	13.172	13.280	108
Saldo van lasten en baten	**3.260**	**0**	**3.260**	**3.291**	**31**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen (een deel van) de kosten voor afvalinzameling en de gemeentelijke kosten voor het project 'omgekeerd inzamelen'.
De overige kosten van afvalinzameling en -verwerking betreffen straatvegen, kwijtscheldingen, overhead en btw. Deze zijn op andere taakvelden verantwoord. Het totaal van deze kosten wordt doorberekend in de afvalstoffenheffing. Zie paragraaf lokale heffingen voor een toelichting op de kostendekkendheid.

De baten betreffen de inkomsten uit de afvalstoffenheffing. De opbrengsten voor de verkoop van grondstoffen verloopt via de begroting van Avalex.

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken ter bescherming van het milieu, waaronder bodem, geluid- en luchtkwaliteit, verduurzaming, energie en ongediertebestrijding. Een deel van de wettelijke taken op deze gebieden is ondergebracht bij de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH).
Gemeenten hebben afgesproken een forse bijdrage te leveren aan het beperken van de gevolgen van de klimaatverandering. Op weg naar een CO2-neutrale gemeente in 2050 is het streven om in 2030 de tussendoelstelling 49% CO2-reductie te bereiken ten opzichte van 2007. In 2030 streven we naar een opwek van 140 TeraJoule aan zonne-energie.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2022 is de notitie Duurzaam Bouwen en het interferentiebeleid bodem vastgesteld. Ook zijn nieuwe geluidbelastingkaarten vastgesteld en is het luchtmeetprogramma (o.a. rondom de Mall of the Netherlands) uitgevoerd. Daarnaast is de bodemkwaliteitskaart PFAS met beleidsregels vastgesteld.
De wijkaanpak aardgasvrij is begonnen in de Heuvel/Amstelwijk waarvoor tevens een subsidie vanuit het programma Aardgasvrije Wijken is toegekend.
De subsidieregeling Isolatie en Groendak is maximaal benut door onze inwoners.
Eind 2022 is een begin gemaakt met het opstellen van een nieuw Duurzaamheidsprogramma 2023-2026.
Regionaal is afgetast of er draagvlak is voor onderzoek naar verlaging van de snelheid naar 80 km/u op delen van de autowegen rondom onze gemeente.

Speerpunt	Status
Lokale energiestrategie uitwerken	
In de lokale energiestrategie wordt de wijkaanpak inclusief het participatietraject daarvoor uitgewerkt. Tevens wordt gekomen tot een wettelijk vereiste warmtetransitie-visie.	

Acties o.b.v. begroting:

De lokale energietransitie heeft tot doel te stoppen met het gebruik van aardgas. Daartoe zoekt de gemeente samen met stakeholders naar hoe we kunnen overstappen op schone energie. Op basis van de vastgestelde Lokale Energie Strategie, de Warmte transitievisie en het bestedingsplan bestemmingsreserve duurzaamheid en energietransitie start de gemeente in 2022 in twee wijken met de wijkaanpak. Daarbij worden inwoners, corporaties, VVE's, Stedin, Dunea en alle andere denkbare stakeholders zoals Energy Common betrokken. Tevens zorgt de gemeente uit hoofde van haar voorbeeldrol in 2022 voor een volgende stap in de verduurzaming van het eigen vastgoed door twee gebouwen te verduurzamen.

Stand van zaken:

De Lokale Energiestrategie (LES) en Transitie Visie Warmte (TVW) zijn in 2021 vastgesteld.
De wijkaanpak met participatietraject is in 2022 in de eerste transitie wijk gestart. Alle inwoners van deze wijk zijn geïnformeerd per brief en zijn uitgenodigd voor een bijeenkomst. Tevens is in deze wijk een begeleidingstraject voor de VvE's opgestart. De in september 2022 verkregen PAW-subsidie levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van het aardgasvrij maken van deze wijk binnen 10 jaar, zoals in de TVW is bedoeld.

Verbonden partij(en)

Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)

Doelstelling

Omgevingsdienst Haaglanden verzorgt voor de gemeente wettelijke taken op het gebied van milieu vergunningverlening, toezicht (op bodem en op zwaardere/ complexere milieu-inrichtingen) en handhaving. Het college blijft voor deze taken het bevoegd gezag.

Ontwikkelingen

De adviescommissie Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) in het milieudomein, onder voorzitterschap van de heer J.J. van Aartsen, heeft haar
eindrapport “Om de leefomgeving” aangeboden aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu. De commissie komt op basis van een grondige analyse met een aantal stevige aanbevelingen. De commissie komt tot de conclusie dat het VTH-stelsel niet goed functioneert en
ook niet voldoet aan de oorspronkelijke bedoeling van de commissie-Mans uit 2008. De commissie adviseert om binnen de fundamenten van het bestaande stelsel tot een serie
essentiële verbeteringen te komen.

In opdracht van de provincie heeft Twynstra Gudde heeft een brede verkenning uitgevoerd naar de Omgevingsdiensten, waarbij gekeken is naar de noodzaak
van kwaliteitsverbetering van de uitvoering en de vraag in hoeverre de noodzakelijke verbetering door de bestuurlijke partners (provincie en gemeenten) en andere betrokkenen wordt
herkend en gedeeld.

Wat heeft het gekost?

Milieubeheer	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	2.086	446	2.531	2.129	402
Baten	0	0	0	58	58
Saldo van lasten en baten	**-2.086**	**-446**	**-2.531**	**-2.071**	**460**

Bedragen x € 1.000

De lasten hangen samen met de uitvoering van de duurzaamheidsagenda, waaronder de subsidieregeling voor duurzame maatregelen, klimaatbeleid, bodemonderzoek en -sanering en de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling ODH.
De baten betreffen de incidentele rijksbijdrage voor Extern Advies Warmtetransitie (EAW) en de subsidiebijdrage Regeling Reductie Energiegebruik (RRE).

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Tot dit taakveld behoort het uitvoeren van de Wet op de Lijkbezorging: het beheren van begraafplaatsen en crematoria, uitvoeren van de lijkschouw (het vaststellen dat de betrokkene is overleden), begraafplaatsrechten en afkoopsommen grafrechten. Er zijn drie gemeentelijke begraafplaatsen: de Oosterbegraafplaats in Voorburg, Oude begraafplaats Parkweg in Voorburg en begraafplaats Noorthey in Leidschendam. Er zijn geen crematoria.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Om de functie van begraafplaats/gedenkpark zo goed mogelijk te kunnen vervullen, wordt een breed scala aan verschillende graven en as-bestemmingen aangeboden. De begraafplaats/gedenkparken worden onderhouden op basis van het vastgestelde beheer- en onderhoudsplan begraafplaatsen.
In 2022 hebben de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- 165 uitvaarten in 78% is gebruikgemaakt van de livestream mogelijkheid
- 19 asverstrooiingen
- 29 urnen geplaatst
- 12 gedenksteentjes toegevoegd aan de gedenkboom.

Ten opzichte van 2021 is er een daling geweest van het aantal uitvaarten en asverstrooiingen.

Op de Oosterbegraafplaats is in 2022 de traditionele Lichtjesavond georganiseerd. Dit is een mooie manier waarop nabestaande hun overleden dierbaren in stilte of samen met anderen kunnen gedenken. Deze lichtjesavond wordt door veel mensen zeer gewaardeerd. Dat blijkt onder andere uit de honderden bezoekers.

Wat heeft het gekost?

Begraafplaatsen en crematoria	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	928	50	978	1.098	-120
Baten	1.047	0	1.047	1.077	30
Saldo van lasten en baten	**118**	**-50**	**68**	**-21**	**-90**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de beheer- en onderhoudskosten van de begraafplaatsen en gedenkparken (zie voor de kostenopbouw van de lijkbezorgingsrechten de paragraaf lokale heffingen).
De baten betreffen de inkomsten voor de lijkbezorgingsrechten.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Volksgezondheid en milieu	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Volksgezondheid	2.869	148	3.017	3.075	-58
Riolering	4.823	-103	4.720	4.665	55
Afval	9.911	0	9.911	9.988	-77
Milieubeheer	2.086	446	2.531	2.129	402
Begraafplaatsen en crematoria	928	50	978	1.098	-120
Totaal lasten	**20.617**	**541**	**21.158**	**20.956**	**202**
Baten					
Volksgezondheid	40	87	127	127	-1
Riolering	7.665	0	7.665	7.424	-241
Afval	13.172	0	13.172	13.280	108
Milieubeheer	0	0	0	58	58
Begraafplaatsen en crematoria	1.047	0	1.047	1.077	30
Totaal baten	**21.923**	**87**	**22.011**	**21.965**	**-46**
Saldo van baten en lasten	**1.307**	**-454**	**853**	**1.009**	**157**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Volksgezondheid en milieu is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 157.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Riolering (€ 55.000 voordeel)
Het voordelig saldo bestaat voornamelijk uit een lagere bijdrage aan het Netwerk Afvalwaterketen Delfland
(NAD) en lagere uitgaven bij planmatig onderhoud van het riool als gevolg van beperkte beschikbaarheid van arbeidscapaciteit (in totaal voordeel € 208.000). Het voordeel op de lasten in combinatie met de ontvangen vergoedingen en opbrengsten (baten) zorgen ervoor dat er een storting in de voorziening riolering plaatsvindt (nadeel € 152.000).

Taakveld Afval (€ 77.000 nadeel)
Door de extra inzet van medewerkers van de Binnenbaan met bakfietsen voor het verwijderen naast geplaatst afval bij ondergrondse containers (€ 94.000), meerkosten Avalex bij het project omgekeerd inzamelen (€ 36.000), meer meldingen opvang dieren en afvoer kaders (€ 12.000) en de niet begrote storting in de voorziening afval (€ 291.000) is het totale nadeel op dit taakveld € 433.000.
Dit nadeel valt lager uit door een lagere bijdrage aan Avalex vanuit de dienstverleningsovereenkomst (DVO) (voordeel € 361.000).

Taakveld Milieubeheer (€ 402.000 voordeel)
In de december circulaire 2019 zijn gelden verstrekt voor het klimaatakkoord voor de periode 2020 en 2021. Deze worden ingezet voor de Warmte transitievisie, de wijkaanpak en de inrichting van energieloketten. Binnen taakveld milieubeheer is een voordeel ontstaan doordat de middelen voor

deze uitvoeringskosten van het klimaatakkoord niet zijn benut. De oorzaak hiervan is onder andere de krapte op de arbeidsmarkt.
Tevens is er een hogere toerekening aan het taakveld van € 45.000 als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO. Hiertegenover staat een voordeel op het taakveld overhead, per saldo is dit nihil.

Voorstel overheveling
In 2023 worden de middelen van de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord alsnog ingezet, waardoor wordt voorgesteld om het budget uit 2022 (€ 456.000) over te hevelen naar 2023.

Taakveld Begraafplaatsen en crematoria (€ 120.000 nadeel)
In de voorziening onderhoud gebouwen is een extra storting gedaan van € 57.000 als gevolg van het ontvangen van een duurzaamheidssubsidie voor het gasloos maken van de aula van de begraafplaats. Daartegenover staan ook ontvangsten van de subsidie. Daarbij zijn de lasten voor onderhoud en exploitatie € 48.000 hoger uitgevallen door met name prijsstijging en als gevolg van stormschade.

Baten

Taakveld Riolering (€ 241.000 nadeel)
Zoals aan de lastenkant toegelicht is, wordt er een storting gedaan in de voorziening riolering in plaats van een onttrekking. Doordat een onttrekking begroot stond, geeft dit een nadeel op de baten (€ 418.000). Daarnaast waren er de volgende voordelen:

- Ontvangen vergoeding van projectontwikkelaars voor toekomstig onderhoud van het riool en gemaal (€ 102.000).
- Vergoeding van het NAD voor de door de gemeente uitgevoerde werkzaamheden (€ 29.000).
- Hogere opbrengst rioolheffing (€ 27.000)
- Opbrengst door de verkoop van voertuigen (€ 16.000).

Taakveld Afval (€ 108.000 voordeel)
Het voordelige saldo wordt verklaard doordat de opbrengsten van grondstoffen veel hoger zijn als gevolg van hogere volumes en hogere prijzen en een afrekening van voorgaande jaren (€ 213.000 voordeel). Tevens hebben wij een bijdrage ontvangen voor het plaatsen van afvalbakken bij een projectontwikkeling (€ 58.000 voordeel) en waren de opbrengsten afvalstoffenheffing hoger (€ 11.000 voordeel). Deze voordelen worden met name gecompenseerd doordat de geraamde onttrekking aan de voorziening afval (€ 174.000 nadeel) niet heeft plaatsgevonden.

Programma 8. Bouwen en wonen (VHLOSV)

Omschrijving

Alle activiteiten op het gebied volkshuisvesting, ruimte en leefbaarheid (voorheen ruimtelijke ontwikkeling) en stedelijke vernieuwing behoren tot dit programma. Hieronder vallen ook de (leges) omgevingsvergunning, bouwtoezicht en de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG).
In de Omgevingsvisie (strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving) heeft de gemeente, in vervolg op de in 2021 vastgestelde 'bouwstenen', aangegeven hoe zij de gewenste en benodigde functies op het gebied van wonen, werken en vrije tijd een plek wil geven. Dit is een samenspel van bebouwing, bereikbaarheid, leefbaarheid en duurzaamheid, in relatie tot het vestigingsklimaat en de agglomeratiekracht (de kracht van stedelijke gebieden) van de regio.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
8.1	Ruimte en leefbaarheid
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)
8.3	Wonen en bouwen

Wat willen wij bereiken?

Leidschendam, Stompwijk en Voorburg vormen een aantrekkelijke gemeente. Veel mensen zijn hier op zoek naar een woning. In de komende 4 jaar zal de woningnood niet worden opgelost. Wel zullen wij als gemeente de kaders scheppen om te stimuleren dat er zo snel mogelijk meer woningen gerealiseerd worden.

Om toekomstbestendig te zijn, zijn onze ruimtelijke ontwikkelingen klimaatbestendig, energieneutraal en versterkend voor het groene karakter van onze gemeente.

Dat doen we onder meer door:

- Een meer betaalbaar, divers en duurzaam woningaanbod te realiseren en de nadruk te leggen op het sociaal en middensegment (zowel huur als koop)
- Aandacht te houden voor de leefbaarheid van wijken en een evenwichtigere opbouw van wijken te realiseren
- Maatregelen te nemen om doorstroming te bevorderen, meer ruimte te geven aan creatieve en flexibele oplossingen en het tegengaan van woningspeculatie en huisjesmelkers
- De vergunningverlening te verbeteren en te versnellen en waar mogelijk belemmeringen te beslechten voor bestaande bouwprojecten
- Het respecteren van de gemaakte afspraken over lopende bouwprojecten
- Leefbaarheid, klimaatadaptatie, energieneutraal, mobiliteit en bereikbaarheid als randvoorwaarde voor bouwprojecten mee te geven
- Bij nieuwe bouwprojecten op gemeentelijk niveau gemiddeld 30% sociale woningbouw te realiseren, waaronder zorgwoningen, en als de 30% niet wordt gehaald ontwikkelaars te laten storten in een vereveningsfonds

Taakveld 8.1 Ruimte en leefomgeving

Tot dit taakveld behoren taken op grond van de Wet Ruimtelijke Ordening:

- Voorbereiden van vaststellen structuurplannen en - visies

- BGT (Basisregistratie Grootschalige Topografie)
- Voorbereiden en vaststellen van de gemeentelijke omgevingsvisie
- Voorbereiden en vaststellen van gebiedsgerichte programma's
- Voorbereiden en vaststellen van het omgevingsplan
- CAI, breedband en glasvezel aanleg
- Voorbereiden en vaststellen bestemmingsplannen
- Faciliterend grondbeleid (passief grondbeleid)
- Voorbereiding op Omgevingswet, bijvoorbeeld (kapitaal-) lasten Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)
- (leges) omgevingsvergunning buitenplanse omgevingsplanactiviteit

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2022 heeft het Programma Implementatie Omgevingswet de organisatie verder voorbereid op de komst van de Omgevingswet. Aanvankelijk zou de wet per 1 januari 2023 ingaan. In november verschoof de minister van VRO de beoogde invoeringsdatum naar 1 juli 2023. Inmiddels heeft de Minister 1 januari 2024 als invoeringsdatum van de Omgevingswet voorgelegd aan de Tweede en Eerste Kamer.

De voorbereidingen die in het begrotingsjaar 2022 getroffen zijn, hebben betrekking op 7 pijlers:

- Omgevingsvisie: er zijn bouwstenen en een procesnotitie opgesteld voor de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Daarnaast hebben participatiebijeenkomsten plaatsgevonden en zijn voor de uitwerking van de Omgevingsvisie 4 perspectieven geformuleerd
- Omgevingsplan: de gemeentelijke regelgeving, waaronder de bestemmingsplannen, zijn verder toegespitst op het Omgevingsplan, dat van inwerkingtreding van rechtswege ingaat. Bijbehorende benodigde verordeningen en nota's zijn verder voorbereid, maar kunnen pas ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd vlak voor inwerkingtreding
- Vergunningverlening & Dienstverlening: hierbij gaat het om de werkprocessen rondom de uitvoering. Procedures, werkafspraken, systemen en kennismanagement zijn verder afgestemd op het kunnen uitvoeren onder de Omgevingswet. In 2023 wordt verder geoefend en doorontwikkeld, om de dienstverlening nog meer te verbeteren
- Toezicht en Handhaving: de toezicht- en handhavingstaken zijn aangepast op de komst van de Omgevingswet. Maar vooral ook op de Wet kwaliteitsborging, die gelijktijdig met de Omgevingswet inwerking treedt, zijn voorbereidingen getroffen op het gebied van procedures, werkafspraken en systemen
- Stadsbeheer: de uitvoering en het beheer op de openbare ruimte is ook van toepassing op de fysieke leefomgeving; dit aspect is betrokken op de eerder genoemde pijlers
- Anders werken: van de organisatie in het domein Ruimte breed wordt gevraagd op een manier te werken onder de Omgevingswet. Hiervoor hebben trainingen plaatsgevonden

Verder heeft de programmaorganisatie gekeken wat het uitstel betekent voor de gemeente. Voorbereidingen moesten verlengd worden, meer tijd om te oefenen en systemen in te richten en de planning opschuiven naar de volgende beoogde invoeringsdatum. De financiële implicaties zijn meegenomen in de P&C-cyclus.

Speerpunt	Status
Implementatie Omgevingswet	

Inwoners zijn gebaat bij een goede ruimtelijke ordening in de gemeente. Alle wetten voor de leefomgeving worden met de Omgevingswet gebundeld in één wet die op 1 juli 2022 wordt ingevoerd. De gemeente gaat werken volgens deze wet. Belangrijke instrumenten hierbij zijn de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan die in de komende collegeperiode worden vastgesteld.

Acties o.b.v. begroting:

In 2022 wordt de 'bruidsschat' geïmplementeerd en minimaal 10 gemeentelijke verordeningen verwerkt in het omgevingsplan in wording. Daarnaast wordt een test-omgevingsplan met succes ontsloten via het DSO.
In 2022 en 2023 wordt het tijdelijke omgevingsplan omgezet in het definitieve omgevingsplan. Eveneens worden in die periode de vier bouwstenen worden uitgewerkt in één Omgevingsvisie.

Stand van zaken:

De Rijksoverheid heeft de invoering van de Omgevingswet uitgesteld. De wet wordt volgens de huidige planning op 1 januari 2024 ingevoerd. Tijdens het begrotingsjaar 2022 heeft Leidschendam-Voorburg gestuurd op het behalen van de minimale vereisten die de VNG voorschrijft voor de Omgevingswet. Leidschendam-Voorburg werkt verder aan het behalen van de minimale vereisten, dat onder andere afhankelijk is van ontwikkelingen op landelijk en regionaal niveau en de beleidsontwikkeling binnen de gemeente. Niettemin ligt Leidschendam-Voorburg op schema.

Wat heeft het gekost?

Ruimte en leefbaarheid	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	3.275	824	4.099	3.365	734
Baten	887	184	1.070	548	-523
Saldo van lasten en baten	**-2.388**	**-640**	**-3.029**	**-2.817**	**211**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de implementatie van de Omgevingswet, de kapitaallasten Rietvink, de kosten die de gemeente maakt voor ruimtelijke ontwikkelingen (kostenverhaal), het herzien van bestemmingsplannen en de beleidsadvisering ruimte en grondbeleid.
De baten betreffen de inkomsten uit het kostenverhaal van de gemeentelijke kosten ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen.

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)

De activiteiten op het gebied van gemeentelijke grondexploitaties dragen bij aan de aantrekkelijkheid van en de leefbaarheid in de gemeente. Dit taakveld omvat de gemeentelijke grondexploitaties Rijnlandlaan,
Vlietvoorde en Klein Plaspoelpolder en de participatie in de VOF Damcentrum, inclusief bijbehorende baten en lasten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De grondexploitatie Rijnlandlaan is per 31-12-2022 afgesloten.

Bij de gebiedsontwikkeling Vlietvoorde is vanaf 2020 gestart met de uitvoering van de zuidelijke hoofdstructuur. De inrichting van de polder waar geen woningbouw plaatsvindt is in voorbereiding en ook de inrichting van de hoofdstructuur wordt vanaf 2023 uitgevoerd.
De contractafspraken voor de meeste deellocaties zijn afgerond. Voor de laatste deellocatie (Noorthey) worden verkennende gesprekken gevoerd.

In Klein Plaspoelpolder is de eerste deellocatie (Voorburgs Kwartier) opgeleverd. Voor 2 andere deellocaties (Triadome en 3a) wordt momenteel de vergunningprocedure doorlopen. Verwacht wordt dat in 2023 op deze locaties gestart kan worden met de bouw van in totaal 418 appartementen. Gewerkt wordt aan een tenderstrategie voor de verkoop en ontwikkeling van de drie locaties (2, 3b en 4) die eigendom zijn van de gemeente. Het voorlopig ontwerp voor de openbare ruimte is gereed.

De grondexploitaties worden toegelicht in de paragraaf Grondbeleid.

Verbonden partij(en)

VOF Leidschendam-Centrum

Doelstelling

Samen met een ontwikkelingscombinatie geeft de gemeente uitvoering aan de grondexploitatie van de VOF en daarmee aan de herstructurering van Leidschendam Centrum.

Ontwikkelingen

In 2022 is de grond verkocht van de Leytsche Hof en begin 2023 is de bouw aangevangen. Verder is begin 2023 aangevangen met de herinrichting Schoorlaan fase 2.

Wat heeft het gekost?

Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	16.304	-7.514	8.789	9.633	-844
Baten	16.304	-7.514	8.789	7.266	-1.523
Saldo van lasten en baten	**0**	**0**	**0**	**-2.367**	**-2.367**

Bedragen x € 1.000

De lasten bestaan uit apparaatskosten, kosten voor verwervingen, kosten voor bouw- en woonrijp maken en overige kosten behorend bij de grondexploitatie.
De baten bestaan uit gronduitgiften (intern en extern), subsidies, investeringsbijdragen en overige opbrengsten.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Tot dit taakveld horen gebieds- en locatieontwikkeling, woningbouw, woonruimteverdeling en -vergunningen, de omgevingsvergunning (leges), bouwtoezicht en de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG). Bij ontwikkelingen in de leefomgeving moet de gemeente steeds afwegen hoe zij de beperkte ruimte wil laten benutten om een aantrekkelijke groene woongemeente te kunnen blijven.

In de Omgevingsvisie gaat de gemeente aangeven hoe zij de gewenste en benodigde functies op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, gezonde leefomgeving en vrije tijd een plek wil geven. De uitdaging voor de gemeente, en de woningmarktregio, is te sturen op een woningvoorraad met toekomstwaarde, die aansluit op de woonbehoeftes van inwoners op de lange termijn. Ook de betaalbaarheid en stijgende woonlasten vragen aandacht van alle betrokken partijen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Veel locatie- en gebiedsontwikkeling in de gemeente gebeurt op initiatief van particuliere grondeigenaren en ontwikkelaars. Op basis van de Verordening sociale en middeldure woningbouw Leidschendam-Voorburg 2020 en de bouwstenen Omgevingsvisie (o.a. Groene woongemeente) stuurt de gemeente op voldoende variatie aan (flexibele) betaalbare woningen voor iedereen in een aantrekkelijke en veelzijdige leefomgeving. In de Taskforce sociale woningbouw wordt intensief met de corporaties samengewerkt aan de programmering en realisatie van de opgave sociale woningbouw. Dit begint zijn eerste vruchten af te werpen.
In 2022 zijn ruim 300 woningen opgeleverd en toegevoegd aan de woningvoorraad in Leidschendam-Voorburg. Een groot deel van deze woningen komt voort uit plannen van vóór de Verordening en. Het zijn dan ook hoofdzakelijk woningen in het segment ‘vrije sector’.
Langer zelfstandig wonen voor inwoners als gevolg van de vergrijzing en uitstroom uit beschermd wonen is een ontwikkeling die vraagt om innovatieve oplossingen op het grensvlak van wonen en zorg. Ook op dat vlak is in 2022 extra inzet gepleegd. De ontwikkelingen op dit gebied hebben gevolgen voor onder andere de voorzieningen, mobiliteit, woonruimteverdeling en woningaanpassingen.

Door de inflatie en stijgende rente is in 2022 de onzekerheid toegenomen of het beoogde bouwvolume ook de komende jaren gehaald zal worden. In 2022 was dit nog niet zichtbaar in een daling van vergunningsaanvragen en initiatieven van derden.

Speerpunt	Status
Sociale en middel-dure woningbouw stimuleren	
Bij nieuwe initiatieven tot woningbouw geldt een aandeel sociale huurwoningen van 30% en aandeel middel-dure huur-/koopwoningen van 20% per locatie als uitgangspunt.	
Acties o.b.v. begroting:	
De inzet van de taskforce sociale woningbouw wordt gecontinueerd.	

Stand van zaken:

Voor de realisatie van de sociale woningbouwopgave nemen gemeente en de woningcorporaties Vidomes en WoonInvest deel aan de (bestuurlijke) Taskforce Sociale woningbouw. Doel van de taskforce is het tot stand brengen (van het resultaat) van de lokale afspraken tussen partijen over concretisering van de regionale woningmarktafspraken betreffende:
1. de bouw van de DAEB-woningen per corporatie in de periode tot 2030;
2. de extra mogelijkheden om de omvang van de doelgroep voorraad te verhogen;
3. de spreiding van de doelgroep voorraad binnen de gemeente;
4. het signaleren van en het oplossen van knelpunten bij de realisatie van sociale woningbouw.

De taskforce komt tweemaandelijks bijeen en monitort de voortgang van de woningbouwprojecten. Ook zijn/worden afspraken gemaakt over de betrokkenheid van de woningcorporaties bij de woningbouwprojecten.

Wat heeft het gekost?

Wonen en bouwen	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	4.944	271	5.215	4.850	364
Baten	2.126	1.822	3.948	2.477	-1.472
Saldo van lasten en baten	**-2.818**	**1.551**	**-1.266**	**-2.374**	**-1.107**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de kosten voor de uitvoering van de vergunningverlening, het bouw- en woningtoezicht en het beheer van de basisregistratie.
De baten betreffen legesopbrengsten (voor onder andere omgevingsvergunningen), verhaalkosten bestuursdwang en basisregistraties en de verkoop van gemeentelijk vastgoed.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma VHLOSV	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Ruimte en leefbaarheid	3.275	824	4.099	3.365	734
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	16.304	-7.514	8.789	9.633	-844
Wonen en bouwen	4.944	271	5.215	4.850	364
Totaal lasten	**24.522**	**-6.420**	**18.103**	**17.848**	**254**
Baten					
Ruimte en leefbaarheid	887	184	1.070	548	-523
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	16.304	-7.514	8.789	7.266	-1.523
Wonen en bouwen	2.126	1.822	3.948	2.477	-1.472
Totaal baten	**19.316**	**-5.509**	**13.808**	**10.290**	**-3.517**
Saldo van baten en lasten	**-5.206**	**911**	**-4.295**	**-7.558**	**-3.263**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Bouwen en wonen (VHLOSV) is en opzichte van de begroting 2022 in totaal € 3.263.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Ruimtelijke en leefbaarheid (€ 734.000 voordeel)

- Voor de implementatie Omgevingswet is € 361.000 minder uitgegeven, omdat er als gevolg van het uitstel van de inwerkingtreding van de wet activiteiten zijn uitgesteld, waardoor minder externe inhuur, specialisten en ICT-middelen zijn ingezet.
- Daarnaast is er minder uitgegeven aan projecten met kostenverhaal (€ 477.000). Van een aantal projecten die in 2022 afgerond zijn, zijn de werkelijke kosten hoger uitgevallen dan de bijdragen die op grond van de plankostenscan in rekening gebracht konden worden. Hier tegenover staan ook minder opbrengsten dan verwacht (€ 523.000).

<u>Voorstel overheveling</u>
Voorgesteld wordt om € 361.000 voor implementatie van de Omgevingswet over te hevelen naar 2023 om de nog noodzakelijke werkzaamheden te kunnen oppakken en af te ronden.

Taakveld Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) (€ 844.000 nadeel)
Er zijn drie gemeentelijke grondexploitaties: Vlietvoorde, Klein Plaspoel Polder (KPP) en Rijnlandlaan (RLL). Deze worden door middel van het Meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG) minimaal 1 maal per jaar geactualiseerd. Dan wordt berekend wat aan het eind van de periode (bij oplevering van het ontwikkelde gebied) het resultaat is. Deze uitkomst kan leiden tot een mutatie in de verliesvoorziening. Bij het MPG 2023 – 1e herziening is gebleken dat er een storting van afgerond € 2,5 miljoen (het saldo van de in de tabel opgenomen lasten en baten) in de verliesvoorziening van Vlietvoorde moet plaatsvinden om het berekende resultaat te kunnen dekken.
Daarnaast is de grondexploitatie van RLL per 31 december 2022 afgesloten. Het nadelige resultaat bedraagt afgerond € 375.000. Dit nadelige resultaat is gedekt uit de gevormde verliesvoorziening RLL (van € 510.000). Per saldo leidt dit tot een incidentele baat van € 135.000.

Taakveld Wonen en bouwen (€ 364.000 voordeel)

- De afwijking in het afgelopen jaar wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een lagere realisatie van de activiteit bewonersinitiatieven (subsidie en rentekorting) voor een bedrag van € 580.000. Er is in 2022 minder gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een lening met rentekorting af te sluiten voor duurzaamheidsmaatregelen.
- De middelen voor de businesscase sociale woningbouw 2020 (€ 219.500) zijn niet besteed, omdat besloten is om deze businesscase niet verder op te pakken. Dit omdat in de wijk waar dit voorzien was (Leidschendam noord) al relatief veel sociale woningbouw is.
- Omdat voor de uitvoering van de Wabo minder inhuur nodig was vallen de kosten € 172.000 lager uit.
- De niet geraamde kosten in het kader van de SPUK-regeling energiearmoede voor corporaties bedragen € 333.000. Tegenover deze kosten staan de niet geraamde baten uit de rijksbijdrage (zie de baten)

Baten

Taakveld Ruimtelijke ordening (€ 523.000 voordeel)
De baten betreffen de bijdragen in het kader van kostenverhaal.

Taakveld Grondexploitatie (€ 1.523.000 nadeel)
Zie toelichting bij de lasten. Omdat de grondexploitatie RLL per 31 december van dit jaar afgesloten is valt de gevormde verliesvoorziening van € 510.000 vrij wat tot een baat leidt.

Taakveld Wonen en bouwen (€ 1.472.000 nadeel)

- Het nadeel bestaat onder andere uit het feit dat er € 256.000 minder aan bouwleges is binnengehaald. De oorzaak hiervan is dat er twee projecten (KPP- deellocatie 3A en Laan van Nieuw oosteinde 1- kerk) vanuit 2022 doorschuiven naar 2023.
- De verkoop van de Herenstraat 42 is opnieuw vertraagd, waardoor de opbrengst van € 1,5 miljoen niet gerealiseerd is.
- Daartegenover staat een niet geraamde vrijval vanuit de SPUK-regeling (€ 333.000) in 2022 voor aanpak energiearmoede (zie ook de lasten).

Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving

Binnen de begroting bestaat onderscheid tussen specifieke dekkingsmiddelen en algemene dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen (bijvoorbeeld opbrengsten voor ophalen afval, verstrekken van vergunningen, onderhouden van het riool, reisdocumenten etc.) hangen samen met een concreet taakveld en zijn opgenomen in de betreffende programma's. Deze dekkingsmiddelen verlagen het saldo van lasten en baten op de betreffende programma's in de begroting.

De algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van specifieke dekkingsmiddelen doordat zij vrij aan te wenden zijn. De besteding van deze inkomsten is niet aan een bepaald programma (doel) gebonden. De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de bestedingen van de programma's en zijn ingedeeld naar voorgeschreven taakvelden.

Het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
0.5	Treasury
0.61	OZB woningen
0.62	OZB niet-woningen
0.64	Belastingen overig
0.7	Algemene en overige uitkeringen
0.8	Overige baten en Lasten

Wat willen wij bereiken?

Voor dit programma zijn er geen specifieke doelen.

Taakveld 0.5 Treasury

Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente met betrekking tot de treasuryfunctie. Dit betreft het zorgdragen voor een adequate financiering en het beheer van de aandelenportefeuille (Stedin Holding N.V., Dunea en de BNG Bank) en het verstrekken van garanties aan derden.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Maandelijks is de liquiditeitspositie van de gemeente bijgehouden. Het doel daarvan is om gedurende het jaar zeker te stellen dat de gemeente over voldoende liquiditeiten beschikt om aan haar betalingsverplichtingen te voldoen. Indien nodig worden extra liquiditeiten aangetrokken. In 2022 beschikte de gemeente over ruim voldoende liquide middelen bij 's Rijks schatkist. Er zijn dus geen additionele middelen aangetrokken.

De gemeente neemt daarnaast deel aan de jaarlijkse aandeelhoudersvergaderingen van Dunea, Stedin en de BNG Bank.

Verbonden partij(en)

BNG Bank NV

Doelstelling

BNG Bank NV (voorheen Bank Nederlandse Gemeenten) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten voor maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners.

Ontwikkelingen

Het belangrijkste instrument blijft het verstrekken van financiering tegen lage prijzen aan de kernklanten. Die lage prijzen vereisen een uitstekend risicoprofiel (de huidige ratings zijn AAA), zodat er financiering kan worden aangetrokken tegen scherpe tarieven. Om het risicoprofiel en daarmee de lage prijzen ook de komende jaren te behouden, is het noodzakelijk dat BNG Bank het volume beheerst van leningen die beslag leggen op het risicokapitaal van de bank (tot maximaal 10% van de leningenportefeuille). Daarom worden keuzes gemaakt. Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank.

Stedin Holding N.V.

Doelstelling

Stedin maakt het mogelijk dat energie altijd beschikbaar is: voor deze generatie en voor volgende generaties. Om te wonen, werken en leven in het meest stedelijke gebied van Nederland: Zuid-Holland, inclusief de Rotterdamse haven, en Utrecht.

Ontwikkelingen

Stedin speelt een belangrijke rol in de energietransitie voor wat betreft de infrastructuur die nodig is om te schakelen van gas naar elektriciteit. Daarnaast is er veel extra capaciteit nodig om het opladen van elektrische voertuigen mogelijk te maken en het terugleveren van stroom uit zonnepanelen te verwerken. Dit vergt zeer grote investeringen waarvoor Stedin op termijn nog niet middelen beschikbaar heeft. Stedin is samen met de aandeelhouders, met het traject 'lange termijn financiering 3', aan het onderzoeken op welke wijze deze kapitaalinjectie vorm kan krijgen. Dit is het vervolg op het succesvol afgesloten traject lange termijn financiering 2. Ook nieuwe partijen worden hierbij betrokken en het ligt in de lijn der verwachting dat nieuwe aandeelhouders toetreden. De gemeenteraden van de deelnemende gemeenten worden betrokken bij het traject.

Wat heeft het gekost?

Treasury	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	-117	262	145	367	-223
Baten	3.082	225	3.307	3.391	84
Saldo van lasten en baten	**3.199**	**-37**	**3.162**	**3.024**	**-138**

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op rente van opgenomen kort- en langlopende geldleningen. De baten betreffen rente op verstrekte geldleningen en eigen vermogen alsmede de dividenduitkeringen van Stedin en de BNG Bank.

Taakveld 0.61 OZB Woningen

Tot dit taakveld behoort de onroerendzaakbelasting (OZB) op eigendom van woningen. De kaders voor de OZB zijn opgenomen in het tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2022. De hoogte van de OZB en riool- en afvalstoffenheffing bepalen samen de woonlasten in de gemeente.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

We hebben gezorgd voor een efficiënte uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) en de OZB. De uitvoering bestaat uit het waarderen van de woningen, het opleggen van de aanslagen, invordering en afhandeling van bezwaren en beroepen. Jaarlijks worden de tarieven berekend.
De WOZ-waarde van woningen is voor 2022 gestegen. De tarieven zijn naar beneden bijgesteld zodat een gelijkblijvende opbrengst is gerealiseerd. Daarnaast zijn de tarieven geïndexeerd op basis van de MEV-indexatie.

Wat heeft het gekost?

OZB Woningen	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	253	0	253	280	-28
Baten	9.171	86	9.257	9.229	-28
Saldo van lasten en baten	**8.919**	**86**	**9.005**	**8.948**	**-56**

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op de uitvoering van de OZB op woningen, de heffing op en waardering van woningen en het behandelen van bezwaar- en beroepschriften. De baten betreffen de opbrengsten uit de belastingen.

Taakveld 0.62 OZB Niet-woningen

Tot dit taakveld behoort de onroerendezaakbelasting (OZB) op niet-woningen. De kaders voor de OZB zijn opgenomen in het tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2022.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

We hebben gezorgd voor een efficiënte uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) en de OZB. De uitvoering bestaat uit het waarderen van de panden, het opleggen van de aanslagen, invordering en afhandeling van bezwaren en beroepen. Jaarlijks worden de tarieven berekend. Vervolgens zijn de opbrengsten verhoogd met de MEV-indexatie. De WOZ-waarde van niet woningen is voor 2022 gelijk gebleven aan 2021. Dit is gebaseerd op een gelijkblijvende WOZ-waardeontwikkeling van 0%. Er is een lagere opbrengst gerealiseerd doordat de marktontwikkeling bij niet-woningen iets lager uitviel dan voorzien.

Wat heeft het gekost?

OZB Niet-woningen	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	190	0	190	155	35
Baten	5.084	-275	4.809	4.673	-136
Saldo van lasten en baten	**4.894**	**-275**	**4.619**	**4.518**	**-101**

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op de uitvoering van de OZB op niet-woningen, de heffing op en waardering van niet-woningen, het behandelen van bezwaar en beroep en de uitvoering van kwijtschelding procedures.
De baten betreffen de opbrengsten uit de belastingen.

Taakveld 0.64 Belastingen overig

Tot dit taakveld behoren overige gemeentelijke belastingen, zoals de hondenbelasting en de reclamebelasting. De kaders voor deze belastingen zijn opgenomen in het tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2022.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft in 2022 de honden- en reclamebelasting geïnd.

Met de ondernemersfondsen Huygenskwartier Voorburg en Leidschendam Centrum is afgesproken 1% indexatie toe te passen op de tarieven van de reclamebelasting. Een toelichting is opgenomen bij het programma economie, taakveld economische ontwikkeling.

Wat heeft het gekost?

Belastingen overig	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	230	0	230	281	-51
Baten	530	0	530	507	-22
Saldo van lasten en baten	**299**	**0**	**299**	**226**	**-73**

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op de uitvoering van de hondenbelasting en precariobelasting op kabels en leidingen en reclamebelasting. De baten betreffen de opbrengsten uit de belastingen.

Taakveld 0.7 Algemene en overige uitkeringen

Tot dit taakveld behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds zoals de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen en de decentralisatie-uitkeringen. Specifieke uitkeringen (zoals bijvoorbeeld de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten, de BUIG) behoren niet tot dit taakveld. Specifieke uitkeringen worden opgenomen onder het betreffende taakveld.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De uitkeringen uit het gemeentefonds in de jaarrekening 2022 zijn bepaald op basis van de decembercirculaire 2022. Op verschillende momenten is de raad geïnformeerd over de ontwikkeling van het gemeentefonds na het verschijnen van de circulaires van het ministerie van BZK. Belangrijke mutaties in 2022 zijn de verwerking van de eenmalige energietoeslag 2022 en de uitkering van een deel van de energietoeslag 2023 op basis van de decembercirculaire 2022.

Wat heeft het gekost?

Algemene en overige uitkeringen	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	0	0	0	0	0
Baten	126.359	17.555	143.914	146.407	2.492
Saldo van lasten en baten	**126.359**	**17.555**	**143.914**	**146.407**	**2.492**

Bedragen x € 1.000

Binnen dit taakveld worden geen lasten verantwoord.
De baten betreffen de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten

Tot dit taakveld behoren stelposten, taakstellende bezuinigingen en de begrotingsruimte.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Voor dit taakveld zijn geen specifieke doelen beschreven.

Wat heeft het gekost?

Overige baten en lasten	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	-342	242	-100	100	-200
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	**342**	**-242**	**100**	**-100**	**-200**

Bedragen x € 1.000

Onder de lasten zijn opgenomen de ramingen voor onderuitputting van kapitaallasten en toerekening van personele uren aan investeringen en de storting in de voorziening dubieuze debiteuren.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Algemene Dekkingsmiddelen	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Treasury	-117	262	145	367	-223
OZB Woningen	253	0	253	280	-28
OZB Niet-woningen	190	0	190	155	35
Belastingen overig	230	0	230	281	-51
Algemene en overige uitkeringen	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	-342	242	-100	157	-257
Totaal lasten	**213**	**504**	**717**	**1.240**	**-523**
Baten					
Treasury	3.082	225	3.307	3.391	84
OZB Woningen	9.171	86	9.257	9.229	-28
OZB Niet-woningen	5.084	-275	4.809	4.673	-136
Belastingen overig	530	0	530	507	-22
Algemene en overige uitkeringen	126.359	17.555	143.914	146.407	2.492
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0
Totaal baten	**144.226**	**17.591**	**161.817**	**164.207**	**2.390**
Saldo van baten en lasten	**144.013**	**17.087**	**161.099**	**162.967**	**1.867**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van lasten en baten van de Algemene Dekkingsmiddelen is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 1.867.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Treasury (€ 223.000 nadeel)
Het nadeel op het taakveld wordt veroorzaakt doordat er door opgelopen vertragingen in de realisatie van grondexploitaties en investeringen minder rente aan andere taakvelden worden toegerekend.

Taakveld Overige baten en lasten (€ 257.000 nadeel)
Het nadeel op taakveld overige baten en lasten betreft een dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren en een stelpost kostendekkende leges die in verband met de coronacrisis niet is ingevuld.

Baten

Taakveld OZB niet woningen (€ 136.000 nadeel)
Het nadeel op Taakveld OZB niet woningen kan worden verklaard doordat de opbrengsten lager zijn door een gemiddeld genomen lagere marktontwikkeling dan vooraf geprognosticeerd.

Taakveld Algemene en overige uitkeringen (€ 2.492.000 voordeel)
Het voordeel op de baten algemene uitkering is het gevolg van de financiële effecten van de decembercirculaire 2022. De gemeenteraad is via raadsbrief 3164 geïnformeerd over de gevolgen. De belangrijkste gevolgen betreffen:

- Uitkering van een deel van de energietoeslag 2023 (€ 1.972.000). Door deze aanvullende uitkering in 2002 was het voor gemeenten mogelijk om reeds € 500 uit te keren van de energietoeslag 2023.
- Diverse kleinere taakmutaties (€ 292.000), waaronder bijzondere bijstand, continuïteit van zorg den het breed offensief.
- Compensatie van de inkomstenderving in 2021 als gevolg van de coronacrisis (€ 289.000).
- Meerkosten sociaal domein voor de uitvoering van taken voor Oekraïense ontheemden. (€ 75.000)
- Het verschuivingen van de afwikkeling van de compensatieregeling Voogdij / 18+ naar 2023. Per saldo ontvangt de gemeente hierdoor € 435.000 minder dan begroot.

Overhead

Omschrijving

Tot Overhead behoren alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces:

- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- personeel en organisatie;
- de gemeentesecretaris;
- inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen;
- facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging);
- documentaire informatievoorziening (DIV);
- managementondersteuning primair proces.

Het onderdeel Overhead bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
0.4	Overzicht Overhead

Wat willen wij bereiken?

Er zijn voor dit "programma" geen specifieke doelen beschreven.

Taakveld 0.4 Overhead

Tot dit taakveld behoren alle kosten die samenhangen met de ondersteuning van het primaire proces.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Voor een toelichting op de bedrijfsvoering wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Wat heeft het gekost?

Overhead	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	33.330	555	33.885	32.722	1.163
Baten	0	140	140	230	90
Saldo van lasten en baten	**-33.330**	**-415**	**-33.745**	**-32.492**	**1.253**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen personeelslasten en materiële lasten behorende bij de ondersteunende functies, de kosten van huisvesting en het wagenpark van het ambtelijk apparaat en informatiserings- en automatiseringskosten.
De baten betreffen onder andere de baten voor extern gedetacheerd personeel.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Overhead	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Overhead	33.330	555	33.885	32.722	1.163
Totaal lasten	**33.330**	**555**	**33.885**	**32.722**	**1.163**
Baten					
Overhead	0	140	140	230	90
Totaal baten	**0**	**140**	**140**	**230**	**90**
Saldo van baten en lasten	**-33.330**	**-415**	**-33.745**	**-32.492**	**1.253**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten binnen Overhead is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 1.253.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Overhead (€ 1.163.000 voordeel)
Aan de lastenkant laat het taakveld overhead een voordeel zien. Per saldo en op hoofdlijnen is het voordeel te verklaren doordat de personeelsbegroting is toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Deze personeelslasten staan voor 2022 op taakveld overhead begroot, maar worden op de overige taakvelden gerealiseerd.

Tegenover het voordeel op het taakveld Overhead staan er dus nadelen op de overige relevante taakvelden vermeld. Alle voor dit onderwerp relevante lasten op deze taakvelden en het voordeel in taakveld Overhead zijn per saldo nihil. Daarnaast is er ook een tegenvaller in het positieve saldo verwerkt met betrekking tot externe inhuur. Door de krappe arbeidsmarkt is het lastig om vacatures te vervullen en daarom is er meer extern ingehuurd. Dit heeft hogere lasten met zich meegebracht.

<u>Voorstel overheveling</u>
Het project burgerparticipatie heeft vertraging opgelopen door de extra werkzaamheden die volgden uit de opvang van ontheemden uit Oekraïne, acute opvang van asielzoekers en de energietoeslag. Het project loopt door in 2023, waardoor wordt voorgesteld om het budget van € 26.000 over te hevelen van 2022 naar 2023.
Verder is er in 2022 budget beschikbaar gesteld voor het doorontwikkelen van het Ruimtelijk domein binnen de ambtelijke organisatie. In 2023 wordt hier verder invulling aan gegeven, waardoor wordt voorgesteld om het budget van € 100.000 over te hevelen van 2022 naar 2023.
Ook de uitvoering van de landelijke hervormingsagenda is in 2022 uitgesteld naar 2023. Voorgesteld wordt om het budget van € 70.000 over te hevelen van 2022 naar 2023.

Er wordt voorgesteld om in totaal een bedrag van € 196.000 over te hevelen van 2022 naar 2023 voor het taakveld Overhead.

Vennootschapsbelasting

Omschrijving

Op dit taakveld wordt (de raming van) het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last opgenomen. Het gaat om het (geraamde) bedrag van de aanslag vennootschapsbelasting voor het betreffende jaar.

Dit bedrag is verschuldigd vanwege fiscale winst die per saldo wordt/is gerealiseerd op ondernemingsactiviteiten (bijvoorbeeld grondexploitaties) in het betreffende begrotingsjaar na eventuele verrekening van fiscale verliezen uit eerdere begrotingsjaren.

Het onderdeel Vennootschapsbelasting bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
0.9	Overzicht Vennootschapsbelasting

Wat willen wij bereiken?

Jaarlijks tijdig een complete aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de belastingdienst.

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting

Op dit taakveld wordt te betalen vennootschapsbelasting (VPB) als last verantwoord.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Er is getoetst of er ondernemersactiviteiten zijn verricht en/of er op deze activiteiten winst is gemaakt waarmee de gemeente onder de vennootschapsbelasting valt. Daarnaast is er een aangifte vennootschapsbelasting ingediend bij de belastingdienst en vinden er actief gesprekken plaats met de huisjurist om de ontwikkelingen te monitoren.

Wat heeft het gekost?

Vennootschapsbelasting	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	30	0	30	68	-38
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	**-30**	**0**	**-30**	**-68**	**-38**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de afdrachten aan vennootschapsbelasting.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Vennootschapsbelasting	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Vennootschapsbelasting	30	0	30	68	-38
Totaal lasten	**30**	**0**	**30**	**68**	**-38**
Baten					
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van baten en lasten	**-30**	**0**	**-30**	**-68**	**-38**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten binnen de Vennootschapsbelasting is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 38.000 nadelig. De realisatie betreft voornamelijk de voorlopige aanslag 2021.

Onvoorzien

Omschrijving

Wettelijk is voorgeschreven dat in de programmabegroting een post voor onvoorziene uitgaven is geraamd.

Het onderdeel Onvoorzien bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
0.12	Onvoorzien

Wat willen wij bereiken?

Er zijn geen specifieke doelen beschreven.

Taakveld Onvoorzien

Wettelijk is voorgeschreven dat in de programmabegroting een post voor onvoorziene uitgaven is geraamd. Er zijn geen voorschriften of normen over de omvang van deze post. Het is aan de raad om aan te geven welke omvang zij nodig acht. Dit betreft het totaalbedrag dat beschikbaar is voor alle programma's tezamen. Bij aanwending moet worden voldaan aan de volgende criteria (de drie O's): Onvoorzien, Onontkoombaar en Onuitstelbaar.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Er zijn voor dit taakveld geen specifieke doelen beschreven.

Wat heeft het gekost?

Onvoorziene uitgaven	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten	100	0	100	0	100
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	**-100**	**0**	**-100**	**0**	**100**

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de post voor onvoorziene uitgaven.

Financiële toelichting op hoofdlijnen

Tabel van lasten en baten

Programma Onvoorziene uitgaven	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Onvoorziene uitgaven	100	0	100	0	100
Totaal lasten	**100**	**0**	**100**	**0**	**100**
Baten					
Onvoorziene uitgaven	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van baten en lasten	**-100**	**0**	**-100**	**0**	**100**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

In 2022 zijn er geen activiteiten als onvoorzien, onontkoombaar en onuitstelbaar bestempeld. Daardoor heeft er geen begrotingswijziging en realisatie ten laste van het budget onvoorziene uitgaven plaatsgevonden.

4 Paragrafen

Lokale Heffingen

Uitgangspunten

Het uitgangspunt voor de heffing van gemeentelijke belastingen en tarieven is een indexatie van 2,74% op basis van de informatie uit de Macro Economische verkenning 2022 (MEV 2021). Daarnaast geldt dat kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing, rioolheffing, marktgelden, begraafrechten en leges maximaal 100% mag zijn conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Gemeentelijk belastinggebied

De gemeentelijke belastingen omvatten in 2022 de onroerendezaakbelastingen, hondenbelasting, reclamebelasting en toeristenbelasting.

De tarieven van de onroerendezaakbelastingen en hondenbelasting zijn ten opzichte van 2021 geïndexeerd met de MEV-indexatie van 2,74%. De toeristenbelasting is gecorrigeerd naar vergelijkbare tarieven van de gemeente Den Haag.

Het convenant met de ondernemersfondsen Huygenskwartier Voorburg en Leidschendam Centrum is voor 2022 door het college door middel van een addendum met 1 jaar verlengd. Met de ondernemersfondsen is op de tarieven van de reclamebelasting afgesproken 1% indexatie toe te passen. Een toelichting is opgenomen in het programma economie, taakveld economische ontwikkeling.

Gemeentelijke heffingen

De gemeentelijke heffingen betreffen de afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten, marktgelden en de leges. Dit zijn inkomsten voor door de gemeente geleverde diensten en producten.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn vastgesteld in de raad van 9 november 2021, middels het Tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2022.

Overzicht opbrengsten Belastingen, heffingen en leges

Belastingsoort	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Afvalstoffenheffing	12.401	12.797	12.808
Onroerendezaakbelasting	13.172	13.919	13.788
Rioolheffing	6.665	7.247	7.274
Leges (inclusief bouwleges)	2.989	3.887	3.677
Hondenbelasting	359	375	358
Lijkbezorgingsrechten	879	896	825
Marktgelden	44	82	59
Precariobelasting	368	0	0
Reclamebelasting	77	155	149
Toeristenbelasting	89	379	479
Totaal	**37.042**	**39.737**	**39.416**

Bedragen x € 1.000

Toelichting
Er is minder onroerende zaakbelasting geïnd doordat de marktontwikkeling bij niet-woningen iets lager uitviel dan voorzien.

Er zijn minder bouwleges ontvangen omdat er twee grote projecten (KPP deellocatie 3A en Laan van Nieuw oosteinde 1 kerk) vanuit 2022 doorschuiven naar 2023.

Er is minder aan marktgelden geïnd. Dit komt door enerzijds door de Corona-effecten en anderzijds door minder marktkooplui en strengere regels bij de afgifte van marktvergunningen.

Er is meer toeristenbelasting geïnd dan begroot. Er zijn meer overnachtingen geweest na de Coronacrisis dan voorzien en voor 2022 zijn de tarieven voor de toeristenbelasting verhoogd.

Overzicht kostendekkendheid Afval/riool/Lijkbezorging/Marktgelden/Leges
Onderstaand zijn de overzichten van de kostendekkendheid van afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges weergegeven.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

Omschrijving	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld T73 Afval	9.359	9.851	9.841	9.615
Kosten taakveld T21 Verkeer en Vervoer	384	349	398	398
Kosten taakveld T63 Inkomensregelingen	776	785	785	812
Inkomsten taakveld T73 Afval	-295	-200	-200	-471
Inkomsten Garantieprovisie HVC	-78	-175	-175	-180
Netto kosten taakveld	**10.146**	**10.610**	**10.649**	**10.174**
Toe te rekenen kosten:				
Overhead	382	370	370	362
BTW	1.923	1.991	1.991	1.981
Totale kosten	**12.451**	**12.971**	**13.010**	**12.517**
Opbrengst afvalstoffen heffingen	12.401	12.797	12.797	12.809
Kostendekkendheid	**99,6%**	**98,7%**	**98,4%**	**102,3%**
Storting in de voorziening Afval				291
Onttrekking aan de voorziening Afval	50	174	174	
Dekkingspercentage ná mutatie voorziening	**100,0%**	**100,0%**	**99,7%**	**100,0%**

Bedragen x € 1.000

Toelichting kostendekkendheid afvalstoffenheffing
In 2022 was de opbrengst uit de afvalstoffenheffing groter dan de gemaakte kosten. Er is zodoende om bedrag van € 290.938 gestort in de voorziening. Deze voorziening is om toekomstige schommelingen in het tarief op te kunnen vangen.

De kosten voor het inzamelen van huishoudelijk afval worden bekostigd vanuit de gemeentelijke afvalstoffenheffing. Bij de bepaling van de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- De direct te relateren uitgaven op Taakveld T73 Afval (bijdrage gemeenschappelijke regeling Avalex en kwijtschelding) worden voor 100% toegerekend.
- De direct te relateren uitgaven op Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud veegmachines) worden voor 35% toegerekend.
- De direct te relateren inkomsten op Taakveld T73 Afval (Nedvang vergoeding verpakkingsmaterialen) worden voor 100% meegenomen.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren aan Taakveld T73 Afval en aan Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud van de veegmachines) wordt een overheadopslag meegenomen.
- De BTW op de directe kosten wordt meegenomen in de afvalstoffenheffing.

Kostendekkendheid rioolheffing

Omschrijving	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld T72 Riolering	4.071	4.823	4.720	4.513
Kosten taakveld T63 Inkomensregelingen	414	575	430	455
Kosten taakveld T21 Verkeer en Vervoer	322	430	582	575
Inkomsten taakveld T72 Riolering, excl. Heffingen	0	0	0	-150
Kosten taakveld T57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	112	281	317	252
Netto kosten taakveld	**4.919**	**6.109**	**6.049**	**5.645**
Toe te rekenen kosten:				
Overhead	636	631	631	621
BTW	779	930	930	857
Totale kosten	**6.334**	**7.670**	**7.610**	**7.123**
Opbrengst heffingen	6.665	7.247	7.247	7.274
Kostendekkendheid	**105,2%**	94,5%	95,2%	102,1%
Storting in voorziening riolering	331	0	0	152
Onttrekking voorziening riolering	0	424	424	0
Dekkingspercentage ná mutatie voorziening	**100,0%**	**100,0%**	**100,8%**	**100,0%**

Bedragen x € 1.000

Toelichting kostendekkendheid rioolheffing

In 2022 heeft de rioolheffing alle kosten voor riool gedekt en heeft er een storting plaatsgevonden van € 152.291 in de voorziening. Deze voorziening is om toekomstige schommelingen in het tarief op te kunnen vangen.

Bij de bepaling van de hoogte van de rioolheffing zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- Eerste aanleg van riolering wordt gedekt vanuit de betreffende grondexploitatie.
- De direct te relateren uitgaven en inkomsten op Taakveld T72 Riolering worden voor 100% toegerekend.

- De direct te relateren uitgaven op Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging en onderhoud veegmachines) worden voor 35% toegerekend.
- De direct te relateren uitgaven op Taakveld T57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie worden toegerekend conform de volgende percentages:
    - Grondwaterstanden 100%
    - Doorstromen watergangen (baggeren) 75%
    - Onderhoud beschoeiingen 50%
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren aan Taakveld T72 Riolering en Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging en onderhoud van de veegmachines) wordt een overheadopslag meegenomen.
- De BTW op de directe kosten wordt meegenomen in de rioolheffing.

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Omschrijving	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria	999	916	978	1.098
Inkomsten taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria	-221	-140	-140	-252
Netto kosten taakveld	**778**	**776**	**838**	**846**
Toe te rekenen kosten:				
Overhead	226	223	233	233
Totale kosten	**1.004**	**999**	**1.071**	**1.079**
Opbrengst heffingen	879	897	897	914
Dekkingspercentage	**87,5%**	**89,8%**	**83,8%**	**84,7%**

Bedragen x € 1.000

Toelichting kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

De kosten voor begraafplaatsen en crematoria worden bekostigd vanuit de opbrengst van de gemeentelijke begraaftarieven.

Bij de bepaling van de hoogte van de begraaftarieven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren inkomsten op Taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria (onttrekking uit de voorziening afkoopsommen grafonderhoud) worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren aan Taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria wordt een overheadopslag meegenomen.

Kostendekkendheid leges

Omschrijving	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Kosten legesverordening	2.073	2.527	2.527	2.844
Netto kosten taakveld	**2.073**	**2.527**	**2.527**	**2.844**
Toe te rekenen kosten:				

Overhead, incl. (omslag)rente	1.172	1.578	1.578	1.389
BTW	0	0		
Totale kosten	**3.245**	**4.105**	**4.105**	**4.233**
Opbrengst heffingen	2.665	3.438	3.438	3.402
Dekkingspercentage	**82,1%**	**83,8%**	**83,8%**	**80,4%**

Bedragen x € 1.000

Toelichting kostendekkendheid leges

Bij de bepaling van de hoogte van de legestarieven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld 02, 063, 12, 21, 22 en 83 worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- Voor de toe te rekenen directe ambtelijke uren is gebruik gemaakt van de personeelsbegroting van de desbetreffende afdeling(en). Daarnaast is gebruik gemaakt van de ureninschatting op basis van het aantal aanvragen en de gemiddelde behandeltijd per aanvraag.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren wordt een overheadopslag meegenomen.
- Voor een aantal producten zoals paspoorten, ID-kaarten en rijbewijzen gelden maximale tarieven die door het rijk worden vastgesteld.
- De baten zijn gebaseerd op de realisatie in 2022.

Leges uit de legestabel mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Dit geldt op totaalniveau over alle leges. Het kan dus voorkomen dat individuele hoofdstukken uit de tabel, of titels meer dan 100% kostendekkend zijn. Het totaal van de tabel is nooit meer dan 100% kostendekkend.

In het overzicht kostendekkendheid leges 2022 zijn alleen de hoofdstukken weergegeven waar een realisatie heeft plaatsgevonden. De opbrengst is afhankelijk van het aantal verstrekte producten. In 2022 zijn er minder bouwleges ontvangen (omgevingsvergunningen) omdat er een aantal projecten naar latere jaren zijn verschoven.

Overzicht Kostendekkendheid 2022 leges per hoofdstuk

Titel	Hoofdstuk	Netto kosten (taakveld)	Overhead (incl. omslagrente)	BTW	Totale kosten	Opbrengst heffingen	Dekking
T1-1	Burgerlijke stand	105.351	107.048		212.399	150.267	71%
T1-2	Reisdocumenten	476.282	176.468		652.750	488.750	75%
T1-3	Rijbewijzen	222.378	135.498		357.876	282.021	79%
T1-4	Verstrekkingen BRP	25.057	25.456		50.513	35.802	71%
T1-5	Huisvestingswet 2014	5.899	6.047		11.946	2.276	19%
T1-6	Leegstandswet	2.264	2.320		4.584	847	0%
T1-7	Verkeer en vervoer	246.522	231.005		477.527	291.158	61%
T1-8	Diversen	33.451	24.265		57.716	35.936	62%
	Subtotaal titel 1	**1.117.204**	**708.107**	**-**	**1.825.311**	**1.287.057**	**71%**
T1-1	Begripsomschrijvingen	407	385		792	-	0%
T2-2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	121.788	42.785		164.573	94.022	57%
T2-3	Aanvraag omgevingsvergunning	874.482	-		874.482	-	0%

T2-4	Bouwen van bouwwerk zonder afwijking van het bestemmingsplan	352.509	333.467		685.976	703.441	103%
T2-5	Bouwen van bouwwerk (met afwijking van bestemmingsplan)	255.627	242.471		498.098	1.238.448	249%
T2-6	Afwijken van bestemmingsplan zonder bouwactiviteiten	5.397	5.107		10.504	14.256	136%
T2-7	In gebruik nemen van een bouwwerk met het oog op brandveiligheid	1.136	1.075		2.211	3.082	139%
T2-8	Aanlegactiviteiten	5.113	4.838		9.951	9.246	93%
T2-10	Aanpassen van een rijksmonument/ provinciaal of gemeentelijk monument	3.409	3.225		6.634	6.165	93%
T2-11	Slopen van een bouwwerk als dat volgens het bestemmings-/omgevingsplan zonder omgevingsvergunning niet mag	5.682	5.375		11.057	10.275	93%
T2-13	Aanleggen of veranderen van een weg	568	538		1.106	616	56%
T2-14	Realiseren van een in-/uitrit	2.273	2.150		4.423	4.110	93%
T2-16	Kappen	6.850	6.962		13.812	13.814	100%
	Subtotaal titel 2	**1.635.241**	**648.378**	**-**	**2.283.619**	**2.097.475**	**92%**
T3-1	Horeca	21.464	22.008		43.472	8.184	19%
T3-2	Organiseren evenementen of markten	62.242	2.298		64.540	3.253	5%
T3-5	Huisvestingswet 2014	113	108		221	201	91%
T3-7	Overig	7.821	7.951		15.772	6.076	39%
	Subtotaal titel 3	**91.640**	**32.365**	**-**	**124.005**	**17.714**	**14%**
	Totaal	**2.844.085**	**1.388.850**	**-**	**4.232.935**	**3.402.246**	**80%**

Bedragen x € 1

Kwijtscheldingsbeleid gemeentelijke belastingen en heffingen

Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing kunnen inwoners een beroep doen op de gemeentelijke kwijtscheldingsregeling.

Voor de afvalstoffenheffing is in 2022 voor een bedrag van € 812.067 kwijtschelding verleend (begroot € 785.000). Bij de rioolheffing is in het jaar 2022 voor een bedrag van € 453.949 kwijtschelding verleend (begroot € 430.000). Deze overschrijdingen zijn te verklaren door het grotere aantal kwijtscheldingsverzoeken als gevolg van de energiecrisis. Dit heeft geleid tot een hoger bedrag aan kwijtscheldingen.

Gemeentelijke woonlasten

De gemeentelijke woonlasten zijn een graadmeter voor de mate van stijging of daling van de gemeentelijke lasten. Bij de berekening van de woonlasten worden de onroerendezaakbelasting, de

afvalstoffenheffing en de rioolheffing betrokken. Voor een goede vergelijking is in de onderstaande tabel een overzicht over meerdere jaren gemaakt.

Woonlasten	Eenpersoonshuishouden			Meerpersoonshuishouden		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
a. Onroerende zaakbelasting*	249,83	253,80	257,13	249,83	253,80	257,13
b. Afvalstoffenheffing	303,72	309,48	326,40	367,44	374,40	394,80
c. Rioolheffing	174,36	180,00	194,40	174,36	180,00	194,40
Totale woonlasten	**727,91**	**743,28**	**777,93**	**791,63**	**808,20**	**846,33**

* Cijfers OZB gebaseerd op WOZ-waarden van € 314.250 voor 2020, € 336.250 voor 2021 en voor 2022
€ 361.500. Deze berekening geldt alleen voor eigenaren van woningen (OZB-tarief voor woningen in 2022 = 0,07113% van de WOZ-waarde).

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) van de Rijksuniversiteit Groningen maakt jaarlijks een 'Atlas van de lokale lasten'. Dit is een landelijk overzicht van de lokale lasten per gemeente. In de woonlasten zijn de rioolheffing, afvalstoffenheffing en de OZB meegenomen. Bij de OZB is door COELO uitgegaan van een gemiddelde landelijke WOZ-waarde. Deze wijkt af van de waarde die de gemeente gebruikt in de gemeentelijke woonlasten tabel (zie hierboven). Hierdoor zijn de gemeentelijke woonlasten in de tabellen niet aan elkaar gelijk.

Gemeentelijke woonlasten 2022	Eenpersoons-huishouden	Meerpersoons-huishouden	Ranglijst COELO
Den Haag	€ 675	€ 747	21
Zoetermeer	€ 875	€ 922	195
Leidschendam-Voorburg	€ 800	€ 867	114
Zoeterwoude	€ 1.006	€ 1.024	295
Delft	€ 900	€ 1.045	301
Rijswijk	€ 885	€ 1.001	275
Lansingerland	€ 915	€ 977	254
Pijnacker-Nootdorp	€ 869	€ 971	249
Westland	€ 899	€ 1.016	286
Midden-Delfland	€ 1.024	€ 1.113	322
Voorschoten	€ 1.289	€ 1.372	345
Wassenaar	€ 1.323	€ 1.562	348

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen en haar taken te kunnen voortzetten. Het is van belang te kunnen beschikken over voldoende weerstandsvermogen, zowel in structurele als incidentele zin, om tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit direct ten koste gaat van het gemeentelijke beleid en de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

In de paragrafen weerstandsvermogen van de begroting en de jaarrekening wordt inzicht gegeven in de omvang, de dekking en de beheersing van de risico's waarmee de gemeente kan worden geconfronteerd. Dit geeft aan hoe robuust de financiële positie is en gaat in op de vraag hoe financiële risico's kunnen worden opgevangen. Voor het beoordelen van deze robuustheid is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de risico's die de gemeente loopt en de aanwezige weerstandscapaciteit voor de dekking van deze risico's.

Onder een risico wordt verstaan: een niet door de gemeente te beïnvloeden gebeurtenis, onvoorspelbaar en onafwendbaar indien deze zich voordoet, met veelal financiële of materiële gevolgen die niet specifiek af te dekken zijn of afgedekt zijn. Het kenmerk van een risico is dat het onafwendbaar is en dat er geen keuzemogelijkheden zijn. De gemeente kan zich soms indekken tegen risico's, bijvoorbeeld door verzekeringen af te sluiten. In het kader van het weerstandsvermogen gaat het dus om die resterende risico's, die niet in de exploitatie of op andere wijze zijn op te vangen.

Afhankelijk van de verhouding tussen risico's en weerstandscapaciteit, kan worden besloten de beschikbare middelen voor het opvangen van risico's te verhogen of te verlagen. Ook kunnen op basis van dit inzicht maatregelen worden genomen om risico's te beperken.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de financiële middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die zich onverwachts kunnen voordoen en die van substantiële aard zijn, te kunnen dekken. Dit kunnen zowel incidentele als structurele middelen zijn: de reserves, de (onbenutte) belastingcapaciteit en de post voor onvoorziene uitgaven. De samenstelling van de weerstandscapaciteit per 31 december 2022 en 31 december 2021 staat in onderstaande tabel.

Weerstandscapaciteit	Soort	31-12-2022	31-12-2021
a. Algemene reserve met bufferfunctie	Incidenteel	12.239	12.908
b. Algemene reserve vrij besteedbaar	Incidenteel	62.823	72.295
c. Ruimte op de begroting/onvoorzien	Structureel	100	100
Totaal		**75.162**	**85.303**

Bedragen x € 1.000

De algemene reserve met bufferfunctie is bestemd voor het opvangen van financiële gevolgen van calamiteiten en risico's. De algemene reserve vrij besteedbaar is ook onderdeel van de weerstandscapaciteit. De post voor onvoorziene uitgaven is bestemd voor de dekking van onvoorziene, onontkoombare en onuitstelbare exploitatielasten.

De gemeenteraad heeft in de vergadering van 7 maart 2017 besloten de reserve met bufferfunctie te normeren op een bandbreedte van 1,0 tot 1,4 maal de hoogte van het berekende financiële risicoprofiel. Een verhoging van de reserve met bufferfunctie komt ten laste van de algemene reserve vrij besteedbaar. Wanneer de hoogte van de reserve de bandbreedte overschrijdt komt het surplus ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar. Het effectueren hiervan gebeurt bij het opstellen van de jaarstukken.

De algemene reserve met bufferfunctie is met € 669.200 verlaagt ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar om te voldoen aan de maximale bandbreedte van 1,4 maal de hoogte van het berekende financiële risicoprofiel. Deze verlaging hangt samen met de wijziging van het risicoprofiel van een aantal risico's. In het onderdeel Risico-inventarisatie en -kwantificering worden de afzonderlijke risico's nader toegelicht.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de ongedekte financiële risico's en de financiële weerstandscapaciteit om deze risico's op te kunnen opvangen. Het gaat om de mate waarin de gemeente in staat is financiële middelen vrij te maken en maatregelen te nemen om incidentele en structurele financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid en de gemeentelijke dienstverlening. Naarmate risico's beter kunnen worden afgedekt en opgevangen, is sprake van een groter weerstandsvermogen. Om een waardeoordeel te kunnen geven over het weerstandsvermogen is het noodzakelijk dat het wordt afgezet tegen een norm.

Een algemeen gehanteerde norm bij gemeenten is een waarderingstabel opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit van Utrecht (zie de tabel).

Ratio waardering weerstandsvermogen	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In onderstaande tabel wordt in de vorm van een ratio een oordeel gegeven over het weerstandsvermogen. Deze ratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door het risicoprofiel.

De ratio's over de jaren 2021 en 2022 zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

Ratio	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022
1. Risicoprofiel	9.220	12.985	8.742
2. Weerstandscapaciteit	85.303	73.422	75.162
3. Ratio (verhouding tussen 1 en 2)	9,3	5,7	8,6
4. Ruimte (verschil tussen 1 en 2)	76.083	60.437	66.420

Bedragen x € 1.000

Uit voorgaande tabel blijkt dat het weerstandsvermogen, gemeten aan de algemene norm van de NAR, uitstekend is. De totale weerstandscapaciteit is op 31 december 2022 8,6 maal zo groot als het risicoprofiel. Ten opzichte van de realisatie 2021 is de ratio afgenomen van 9,3 naar 8,6. Dit is met name veroorzaakt door de afname van de weerstandscapaciteit als gevolg van de daling van de Algemene reserve. Deze daling hangt samen met de onttrekkingen aan de Algemene reserve ten behoeve van het vormen van bestemmingsreserves Sterk voor Noord (€ 9 miljoen), Ondersteuning energielasten (€ 1,3 miljoen) en Oekraïne crisis (€ 1,5 miljoen).

Risicobeheersing

Binnen de organisatie worden risico's van processen regelmatig geïnventariseerd en daar waar noodzakelijk worden beheersmaatregelen getroffen. Ook voor wat betreft projectbeheersing wordt met risicoanalyses gewerkt. Hierdoor wordt door het nemen van adequate maatregelen de belangrijkste risico's beperkt. Risico's belemmeren het bereiken van de gemeentelijke doelstellingen. Het is daarom van belang om de risico's in beeld te hebben en zo goed mogelijk te bepalen. Voor een stabiel financieel beleid wordt een deel van het eigen vermogen (reserves) gereserveerd om financiële risico's op te vangen.

Bij het bepalen van het risicoprofiel wordt een analyse uitgevoerd of de risico's volledig en actueel zijn. In onderstaande tabel treft u een overzicht van alle geïdentificeerde risico's die relevant zijn voor onze gemeente. De maximale omvang betreft een schatting van de financiële gevolgen van een risico's wanneer deze zich voordoet. Het risicoprofiel per risico wordt bepaald op basis van de gemiddelde omvang en de kans dat een risico zich voordoet.

Risico-inventarisatie en -kwantificering

In onderstaande tabel zijn de risico's gekwantificeerd, waarbij door een inschatting van de kans dat de gebeurtenis zou kunnen optreden, het risicoprofiel ontstaat. Overigens kunnen de opgenomen bedragen suggereren dat de risico's zich in die mate gaan voordoen. Er is echter sprake van inschattingen en de uitkomsten van een kansberekening. De werkelijke uitkomsten wijken hier hoogstwaarschijnlijk in alle gevallen van af.

Omschrijving	Maximale omvang	Kans (in procent)	Gemiddelde omvang	Risicoprofiel
Gemeentefonds				
Uitkeringen Gemeentefonds	4.900	70	2.450	1.715
Grondexploitaties				
Grondexploitatie	3.120	Risk-mapping	3.120	3.120
Open-einde regelingen				
Wmo	2.500	70	1.250	875
Jeugdhulp	2.500	30	1.250	375
Specifieke uitkeringen	2.600	30	1.300	390
JeugdzorgPlus	475	70	237	165
Overige				
Risico cyberaanvallen	9.900	10	4.950	495
Didam arrest		PM		
Omgevingswet		PM		
Garantiestellingen	21.800	10	10.900	1.090
Bodemsaneringen	1.000	10	500	50
Dividend	500	10	250	25
WW-uitkeringen	500	70	250	175
Bouwleges	500	30	250	75
Btw-sportvrijstelling	220	70	110	77
Rente	770	30	385	115
Stikstofproblematiek		PM		
Stijgende bouwkosten		PM		

Ontwikkelingen in de arbeidsmarkt	PM
Totaal	**8.742**

Bedragen x € 1.000

Hieronder worden de risico's toegelicht.

Gemeentefonds

Uitkeringen Gemeentefonds

De gemeente loopt het risico dat de inkomsten uit het Gemeentefonds lager uitvallen door aanpassingen op Rijksniveau. De inkomsten kunnen tegenvallen door:
1. Ontwikkeling van het accres gemeentefonds
2. Onvoldoende prijscompensatie voor loon- en prijsstijging
3. Een lagere onderbesteding of overbesteding van het btw-compensatiefonds met als gevolg een lagere algemene uitkering uit het Gemeentefonds

Beheersmaatregelen

De beheersmaatregelen beperken zich tot het voortdurend volgen van de ontwikkelingen van het Gemeentefonds en het actualiseren van de ramingen aan de laatste ontwikkelingen en maatstaven. Daarnaast neemt de gemeente deel aan de overleggen die de VNG organiseert met betrekking tot de ontwikkelingen rondom het gemeentefonds, met name gericht op het ravijnjaar 2026. De wethouder Financiën is tevens Pijlervoorzitter Financiën van de M50 en neemt mede vanuit die positie deel aan het netwerk van bestuurders die hierover contact onderhouden.

Toelichting

Gezien de macro-economische ontwikkelingen lijkt de kans dat het Rijk de komende jaren zal (moeten) bezuinigen toegenomen. De inflatieontwikkeling en de voortdurende oorlog in Oekraïne hebben impact op de Nederlandse economie.
Het gemeentefonds omvat voor Leidschendam-Voorburg ongeveer € 140 miljoen per jaar. Ondanks de voorzichtige raming van de groei (accres), blijft de kans reëel dat de groei toch lager uitvalt. Een lagere groei van 1% betekent een lagere uitkering gemeentefonds van circa € 1,4 miljoen. Gezien de grote economische onzekerheden schatten we de kans hoog in.

Op basis van de aanzienlijke prijsstijgingen nemen de gemeentelijke lasten toe. Via de algemene uitkering ontvangen gemeenten jaarlijks compensatie voor loon- en prijsstijging. Het risico bestaat echter dat deze compensatie bij hoge inflatiecijfers niet voldoende is om alle effecten op te vangen. Dit kan doordat de compensatie te laag is, maar er kan ook sprake zijn van een tijdelijk tekort doordat compensatie later plaatsvindt dan het prijseffect in de gemeentelijke lasten. Vooralsnog wordt uitgegaan van een risico van maximaal 2% van de uitkering gemeentefonds, wat neerkomt op € 2,8 miljoen, waarbij de kans hoog wordt ingeschat.

Tot nog toe was er in alle jaren sprake van een onderbesteding van het btw-compensatiefonds. De niet bestede middelen werden dan achteraf verdeeld over de gemeenten via de algemene uitkering. In de begroting is daarom een inschatting gemaakt van de inkomsten die de gemeente ontvangt uit onderbesteding. De afgelopen jaren is er landelijk door de gemeenten een steeds groter beroep gedaan op het btw-compensatiefonds. Het risico bestaat dat er niet langer sprake zal zijn van een onderbesteding en de gemeente de geraamde inkomsten van € 700.000 per jaar (deels) niet zal ontvangen. Dit risico wordt gemiddeld ingeschat.

Grondexploitaties

Grondexploitatie

Er is een risico dat het huidige verwachte programma (type woningen) niet aansluit op de vraag van de markt, wat leidt tot vertragingen.

Beheersmaatregelen

Het risico wordt gemitigeerd door adequaat marktonderzoek, goede gebiedspromotie en aandacht voor de woonomgeving. Daarnaast vindt er heldere communicatie plaats over kwaliteit in relatie tot budgetten.

Toelichting

Het risicoprofiel is berekend door middel van de Risk Mapping-methode. Het risicoprofiel is bepaald met een waarschijnlijkheid van 80%. Dat wil zeggen dat op basis van de uitgevoerde risicoanalyse, een risicobuffer ter grootte van het berekende risicoprofiel met een waarschijnlijkheid van 80% toereikend is om de financiële risico's van de grondexploitatie op te vangen. Het risicoprofiel voor Vlietvoorde komt uit op € 1,65 miljoen en het risicoprofiel voor KPP bedraagt € 1,47 miljoen. Vertrouwelijke informatie over de risico's worden toegelicht in het MPG.

Open-einde regelingen

Wmo

De Wmo is een open einde-regeling en kent daardoor geen bestedingsplafond. Hierdoor moet de gemeente ondersteuning blijven leveren aan haar inwoners, ook als het budget niet toereikend is. De verstrekkingen van voorzieningen is gebaseerd op de Wmo en de gemeentelijke verordening voor maatschappelijke ondersteuning. De invoering van een vast tarief voor de eigen bijdragen aan Wmo-voorzieningen per 1 januari 2020, heeft het risico op budgetoverschrijdingen als gevolg van het open einde-karakter van de Wmo verder vergroot doordat gebruik van Wmo-voorzieningen goedkoper en dus laagdrempeliger is geworden.

Daarnaast bestaat het risico dat de gemeente in de toekomst hogere tarieven moet betalen aan zorgaanbieders voor de uitvoering van huishoudelijke ondersteuning. Dit risico komt voort uit het feit dat er in 2018 landelijke afspraken zijn gemaakt over loonschalen voor medewerkers die werkzaam zijn in de huishoudelijke ondersteuning, terwijl de gemeente een contract heeft van voor juni 2017 en hierdoor niet verplicht is de huidige tarieven aan te passen aan deze loonschalen. De vraag is hoelang de gemeente vast wil houden aan de huidige tarieven, gezien de looptijd van de contracten voor onbepaalde tijd zijn.

Beheersmaatregelen

De gemeentelijke consulenten bepalen aan de hand van onderzoeken of voorzieningen noodzakelijk zijn. Bij het toekennen van voorzieningen wordt vooral gekeken naar wat de inwoners nog zelf kunnen. Door dit maatwerk worden kosten beperkt. De vraag naar zorg uit de Wmo wordt daarnaast voortdurend gemonitord en de budgetten worden periodiek bijgesteld aan de hand van actuele prognoses.
Met aanbieders van huishoudelijke ondersteuning wordt periodiek gesproken door contractmanagement, onder meer over de huidige tarieven. Door de tarieven voor huishoudelijke ondersteuning jaarlijks te indexeren, compenseert de gemeente de aanbieders voor kostenstijgingen in de bedrijfsvoering.

Toelichting

De omvang van het risico op overschrijding van het Wmo-budget als gevolg van het open einde-karakter wordt geschat op circa 20% van het Wmo-budget (Begeleiding, Huishoudelijke ondersteuning, Hulpmiddelen, Collectief vervoer en Woonvoorzieningen). Dit risico zal blijven bestaan zolang de Wmo een open einde-regeling is. De voorgaande jaren is er vaker een tekort geweest op de Wmo-budgetten, onder andere vanwege de aanzuigende werking van het vaste tarief voor eigen bijdragen en wachtlijsten in de GGZ-zorg. Ook is nog niet in te schatten welk effect er kan ontstaan op Wmo-aanvragen in de nasleep van de coronacrisis, bijvoorbeeld in de vorm van uitgestelde hulpvragen.

De kans dat de gemeente op termijn moet compenseren voor hogere loonschalen wordt ingeschat als hoog. Daarnaast hebben enkele aanbieders, inzake de tarievendiscussie huishoudelijke ondersteuning, afgelopen jaren gevraagd om een hogere indexatie van de tarieven vanwege cao-ontwikkelingen.

Jeugdhulp

Jaarlijks wordt de begroting van de jeugdzorguitgaven geactualiseerd aan de laatste trendmatige ontwikkeling. Het risico bestaat dat deze ontwikkeling van de jeugdzorguitgaven te laag is ingeschat.

Beheersmaatregelen

Regionaal en lokaal zijn beheersmaatregelen getroffen om de groei van de jeugdzorguitgaven te reduceren. Daarnaast wordt op lokaal niveau de zorgvraag kritisch beoordeeld en vindt er sturing op de aanbieders plaats.

Toelichting

De jeugdzorguitgaven zijn sinds de decentralisatie in 2015 jaarlijks fors gestegen. De kostenstijging wordt veroorzaakt door een sterke stijging van de gemiddelde zorgkosten per jeugdige en in mindere mate veroorzaakt door een stijging van het aantal jeugdigen in zorg.

Het is niet te voorspellen of de groei van de jeugdzorguitgaven zal doorzetten. Groei van de jeugdzorguitgaven blijft een risico. Ook als de zorgvraag hoger is dan geraamd, is de gemeente wettelijk verplicht deze zorg te leveren. Er is een trend zichtbaar (lokaal en regionaal) waarin er een toename is in de complexiteit van zorg. Daarnaast is er voor bepaalde vormen van ondersteuning een wachtlijst, mede veroorzaakt door de krapte op de arbeidsmarkt. Deze ontwikkelingen hebben als gevolg dat er vaker aanspraak moet worden gedaan op aanbod buiten de regio, met behulp van maatwerkcontracten.
Met ingang van 2022 is het nieuwe woonplaatsbeginsel ingevoerd. Komend jaar zal duidelijk worden of de daling van de uitgaven gelijk zal zijn aan de daling van het budget dat de gemeente van het rijk voor jeugdzorg ontvangt. De maximale omvang van het risico wordt geschat op 10% van de begrote jeugdzorguitgaven: € 2,5 mln. De kans dat dit risico zich in volle omvang voordoet wordt geschat op 30%.

Specifieke uitkeringen

Bij een specifieke uitkering bestaat het risico dat de definitief toegekende subsidie lager uitpakt dan de voorlopige subsidie en/of dat de werkelijke gemaakte kosten de begrote lasten overschrijden vanwege het open einde karakter van de regeling.

Beheersmaatregelen

De ontwikkelingen op de diverse regelingen wordt voortdurend gemonitord vanuit beleid en de periodieke budgetbewaking in het kader van de P&C-cyclus. Indien nodig wordt via de tussentijdse rapportages de gemeenteraad verzocht de begroting aan te passen.

Toelichting

De gemeente ontvangt voor de uitvoering van een aantal specifieke taken, specifieke uitkeringen van de Rijksoverheid of mede overheden. Veel van deze specifieke uitkeringen kennen een min of meer structureel karakter, zoals:

- Onderwijsachterstandenbeleid
- Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatie wet (BUIG) en Vangnetuitkering
- Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ)
- Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten

Hoewel de subsidievoorwaarden en verantwoordingsvereisten van bovengenoemde specifieke uitkeringen en subsidies doorgaans over de jaren gelijk zijn gebleven, kan de subsidieverstrekker deze eenzijdig wijzigen. Dit kan financiële gevolgen hebben wanneer het subsidiebedrag of het eigen risicopercentage wordt aangepast (BUIG) of dat door onvoorziene aanscherping van de verantwoordingseisen bepaalde activiteiten niet langer subsidiabel blijken (OAB, BBZ en RMC). De financiële omvang van het risico is bepaald op circa 10% van de definitieve beschikkingen 2022. De kans dat dit risico optreedt wordt als gemiddeld ingeschat, namelijk 30%.

<u>JeugdzorgPlus</u>

De instroom in JeugdzorgPlus is fors teruggelopen. De oorzaak van de achterblijvende instroom is onzeker; mogelijke oorzaak is het effect van beleid en de maatschappelijke discussie over gesloten jeugdhulp. Er is hard gewerkt aan alternatieve, kleinschalige woonvoorzieningen en ambulant jeugdhulpaanbod. Door achterblijvende instroom komt de exploitatie van de JeugdzorgPlus-instellingen onder druk te staan. Het oorspronkelijke plan voor de doorontwikkeling van JeugdzorgPlus is door de realiteit ingehaald. Samen met de JeugdzorgPlus-aanbieders in Zuid Holland werken gemeenten aan een duurzaam toekomstperspectief.

Beheersmaatregelen

Afhankelijk van de financiële situatie zal een herstelplan worden uitgewerkt. Met dit herstelplan wordt inzichtelijk wat er nodig is om de continuïteit van zorg te kunnen waarborgen en kunnen hier door zowel de JeugdzorgPlus-aanbieders (Schakenbosch en IHub) als door de gemeenten stappen op worden ondernomen. Het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (SbJH) voert de regie op het vervolgproces. Het SbJH werkt momenteel samen met gemeenten en Jeugdzorgplus-aanbieders aan een probleemanalyse.

Toelichting

Er is bij Schakenbosch en iIHub sprake van een acute liquiditeitsproblematiek als gevolg van een versnelde teruggang (30%) van de instroom van cliënten. Er is door de Jeugdautoriteit een advies uitgebracht over de financiële positie van deze JeugdzorgPlus-aanbieders. De Jeugdautoriteit beoordeelt de situatie als zorgelijk/problematisch waardoor het draaiboek Continuïteit jeugdhulp op deze situatie van toepassing is. Het draaiboek Continuïteit jeugdhulp is onderdeel van het in de zomer van 2021 getekende convenant ‘Bevorderen continuïteit jeugdhulp’ en treedt in werking wanneer er zorgen zijn over de continuïteit van zorg. In dit draaiboek worden de rollen van gemeenten, aanbieder en de Jeugdautoriteit uitgewerkt per trede.
In februari 2023 heeft er regionaal, onder leiding van het SbJH, een beoordeling plaatsgevonden om de actuele hoogte van het risico van zowel Schakenbosch als iHUB te bepalen. Voor Schakenbosch wordt de maximale omvang van het risico voor Leidschendam-Voorburg ingeschat op € 114.000. Voor iHUB is dit € 361.000. De kans dat dit risico zich voordoet wordt op zeer hoog ingeschat.

Overige

Risico cyberaanvallen

Er is in toenemende mate een risico van cyberaanvallen die kunnen leiden tot een hack. Tussen 2019 en 2023 zijn meerdere gemeenten het slachtoffer geweest van een hackaanval, waarvan de meest bekende in het landelijk nieuws zijn gekomen (zoals: Hof van Twente, Lochem, Buren, Neder-Betuwe en Den Haag). Het dreigingsbeeld van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) onderschrijft de toename door het verhogen van de dreiging van “mogelijk” naar “waarschijnlijk” vanwege het aanhoudend conflict in Oekraïne (en de steun van Nederland aan Oekraïne), het professioneler worden van cybercriminelen en de toenemende hoeveelheid en afhankelijkheid van software en systemen.

Beheersmaatregelen

In 2021 en 2022 is het Uitvoeringsplan Informatiemanagement, - beveiliging en ICT uitgevoerd. Ook in 2023 en verder wordt er intensief ingezet op de monitoring en inrichting van onze systemen en personeel.

Toelichting

De maximale omvang van het risico is gebaseerd op voorbeelden die zich hebben voorgedaan bij andere gemeenten.

Didam arrest

De Hoge Raad heeft een uitspraak gedaan over de verkoop van onroerende zaken door overheden. Tot voor kort heerste de opvatting dat overheden bevoegd waren om onroerende zaken een-op-een te verkopen. De Hoge Raad oordeelde echter dat het gelijkheidsbeginsel ook bij de verkoop van onroerende zaken in acht moet worden genomen. Dit houdt in dat de gemeente een koper moet selecteren aan de hand van objectieve, toetsbare en redelijke criteria en hierover vooraf informatie bekend moet maken. Deze meldingsruimte hoeft niet te worden geboden indien bij voorbaat vaststaat of redelijkerwijs mag worden aangenomen dat op grond van objectieve toetsbare en redelijke criteria slechts een serieuze gegadigde in aanmerking komt voor de aankoop. In dat geval moet het overheidslichaam zijn voornemen tot verkoop tijdig voorafgaand aan de verkoop gemotiveerd op zodanige wijze bekend maken dat eenieder daarvan kennis kan nemen. Wanneer de gemeente hier niet aan voldoet, bestaat het risico dat een derde partij de gemeente aanspreekt op het feit dat zij ook mogen mededingen naar de koop van onroerend goed en dit eventueel afdwingt middels een gerechtelijke procedure.

Beheersmaatregelen

Voor grondverkopen met een koopprijs groter dan € 50.000 is een collegebesluit vereist. In het collegevoorstel zal worden toegelicht op welke wijze het Didam-arrest is toegepast en of er sprake is van eventuele risico’s. De gemeente past het Didam-arrest in beginsel toe bij alle verkopen van onroerend goed met uitzondering van verkoop van snippergroen.

Toelichting

Op dit moment wordt wel grond verkocht (snippergroen) dat slechts grenst aan één woning/tuin conform het gronduitgiftebeleid, maar zonder een voorgaande publicatie. Aangezien de eigenaar van die woning de enige serieuze gegadigde is, levert dit slechts een klein risico op dat een buur een gerechtelijke procedure opstart. Indien meerdere percelen grenzen aan een perceel gemeentegrond, werkt de gemeente met een toestemmingsverklaring van buren om te voorkomen dat andere gegadigden niet mogen meedingen. De omvang van het arrest is nog niet uitgekristalliseerd in de jurisprudentie en het is niet duidelijk of het arrest ook moet worden toegepast bij kleine grondverkopen zoals snippergroen. Mocht dat blijken, dan zal in de toekomst ook over snippergroen-verkopen gepubliceerd worden.

Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is een belangrijk moment in de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Vanaf dan wordt namelijk de wet en daarmee het nieuwe stelstel in de praktijk toegepast. Gelijktijdig treedt ook de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) in. Er is nog veel werk aan de winkel om het gehele stelsel werkend te krijgen. Onvolkomenheden worden dan ook niet uitgesloten. Het omgevingsrecht, het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), de dienstverlening en de andere manier van werken worden ook na inwerkingtreding verder ontwikkeld en gemonitord om de doelen van de wet te halen en de beoogde veranderingen door te voeren.

Beheersmaatregelen

De organisatie monitort de impact van de invoering van de Omgevingswet en de Wkb. Het gaat om organisatorische en technische onderdelen, zoals vernieuwde werkprocessen en het DSO, en beleidsinhoudelijke ontwikkelingen, zoals de omgevingsvisie en omgevingsplan, die waarschijnlijk bij inwerkingtreding effect gaan hebben. Periodiek wordt bekeken in hoeverre ontwikkelingen en effecten concreter zijn en worden financiële consequenties in een volgend P&C-product bijgesteld.

Toelichting

Op dit moment is de verwachting dat de benodigde structurele lasten de komende jaren niet worden gedekt door structurele baten. Dit heeft mede te maken met het feit dat er meer ambtelijke capaciteit en specialistische kennis nodig is, dan nu aanwezig is. De bijdrage van het Rijk die voor de transformatiekosten van de Omgevingswet (incidenteel) en voor de Wet Kwaliteitsborging (incidenteel en structureel) wordt ontvangen, blijken tot op heden onvoldoende te zijn.

Garantiestellingen

Het financiële risico dat de gemeente loopt als een garantienemer niet aan zijn of haar betalingsverplichtingen kan voldoen en de geldverstrekker een beroep doet op de door de gemeente afgegeven garantie.

Beheersmaatregelen

Bij de afgifte van garanties door de gemeente wordt er gekeken naar de kredietwaardigheid van de partijen. Daarnaast wordt jaarlijks bijgehouden of de garantienemer zijn leningen aflost en welk deel van de garantie dan nog openstaat. Met het vaststellen van het Treasury statuut in de Raadsvergadering in januari 2020 is besloten tot een verruiming van het gemeentelijk garantiebeleid. Dat heeft geleid tot het afgeven van één nieuwe garantie in 2020 aan een sportvereniging. Een actiever garantiebeleid vraagt ook een actievere sturing op de risico’s van afgegeven garanties.

Toelichting

De hoogte van de verstrekte garanties blijft ook in 2022 onder het plafond zoals dit in het Treasury statuut is bepaald. Tot op heden zijn er geen signalen binnengekomen dat partijen niet aan hun betalingsverplichtingen konden voldoen en is er nooit door geldverstrekkers aanspraak gemaakt op eerder afgegeven garanties. De kans dat het risico zich voordoet wordt om die reden als laag ingeschat, namelijk maximaal 10%. De financiële impact kan wel heel groot zijn. De maximale omvang van alle nog openstaande bankgaranties aan instellingen en particulieren bedraagt ultimo 2022 € 21,8 miljoen.

Bodemsaneringen

Er zijn verschillende locaties binnen de gemeente waarvan bekend is dat de bodem verontreinigd is, maar waarvan nog niet duidelijk is of en zo ja wanneer de bodemverontreiniging gesaneerd moet worden. Ook speelt hierbij een rol of de kosten verhaald kunnen worden op de veroorzaker of (voormalige) eigenaar van de vervuilde locatie. Het beheer alsmede de risico's van de nazorglocatie aan de Nieuwstraat ligt sinds 2022 bij de provincie en niet meer bij de gemeente. Onverwachte zaken in de bodem, zoals begin 2022 het dumpen van drugsafval in het recreatiegebied Vlietland waarbij de bodem werd verontreinigd, komen vooralsnog maar sporadisch voor. Recent heeft de GGD, op advies van het RIVM, advies gegeven over hoe om te gaan met verhoogde gehalten aan lood in grond om gezondheidsrisico voor kleine kinderen te voorkomen.

Beheersmaatregelen

Om eventuele risico's te beperken worden door de gemeente bodemonderzoeken uitgevoerd bij aankoop van gronden. Eventuele financiële effecten worden meegenomen in de bepaling van de grondprijs. Om risico's en onzekerheden inzake de ondergrond (bodem) te verkleinen, worden de komende jaren diverse kaarten gemaakt om voor iedereen (intern en extern) inzichtelijk te maken wat de kansen inzake de bodem zijn. Niet alleen bodemverontreiniging is van belang maar ook Warmte Koude Opslag (WKO), geothermische omstandigheden, draagkracht van de bodem, bodemdaling/verzakkingen, archeologie, enzovoort. De gemeente is bronhouder voor het correct aanleveren van geologische grondboringen, grondwatermeetnet en WKO-installaties aan Basis Registratie Ondergrond (BRO). Jaarlijks legt de gemeente via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) verantwoording af aan het rijk.

Toelichting

De verschillende financiële risico's over bodemsanering bedragen, na beoordeling van eerdere inschatting, € 1 miljoen.

Dividend

Jaarlijks ontvangen de aandeelhouders van de BNG Bank over de gemaakte winst een dividenduitkering. Er is een structureel dividend begroot van € 500.000. De resultaten van de BNG Bank zijn onderhevig aan exogene factoren. Dit kan ertoe leiden dat resultaten en de daarmee samenhangende dividenduitkeringen tegenvallen.

Beheersmaatregelen

Gedurende de P&C-cyclus worden de ontwikkelingen op dit risico nauwlettend gemonitord en wordt de begroting indien nodig bijgesteld.

Toelichting

De kans bestaat dat in enig jaar het dividend van € 500.000,- tegenvalt door tegenvallende resultaten van de betreffende onderneming.

WW-uitkeringen

Overheidswerkgevers zijn eigenrisicodrager voor WW-uitkeringen aan voormalige werknemers. Dit betekent dat de overheidswerkgever geen premies hoeft te betalen voor de WW, maar wel moet zorgen voor de re-integratie van de werkloze ambtenaren en de WW-uitkeringen. De duur van de uitkeringen is maximaal drie jaar.

Beheersmaatregelen

De focus ligt op de zorgvuldige beëindiging van de arbeidsovereenkomst, onder andere door het aangaan van vaststellingsovereenkomsten, met beperking van risico's rondom WW-aanspraken. Ook is er standaard verplichte begeleiding Van-Werk-Naar-Werk door een gecontracteerd extern bureau om aanspraak op WW te voorkomen of de duur te beperken.

Toelichting

De omvang van het risico van € 500.000 is gebaseerd op de maximale uitkeringsduur van de WW-uitkering maal de maximale uitkering maal het aantal ingeschatte deelnemers in de regeling.

Bouwleges

De inkomsten van de bouwleges worden jaarlijks geraamd op basis van de bouwaanvragen die dan bekend zijn en worden verwacht. Aanvragen worden in de praktijk regelmatig uitgesteld of gaan soms niet door. Ook worden nieuwe aanvragen ingediend waarmee geen rekening is gehouden. Dit maakt de inkomsten voor de bouwleges onvoorspelbaar, waardoor een fasering bij grote bouwaanvragen een significant effect heeft op de begroting.

Beheersmaatregelen

Periodiek wordt een inschatting gemaakt van de te verwachten bouwaanvragen (projecten). In de tussentijdse rapportages worden mutaties naar aanleiding van deze analyses verwerkt.

Toelichting

De maximale omvang van het risico is gebaseerd op het begrote bedrag aan inkomsten.

Btw-sportvrijstelling

Sinds 2019 is het voor gemeenten niet meer mogelijk om de btw op onderhoudskosten en investeringen van niet-commerciële sportaccommodaties af te trekken. Deze btw-schade wordt gecompenseerd doordat het rijk een specifieke uitkering (SPUK) Sport aan gemeenten verstrekt. Het rijk heeft voor deze SPUK-uitkering een landelijk plafond ingesteld. Het blijkt dat de hoogte van het totaal door alle gemeenten aangevraagde SPUK-uitkeringen dit landelijke plafond overstijgt, waardoor het risico bestaat op een lagere SPUK-uitkering dan de totale btw-schade. Het rijk heeft al een bedrag toegevoegd aan het oorspronkelijk beschikbare SPUK-budget, echter is nog onduidelijk hoe het rijk uiteindelijk met de totale overschrijding om zal gaan.

Beheersmaatregelen

Het gaat hierbij om de invoering van landelijke wetgeving. Eventuele fluctuaties worden gedurende periodieke budgetoverleggen gemonitord en bijgesteld in de begroting.

Toelichting

Conform verwachting heeft het aantal SPUK-aanvragen Sport van alle gemeenten samen, het landelijke plafond overstegen. Als gevolg hiervan heeft de gemeente in 2022 74% van het aangevraagde bedrag ontvangen. De maximale omvang van het risico is gebaseerd op het verschil tussen het aangevraagde bedrag en het toegekende bedrag voor 2022. De kans dat het risico zal optreden is groot.

Rente

Het renterisico betreft het risico dat de gemeente loopt bij onvoorzien hoge rentestijgingen bij (nieuw) aan te trekken geldleningen.

Beheersmaatregelen

Sinds 2020 is automatische saldoregulatie bij de BNG Bank geactiveerd. Tekorten aan liquiditeiten op de rekening courant worden hierdoor dagelijks aangevuld vanuit de gemeentelijke schatkistrekening. Op de schatkistrekening staan de overtollige liquide middelen. De aflossingen op de bestaande leningen zijn en worden op die wijze geherfinancierd, waardoor er momenteel nauwelijks een renterisico is. Bij het aantrekken van toekomstige leningen (mogelijke vanaf 2023) wordt meer gebruik gemaakt van lineaire leningen. Bij lineaire leningen vinden aflossingen namelijk meer gespreid over de tijd plaats en neemt ook het renterisico bij herfinanciering af.

Toelichting

Door de goede liquiditeitspositie zijn er in 2022 geen nieuwe geldleningen aangetrokken. Het is de verwachting dat er in 2023 mogelijk een beperkt aantal nieuwe geldleningen wordt aangetrokken. Leningen die worden afgelost kunnen nu nog gedeeltelijk met eigen financieringsmiddelen worden geherfinancierd. Hierdoor daalt de portefeuille langlopende geldleningen. Mogelijk neemt de leningenportefeuille vanaf 2023 weer toe. Ten tijde van het samenstellen van de begroting 2022 waren de rentetarieven op de kapitaalmarkt laag. De rente stijgt op dit moment. Indien de huidige leningenportefeuille van € 77 miljoen geherfinancierd moet worden tegen een rente die 1% hoger uitvalt, dan is het effect € 770.000. De kans dat de marktrente op korte termijn fors stijgt is in de huidige situatie lastig in de schatten, maar zeker niet ondenkbaar.

Stikstofproblematiek

Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) vormde de basis om toestemming te verlenen voor bouwplannen en andere ruimtelijke ontwikkelingen die zorgen voor het neerslaan van stikstof in beschermde natuurgebieden. Het PAS bood op voorhand ruimte voor nieuwe ontwikkelingen door vooruit te lopen op de verwachte positieve effecten van toekomstige maatregelen, die de nadelige gevolgen van het neerslaan van stikstof in natuurgebieden zouden moeten verminderen. De Raad van State heeft dit programma echter geblokkeerd. Het PAS als basis voor het verlenen van toestemming voor stikstofdepositie veroorzakende activiteiten, is daarmee weggevallen.

Beheersmaatregelen

Gedurende de P&C-cyclus worden de ontwikkelingen op dit risico nauwlettend gemonitord en worden zo nodig maatregelen genomen om het risico te beperken of zo veel als mogelijk uit te sluiten.

Toelichting

Eind 2019 heeft het Rijk naar aanleiding van de PAS-uitspraak aangepaste stikstofregels en de bijbehorende AERIUS-rekentool beschikbaar gesteld. Met deze rekentool wordt de stikstofdepositie als gevolg van bouw- en overige plannen op beschermde natuurgebieden doorgerekend. De nieuwe regels houden in dat bouwprojecten die (in de bouw- en gebruiksfase) geen stikstofdepositie op daarvoor gevoelige Natura 2000-gebieden veroorzaken boven de drempelwaarde geen natuurvergunning nodig hebben. Per 1 juli 2021 gold een tijdelijke vrijstelling voor het meerekenen van de bouwfase. In de stikstofberekening hoefde daardoor alleen de gebruiksfase te worden berekend. Inmiddels heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak gedaan in de zogenoemde ‘Porthos-zaak’ (zie: Uitspraak 202107079/1/R4 – Raad van State). Zoals al werd verwacht is met deze uitspraak de tijdelijke bouwvrijstelling gesneuveld en moet nu naast de gebruiksfase ook de bouwfase weer worden meegerekend. De AERIUS-rekentool is naar aanleiding van deze uitspraak en enkele andere ontwikkelingen opnieuw geactualiseerd. De laatste versie van AERIUS is beschikbaar sinds 26 januari 2023. De jurisprudentie met betrekking tot stikstofdepositie blijft dus ook nu nog in beweging, waarbij de trend lijkt dat de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen verder wordt ingeperkt totdat een meer structurele oplossing voor het beperken van de stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden tot stand komt. Zolang die structurele oplossing op

zich laat wachten blijft de onzekerheid over de gevolgen van de stikstofcrisis voor de bouwproductie voortduren.

Sinds de PAS-uitspraak van de Raad van State in 2019 zijn alle in Leidschendam-Voorburg concreet lopende bouwplannen en andere ruimtelijke ontwikkelingen steeds met de actuele AERIUS-versies doorgerekend. In geen enkel geval - tot nu toe -, ook niet na de aanscherping van de rekenmethodiek en nauwkeuriger herberekening, leidde een plan tot overschrijding van de drempelwaarde, waardoor het plan niet kon doorgaan of ingrijpend moest worden aangepast.

Met name voor relatief omvangrijke projecten (zoals bijvoorbeeld De Star of Overgoo) blijft het dringende advies tijdig een AERIUS-berekening van de gebruik- én bouwfase te laten uitvoeren en de mogelijkheden voor emissiereductie in zowel de bouw- als de gebruiksfase te verkennen. Alleen zo kunnen de mogelijke risico's actief en tijdig gemonitord worden en kan waar nodig worden bijgestuurd.

De maximale omvang van dit risico is moeilijk te kwantificeren. Daarnaast is de kans klein dat dit risico zich voordoet.

Stijgende bouwkosten

De grote vraag op de bouwmarkt en de wereldwijde prijsontwikkelingen bij grondstoffen en bouwmaterialen veroorzaakt prijsstijgingen die groter zijn dan de laatste jaren gebruikelijk was. Ook de gemeente ondervindt hier de gevolgen van. Afgelopen jaar is dit bij een aantal investeringsprojecten aan de orde geweest. Prijsstijgingen zijn van alle tijden. Sinds begin 2022 zien we – mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne – een versnelling van buitenproportionele prijsstijgingen. De vraag is of de al genomen beheersmaatregelen voldoende zijn om deze extra prijsstijgingen op te vangen. Hogere prijsstijgingen dan voorzien betekent extra druk op het begrotingssaldo. Hierdoor ontstaat het risico dat bepaalde ambities en beleidsdoelstellingen niet, later of moeizaam gerealiseerd kunnen worden.

Beheersmaatregelen

In de begroting is rekening gehouden met een aantal beheersmaatregelen:
- Op regelmatige basis worden de aanbestedingen geëvalueerd. Aan de hand hiervan worden significante afwijkingen op het prijspeil gesignaleerd en waar mogelijk wordt dit aangepast in de ramingen
- In de meerjarenbegroting 2022-2025 is rekening gehouden met een stelpost kapitaallasten (€ 100.000 in 2022, € 150.000 in 2023 en € 200.000 vanaf 2024)

Toelichting

Door de doorgevoerde beheersmaatregelen konden de prijsstijgingen van investeringsprojecten in 2022 opgevangen worden. Het ging hier onder andere om rioolproject Prinsenhof Laag (raadsbesluit nr. 2770), waar de hogere kosten niet volledig konden worden gedekt uit de bestaande beschikbare middelen. Daarnaast heeft een nieuwe aanbesteding moeten plaatsvinden voor parkeersensoren omdat de aannemer die de gunning had gewonnen, zich terugtrok. De nieuwe aanbesteding had hogere kosten tot gevolg.

De prijsstijgingen die sinds eind 2021 zijn ingezet, zijn onder andere een gevolg van:
- bedrijven die de snel toenemende vraag niet of moeilijk bijhouden (schaarste van grondstoffen en personeel en oplopende prijzen van materiaal)
- de hogere energieprijzen onder andere als gevolg van de oorlog in Oekraïne

Via de tussentijdse rapportages en raadsbesluiten is de raad geïnformeerd over prijsstijgingen in investeringen. Er is sprake van aanzienlijke prijsstijgingen. Het effect hiervan in de begroting 2022 is beperkt gebleven. Sinds het 4e kwartaal 2022 zagen we een grotere impact van prijsstijgingen op investeringsprojecten. Deze trend zal zich in 2023 waarschijnlijk doorzetten. Omdat de kapitaallasten pas gaan lopen als een investering is afgerond, zal dit dat de komende jaren tot hogere kapitaallasten leiden. De meerjarige stelpost die we voor de extra prijsstijgingen hebben opgenomen, worden daarom bij de 1e Turap 2023 en Kadernota 2024-2027 opnieuw bezien en geactualiseerd. Overigens zijn de prijsstijgingen die nu aan de orde zijn in een breder perspectief te plaatsen. Het gaat niet meer alleen om prijsstijging van bouwkosten, maar ook om algemene prijsstijgingen. Via de Algemene Uitkering wordt compensatie ontvangen. Daarom zal de prijsstijging van bouwkosten nu meegenomen worden binnen de risicoanalyse van de algemene prijsstijgingen. Voor nadere informatie wordt verwezen naar het risico Gemeentefonds – Uitkeringen Gemeentefonds; Onvoldoende prijscompensatie voor loon- en prijsstijging.

Ontwikkelingen in de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is gespannen. Dat betekent dat het steeds moeilijker wordt om goed gekwalificeerd personeel te vinden. Daarnaast ontstaat er, onder meer door vergrijzing, een steeds hogere uitstroom. Ook hebben we te maken met een hoger ziekteverzuimpercentage, een ruimere verlofregeling (denk aan partner- en ouderschapsverlof) en werk dat steeds meer wordt neergelegd bij gemeenten. Dit alles zorgt voor een hogere werkdruk bij personeel, verlies aan kennis en lagere flexibiliteit. Daarnaast kan dit leiden tot vertragingen in projecten of productie. Naar verwachting stijgen de kosten van werving de komende tijd, net als de doorlooptijd van wervingsacties.

Beheersmaatregelen

Extra inspanningen zijn ingezet om het imago van Leidschendam-Voorburg als werkgever te verbeteren en meer geschikte sollicitanten te motiveren om bij Leidschendam-Voorburg te solliciteren. Extra aandacht gaat ook uit naar het beter intern managen van talent en het bieden van ontwikkelkansen aan medewerkers om hen langer te behouden. Dit vergt mogelijk ook extra tijd en geld.

Toelichting

De maximale omvang van dit risico is moeilijk te kwantificeren, maar de kans dat dit risico zich voordoet wordt als waarschijnlijk gezien.

Kengetallen

Het BBV schrijft een set financiële kengetallen voor. De set kengetallen geeft in één oogopslag een beeld van de financiële positie van de gemeente. In de onderstaande tabel staan de kengetallen voor het verantwoordingsjaar 2022.

Kengetal	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022
Netto schuldquote	22,2%	41,5%	26,6%
Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte leningen)	14,0%	33,4%	19,0%
Solvabiliteitsratio	64,1%	58,8%	63,1%
Structurele exploitatieruimte	1,7%	3,0%	3,2%
Grondexploitatie	16,3%	18,1%	15,5%
Belastingcapaciteit	99,7%	92,5%	93,6%

Toelichting kengetallen

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan over de terugbetaling, wordt de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief in de doorgeleende gelden berekend. Hoe lager deze schuldquote is des te meer eigen middelen de gemeente ter beschikking heeft. Bij een waarde onder 100 is dit goed te noemen. De VNG kwalificeert een hoogte van 100% als code oranje, vanaf 130% is dat code rood. De netto schuldquote is in 2022 met circa 4% toegenomen ten opzichte van 2021. Door het realiseren van diverse opgaven door het inzetten van bestemmingsreserves stijgt de netto schuldquote.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves en het begrotingssaldo. Hoe hoger deze ratio is, des te meer middelen de gemeente ter beschikking heeft om aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt volgens de VNG een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zich op glad ijs. De gemeenteraad heeft echter een grens van 30% vastgesteld.

Het solvabiliteitsratio is met 63,1% iets gedaald ten opzichte van 31 december 2021 en is ruim hoger dan de vastgestelde norm van 30%. Het Eigen vermogen is dankzij het positieve rekeningresultaat met € 2 miljoen toegenomen. Doordat het balanstotaal ook is toegenomen is er desondanks sprake van een beperkte daling van de solvabiliteit.

3. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht in de exploitatie wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Dit kengetal wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten, uitgedrukt in een percentage. Bij een waarde hoger dan 0 is er structurele exploitatieruimte. Ten opzichte van het boekjaar 2021 is dit kengetal toegenomen van 1,7% naar 3,2%.

4. Grondexploitatie
Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal wordt de boekwaarde van bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. De waarde van de gronden bedraagt 15,5% van de totale baten. De verwachting is dat dit kengetal de komende jaren gaat afnemen, omdat de grondexploitatie binnen 5 jaar afgesloten zullen zijn.

5. Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente. Een waarde van 100% geeft aan dat de gemeente qua woonlasten op het landelijk gemiddelde zit. De gemeente zit qua woonlasten onder het landelijk gemiddelde.

De uitkomsten van de kengetallen geven aan dat de financiële positie van de gemeente goed is. De kengetallen voldoen aan de VNG-normen. De renten en aflossingen zijn gedekt in de begroting, de solvabiliteit is ruim voldoende en de financiële weerbaarheid is goed. De gemeente is ook goed in staat om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij de verkoop van in exploitatie genomen gronden zal een deel van de leningen die zijn aangegaan voor de financiering van de grondexploitatie worden afgelost. Daardoor verbeteren de schuldquote en de solvabiliteit.
Het inzetten van de gevormde bestemmingsreserves voor het realiseren van de beleidsdoelstellingen zorgt daarentegen voor een hogere schuldquote en een lagere solvabiliteit.

Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Deze paragraaf bevat het beleid ten aanzien van het planmatig onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Aan de orde komen het integraal beheerkwaliteitsplan (Bkp) met de onderliggende plannen, het gemeentelijk gebouwenbestand en de sportaccommodaties. Ook zijn er tabellen met de kerncijfers, de beheerplannen die reeds zijn vastgesteld of die in 2023 worden vastgesteld en een overzicht van de in de jaarrekening 2022 geraamde en gerealiseerde onderhoudskosten van de kapitaalgoederen.

De kapitaalgoederen in de openbare ruimte vormen het gezicht van de gemeente. Ook zijn ze een middel om de doelen uit de programma's te realiseren. De grondoppervlakte van onze gemeente is circa 3.562 hectare. Hierin wonen, werken en recreëren we.

Goed onderhoud is belangrijk.
Dit vloeit voor uit de wettelijke verplichting (zoals het onderhoud van riolering en wegen), maar ook voor de stevige financiële positie van onze gemeente. Door onderhoud blijft het leefklimaat in onze gemeente aantrekkelijk. Goed onderhoud draagt ook bij aan de doelstellingen, zoals die voor verkeer, milieu en openbare ruimte. Dit vraagt beleidsvisies op het beheer van de financiële gevolgen voor de budgetten.

Voor een goed onderhoud aan de kapitaalgoederen zijn nodig:

- Actueel beheersysteem
- Voldoende budget voor zowel klein als grootschalig onderhoud
- Voldoende budget voor vervangingen
- Voldoende budget voor reconstructie van verhardingen van wegen
- Voldoende kennis van wet- en regelgeving.

Deze paragraaf heeft een overzicht hoe het afgelopen jaar de kapitaalgoederen zijn onderhouden.

Beheerplannen en beheerssystemen
In het Beheerkwaliteitsplan (2017) staan de beleidsuitgangspunten, de kwaliteit van het beheer en de benodigde middelen centraal. Met een (actueel) beheersysteem is het mogelijk de kwaliteit van de buitenruimte te monitoren en bij te sturen. Het streven is om integraal te werken. De bestaande beheerplannen en onderhoudsplanning is de basis van onze werkzaamheden. In de tabel aan het einde van deze paragraaf staat een overzicht aan van de bestaande beleidsbeheerplannen van de gemeente. In 2022 zijn voorbereidingen getroffen voor de actualisatie van het beheerkwaliteitsplan.

Wegen

Beleid en beheer
De beleidskaders voor het beheer van wegen is opgenomen in het Integraal Beleidsplan Wegbeheer (2019) en het Beheerkwaliteitsplan (2017). Met deze kaders en met behulp van de tweejaarlijkse weg inspecties van het totale areaal wordt het uitvoeringsprogramma wegen opgesteld. Dit uitvoeringsprogramma wordt om de twee jaar bijgesteld en er wordt jaarlijks, bij de voorbereiding van de werken, afgestemd met de lopende projecten zoals bijvoorbeeld het UPR of de werken van de diverse nutspartijen. Met het Integraal Beleidsplan Wegen en het Beheerkwaliteitsplan wordt zorg gedragen dat de wegen conform de vastgestelde ambities wordt onderhouden. Ook is gekeken naar het verbeteren van de groeiplaatsen van bomen en het afkoppelen van de waterafvoer vanaf het wegdek zodat regenwater niet meer afgevoerd wordt naar de riolering, maar naar oppervlaktewater.

Kwaliteit
Het streefdoel is dat in 2023 het gehele areaal wegen op het door de raad gewenste ambitieniveau is, waarbij de achterstanden op dat moment zijn weggewerkt.

Wat hebben we er voor gedaan?
Naast klein onderhoud is groot onderhoud aan wegen met elementverharding in 2022 uitgevoerd op onder andere de volgende locaties:

St. Martinuslaan	Kon. Julianaweg	Prins Hendrikstraat	Oranjelust
Willemstraat	Pr. Mariannelaan	Noteboompark	Klaverweide
Adama van Scheltemastraat	Park 't Loo	Scheepswerf	Dr. Beguinlaan
Raadhuiskwartier e.o.	J.S. Bachlaan	Kon. Emmalaan	Elzendreef
Monument Park Leeuwenberghlaan	St. Willibrordusplein	Verzetsheldenwijk diverse straten	Kapelland
Binnenweg	Damsigt diverse straten	Pr. Beatrixlaan e.o.	Oude Bleijk
Schoorlaan	Buitenwater	Lienplantsoen	Vieveenland
Lydie Platestraat			

Naast klein onderhoud is groot onderhoud aan wegen met asfaltverharding in 2022 uitgevoerd op onder andere op de volgende locaties:

Veursestraatweg bbk	Parkpaden Duivenvoorde	Parkpad Gouverneurkade	Parkpad Gravin Marialaan
Klein Zijdepark	Meeslouwerweg	Noteboompark	Park 't Loo
Prinses Marijkekade	Van Ruysdaellaan	Virulylaan	Vlietweg
Westeinderweg	Wilsveen	Krsp. Pr. Bernhardlaan/St. Martinuslaan	Noordelijke Verbindingsweg

De projecten worden, daar waar mogelijk, integraal voorbereid. Door de aanleg van glasvezelkabels in de gemeente is de originele planning daarop aangepast. Wat in deze aangepast planning stond opgenomen is in uitvoering gebracht.

Water en riolering

Beleid en beheer
Het beleid is vastgelegd in het Water en Rioleringsplan 2022-2027 en betreft de invulling van de gemeentelijke zorgplicht voor inzameling en transport van afvalwater, hemelwater, grondwater en inrichting en beheer van oppervlaktewater als onderdeel van de gemeentelijke openbare ruimte.
In het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2019-2022 is een intensivering doorgevoerd voor steenbreek in de openbare ruimte en afkoppelen bij herbestraten en grotere gebouwen. Dit jaar is er gewerkt aan het opstellen van een communicatieplan om de inwoners meer bewust te laten worden van een goed gebruik van de riolering bij het lozingsgedrag (zoals bijvoorbeeld geen hygiënische doekjes en geen frituurvet) en rondom het huis minder te verharden en meer te vergroenen.

Kwaliteit
De huidige kwaliteit wordt gemonitord aan de hand van 5 kernprestatie-indicatoren. De KPI-monitor van 2020 (beschikbaar half 2021) is opgenomen in het WRP 2022-2027. De indicatoren welke op groen staan zijn:

- Tevreden gebruikers
- Realisatie volgens plan
- Toestand op orde

- Toelaatbaar omgevingseffect

De indicator “Goed gebruik” staat op geel. In het Water- en Rioleringsplan 2022-2027 zijn capaciteit en financiële middelen opgenomen om de score van deze indicator te verhogen.

Wat hebben we er voor gedaan?

Beschoeiingen

- Aan de Corbulokade en het aansluitende deel van de Overburgkade is de beschoeiing vervangen
- Plaatselijke reparaties in verband met de veiligheid zijn uitgevoerd aan de Aart van der Leeuwkade, de van Alphenstraat en op de terreinen van de volkstuinverenigingen aan de Arentsburghlaan en Schipholboog
- De geplande vervanging van enkele beschoeiingen in 't Lien wordt later uitgevoerd omdat dit plaats vindt in samenwerking met Wooninvest. Zij nemen de werkvoorbereiding en aanbesteding voor hun rekening

Riolering en duikers

Het jaarlijkse Inspectie- en Onderhoudsplan Riolering is dit jaar is volgens plan minimaal uitgevoerd. Het repareren van huis- en kolkaansluitingen is ook volgens planning uitgevoerd. Verder zijn er hydraulische onderzoeken uitgevoerd zodat de voorbereiding van een aantal rioolvervangingsprojecten kan starten. Het onderzoek naar zetting van riolen is in uitvoering. De meest urgente risico-riolen zijn van een nieuwe binnenwand voorzien.

De gemeente probeert rioolvervanging zoveel mogelijk te combineren met werk aan de weg, drinkwater en energie infrastructuur en gebiedsontwikkelingen. Door deze benadering is de planning vooral bij de rioolvervangingsprojecten Koningin Julianalaan, Marcellus Emantslaan, van Faukenbergestraat/Van Naeltwijckstraat en Veursestraatweg/Parnashofweg, vertraagd. De rioolvervanging aan de Strabolaan is in 2022 afgerond. Daarnaast hebben er in 2022 voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden in Prinsehof-Laag en Bernhardlaan. In 2022 zijn 50 regentonnen geplaatst in Prinsenhof-Laag en is het burgerparticipatie traject doorlopen. Meer informatie over de voortgang van deze projecten is opgenomen in het projectenboek.

Gemalen en drukriolering

De gemeenschappelijke regeling Netwerk Afvalwaterketen Delftland (NAD) Gemalenbeheer voert voor ons het dagelijks onderhoud van de gemalen uit sinds 2020. Dit betreft onder andere het verhelpen van meldingen en storingen en sinds 2022 ook het reinigen van de gemalen. Ingeschat is dat ongeveer 70% van de meldingen zijn verholpen zonder dat de afvoer van rioolwater is onderbroken. In de overige gevallen is de storing in de afvoer verholpen voordat problemen ontstonden. In 1 geval is dit niet gelukt.

Er is achterstand ontstaan in het investeringsplan gemalen. De oorzaak hiervan is dat onder andere een gedegen, technische voorbereiding vereist is. Op dit vakgebied is een te kort aan personeel. De uitvoering is verschoven van 2022 naar het vierde kwartaal van 2023. In 2022 zijn wel de rioolgemalen kinderboerderij Essesteijn en Laan van Dobbe tot Zegge gerenoveerd.

Groen

Beleid en beheer

De beleidskaders voor het groen zijn opgenomen in het Beheerkwaliteitsplan (2017), de Bomennota (2012), het Groenstructuurplan (2012, update in 2017) en de diverse Wijkgroenbeheerplannen. We hebben nu voor 10 van de 13 wijken een Wijkgroenbeheerplan. Voor 3 wijken dient nog een Wijkgroenbeheerplan te worden opgesteld. Tussen haakjes wordt de planning aangegevenwanneer een plan gereed is::

- De Heuvel/Amstelwijk (2022)

- Duivenvoorde/De Zijde/Veursehout (2023)
- De Prinsenhof (2024)

In al deze beheerplannen is een lijst met renovatievoorstellen opgenomen. Ieder jaar worden hiervan een aantal voorstellen uitgevoerd.

Kwaliteit
We onderhouden het groen in het buitengebied op C-niveau, de woonwijken op B-niveau en de centrumgebieden op A-niveau. Daarnaast worden nagenoeg alle bomen eenmaal per drie jaar op veiligheid gecontroleerd en attentiebomen worden jaarlijks gecontroleerd.

Wat hebben we er voor gedaan?
Naast het dagelijks onderhouden zoals snoeien en maaien, zijn vanuit de wijkgroenbeheerplannen in 2022 de volgende renovatiemaatregelen uitgevoerd.

Wijk	Maatregelen
De Heuvel	Vervanging resterende populieren door iepen
Leidschendam Zuid	Dunning achterzijde Nieuwstraat/Venestraat
Voorburg Noord	Herinrichting binnentuin Van Sevenbergestraat
	Plantvakrenovatie park Utrechtse baan
Stompwijk	vervanging beplanting Waterviolier
Damsigt	Aanbrengen bollen raadhuisweide
	Aanleg extra plantvakken bij stadskantoor in kader operatie Steenbreek
	Aanplanten 12 extra bomen bij scoutingvereniging Veurselaan
	Boomvervanging langs Beatrixlaan
Voorburg Bovenveen	Vergroenen schoolplein De Driemaster door aanbrengen 12 bomen
't Lien	Groeiplaats verbetering bomen Buitenwater
Voorburg Bovenveen	Willem Klooslaan middenberm bomen en beplanting vervangen
Leidschendam Zuid Damcentrum	Vervanging bomen parkeerplaats De Tol
Veursehout/De Zijde Duivenvoorde	Aanbrengen extra beplanting bij nieuwe school De Haar op verzoek bewoners

Sportparken

Beleid en beheer
De gemeente Leidschendam-Voorburg wil zorgdragen voor goed bespeelbare en gebruiksvriendelijke buitensportaccommodaties. Om dit uit te voeren is het beheerplan sportparken gemeente Leidschendam-Voorburg opgesteld. Het beheerplan sportparken 2019-2022 is op 17 juli 2018 door het college vastgesteld en bestaat uit het Dagelijks Onderhoud Plan (DOP) en het Meerjaren InvesteringsPlan (MIP). Het beheerplan is ook de financiële onderbouwing voor de begroting.

Kwaliteit
Op het gebied van sportparken en de bijhorende inrichtingselementen worden de volgende kwaliteitsniveaus onderscheiden.

- Goed: De kwaliteit van het element is geschikt, functioneel en veilig voor gebruik. Veelal betreft het elementen die 1-3 jaar oud zijn. Met standaard regulier onderhoud blijft de kwaliteit nog jaren behouden.

- Voldoende: De kwaliteit van het element is geschikt, functioneel en veilig voor gebruik. Met kleine onderhoudsmaatregelen (lichte reparaties) is de kwaliteit makkelijk te handhaven.
- Matig: De kwaliteit van het element is geschikt, functioneel en veilig voor gebruik. Er zijn echter op korte termijn grote onderhoudsmaatregelen (vervangen van onderdelen) of renovaties noodzakelijk om de kwaliteit, functionaliteit en veiligheid te behouden. Hierna kan het element weer geruime tijd mee. Het element bevindt zich net voor de renovatiefase.
- Onvoldoende: De kwaliteit van het element is ongeschikt, niet functioneel en/of onveilig voor gebruik. Het dient op zeer korte termijn vervangen of intensief gerenoveerd te worden om weer op een acceptabel kwaliteitsniveau te brengen.
- Slecht: De kwaliteit van het element is ongeschikt, niet functioneel en onveilig voor gebruik. Het element kan niet meer als zodanig worden gebruikt en dient per ommegaande buiten gebruik te worden gesteld. Indien noodzakelijk, vervangen.

De gemeente hanteert als streefwaarde voor de te leveren kwaliteit op de sportparken minimaal een voldoende.

Wat hebben we er voor gedaan
Het onderhoud is uitgevoerd volgens het beheerplan sportparken gemeente Leidschendam-Voorburg. Daarnaast is veld 3 van Sportpark het Loo eerder vervangen dat in de planning was opgenomen. Het naar voren halen van de vervanging was noodzakelijk, omdat er veel gebruik van het veld gemaakt wordt door de jongeren uit de buurt. De kosten voor onderhoud en vervanging waren in 2022 veel hoger dan voorzien.

Gebouwen

Beleid en beheer
Het kapitaalgoed gebouwen wordt onderhouden op grond van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beleid.

Het college heeft op 3 november 2020 vastgesteld welke status het vastgoed van de gemeente Leidschendam-Voorburg heeft. Op basis van deze statuslijst wordt bepaald welk vastgoed in aanmerking komt voor onderhoud. Dit onderhoud wordt vastgelegd in de MeerJaren OnderhoudsPrognose (MJOP). De MJOP 2019-2022 is op 10 juli 2018 door het college vastgesteld. De MJOP is behalve de prognose ook de financiële onderbouwing voor de begroting.
De MJOP moet vijfjaarlijks worden geactualiseerd. De controle/actualisatie van de MJOP gebeurt in twee delen. Het ene deel bevat de installaties (uitgevoerd in 2018) van het vastgoed en het andere deel het bouwkundig onderhoud (uitvoering afgerond 2021) van het vastgoed.
Gedurende het jaar worden vastgoed mutaties (koop, verkoop, sloop) in de MJOP verwerkt. Aan het einde van het kalenderjaar wordt er een controle uitgevoerd op de uitvoering. Onderhoud (vervanging) dat niet uitgevoerd is (technische staat is nog goed) wordt in overleg met de contractpartners doorgeschoven naar een later tijdstip.

Kwaliteit
De kwaliteit voor het (onderhoud) vastgoed wordt vastgesteld door conditiemetingen.
De conditiemetingen van de gemeentelijke gebouwen zijn gebaseerd op het in Nederland algemeen erkende normenstelsel de NEN 2767. De meting van de staat van onderhoud conform de NEN 2767 kent een scoreverloop van 1 (zeer goed [splinternieuw]) tot 6 (zeer slecht [krot]).

- Onderhoudsconditie 1 en 2
- Dit kenmerkt zich door relatief korte vervangings- en onderhoudscycli. Onderdelen en elementen worden ruim voor het verstrijken van de technische levensduur vervangen. Uitvoeren van zeer regelmatig contract- of preventief onderhoud waardoor weinig tot geen klachten voorkomen.
- Onderhoudsconditie 3

- Dit kenmerkt zich door langere vervanging- en onderhoudscycli. Onderdelen en elementen worden omstreeks (net voor of net na) het verstrijken van de technische levensduur vervangen. Uitvoeren regelmatig contract- of preventief onderhoud waardoor relatief weinig tot beperkt aantal klachten kunnen voorkomen.
- Onderhoudsconditie 4
- Dit kenmerkt zich door lange vervangings- en onderhoudscycli. Onderdelen en elementen worden pas vervangen nadat deze technisch onherstelbaar kapot zijn. Uitvoeren regelmatig curatief onderhoud waardoor klachten kunnen worden voorkomen.
- Onderhoudsconditie 5 en 6
- Het verouderingsproces is onomkeerbaar en uitvoeren van onderhoud heeft nauwelijks tot geen effect. Een conditiescore van 3 is – naar de maatstaf van de meeste vastgoedportefeuillehouders of gebruikers – voldoende.

Het onderhoudsbeleid voor de gemeentelijk is als volgt ingericht:

- Voor de gebouwen voor de huisvesting van de eigen organisatie met een publieke functie en schoolgebouwen wordt conditie 2 aangehouden. Dit houdt in een goede onderhoudstoestand afhankelijk van de ouderdom van het gebouw.
- Voor de verhuurde panden en de sportgebouwen wordt conditie 2-3 aangehouden. Dat houdt in een goede tot redelijke onderhoudstoestand afhankelijk van de ouderdom van het gebouw.

Wat hebben we er voor gedaan?

De MJOP is de leidraad voor de uitvoering van het groot onderhoud van de gebouwen. Per locatie en per onderdeel wordt bekeken of groot onderhoud noodzakelijk is. Indien de technische levensduur voldoende is dan wordt het groot onderhoud vooruit geschoven in tijd. Daarnaast hebben we ook te maken met een kortere technische levensduur dan voorzien. Deze werkzaamheden worden dan in de MJOP naar voren geschoven. De in 2022 uitgevoerde werkzaamheden van het groot onderhoud hebben niet geleid tot veel hoge kosten en /of vertraagde uitvoering. In 2023 moet de MJOP een update krijgen (5 jaarlijkse verplichting). In deze update zal het prijsniveau van de kosten voor onderhoud worden geactualiseerd naar het prijspeil 2023.

Tabel Kerncijfers

Soort	Eenheid	Hoeveelheden Realisatie 2021	Hoeveelheden Begroot 2022	Hoeveelheden Realisatie 2022
Wegen elementverharding	100 m2	22.805	23.400	22.855
Wegen asfaltverharding	100 m2	7.174	6.880	6.839
Civiele kunstwerken	stuks	266	236	276
Watergangen	100 m2	27.800	23.500	27.800
Riool gemengd stelsel	km	167	167	167
Riool gescheiden stelsel afvalwater	km	54	49	54
Riool gescheiden stelsel hemelwater	km	91	96	91
Rioolgemalen	stuks	64	57	64
Drukrioleringsgemalen	stuks	277	284	278
Bomen	stuks	37.000	36.800	37.200
Gras	100 m2	16.500	16.500	16.500
Beplanting	100 m2	10.250	9.250	10.250
Speellocaties	stuks	172	172	172
Speelelementen	stuks	1.049	1.059	1.084
Valondergronden speellocaties	100 m2	299	313	331
Lichtmasten	stuks	11.656	12.328	11.619
Verkeersregelinstallaties	stuks	47	47	47
Verkeersmeubilair	stuks	27.347	27.347	28.502
Fietsparkeervoorzieningen	stuks	8.150	8.150	4.253
Gemeentelijke gebouwen (in onderhoud)	stuks	84	121	82

Tabel Onderhoudsbudgetten 2022

Onderhoudsbudgetten	Realisatie 2021	Begroting na wijz. 2022	Realisatie 2022
0.3 Beheer overige gebouw en gronden	259	210	218
Totaal Programma 0 Bestuur en Ondersteuning	**259**	**210**	**218**
2.1 Verkeer en vervoer	3.370	3.392	3.436
2.2 Parkeren (parkeergarages)	49	44	50
Totaal Programma 2 Verkeer en Vervoer	**3.418**	**3.435**	**3.486**
4.2 Onderwijshuisvesting	6	6	3
Totaal Programma 4 Onderwijs	**6**	**6**	**3**
5.2 Sportaccommodaties	753	679	663
5.3 Cultuurpres.,productie&participatie (gebouwen)	29	32	31
5.4 Musea (gebouwen)	57	33	40
5.6 Media (gebouwen)	115	17	17
5.7 Openbaar groen	3.118	3.177	3.311
Totaal Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	**4.071**	**3.937**	**4.062**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	194	210	248
Totaal Programma 6 Sociaal domein	**194**	**210**	**248**
7.2 Riolering	956	1.376	1.049
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	283	185	255
Totaal Programma 7 Volksgezondheid en milieu	**1.239**	**1.561**	**1.304**
0.4 Overhead (ambtelijke huisvesting)	844	764	906
Totaal Overhead	**844**	**764**	**906**
Totaal programma's	**10.032**	**10.123**	**10.226**

Bedragen x € 1.000

Tabel Beheerplannen

Beheerplannen	Bestuurlijk vastgesteld in	Looptijd	Financiële vertaling in begroting	Opmerking
Beheerkwaliteitsplan (Bkp)	2017	2017 - 2022	Ja	Planning vaststelling in 2023 onder de naam Integraal beheerplan openplan openbare ruimte (IBOR)
Wegen	2019	2019 - 2023	Ja	Planning vaststelling in 2023
Beschoeiingen, duikers en kunstwerken		2023 - 2027		Planning vaststelling in 2023
Watergangen & Riolering (WRP)	2021	2022 - 2027	Ja	
Wijkgroenbeheerplan ‘t Lien/De Rietvink	2013	2014 - 2023	Ja	looptijd van het plan is verlengd tot 2023
Wijkgroenbeheerplan Leidschendam-Zuid/Zeeheldenwijk	2015	2015 - 2024	Ja	looptijd van het plan is verlengd tot 2024
Wijkgroenbeheerplan Voorburg West en Park Leeuwenberg	2015	2016 - 2025	Ja	looptijd van het plan is verlengd tot 2025
Wijkgroenbeheerplan Voorburg Oud en Midden	2016	2017 - 2026	Ja	looptijd van het plan is verlengd tot 2026
Wijkgroenbeheerplan Bovenveen	2017	2018 - 2027	Ja	looptijd van het plan is verlengd tot 2027
Wijkgroenbeheerplan Voorburg Noord	2018	2019 - 2028	Ja	looptijd van het plan is verlengd tot 2028
Wijkgroenbeheerplan Damsigt en omgeving	2019	2020 - 2030	Ja	looptijd van het plan is verlengd tot 2030
Wijkgroenbeheerplan Essensteijn	2021	2021 - 2030	Ja	
Wijkgroenbeheerplan Stompwijk	2021	2021 - 2031	Ja	
Wijkgroenbeheerplan De Heuvel/Amstelwijk		2023 - 2032	Ja	Planning vaststelling in 2023 met looptijd 2023-2032
Wijkgroenbeheerplan Veursehout/De Zijde/Duivenvoorde				Planning vaststelling in 2023 met looptijd 2024-2033
Wijkgroenbeheerplan Prinsenhof				Planning vaststelling in 2024 met looptijd 2025-2034
Speelvoorzieningen	2016	2016 - 2025	Ja	
Openbare verlichting	2021	2021 - 2025	Ja	
Verkeersregelinstallaties	2016	2016 - 2025	Ja	Planning vaststelling in 2023
Verkeersvoorzieningen	2018	2018 - 2022	Ja	Planning vaststelling in 2023
Gebouwen	2018	2018 - 2022	Ja	Bouwkundig update in 2023. Technische installaties update 2021

Financiering

Algemeen

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan het financieringsbeleid en de uitvoering ervan in 2022. De Wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is de basis voor de financiering en de treasury taken. In de financiële beheersverordening en het Treasurystatuut van onze gemeente staan nadere regels voor de financieringsfunctie. Als leidraad hiervoor is gebruik gemaakt van de Handreiking Treasury van het ministerie van BZK.

In deze paragraaf wordt ingegaan op:

1. Treasurybeleid
2. Risico-inventarisatie en -kwantificering
3. Financieringspositie
4. Rentelasten en toegerekende rente
5. Opnemen van kortlopende geldleningen
6. Uitzetten van overtollige geldmiddelen

Treasurybeleid

Het gemeentelijk treasurybeleid is gebaseerd op de wet Fido en het Treasurystatuut. De hoofdlijnen zijn:

a. De gemeente gaat leningen aan, zet middelen uit en verleent garanties uitsluitend ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak.
b. De treasuryfunctie draagt zorg voor duurzame en voordelige toegang tot de financiële vermogensmarkten, het beperken van renterisico's en levert adequate informatie over onze liquiditeits- en financieringspositie.
c. De treasuryfunctie zorgt ook voor het optimaliseren van renteresultaten binnen de kaders van de wet Fido en het Treasurystatuut.
d. Er wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van interne financieringsmiddelen om het aantrekken van leningen te beperken.
e. De gemeente verstrekt alleen garanties, borgtochten of leningen aan derden als dit past binnen de kaders zoals deze zijn gesteld in het Trearuystatuut en de "voorwaarden en overige regels garanties en leningen".
f. Overtollige geldmiddelen worden uitgezet bij het Rijk (schatkistbankieren).

Het liquiditeitenbeheer van de gemeente (beheer van betalingen en ontvangsten) is gebaseerd op een prognose voor een periode van twaalf maanden. Met het dagelijks monitoren van de liquiditeitspositie en informatie uit de organisatie is de liquiditeitsprognose in 2022 gedurende het jaar geactualiseerd.

De Treasurycommissie is in 2022 een aantal keer bij elkaar gekomen. De Treasurycommissie heeft gekeken naar de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van financiering (rente en omvang) voor de gemeente.

Het is van belang dat de inwoners, ondernemers en instellingen kunnen rekenen op tijdige betalingen door de gemeente. Het betaalproces is daarin een kritiek proces en was sterk afhankelijk van paar gespecialiseerde medewerkers. Door automatische saldoregulatie van de gemeentelijke rekening courant te activeren is het betaalproces minder afhankelijk van medewerkers. Het saldo van de gemeentelijke betaalrekening wordt dagelijks automatisch aangevuld / afgeroomd met als tegenrekening de gemeentelijke schatkistrekening.

Risico-inventarisatie en - kwantificering

De risico's voor de gemeente zijn:

1. Renterisico op de vlottende schuld;
2. Renterisico op de vaste schuld;
3. Kredietrisico verstrekte geldleningen.

Ad. 1. Renterisico op de vlottende schuld

De kasgeldlimiet is in de Wet FIDO opgenomen om de directe gevolgen van een snelle rentestijging te beperken. De kasgeldlimiet bepaalt dat de gemeenten hun financieringsbehoefte voor slechts een beperkt bedrag met kortgeld (looptijd ‹ 1 jaar) mogen financieren. Hierdoor worden de renterisico's op korte termijn beperkt. De norm is in de wet gesteld op 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten. De gemiddelde korte schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet aan het einde van drie achtereenvolgende kwartalen niet overschrijden. Aan het einde van het derde kwartaal moet in zo'n geval de korte schuld omgezet worden in een vaste schuld.

Over het jaar 2022 bedroeg de kasgeldlimiet afgerond € 20,7 miljoen. Dit is de bovengrens van de toegestane omvang van de kortlopende schuld. Leningen kunnen uitsluitend worden aangetrokken als onze financieringsbehoefte dat noodzakelijk maakt. Het is op grond van de Wet FIDO niet toegestaan om geld te lenen met als enig doel het maken van (rente) winst.

In 2022 werd de kasgeldlimiet niet benut, omdat er voldoende eigen middelen beschikbaar waren. Er werden in 2022 ook geen kasgeldleningen aangetrokken. In onderstaande tabel wordt de berekening van de kasgeldlimiet weergegeven.

Kasgeldlimiet	2022
Begrotingstotaal	244,3
Vastgesteld percentage berekening kasgeldlimiet	8,50%
Kasgeldlimiet	20,7

Bedragen x € 1 miljoen

De beleidslijn van de treasuryfunctie is om bij behoefte aan extra liquiditeiten bedragen tot de kasgeldlimiet te financieren met kort geld. Dit gebeurt omdat financiering met kortlopende geldleningen meestal goedkoper is dan met langlopende geldleningen. Op lange termijn is het renterisico op kortlopende geldleningen echter groter omdat de rente snel kan wijzigen. De rente op langlopende geldleningen wordt voor een vooraf bepaalde periode vastgezet, waardoor de gemeente voor een langere periode rekening kan houden met stabiele financieringslasten.

De kasgeldlimiet is een belangrijke graadmeter voor de beoordeling van de liquiditeitspositie. De kasgeldlimiet is het maximumbedrag dat is toegestaan aan de gemeente om haar (kapitaal)uitgaven te financieren met kortlopende geldleningen (vlottende schuld). De kasgeldlimiet wordt bepaald door een percentage (8,5%) van het begrotingstotaal van de gemeente. Voor 2022 bedroeg de kasgeldlimiet afgerond € 20,7 miljoen. De liquiditeitspositie in relatie tot de kasgeldlimiet in 2022 wordt in onderstaande tabel per kwartaal weergegeven.

Liquiditeitspositie 2022 (per ultimo)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Toegestane kasgeldlimiet				
1. in procenten van de grondslag	8,5	8,5	8,5	8,5
2. in bedrag	20.700	20.700	20.700	20.700
Omvang vlottende korte schuld				
3. Opgenomen gelden < 1 jaar	0	0	0	0
4. Schuld in rekening courant	0	0	0	0
5. Gestorte gelden door derden < 1 jaar	0	0	0	0
6. Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	0	0	0	0
Totaal vlottende korte schuld	**0**	**0**	**0**	**0**
Omvang vlottende middelen				
7. Contante gelden in kas	0	0	0	0
8. Tegoeden in rekening courant	22.367	27.244	24.507	12.100
9. Overige uitstaande gelden < 1 jaar	0	0	0	0
Totaal vlottende middelen	**22.367**	**27.244**	**24.507**	**12.100**
Toets kasgeldlimiet				
10. Totaal netto vlottende schuld	-22.367	-27.244	-24.507	-12.100
11. Toegestane kasgeldlimiet	20.700	20.700	20.700	20.700
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**43.067**	**47.944**	**45.207**	**32.800**

Bedragen x € 1.000

Onder een vlottende of korte schuld worden schuldtitels gerekend met een rente-typische looptijd korter dan één jaar. De belangrijkste vormen hiervan zijn (opgenomen) daggeld- en kasgeldleningen en rekening-courantkrediet. De gemiddelde korte schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet aan het einde van drie achtereenvolgende kwartalen niet overschrijden. Aan het einde van het derde kwartaal moet in zo'n geval de korte schuld omgezet worden in een vaste (langlopende) schuld. De beleidslijn van de treasuryfunctie is om bedragen tot de kasgeldlimiet te financieren met kort geld. Dit gebeurt omdat financiering met kortlopende geldleningen goedkoper is dan met langlopende geldleningen. Op lange termijn is het renterisico op kortlopende geldleningen echter groter omdat de rente snel kan wijzigen. De rente op langlopende geldleningen wordt voor een vooraf bepaalde periode vastgezet, waardoor de gemeente voor een langere periode rekening kan houden met stabiele financieringslasten.

In 2022 zijn er geen middelen aangetrokken en is er niet afgeweken van de regel om maximaal tot de kasgeldlimiet te financieren met kort geld.
Ad. 2. Renterisico op de vaste schuld
Voor de financieringspositie is de renterisiconorm van belang. Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld. De norm geeft aan over welk maximaal bedrag per jaar renterisico gelopen mag worden. Dit betreft onder andere leningen waarvan de rente herzien gaat worden, maar ook de herfinanciering van aflossingen. Door spreiding in de tijd van aflossingen en herzieningen wordt het renterisico verkleind. De renterisiconorm wordt berekend met een wettelijk vastgesteld percentage van het begrotingstotaal. Dit percentage is bepaald op 20 en betekent voor onze gemeente een renterisiconorm van afgerond € 48.8 miljoen.

Renterisico 2022	Begroting	Realisatie
1. Renteherziening op vaste schuld o/g	-	-
2. Aflossingen	5.489	5.489
3. Renterisico (1+2)	5.489	5.489
4. Renterisiconorm	48.860	48.860
5a. Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	43.371	43.371
5b. Overschrijding renterisiconorm (3>4)	-	-
Berekening renterisiconorm		
4a. Begrotingstotaal van 2022	244.300	244.300
4b. Percentage ministeriële regeling	20%	20%
Renterisiconorm 2022 (4a x 4b)	**48.860**	**48.860**

Bedragen x € 1.000

*) In deze tabel is niet opgenomen de renteloze financiering van de grondexploitatie Leidschendam-Centrum.

Toelichting op de tabel:
De renteherzieningen op de vaste schuld staat in alle jaren geraamd op 0. Dit komt doordat de huidige opgenomen leningen de geldgevers geen mogelijkheid bieden tot tussentijdse renteaanpassingen. Het beleid is dat de gemeente alleen leningen afsluit met een vast rentepercentage dat tijdens de looptijd van de lening niet kan worden herzien.

De aflossingen genoemd in de tabel zijn de aflossingen zoals opgenomen in het aflossingsschema van de langlopende geldleningen van de huidige leningenportefeuille. Niet opgenomen is de aflossing op de renteloze financiering van de grondexploitatie Leidschendam-Centrum. Hier loopt de gemeente geen renterisico.

Uit de tabel blijkt dat de gemeente een beperkt renterisico loopt in het kader van de langlopende financiering en ruim binnen de wettelijke risiconorm blijft.

Ad. 3. Kredietrisico verstrekte geldleningen

Het kredietrisico op verstrekte geldleningen wordt omschreven als de mogelijkheid van een waardedaling van de vorderingspositie ten gevolge van het niet (tijdig) kunnen nakomen van de verplichtingen door de tegenpartij. In onderstaande tabel is een overzicht per risicogroep opgenomen.

Risicogroep	Hypothecaire zekerheid	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
1. Hypotheken aan personeel	ja	19	14
2. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (exclusief rekening-courant)	gedeeltelijk	732	540
Totaal		**751**	**554**

Bedragen x € 1.000

Toelichting

1. De gemeente verstrekt geen nieuwe hypotheken meer aan personeel. De daling ten opzichte van 2021 betreft de ontvangen aflossingen op de hypothecaire lening.

2. Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) zet op voordracht van de gemeente geldleningen uit in de sector volkshuisvesting. De gemeente heeft de opbrengst uit de verkoop aandelen Bouwfonds gebruikt voor de storting in het fonds als een geldlening. Een gedeelte van het gestorte bedrag is door SVN vastgelegd in verstrekte geldleningen aan derden tot een bedrag van circa € 0,54 miljoen. Er is een klein risico dat de verstrekte geldleningen niet worden terugbetaald. Daarnaast is een bedrag bij het SVN beschikbaar in de vorm van een rekening-courant met de gemeente tot een bedrag van € 3,6 miljoen.

Gezien de hoogte en de samenstelling van de portefeuille verstrekte geldleningen loopt de gemeente nauwelijks kredietrisico's.

Financieringspositie

Voor de bepaling van de financieringspositie zijn de financieringsbehoefte (geïnvesteerd vermogen in vaste activa) en de financieringsmiddelen (opgenomen langlopende leningen, reserves en voorzieningen) van belang. De financieringspositie van de gemeente is als volgt:

Financieringspositie	31-12-2021	31-12-2022
Financieringsbehoefte		
Investeringen	231.486	246.532
Financiële vaste activa	19.447	19.329
Grondexploitaties	37.288	39.210
Totaal financieringsbehoefte (1)	**288.221**	**305.071**
Financieringsmiddelen		
Reserves	220.420	217.218
Voorzieningen	14.667	14.713
Waarborgsommen	3	3
Opgenomen langlopende leningen	84.280	78.830
Totaal financieringsmiddelen (2)	**319.370**	**310.763**
Financieringstekort (2-1)	**31.149**	**5.692**

Bedragen x € 1.000

Voor de bepaling van de financieringsbehoefte is uitgegaan van de boekwaarden van activa en grondexploitaties per balansdatum. Doordat er het afgelopen jaar meer is geïnvesteerd is de financieringsbehoefte toegenomen ten opzichte van 2021.

In de financieringsbehoefte is voorzien door naast eigen financiering (reserves en voorzieningen) kortlopende geldleningen en langlopende geldleningen aan te trekken. In 2022 zijn geen nieuwe kort en langlopende geldleningen aangetrokken. Door de verkoopopbrengsten uit de verkoop van de aandelen Eneco is sprake van een financieringsoverschot per balansdatum. Het financieringsoverschot staat in 2022 op de rekening van de gemeente bij ’s Rijks schatkist.

Ontwikkeling portefeuille langlopende geldleningen

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de leningenportefeuille langlopende geldleningen in 2022 weergegeven. In 2022 zijn geen langlopende leningen aangetrokken.

Portefeuille langlopende geldleningen *)	Realisatie 2021	Realisatie 2022
1. Beginstand per 1 januari	97.007	84.280
2. Nieuwe geldleningen	0	0
3. Reguliere aflossingen	12.727	5.450
4. Vervroegde aflossingen	0	0
5. Eindstand per 31 december	**84.280**	**78.830**

Bedragen x € 1.000

Rentelasten en toegerekende rente

Renteschema 2022	Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Rentelasten (kort en lang)	1.297	1.170	1.252
Rentebaten (kort en lang)	-21	-21	0
Rente grondexploitatie (projectfinanciering)	-377	-250	-238
Rente eigen financieringsmiddelen	1.978	1.978	2.131
Totaal rente	**2.876**	**2.876**	**3.145**
Toegerekende rente (met omslagrente)	3.040	2.778	2.778
Renteresultaat (toegerekende rente - totale rente)	**163**	**-98**	**-367**

Bedragen x € 1.000

Aan de grondexploitatie Vlietvoorde wordt de werkelijk betaalde rente van de specifiek hiervoor aangetrokken leningen u/g toegerekend. Van de overige leningen u/g bedraagt, op grond van het BBV, het rentepercentage 0,54 dat toegerekend kan worden aan de grondexploitaties. Aan investeringen en taakvelden is de rente met behulp van het rente-omslagpercentage toegerekend. Per saldo is er een positief renteresultaat gerealiseerd. De rente die is toegerekend aan de investeringen en taakvelden was € 367.000 lager dan de gerealiseerde rentelasten.

Het rente-omslagpercentage 2022 is in onderstaand schema berekend.

Renteomslagpercentage	Realisatie
A. Totale rentelasten (excl. Rente Grondexploitatie)	3.330
B. Boekwaarde activa per 1-1 (excl. Grondexploitatie)	263.483
Renteomslagpercentage (A/B x 100%)	**1,3%**

Bedragen x € 1.000

In de begroting 2022 was het rente-omslagpercentage gehandhaafd op het percentage van 1,2%, gelijk aan het percentage van 2021.

Het herrekende rente-omslagpercentage in deze jaarrekening wijkt met 0,1% af van het in de begroting gehanteerde percentage. De afwijking valt binnen de toegestane bandbreedtes. Het rente-

omslagpercentage dat in deze jaarrekening is gehanteerd voor de toerekening van rente aan investeringen blijft daardoor ongewijzigd aan dat van de begroting: 1,2%.

Opnemen van kortlopende geldleningen

De gemeente heeft in 2022 alle betalingen met eigen middelen gefinancierd. Er was geen behoefte aan aanvullende liquiditeiten. De gemeente heeft over 2022 vanwege de overtollige liquiditeiten geen kasgeldleningen aangetrokken.

Uitzetten van overtollige geldmiddelen

De gemeente heeft soms (tijdelijk) overtollige middelen die “uitgezet” moeten worden. Eind 2013 is het zogenaamde schatkistbankieren (zonder leenfaciliteit) gestart. De overtollige middelen worden dan uitgezet bij het Rijk. Decentrale overheden krijgen op de deposito’s van het schatkistbankieren een marktconforme rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. In 2022 zijn de overschotten steeds uitgezet via Schatkistbankieren en weer terugontvangen.

Ultimo 2022 was het saldo dat uitstond bij de schatkist € 12,2 miljoen. Er is tot eind 2022 gewerkt met automatische saldoregulatie tussen de gemeentelijke rekening-courant en de gemeentelijke rekening bij de schatkist. Het effect hiervan is zichtbaar in onderstaande tabel.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren 2022					
(1)	Drempelbedrag	4.595			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dag-basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	0	0	0	0
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	4.595	4.595	4.595	4.595
(3b) = (2) > 1	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Bedragen x € 1.000

Het drempelbedrag schatkistbankieren is het normbedrag aan liquiditeitsoverschot dat een gemeente buiten 's Rijks schatkist mag aanhouden.

Bedrijfsvoering

Algemeen

Voor een goede dienstverlening aan de inwoners, bedrijven en instellingen is een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering randvoorwaardelijk. Bedrijfsvoering definiëren we als de ondersteunende processen die het mogelijk maken de programma's te verwezenlijken.

In de afgelopen jaren hebben we hard gewerkt aan de ontwikkeling richting een opgavegerichte, flexibele organisatie die de klant centraal stelt en een betrouwbare samenwerkingspartner is. De succesfactoren en organisatieprincipes uit dat plan staan onverminderd overeind, zoals de behoeften van onze inwoners als uitgangspunt nemen, het werken met heldere opdrachten en de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de prestaties van de gehele organisatie. Dat heeft zich vertaald naar onder andere een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het DT voor de gehele organisatie, veel ruimte bij medewerkers en een sturing die de grote opgaven centraal stelt.

Het is nodig om als organisatie effectiever te worden in en voor onze lokale samenleving. Dat vraagt in Leidschendam-Voorburg om aanscherpingen in de formele sturing en in het wegnemen van onduidelijkheden over rollen, taken en verantwoordelijkheden. Het vraagt ook om meer leiderschap als het gaat om focus aanbrengen, prioriteiten stellen en koers houden. De verbetering van de bedrijfsvoering gebeurt aan de hand van de volgende thema's:

- Het voeren van het gesprek op strategisch niveau en het behartigen van onze belangen in de regio;
- Keuzes maken, koers houden en zaken 'af-maken' op concernniveau;
- De gewenste samenhang binnen en tussen de 'domeinen' (sociaal, ruimtelijk, dienstverlening etc.);
- De verbinding met het bestuur en onze politiek-bestuurlijke antenne.

Leidschendam-Voorburg In Control

Resultaten financieel beheer 2022

In het financieel beheer zijn er altijd aandachtspunten verbetermogelijkheden. Hier wordt constant aan gewerkt. In 2022 werd dit echter bemoeilijkt door het personeelsverloop op een aantal plekken die voor een adequaat financieel beheer belangrijk zijn. Dit is ook gebeurd in het toezicht op het financieel beheer. Deze ontwikkelingen zijn tijdig onderkend en hierop zijn aanvullende maatregelen getroffen. Het gevolg was wel een hogere werkdruk en vertragingen in het reguliere controlewerk, maar heeft niet tot nadelige effecten in het financieel beheer gezorgd.

Het voornemen om het werken conform het '3 Lines Model' te versterken, blijkt minder snel vooruitgang te boeken dat verwacht. Een aantal belangrijke productieafdelingen blijken moeite te hebben hun eigen procesmanagement en kwaliteitsmanagement vorm te geven conform de (hoge) kwaliteitseisen van een solide financieel beheer. Het college blijft inzetten op verbetering en focust zich daarbij in 2023 vooral op het sociaal domein.

Vanuit het reguliere controlewerk is het vermoeden ontstaan – zoals ook eerder door de accountant uitgesproken - dat het beheer van gebruikersrechten voor diverse kritische computersystemen in de productie onvoldoende op orde is. Hoewel dit vooralsnog niet zichtbaar heeft geleid tot fouten of problemen, zal in 2023 doorgepakt worden op onderzoek hiernaar en het doorvoeren van verbetering van het beheer van toegangsrechten

Voorbereiding op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording

De wetgever heeft – in tegenstelling tot de verwachting – in 2022 alsnog besloten de rechtmatigheidsverantwoording in te voeren met ingang van boekjaar 2023. Dit heeft ook respijt gegeven om ons beter voor te bereiden. Het college heeft afspraken gemaakt met de accountant om

te gaan proefdraaien over boekjaar 2022. Zo ontstaat een beter beeld van de organisatorische impact van de wetswijziging en de nog te nemen maatregelen. Ook heeft het college met de raad (commissie rekening & audit) en accountant afspraken gemaakt om hen gedurende 2023 mee te nemen in de resultaten van het proefdraaien en de raad te ondersteunen in het doorgronden van de wetswijziging voor de controlerende rol van de raad.

Informatievoorziening en automatisering

Ter verbetering van de informatievoorziening en automatisering zijn in 2022 de volgende activiteiten uitgevoerd:

De informatiebeveiliging is technisch en organisatorisch verbeterd. Nieuwe beveiligingssoftware (zowel lokaal als in de cloud) is geïmplementeerd, monitoring is ingericht en een kwaliteitsslag is gemaakt op het identiteitenbeheer. Onze ICT audit en control processen zijn conform de aanpassingen in de richtlijnen, kwaliteitseisen en regelgeving ingericht en uitgevoerd.

In 2022 hebben we afscheid genomen van Gemeente Westland als beheerder van onze ICT omgeving. Om onze nieuwe beheerpartners een goede start te geven hebben we onze volledige basis ICT omgeving vervangen (zowel hardware als software). In lijn met onze cloud strategie is het gebruik van kantoorautomatisering in de cloud is verder uitgebreid. De bijbehorende beheerorganisatie is opnieuw ingericht om beter te sturen op marktpartijen die het beheer van onze ICT voorzieningen uitvoeren.

HR-beleid

In 2020 is de HR beleidsagenda voor de periode 2020-2023 vastgesteld. De beleidsagenda is opgebouwd vanuit twee pijlers. Deze pijlers zijn wendbaarheid en aantrekkelijk werkgeverschap. Deze pijlers dragen bij aan de doelstelling van de ambtelijke organisatie om het best mogelijke product of de beste dienst te leveren aan inwoners, bedrijven en organisaties.

- **Wendbaarheid**
  HR adviseert en faciliteert bij organisatie brede (ontwikkelings-) vraagstukken, zodat de organisatie flexibel inspeelt op veranderingen en elke dag een beetje beter wordt. Dit doet HR onder meer door steeds meer gebruik te maken van ondersteunende data in de vorm van ‘realtime’ rapportages via PowerBI. Deze zijn breed beschikbaar binnen de organisatie.

  Het stimuleren van mobiliteit is belangrijk om wendbaar te blijven als organisatie. We hebben te maken met maatschappelijke ontwikkelingen, tijdelijke werkzaamheden, projecten, diverse crisissituaties etc. Het is van belang snel te kunnen schakelen wanneer en waar dat nodig is, maar ook medewerkers betrokken te houden bij de maatschappelijke belangen van de gemeente en hen hierin te betrekken. Het onderwerp mobiliteit is erg breed. Sinds eind 2022 is HR bezig met mobiliteit verder vorm te geven en na te denken over de praktische inrichting hiervan. Een ander belangrijk aspect van interne mobiliteit, is dat het medewerkers nieuwe kansen en uitdagingen biedt: in 2022 stroomden 38 collega’s intern door naar een andere functie.

- **Aantrekkelijk werkgeverschap**
  HR heeft in 2022 verder gebouwd aan een aantrekkelijk werkgeverschap voor huidige en toekomstige medewerkers, zodat de organisatie de beste mensen kan blijven aantrekken, er een goed arbeidsklimaat blijft waar medewerkers zich thuis voelen en optimaal kunnen presteren. Diverse elementen, waar HR aan heeft gewerkt, dragen hieraan bij en worden hieronder toegelicht.

  Het versterken van de zichtbaarheid van Gemeente Leidschendam-Voorburg als werkgever. Grotendeels is dit gedaan door het neerzetten van ons werkgeversverhaal, het op basis hiervan creëren van de nieuwe website ‘Werken voor Leidschendam-Voorburg’ en het voeren van

wervingscampagnes, dit alles met als doel een gezicht te geven aan onze gemeente en het positief beïnvloeden van de kandidaten op de arbeidsmarkt.

Maar niet alleen het positief beïnvloeden van kandidaten op de arbeidsmarkt en het aantrekken van nieuwe medewerkers is belangrijk, het behouden van onze medewerkers en ervoor zorgdragen dat zij vitaal blijven is net zo van belang. Om te zorgen voor een gezond arbeidsklimaat, heeft HR dan ook veel aandacht besteed aan duurzame vitaliteit. Met een jaarkalender is ieder kwartaal de focus gelegd op onderwerpen die hieraan gerelateerd zijn: Gezondheid & Vitaliteit, Mobiliteit & Ontwikkeling, Motivatie en Werkplezier, Werk- en Privébalans. Per onderwerp werden diverse acties ondernomen, denk aan het organiseren van workshops, lezingen, informatieve bijdragen op WijvanLV etc.

HR vindt het belangrijk dat nieuwe medewerkers goed landen in onze organisatie, snel hun weg weten te vinden en collega's leren kennen. Eind 2022 is HR dan ook gestart met het opnieuw vormgeven van onboarding, waaronder een nieuw ingericht introductieprogramma. Begin 2023 gaat dit nieuwe programma van start.

In 2021 werd nog geëxperimenteerd met modernere vormen van de gesprekscyclus die passen bij het hybride werken en modern werkgeverschap. In 2022 is verder onderzoek gedaan naar het moderniseren van de gesprekscyclus en hebben uitkomsten ertoe geleid dat HR in 2023 aan de slag gaat met het verder uitwerken en vervolgens implementeren van 'Het goede gesprek'. Met deze modernisering van onze gesprekscyclus, maken we medewerker en leidinggevende samen verantwoordelijk voor het goede gesprek over werkinhoud en ontwikkeling. Bijkomend voordeel is een afname van administratieve last.

Verder is het stagebeleid gemoderniseerd, wordt de inzet van traineeships onderzocht en verder uitgewerkt, hebben er evaluaties plaatsgevonden van het Hybride werken en zijn de exit enquêtes inmiddels onderdeel van HR. Bevindingen vanuit evaluaties en enquêtes die gerelateerd zijn aan HR worden meegenomen in de verdere uitwerking van het HR beleid en de agenda voor 2023.

Het medewerkersonderzoek is in 2022 niet uitgevoerd. Reden hiervoor is dat er al andere vergelijkbare vragenlijsten zijn uitgezet, namelijk de corona monitor en over hybride werken. In deze vragenlijsten zitten ook elementen die ons meer vertellen over hoe medewerkers het werken bij onze organisatie ervaren. De laatste monitor is eind 2022 gehouden. De resultaten, inclusief analyse en advies, worden begin 2023 gedeeld.

Waar stoppen we mee?
Waar HR eind 2021 de plannen had om in samenwerking met regio Haaglanden de arbeidsmarktpositionering verder vorm te geven, is helaas gebleken dat de samenwerking met regio Haaglanden maar moeizaam verliep. Niet enkel op dit onderwerp, maar ook op de andere onderwerpen die op de agenda stonden. Om die reden is besloten de samenwerking met de regio te stoppen met ingang van 1 januari 2023.

Inkoop en aanbesteding

Met inkoop draagt de gemeente bij aan het realiseren van maatschappelijke doelen in het fysieke en het sociale domein en aan de totale kostenbeheersing.

- **Contractmanagement verder ontwikkelen**
  In 2022 heeft de gemeente met contractmanagers een volgende stap in de ontwikkeling naar professioneel contractmanagement gezet. Hiermee wil de gemeente beter sturen op naleving van de contractafspraken. Daarbij lag in 2022 de focus op de ontwikkeling van contractmanagement

in het sociaal domein. De kennis hierover is ontwikkeld en de basis gelegd voor de ontwikkeling hiervan in 2023.

- **Meerjarenplanning inkoop**
  De aanbestedingskalender voor 2022 is door de gemeente gepubliceerd en elk kwartaal geactualiseerd. Hierdoor zijn marktpartijen geïnformeerd over welke aanbestedingen de gemeente verwacht in 2022 in de markt te zetten. Daarnaast heeft de gemeente een meerjarenplanning ontwikkeld die gelijk loopt met de meerjarenbegroting. Hiermee wordt vroegtijdig inzicht verkregen in welke aanbestedingen in de periode 2023-2026 worden verwacht.

- **Inkoopbeleid 2022**
  Het nieuwe inkoopbeleid is uitgesteld naar 2023. Redenen hiervoor zijn onder meer interne wisselingen en de wens om hierin het nieuwe coalitieakkoord en nieuwe ontwikkelingen te verwerken.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het proces van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Zo liggen er kansen om invloed uit te oefenen op het ondernemersklimaat, maar daarnaast doen we als gemeente ook het nodige in het kader van MVO. De gemeente probeert zoveel mogelijk mensen met een uitkering aan het werk te helpen, voert een actief stagebeleid en is actief als leerwerkbedrijf.

Gegevens gemeentelijk personeelsbestand

Formatie en bezetting	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
FTE formatie	623	648	652
FTE bezetting	608	610	616
Saldo	**15**	**37,56**	**36**

Budget en realisatie	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Salarisbudget	47.391	47.559	52.083
Kosten bezetting	45.266	46.968	48.643
Kosten inhuur regulier	3.291	3.899	7.544
Inhuur regulier t.o.v. totale kosten	7,27%	8,30%	15,51%
Resultaat	**-1.166**	**-3.308**	**-4.104**

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht inhuur	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Inhuur regulier	3.291	3.899	7.544
Inhuur projectmatig	5.195	6.469	7.492
Totaal inhuur	**8.486**	**10.368**	**15.036**

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht ziekteverzuim	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
Ziekteverzuim in % (excl. zwangerschap)	4	5,1	7
Totaal ziekteverzuim	**4**	**5,1**	**7**

De toename van de personeelslasten in 2022 ten opzichte van 2021 wordt op hoofdlijn veroorzaakt door de nieuwe CAO-afspraken. Ook speelt ook mee dat het moeilijk is om goed gekwalificeerd personeel aan te trekken en is er sprake van diverse nieuwe of geïntensiveerde taken. Mede daardoor vallen de kosten voor externe inhuur ruim hoger uit dan in voorgaande jaren.

De stijging van het verzuim is een landelijke trend. De stijging van het verzuim komt voort uit de stijging van de meldingsfrequentie en een daling van het percentage nulverzuim. Medewerkers waren vaker ziek en meer medewerkers waren ziek. De afgelopen jaren hebben in het teken gestaan van grote uitdagingen zoals corona, opvolgende crises, steeds krapper wordende arbeidsmarkt en overige ontwikkelingen. De buffer om klappen op te vangen werd minder, de veerkracht verkleinde. Werkgerelateerd verzuim en het aantal coronabesmettingen steeg. Door middel van sturing, verzuimbegeleiding, rolduidelijkheid en preventie werken directie, managers, teamleiders, HR, bedrijfsarts en bedrijfsmaatschappelijk werk samen om het beïnvloedbare verzuim terug te dringen en te voorkomen.

Verbonden Partijen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de partijen met wie de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente een zetel in het bestuur bezet of stemrecht heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij of wanneer financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. De werkzaamheden van de verbonden partijen moeten een publiek belang dienen. De gemeenteraad of het college zetten verbonden partijen in als middel om gemeentelijk beleid te realiseren.

Beleidskader

De gemeente Leidschendam-Voorburg werkt op vele terreinen samen met externe partijen. Binnen deze samenwerkingsverbanden zijn verbonden partijen een bijzondere groep die extra aandacht verdient vanwege de aanzienlijke bestuurlijke, strategische en financiële belangen voor de gemeente.

Het afwegingskader vormt een basis om de risico's van de samenwerkingsverbanden inzichtelijk te maken en te actualiseren.
Het afwegingskader heeft ook als doel om eenduidigheid te bereiken gedurende de gehele beheersingscyclus van de samenwerking: van het aangaan van de samenwerking naar de periodieke evaluatie van de samenwerking tot en met de heroverweging van de samenwerking.

Gedurende de samenwerking is het van belang om ‘de vinger aan de pols’ te houden; de periodieke evaluatie. Deze check op de samenwerking gebeurt op twee momenten in het jaar; bij de jaarlijkse begrotingscyclus en bij de jaarrekening.

De periodieke evaluatie kijkt naar de stand van zaken van een verbonden partij en richt zich in mindere mate op de doelmatigheidsvraag: behaalt de gemeente de gewenste doelen door deelname aan de verbonden partij?
Deze vraag wordt eens per vier jaar gesteld. De heroverweging richt zich wel op het nut en noodzaak van de samenwerking en de vorm van de samenwerking. Per verbonden partij is aangegeven in welk jaar uiterlijk een heroverweging van de samenwerking plaatsvindt.

De verbonden partijen waar de gemeente mee samen werkt zijn:

	Primitieve begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Gemeenschappelijke regelingen			
Avalex	9.316	9.316	9.314
GGD Veilig Thuis Haaglanden	1.557	1.612	1.581
Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	212	227	212
Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)	956	956	971
Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)	6.172	6.317	6.095
Centrumregeling samenwerking gemalen diensten (NAD)	325	325	310
Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen H10 Inkoopbureau)	210	250	250
Vennootschappen / coöperaties			
NV Bank Nederlandse Gemeente (BNG)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Stedin Holding NV	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Dunea NV	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
VOF Leidschendam Centrum	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Werkbedrijf de Binnenbaan BV	2.886	3.003	2.665

Bedragen x € 1.000

Lijst van verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Centrumregeling samenwerking gemalendiensten
Doelstelling	De Centrumregeling samenwerking gemalendiensten (NAD) is in 2019 opgericht. Het is een samenwerking tussen de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Delft en Pijnacker-Nootdorp. Het doel van deze samenwerking is de personele kwetsbaarheid bij het operationeel gemalenbeheer te verminderen met één gezamenlijke beheer- en onderhoudsdienst voor gemalen die goed uitgerust zijn om aan de huidige en toekomstige problematiek rondom de gemalen het hoofd te bieden.
Bestuurlijk belang	Niet van toepassing
Belang in verbonden partij	33,33%
Overige deelnemers	Leidschendam-Voorburg, Delft en Pijnacker-Nootdorp.
Vestigingsplaats	Pijnacker-Nootdorp
Ontwikkelingen	In de loop van 2022 zijn een aantal contracten overgedragen aan de samenwerking, waardoor de bijdrage van Leidschendam-Voorburg evenredig is toegenomen. Het betreft kosten die al op de begroting van Leidschendam-Voorburg stonden sinds het vaststellen van het Water en Rioleringsplan 2022-2027.
Gemeentelijke bijdrage	0
Spiegeling afwegingskader	Er zijn geen wijzigingen in het afwegingskader verbonden partijen.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	0
Eigen vermogen 31-12-2022	0
Vreemd vermogen 1-1-2022	0
Vreemd vermogen 31-12-2022	0
Resultaat over 2022	0
Risico's	De centrumregeling maakt deel uit van de ambtelijke organisatie van de gemeente Pijnacker-Nootdorp. De financiële risico's zijn gelijk aan bij uitvoering door de ambtelijke organisatie van Leidschendam-Voorburg.

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
Doelstelling	In deze vrijwillige gemeenschappelijke regeling, werken 23 gemeenten samen aan een duurzame en internationaal concurrerende regio. Een grootstedelijk gebied met een aantrekkelijk landschap en een infrastructureel netwerk dat woonkernen, werklocaties en voorzieningen verbindt. Vanuit 2 kerntaken - verkeer & vervoer en economisch vestigingsklimaat - werken de gemeenten in de metropoolregio aan 4 thema's: vernieuwen verbindingen, vernieuwen economie, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving.

Bestuurlijk belang	De gemeente is in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door de burgemeester, in de bestuurscommissie Vervoersautoriteit door de portefeuillehouder verkeer en vervoer, in de bestuurscommissie economisch vestigingsklimaat door de portefeuillehouder economie, in de adviescommissie vervoersautoriteit en adviescommissie economisch vestigingsklimaat door twee raadsleden.
Belang in verbonden partij	3,23%
Overige deelnemers	Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Ontwikkelingen	Het jaar 2022 heeft voor de Metropoolregio Rotterdam Den Haag voor een deel in het teken gestaan van de coronacrisis. Het herstel van het aantal ov-reizigers gaat langzaam. De inkomsten van frequente reizigers en abonnementhouders blijven achter. De gevolgen hiervan zijn nog grotendeels opgevangen met de Beschikbaarheidsvergoeding (BV)OV vanuit het rijk. De MRDH heeft in 2022 gewerkt aan een nieuwe Strategische Agenda en Meerjarenbegroting. Inzet van Leidschendam-Voorburg is het tijdig betrekken van de gemeenteraden in dit soort belangrijke processen, zodat zij hun kaderstellende en controlerende rol kunnen uitoefenen.
Gemeentelijke bijdrage	€ 211.675
Spiegeling afwegingskader	N.v.t. toelichting: Voor de rijksmiddelen in het kader van de Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) is Leidschendam-Voorburg afhankelijk van de MRDH. Leidschendam-Voorburg kan voor kleine - en grote projecten een verzoek om een bijdrage in dit kader indienen bij MRDH. Indien de raad besluit om uit de MRDH te stappen dan missen we de mogelijkheid van een bijdrage in infrastructurele werken. De bijdragen die de gemeente de afgelopen jaren toegekend gekregen heeft bedroegen regelmatig bedragen > € 250.000 per project. Na eventuele uittreding heeft de gemeente geen mogelijkheid meer om een bijdrage in infrastructurele werken uit de zogenaamde BDU middelen aan te vragen / te krijgen. Kortom uittreding is geen optie.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	€ 31.048.050
Eigen vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Vreemd vermogen 1-1-2022	€ 1.054.909.811
Vreemd vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Resultaat over 2022	n.n.b.

Risico's

De risico’s hebben betrekking op de volgende programma's / onderdelen binnen de begroting 2023:

- Programma Economisch Vestigingsklimaat
De risico’s die samenhangen met de taken voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat kunnen opgevangen worden uit de berekende uittreedsom die een deelnemer verschuldigd is bij uittreding uit de Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (GR MRDH) en dat bestaat uit de schade die de GR MRDH lijdt als gevolg van de uittreding. De uittreedsom wordt bepaald op basis van de “Algemene regel voor uittreding uit de GR MRDH”, die het algemeen bestuur op 12 juli 2019 vastgesteld heeft.

- Programma Exploitatie- en Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer
De risico’s die samenhangen met de activiteiten voor verkeer en vervoer worden allereerst opgevangen met een risicobuffer die binnen de projecten, waarbij financiële risico’s worden geïdentificeerd, wordt aangehouden. Wanneer deze risicobuffer niet afdoende is, worden de BDU-middelen aangesproken. Dit heeft tot gevolg dat andere bestedingen ten laste van de BDU-middelen lager worden en/of vertragen. De taken voor verkeer en vervoer worden in hoge mate (>99%) gefinancierd met rijksmiddelen. Omdat deze middelen, voor zover ze nog niet besteed zijn worden beschouwd als vreemd vermogen, kan er geen risicoreserve worden opgebouwd van deze middelen.

- Financiering OV-bedrijven
MRDH financiert de investeringen in railvoertuigen en -infrastructuur van de regionale OV-bedrijven. Dat brengt risico’s met zich mee, die in een in 2016 uitgevoerd extern onderzoek nader zijn geduid. Daaruit is geconcludeerd dat een reserve moet worden gevormd om de risico’s die van directe invloed zijn op de economische waarde van het te financieren materieel, naar behoren af te dekken. Daarbij is meegewogen dat de MRDH voor de periode 2016-2026 een railconcessie heeft gegund aan voornoemde OV-bedrijven, dat de MRDH een eerste zekerheidsrecht verwerft over de te financieren activa en dat het kredietrisico wordt beperkt, doordat de afschrijvingen over door de MRDH goedgekeurde railinvesteringen en de rente over de daarvoor verstrekte leningen in de maandelijks door de MRDH te betalen concessievergoeding zijn opgenomen. De ondergrens voor de opbouw van de risicoreserve financieringen wordt net als in de begroting 2022 berekend op basis van de maandelijks te betalen concessievergoedingen. De maandelijkse concessievergoedingen voor rail en bus bedragen gemiddeld € 31 miljoen. Uitgaande van een worst case scenario (faillissement) wordt de kans dat maximaal één maand aan concessievergoeding als verloren moet worden beschouwd, als hoog (90%) ingeschat. De ondergrens van de op te bouwen risicoreserve wordt daarmee bepaald op € 28 miljoen.

Naam	Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
Doelstelling	Omgevingsdienst Haaglanden verzorgt voor de gemeente wettelijke taken op het gebied van milieu vergunningverlening, toezicht (op bodem en op zwaardere/ complexere milieu-inrichtingen) en handhaving. Het college blijft voor deze taken het bevoegd gezag.
Bestuurlijk belang	Een wethouder vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur. Leidschendam-Voorburg is niet vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur.
Belang in verbonden partij	2%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland, Zoetermeer en provincie Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	De adviescommissie Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) in het milieudomein, heeft haar eindrapport 'Om de leefomgeving' aangeboden aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu. De commissie komt op basis van een grondige analyse met een aantal stevige aanbevelingen. De commissie komt tot de conclusie dat het VTH-stelsel niet goed functioneert en ook niet voldoet aan de oorspronkelijke bedoeling van de commissie-Mans uit 2008. De commissie adviseert om binnen de fundamenten van het bestaande stelsel tot een serie essentiële verbeteringen te komen. In opdracht van de provincie heeft Twynstra Gudde een brede verkenning uitgevoerd naar de Omgevingsdiensten, waarbij gekeken is naar de noodzaak van kwaliteitsverbetering van de uitvoering en de vraag in hoeverre de noodzakelijke verbetering door de bestuurlijke partners (provincie en gemeenten) en andere betrokkenen wordt herkend en gedeeld.
Gemeentelijke bijdrage	€ 970.720
Spiegeling afwegingskader	Er zijn geen wijzigingen in het afwegingskader verbonden partijen.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	€ 1.817.085
Eigen vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Vreemd vermogen 1-1-2022	€ 19.539.936
Vreemd vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Resultaat over 2022	€ 1.461.555

Risico's	De ODH probeert zo veel mogelijk uitval als gevolg van calamiteiten te voorkomen. Hier valt ook uitval als gevolg van ziekteverzuim onder. Het ziekteverzuim en de toepassing ervan blijft net als in voorgaande jaren continue de aandacht vragen. Langdurige ziektegevallen worden periodiek met de leidinggevenden besproken in het Sociaal Medisch Team (SMT) met als doel een zo spoedig mogelijke re-integratie. Ook calamiteiten (zoals grootschalige milieu-incidenten) waarbij de inzet van menskracht en middelen van de ODH wordt gevraagd kunnen tot extra kosten leiden. Verder is de ODH druk bezig met de implementatie van de wetswijziging gemeenschappelijke regelingen die ingaat in 2024.

Naam	**Gemeenschappelijke regeling Avalex**
Doelstelling	Door een regionale organisatie van de afvalinzameling wil de gemeente schaalvoordelen behalen. De afvalinzameling is gericht op het inzamelen van grondstoffen. Dit betekent dat inwoners afval zoveel mogelijk gescheiden aanbieden.
Bestuurlijk belang	In het enkelvoudig bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie is de gemeente vertegenwoordigd door één wethouder.
Belang in verbonden partij	22,8%
Overige deelnemers	Delft, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk en Wassenaar.
Vestigingsplaats	Rijswijk
Ontwikkelingen	De hoge prijsstijgingen, onder meer voor brandstof en arbeid, zorgen voor een druk op de begroting van Avalex. Echter, 2022 wordt naar verwacht afgesloten met een klein positief resultaat. Naar verwachting zal 2023 wel een tekort laten zien. Binnen Avalex wordt ook nagedacht over een meerjarenkoers. Aan de hand van drie scenario's is hierover gesproken met betrokken ambtenaren en bestuurders. In de eerste helft van 2023 neemt het bestuur van Avalex een besluit over het te volgen scenario. Verder zal de GR Avalex gewijzigd worden aan de hand van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De aangepaste GR Avalex zal in 2023 twee maal voorgelegd worden aan de raad; de eerste maal voor zienswijze, de tweede maal voor instemming met de GR waarna het college de GR Avalex (een collegeregeling) kan vaststellen.
Gemeentelijke bijdrage	€ 9.405.453 DVO 2022
Spiegeling afwegingskader	Er zijn geen wijzigingen in het afwegingskader verbonden partijen.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	€ 5.382.000
Eigen vermogen 31-12-2022	€ 6.302.000
Vreemd vermogen 1-1-2022	€ 34.352.000
Vreemd vermogen 31-12-2022	€ 36.952.000
Resultaat over 2022	2022: prognose + €180.000; 2021: € 49.000

Risico’s	In samenspraak met de accountant heeft het bestuur van Avalex in april 2022 een top-5 van risico’s opgesteld: 1. Het risico dat er onvoldoende mensen beschikbaar zijn met de juiste competenties, doordat Avalex niet als een aantrekkelijke werkgever wordt gezien in een tijd van krapte op de arbeidsmarkt. 2. Het risico op beperkte kennisborging: er zijn veel kwetsbare functies, waar maar één persoon de functie uitvoert. Er kan bijvoorbeeld een direct probleem ontstaan wanneer iemand tijdelijk afwezig is. 3. Het risico dat deelnemende gemeentes steeds meer maatwerk wensen, waardoor efficiëntie verloren gaat en de kosten stijgen. 4. Het risico dat uitgebreide producentenverantwoordelijkheid leidt tot suboptimale verwerkingsstromen door veel verschillende stromen met lage volumes. 5. Het risico dat er onvoldoende erkenning bij politieke opdrachtgevers is m.b.t. de duurzaamheidsdoelstellingen en de investeringen die dat vraagt vanuit de gemeente.

Naam	**Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)**
Doelstelling	De activiteiten van de VRH zijn gericht op het vergroten van de veiligheid van de bevolking en bezoekers van de regio Haaglanden. De VRH heeft tot taak de brandweerzorg en organisatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio goed te organiseren. Dit gebeurt in opdracht van de aangesloten gemeenten.
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur.
Belang in verbonden partij	7,03%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Den Haag

Ontwikkelingen	De beleidsmatige ontwikkelingen binnen de VRH spelen zich af binnen de kolommen (brandweer, zorg, gemeentelijke crisisbeheersing en in het verlengde daarvan de multidisciplinaire rampenbestrijding en crisisbeheersing, alsook de gemeenschappelijke meldkamer). Het beleid van de brandweer blijft ook de komende jaren gericht op het waarborgen van de fysieke veiligheid binnen de regio. Het regionale risicoprofiel is de basis voor het ontwikkelen van de brandweerinzet om de juiste zorg op het juiste moment te kunnen leveren. Ter voorbereiding op de incidenten en crisis die buiten de dagelijkse zorg vallen, en die een multidisciplinair en veelal grootschalig optreden vergen, beschikt de VRH over een actueel Regionaal Risicoprofiel, een Beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing en een Regionaal Crisisplan. De Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR) is een integraal onderdeel van het systeem van veiligheidszorg in Nederland. Belangrijk, het komende jaar, voor de positie van de GHOR zijn de uitkomsten van de evaluatie Wet Veiligheidsregio's. Op dit moment is het kabinetsstandpunt met betrekking tot de conclusies van de evaluatiecommissie nog niet bepaald en is men in afwachting van de wat ook de evaluatie van de Covid crisis ons gaat leren over de rol en de positie van de GHOR. Het Transitieakkoord 'Meldkamer van de Toekomst' uit 2013 is in de eindfase beland. De VRH heeft middelen gereserveerd voor zowel de afhechting van de rafelranden als voor het optimaliseren van de meldkamerfunctie.
Gemeentelijke bijdrage	€ 6.253.770
Spiegeling afwegingskader	N.v.t.

Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	€ 4.144.000
Eigen vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Vreemd vermogen 1-1-2022	€ 109.167.000
Vreemd vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Resultaat over 2022	n.n.b.
Risico's	De VRH heeft in haar begroting 2022 enkele risico's geïdentificeerd die een jaarlijks terugkeer hebben. Deze risico's worden grotendeels beperkt voor de gemeente door het weerstandsvermogen van de VRH. Het versneld sparen voor het "functioneel leeftijdsontslag" (FLO) is een actueel risico voor de gemeente. Om dit risico zo beperkt mogelijk te houden heeft de VRH een extern bureau ingeschakeld om de kosten voor de FLO per gemeente te actualiseren. Het financiële effect hiervan is opgenomen in de bijdrage van de gemeente aan de VRH.

Naam	**GGD en VT Haaglanden**

Doelstelling	Het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid (onderdeel GGD). Het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling, door middel van een samenhangende aanpak (Onderdeel Veilig Thuis).
Bestuurlijk belang	Een wethouder vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur. Leidschendam-Voorburg is niet vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur.
Belang in verbonden partij	7% GGD / 5% VT
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	In het algemeen bestuur van 13 oktober 2022 is deze uitvoeringsagenda vastgesteld. Met betrekking tot de uitvoeringsagenda heeft het algemeen bestuur een aantal prioriteiten meegegeven: het opstellen van een bestuursagenda voor de bestuursperiode 2022-2026, organiseren van het bestuurlijke gesprek over de stemverhouding binnen de GR, de afweging voor het instellen van weerstandsvermogen en het verwerken van de wijzigingen vanuit de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Voor Veilig Thuis wordt in 2023 uitvoering gegeven aan het in 2022 opgestelde verbeterplan, deze is ook besproken met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd. De ontwikkelingen rondom preventie krijgen verder vorm via de Regionale preventie infrastructuur (Integraal Zorgakkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord). Hiernaast versterkt de GGD verder op het vlak van infectieziektebestrijding en als adviseur voor een gezonde leefomgeving.
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.524.000
Spiegeling afwegingskader	Er zijn geen wijzigingen in het afwegingskader verbonden partijen.

Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	€ 2.754.000
Eigen vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Vreemd vermogen 1-1-2022	€ 0
Vreemd vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Resultaat over 2022	€ 411.000 (concept)
Risico's	De gemeenschappelijke regeling GGD & VeiligThuis beschikt zelf niet over weerstandscapaciteit waardoor risico’s door de deelnemende gemeenten moeten worden opgevangen. In de risicoparagraaf in de begroting van de gemeenschappelijke regeling (GR) is een inschatting gemaakt van de financiële risico’s. Deze zijn in totaliteit begroot op maximaal € 1 miljoen (aandeel LV is circa € 55.000). met name gerelateerd aan het risico op verdere volumegroei bij Veilig Thuis. Het is voor de GR soms lastig om personeel te vinden, hierdoor zijn wachtlijsten ontstaan.

Naam	Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen H10 Inkoopbureau)
Doelstelling	Het servicebureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en het contracteren van Jeugdzorg.
Bestuurlijk belang	In 2015 is de gemeenschappelijke regeling omgezet van een GR openbaar lichaam naar een GR bedrijfsvoeringsorganisatie met een ongeleed bestuur. In 2019 is de gemeenschappelijke regeling gewijzigd, waarmee de taken en verantwoordelijkheden beter zijn beschreven. Het bestuur bestaat uit drie leden. Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Voorschoten, Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer zijn samen vertegenwoordigd met één lid. Besluitvorming vindt plaats met een gewogen stemverhouding, gebaseerd op inwonertal per gemeente.
Belang in verbonden partij	7%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Pijnacker-Nootdorp
Ontwikkelingen	In 2022 is de evaluatie van de GR Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden afgerond. De kernconclusies zijn dat alle jeugdhulp doeltreffend en rechtmatig is gecontracteerd, productbeschrijvingen en tarieven zijn beschreven en vastgelegd en dat het relatie-, contract- en kwaliteitsbeheer adequaat zijn ingericht. De verbeterpunten richten zich met name op de sturing vanuit gemeenten waardoor de meerwaarde kan worden versterkt. Het gaat om structurele reflectie op de doeltreffendheid van beleid en uitvoering, de positie, rol en handelingsruimte van het SbJH, de betrouwbaarheid van de prognoses en een gezamenlijke inspanning om de transformatiedoelen te realiseren.
Gemeentelijke bijdrage	€ 250.375
Spiegeling afwegingskader	In 2023 wordt het afwegingskader verbonden partijen voor het SbJH geactualiseerd mede vanwege het uittreden van de gemeente Voorschoten in verband met de overstap naar de regio Holland Rijnland.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	€ 84.000
Eigen vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Vreemd vermogen 1-1-2022	€ 1.338.000
Vreemd vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Resultaat over 2022	n.n.b.
Risico's	De gemeenschappelijke regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden beschikt niet over een eigen weerstandsvermogen. De deelnemende gemeenten vangen daarom de risico's op. In de risicoparagraaf in de begroting 2023 van de gemeenschappelijke regeling zijn de risico's opgenomen. Ook is er een inschatting gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit is daarbij bepaald op € 680.000. Het aandeel

van Leidschendam-Voorburg hierin is 7%, € 47.600.

Vennootschappen en coöperaties

Naam	**VOF Leidschendam-Centrum**
Doelstelling	Samen met een ontwikkelingscombinatie geeft de gemeente uitvoering aan de grondexploitatie van de VOF en daarmee aan de herstructurering van Leidschendam Centrum.
Bestuurlijk belang	De gemeente is door een wethouder vertegenwoordigd in de VOF.
Belang in verbonden partij	50%
Overige deelnemers	Schouten & De Jong Projectontwikkeling (SdJ) en Bouwfonds Property Development (BPD).
Vestigingsplaats	Leidschendam
Ontwikkelingen	In 2022 is de grond verkocht van de Leytsche Hof en begin 2023 is de bouw aangevangen. Verder is begin 2023 aangevangen met de herinrichting Schoorlaan fase 2.
Gemeentelijke bijdrage	N.v.t.
Spiegeling afwegingskader	N.v.t.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	€ 1.006.557
Eigen vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Vreemd vermogen 1-1-2022	0
Vreemd vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Resultaat over 2022	n.n.b.
Risico's	Op basis van de afspraken zijn er weinig tot geen risico’s in deze grondexploitatie. Het risico op (de hoogte van) de rente is niet voor de vof, aangezien deze verplichting is overgenomen door SJB. Ook de opbrengsten vormen geen risico voor de grex, omdat de hoogte hiervan en de planning vastgelegd zijn. Dan resteert alleen het risico op de hoogte van de (restant) civieltechnische kosten die nog gemaakt moeten worden, waarvan alleen de 3e fase van de Schoorlaan nog aanbesteed moet worden. Aanbestedingsvoordelen die zijn behaald op inmiddels afgeronde bestekken zijn vrijgevallen ten gunste van het resultaat.

Naam	**Dunea N.V.**
Doelstelling	Dunea N.V. Drinkwaterbedrijf Zuid-Holland levert betrouwbaar drinkwater en beheert de duinen tussen Monster en Katwijk.

Bestuurlijk belang	Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op Dunea N.V. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder. Statutair is vastgelegd dat Dunea geen dividend uitkeert.
Belang in verbonden partij	6,05%
Overige deelnemers	Den Haag, Hillegom, Katwijk, Lansingerland, Leiden, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Pijnacker-Nootdorp, Rijnwoude, Rijswijk, Teylingen, Voorschoten, Wassenaar, Zoetermeer en Zuidplas.
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Ontwikkelingen	Dunea heeft in de komende jaren drie grote opgaven in de drinkwatervoorziening om haar leveringsgebied klaar te maken voor de toekomst. Uitdagingen zijn hier dat de bevolkingsgroei in het verzorgingsgebied sneller gaat en eerder plaatsvindt dan eerder aangenomen. Daarnaast zijn er effecten door de klimaatverandering en extra zuivering om de waterkwaliteit op peil te houden. Om de grotere afzet te kunnen faciliteren zal er extra en eerder moeten worden geïnvesteerd in een grotere productiecapaciteit. Vooralsnog kan Dunea de extra middelen opvangen die benodigd zijn om de productiecapaciteit te vergroten. Deze worden deels gedekt door de tarieven binnen de toegestane kaders te verhogen.
Gemeentelijke bijdrage	0
Spiegeling afwegingskader	Er vindt geen afspiegeling plaats.

Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	237 miljoen
Eigen vermogen 31-12-2022	245 miljoen
Vreemd vermogen 1-1-2022	360 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2022	362 miljoen
Resultaat over 2022	8.5 miljoen
Risico's	De risico's zijn vooralsnog beperkt. De gemeenten zijn aandeelhouder van Dunea en bezitten in totaal 4 miljoen aandelen (verdeeld over de gemeenten op basis van inwoneraantal). Met een aandelenbezit van 6% en een nominale waarde van € 5,- per aandeel is onze deelname in de N.V. beperkt tot een bedrag van circa € 1,2 miljoen. De resultaten van Dunea zijn vooralsnog goed. De solvabiliteit over 2022 is ruim voldoende. De risico's voor Dunea kunnen in de toekomst mede door klimaatsverandering toenemen. Het afgelopen jaar was de drinkwatervoorziening niet in gevaar, maar er waren wel (langlopende) uitdagingen. Er bestaat altijd een risico dat Dunea haar doelen binnen de gegeven kaders niet tijdig kan realiseren. De krapte op de arbeidsmarkt en de hoge prijzen spelen daar een rol in.

Naam	**BNG Bank NV**

Doelstelling	BNG Bank NV (voorheen Bank Nederlandse Gemeenten) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten voor maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners.
Bestuurlijk belang	Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht in de algemene vereniging van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op de BNG Bank. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder.
Belang in verbonden partij	0,36%
Overige deelnemers	Gemeenten, provincies en waterschappen.
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	Het belangrijkste instrument blijft het verstrekken van financiering tegen lage prijzen aan de kernklanten. Die lage prijzen vereisen een uitstekend risicoprofiel (de huidige ratings zijn AAA), zodat er financiering kan worden aangetrokken tegen scherpe tarieven. Om het risicoprofiel en daarmee de lage prijzen ook de komende jaren te behouden, is het noodzakelijk dat BNG Bank het volume beheerst van leningen die beslag leggen op het risicokapitaal van de bank (tot maximaal 10% van de leningenportefeuille). Daarom worden keuzes gemaakt. Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank.
Gemeentelijke bijdrage	0,-
Spiegeling afwegingskader	Er vindt geen afspiegeling plaats.

Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	5.097 miljoen
Eigen vermogen 31-12-2022	5.062 miljoen
Vreemd vermogen 1-1-2022	155.262 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2022	143.995 miljoen
Resultaat over 2022	236 miljoen
Risico's	De financiële doelstellingen zijn in 2022 gerealiseerd en de BNG heeft haar excellente kredietwaardigheid in 2022 behouden. Dit houdt in dat de BNG voldoet aan de strenge voorwaarden met betrekking tot vermogenspositie, risicobeheersing en betrouwbaarheid en integriteit van de bedrijfsvoering. De BNG staat in de top-5 van de veiligste (lees: meest stabiele) banken ter wereld. Daarmee zijn de risico's voor de gemeente als aandeelhouder ook zeer beperkt.

Naam	Stedin Holding N.V.
Doelstelling	Stedin maakt het mogelijk dat energie altijd beschikbaar is: voor deze generatie en voor volgende generaties. Om te wonen, werken en leven in het meest stedelijke gebied van Nederland: Zuid-Holland, inclusief de Rotterdamse haven, en Utrecht.
Bestuurlijk belang	Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht in de algemene vereniging van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op Stedin Groep N.V. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder.
Belang in verbonden partij	3,44% van het aandelenkapitaal
Overige deelnemers	Rotterdam, Den Haag, Dordrecht, Leidschendam-Voorburg, Lansingerland, Delft, Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp zijn de grootste aandeelhouders. De andere aandeelhouders (ook gemeenten) hebben belangen van kleiner dan 1%.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Ontwikkelingen	Stedin speelt een belangrijke rol in de energietransitie voor wat betreft de infrastructuur die nodig is om te schakelen van gas naar elektriciteit. Daarnaast is er veel extra capaciteit nodig om het opladen van elektrische voertuigen mogelijk te maken en het terugleveren van stroom uit zonnepanelen te verwerken. Dit vergt zeer grote investeringen waarvoor Stedin op termijn nog niet middelen beschikbaar heeft. Stedin is samen met de aandeelhouders, met het traject 'lange termijn financiering 3', aan het onderzoeken op welke wijze deze kapitaalinjectie vorm kan krijgen. Dit is het vervolg op het succesvol afgesloten traject lange termijn financiering 2. Ook nieuwe partijen worden hierbij betrokken en het ligt in de lijn der verwachting dat nieuwe aandeelhouders toetreden. De gemeenteraden van de deelnemende gemeenten worden betrokken bij het traject.
Gemeentelijke bijdrage	0,-
Spiegeling afwegingskader	Er vindt geen afspiegeling plaats.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	2.891 miljoen
Eigen vermogen 31-12-2022	3.270 miljoen
Vreemd vermogen 1-1-2022	4.681 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2022	4.912 miljoen
Resultaat over 2022	21 miljoen
Risico's	Stedin staat de komende jaren voor grote investeringen in het netwerk om de energietransitie mogelijk te maken. Zeer waarschijnlijk gaan de resultaten de komende jaren lager uitvallen en zal er geen dividend meer op de reguliere aandelen worden uitgekeerd. Dit effect is in de begroting van onze gemeente verwerkt. Verder zijn er op dit moment voor de gemeentelijke organisatie geen grote risico's bekend.

Naam	Werkbedrijf de Binnenbaan B.V.
Doelstelling	De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Doel is dat iedere persoon met een sociale werkvoorzieningsindicatie op het voor hem of haar maximale niveau werkzaam is. De deelnemers hebben de uitvoering van de Wsw ondergebracht bij de Werkbedrijf de Binnenbaan. Daarnaast voert het Werkbedrijf de Binnenbaan re-integratiewerkzaamheden uit voor de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente wordt door middel van een afgevaardigde wethouder vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA).
Belang in verbonden partij	1%
Overige deelnemers	Zoetermeer (98%), Rijswijk (1%) en Leidschendam-Voorburg (1%).
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Ontwikkelingen	In 2022 heeft de Binnenbaan veel ondersteuning (organisatorische taken en tolken) kunnen bieden bij het vinden van een baan voor ontheemden uit Oekraïne.
Gemeentelijke bijdrage	€ 2.392.537
Spiegeling afwegingskader	Per 1 januari 2021 is het nieuwe Werkbedrijf gestart. Gemeente Leidschendam-Voorburg heeft een inkooprelatie met dit werkbedrijf. De huidige afspraken zijn vastgelegd in verschillende dienstverleningsovereenkomsten. Deze kennen een looptijd van 5 jaar. In aanloop tot een besluit op een volgende contractperiode zal in 2024 worden gespiegeld aan het afwegingskader verbonden partijen.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2022	€ 100.000
Eigen vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Vreemd vermogen 1-1-2022	€ 0
Vreemd vermogen 31-12-2022	n.n.b.
Resultaat over 2022	n.n.b.
Risico's	De gemeente loopt geen financieel risico op het Werkbedrijf de Binnenbaan B.V. Het risico op een negatief exploitatieresultaat ligt in het geheel bij de grootaandeelhouder gemeente Zoetermeer.

Grondbeleid

Algemeen
Deze paragraaf gaat in op het grondbeleid van de gemeente in juridische, strategische en financiële zin. De lopende grondexploitaties worden toegelicht.

Beleidsmatige verankering
De gemeente beschikt over een Nota Grondbeleid die aansluit op de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de hierin opgenomen Grondexploitatiewet. In essentie gaat de Nota Grondbeleid in op de gemeentelijke rol bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De gemeente voert situationeel grondbeleid. Dit betekent dat de gemeente daar waar dat kan faciliterend optreedt. Dit is aan de orde bij ontwikkelingen, waar een externe het initiatief neemt. In deze situatie is doorgaans sprake van een private grondexploitatie en past de gemeente kostenverhaal toe voor de gemeentelijke inzet. Alleen onder bepaalde voorwaarden, die in de Nota Grondbeleid zijn vastgelegd, staat de keuze voor een meer actieve rol open. Deze rol kan variëren van het verstrekken van een financiële bijdrage aan een ontwikkeling tot het voeren van volledig actief grondbeleid. Bij volledig actief grondbeleid verwerft de gemeente gronden, en geeft zij bouwkavels uit. Financieel verantwoordt zij dit via een gemeentelijke grondexploitatie, die de gemeenteraad opent. Een gemeentelijke grondexploitatie wordt periodiek herzien en ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. De raad heeft in 2016 de vigerende versie van de Nota grondbeleid vastgesteld.

Naast de Nota Grondbeleid kent de gemeente ook een Nota Grondprijsbeleid. De Nota Grondprijsbeleid gaat in op hoe de gemeente bij gemeentelijke grondverkoop de grondprijs bepaalt. De vigerende Nota Grondprijsbeleid is in 2022 door de raad vastgesteld. Jaarlijks wordt er een grondprijzenbrief vastgesteld.

Grondexploitatie: resultaten risico's en voorziening lopende grondexploitaties
Er zijn drie (gemeentelijke) grondexploitaties: Vlietvoorde, Klein Plaspoelpolder (KPP) en Rijnlandlaan (RLL). Daarnaast participeert de gemeente via een VOF in een publiek-private grondexploitatie voor het project Leidschendam Centrum; zie hiervoor de paragraaf Verbonden Partijen.

De gemeente actualiseert grondexploitaties, gezien de financiële omvang en marktdynamiek, periodiek, middels een Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG).
Het MPG en de grondexploitaties worden twee keer per jaar herzien. De eerste herziening wordt ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Ook de tweede herziening wordt ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden, tenzij de afwijking in het grondexploitatieresultaat op eindwaarde ten opzichte van de eerste herziening per grondexploitatie kleiner is dan € 0,5 miljoen. In dat geval wordt de gemeenteraad geïnformeerd middels een raadsbrief met een lightversie van de herziening van het MPG.

Verliesvoorziening van de grondexploitatie
Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat voor het verwachte verlies van een grondexploitatie een verliesvoorziening moet worden getroffen. De gemeente houdt bij het treffen van de voorziening rekening met de verwachte toekomstige rentelasten en prijsstijgingen en treft deze op eindwaarde. Hierdoor is de getroffen verliesvoorziening toereikend om het verwachte tekort op de einddatum af te dekken.

Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
De commissie BBV stelt regels op voor de inrichting van de gemeentelijke financiën en de verslaglegging hierover. De gemeentelijke grondexploitaties voldoen aan de regelgeving van het BBV.

Vaststelling risicoprofiel

Aangezien de risico's bij ruimtelijke projecten substantieel kunnen zijn, is het van groot belang om deze te beheersen. Daarom wordt bij de grondexploitaties minimaal tweemaal per jaar per project een inventarisatie van zowel de positieve als van de negatieve risico's uitgevoerd, wat leidt tot een concreet overzicht van de risico's. Door middel van scenariostudies wordt het risicoprofiel berekend (zie ook de toelichting bij de paragraaf Weerstandsvermogen). Verderop in deze paragraaf wordt de hoogte van het risicoprofiel per grondexploitatie aangegeven.

Toelichting resultaten grondexploitaties

In deze paragraaf volgt een (geconsolideerd) overzicht van het financieel resultaat van de grondexploitaties op basis van de vastgestelde eerste herziening 2023. Om de resultaten van de grondexploitaties integraal in beeld te houden is er een Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) opgesteld.

Financieel resultaat grondexploitaties, geconsolideerd overzicht

In onderstaande tabel staan per (actieve) grondexploitatie:

- De werkelijke boekwaarde per 1 januari 2022 en per 31 december 2022
- De gerealiseerde inkomsten en uitgaven in 2022
- De nog te realiseren inkomsten en uitgaven en het saldo van de nog te realiseren prijsstijgingen en rente (op grond van de 1e herziening 2023)
- Het resultaat op eindwaarde per datum van afsluiting

In de toelichtingen per grondexploitatie wordt het verschil met vorig jaar toegelicht.

	Vlietvoorde	Damcentrum	Rijnlandlaan	Klein Plas-poelpolder	Totaal
Boekwaarde per 1-1-2022	**38.306 N**	**2.167 N**	**43 V**	**2.429 N**	**42.859 N**
Gerealiseerde inkomsten in 2022		647 V			647 V
Gerealiseerde uitgaven in 2022	3.045 N	38 N	43 N	962 N	4.088 N
Boekwaarde per 31-12-2022	**41.351 N**	**1.558 N**	**0 N**	**3.391 N**	**46.300 N**
Nog te realiseren inkomsten (excl. prijsstijgingen en rente)	48.978 V	1.558 V		9.316 V	59.851 V
Nog te realiseren uitgaven (excl. prijsstijgingen en rente)	15.030 N			2.180 N	17.210 N
Saldo te realiseren prijsstijging en rente	670 N			208 V	462 N
Resultaat op eindwaarde per datum afsluiting	**8.073 N**	**0 N**	**0 N**	**3.953 V**	**4.120 N**

Bedragen x € 1.000

1. Vlietvoorde

Algemeen

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft samen met de provincie Zuid-Holland, het Rijk en buurgemeente Voorschoten de ambitie om het karakteristieke landschap tussen beide gemeenten te behouden en te versterken. Dit gebied noemt men de 'Duivenvoordecorridor'. De grondexploitatie, behorende bij de ontwikkeling van dit gebied, heeft de naam 'Vlietvoorde' gekregen.

Ontwikkelingen 2022

Voor de deellocaties Noorthey (gefaseerd) en het Schakelstuk (samen met de naastgelegen GAMMA) is in 2022 overeenstemming met een ontwikkelaar bereikt. De gemeente sluit in 2023 de koop- en realisatieovereenkomst.

Resultaat Grondexploitatie
Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt afgerond € 8,1 miljoen nadelig op eindwaarde (31 december 2026).

Risicoprofiel
Op de grondexploitatie is een risicoanalyse uitgevoerd om het risicoprofiel te bepalen. Het risicoprofiel is bepaald door middel van scenarioanalyses en berekend op circa € 1,65 miljoen.

Verliesvoorziening
De gemeente houdt bij het treffen van de voorziening rekening met de verwachte toekomstige rentelasten en prijsstijgingen en treft de voorziening op eindwaarde. Hierdoor is de getroffen verliesvoorziening van afgerond € 8,1 miljoen toereikend om het verwachte tekort op einddatum af te dekken.

2. Leidschendam-Centrum

Algemeen
De gemeente participeert via een VOF in een publiek-private grondexploitatie voor het project Leidschendam Centrum. Deze participatie is niet opgenomen in het MPG omdat de gemeente niet zelf een actieve grondexploitatie voert. Voor het project zijn door de gemeente wel gronden verworven die nog in eigendom zijn. De boekwaarde hiervan staat op de balans. Deze grondpositie is wel opgenomen in het MPG.

Ontwikkelingen 2022
De uitbreiding van de Plaspoelhaven is in grote lijnen klaar. Er zijn nog enkele restpunten en dan wordt het werk overgedragen aan de gemeente. De ligplaatstenhaven zal in april 2023 in gebruik worden genomen.
De grond voor de bouw van de Leytschehof is in 2022 geleverd en de bouw is aangevangen. Voor het bouwplan is door de Vof op grond van de 'Bijdrageregeling Duurzame Nieuwbouw Leidschendam Centrum' een bijdrage verleend voor de tuin en waterberging op het parkeerdak. De nieuwbouw Schoorlaan is eind 2022 opgeleverd en aansluitend is gestart met de herinrichting van de Schoorlaan fase 2.

Deelname in VOF Leidschendam-Centrum
Voor het project Leidschendam-centrum is een VOF opgericht, waarin de gemeente een aandeel van 50% heeft (zie ook paragraaf ‘verbonden partijen’).

De Ontwikkelingscombinatie Schouten & de Jong Bouwfonds, bestaande uit Schouten & De Jong Projectontwikkeling B.V. en Bouwfonds Property Development B.V. (hierna SJB) heeft ook een aandeel van 50%. In financiële zin heeft de gemeentelijke deelname tot gevolg dat de gemeente voor 50% deelt in het exploitatieresultaat van de VOF.

Op basis van aanvullende afspraken uit 2013 en 2016 vinden de grondleveringen aan de ontwikkelende partijen plaats op vastgestelde momenten en tegen vastgestelde grondprijzen. Daarnaast is afgesproken dat de rentelasten voor rekening komen van SJB. Zowel de opbrengsten als de hoogte van de rente vormen hiermee geen risico voor de grondexploitatie van de VOF. Wel is er nog een (beperkt) risico op de hoogte van de (restant)kosten voor civieltechnische werkzaamheden, maar hiervoor is in de grondexploitatie reservering voor onvoorziene kosten beschikbaar en zijn er nog reserveringen beschikbaar als gevolg van niet (volledig) benutte uitvoeringsbudgetten.

Financiële afwikkeling tussen gemeente en VOF
In opdracht van de VOF heeft de gemeente gronden verworven in het gebied of had de gemeente gronden reeds in bezit. Daarnaast draagt de VOF in opdracht van de gemeente zorg voor het woon- en bouwrijp maken van deze gronden. De boekwaarden van deze gronden, inclusief de bijkomende kosten, staan daarom op de balans van de gemeente. Hier tegenover staat een schuld van de gemeente aan de VOF in de vorm van een door de VOF aan de gemeente verstrekte renteloze geldlening.

De gemeente verkoopt in delen de gronden aan de VOF. De opbrengsten uit deze verkopen worden gebruikt om de lening af te lossen. Aan het einde van het project is de lening geheel afgelost met de verkoopopbrengsten. Op dit moment sluit de grondexploitatie van de VOF met een voordeel.

3. Klein Plaspoelpolder
Algemeen
In 2015 heeft de gemeenteraad de Ontwikkelvisie Klein Plaspoelpolder vastgesteld. De Ontwikkelvisie geeft het ruimtelijk kader voor de transformatie van Klein Plaspoelpolder van een verouderd bedrijventerrein naar een gevarieerde woonwijk, met zowel appartementen als eengezinswoningen in diverse prijsklassen en bestemd voor diverse doelgroepen.
Om dit te realiseren zijn verschillende deellocaties aangewezen om de komende jaren te bouwen. Drie van deze deellocaties (2, 3b en 4) zijn eigendom van de gemeente. Deze locaties worden verkocht. De overige deellocaties (1a en b, 3a en Triadome) zijn eigendom van ontwikkelaars. De gemeente bewaakt de integrale kwaliteit. Dat doet ze vooral op basis van de ontwikkelvisie. Deze is erop gericht om de bestaande kwaliteiten in het gebied te versterken en onderling met elkaar te verbinden. Per deellocatie heeft de gemeente, na een participatief traject met de bewoners, de ontwikkelvisie uitgewerkt in een spelregelkaart waaraan bouwplannen worden getoetst.

Financiën
De raad heeft in september 2017 besloten om een integrale grondexploitatie te openen voor de gebiedsontwikkeling van Klein Plaspoelpolder. Een grondexploitatie is een presentatiemiddel voor de financiële begroting van het plan. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen de deellocaties die eigendom zijn van de gemeente en de deellocaties van derden. In de berekening worden de investeringen (grondaankoop, bouwrijp maken, inrichting, plankosten, etcetera) in het gebied gepland in de tijd. Hetzelfde wordt gedaan met de opbrengsten (verkoop grond door de gemeente en kostenverhaalsbijdragen van de ontwikkelaars).

De aanleg van de samenhangende openbare ruimte, waarvan de basis is vastgelegd in de ontwikkelvisie, is een verantwoordelijkheid van de gemeente. De gemeente verhaalt de plankosten en kosten voor de aanleg van deze openbare voorzieningen op de grondeigenaren in het gebied. Voor deellocaties 1a en 1b en de Triadome-locatie is het kostenverhaal inmiddels afgerond, voor deellocatie 3a zijn de afspraken over het kostenverhaal vastgelegd in de anterieure overeenkomst.

Grondexploitatie (eerste herziening 2023)
Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt op basis van de eerste herziening 2023 circa € 0,2 miljoen voordelig op de eindwaarde (31 december 2026). Het risicoprofiel is bepaald door middel van scenarioanalyses en berekend op circa € 1,47 miljoen.

Voor meer informatie over de stand van zaken en een indicatieve planning per deellocatie verwijzen wij naar het projectenboek.

4. Rijnlandlaan

De gebiedsontwikkeling Rijnlandlaan, bestaande uit de realisatie van 48 sociale huurwoningen, een Vmbo school, een locatie voor kinderopvang en de herinrichting van de openbare ruimte, is in 2022 afgerond.
De grondexploitatie is afgesloten per 31 december 2022. De verliesvoorziening die voor de grondexploitatie getroffen was, is vrijgevallen. Dit is verwerkt in de jaarrekening 2022.

Winstneming
De commissie BBV heeft in 2016 regels aangegeven voor tussentijdse winstneming. Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. De resultaten van de huidige grondexploitaties in het MPG geven geen aanleiding voor tussentijdse winstneming.

Vennootschapsbelasting
Op 1 januari 2016 is de invoering van de vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheden ingevoerd. De gemeente moet beoordelen of zij met de uitoefening van haar activiteit(en) in fiscale zin een onderneming drijft. De activiteiten vanuit het grondbeleid en de grondexploitaties kunnen hiervoor in aanmerking komen. Om dit te bepalen wordt conform de Handreiking Vennootschapsbelasting en het gemeentelijk grondbedrijf uit 2015 van de Samenwerking Vennootschapsbelasting Lagere Overheden (SVLO) een Quickscan opgesteld. In de Quickscan wordt het totale MPG bekeken. Hoewel de resultaten op eindwaarde van de grondexploitaties nadelig zijn komt uit de Quickscan een positief resultaat voor het MPG. Dit zou een fiscale ondernemingsactiviteit kunnen betekenen. In de Quickscan wordt echter de rente geëlimineerd. Deze heeft grote invloed op het resultaat van de grondexploitaties. Als conform de handreiking een Post Quickscan wordt uitgevoerd blijkt dat er geen sprake is van een fiscale ondernemingsactiviteit en dus ook geen belastingplicht.

Nieuwe grondexploitaties
In de nabije toekomst worden binnen de gemeente ruimtelijke ontwikkelingen voorzien. Voor zover deze betrekking hebben op de (her)ontwikkeling van bij de gemeente in bezit zijnde gronden zal per situatie op basis van een te formuleren ontwikkelstrategie bepaald worden of opening van een grondexploitatie aan de orde is. Voor de ontwikkeling van De Star wordt het openen van een grondexploitatie voorbereid.

Warme gronden
De categorie ‘Warme gronden’ betreft grond, bestemd voor concrete gebiedsontwikkeling op termijn door de gemeente. Op dit moment zijn er geen gronden opgenomen in deze categorie.

Duurzaamheid

Algemeen

De gemeente wil grote stappen zetten op het gebied van duurzaamheid en energietransitie. In 2022 zijn plannen gemaakt om dit voor de komende jaren verder op de rit te zetten met een nieuw Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2027.

In 2022 is de uitvoering van de Transitievisie Warmte (TVW) gestart in de wijk De Heuvel/Amstelwijk. De eerste wijkgesprekken zijn gevoerd en de VvE's worden begeleid om te komen tot een verduurzamingsaanpak. Ook de VvE's in andere wijken worden ondersteund door o.a. VvE-café's en workshops over de aanpak van verduurzamingsmaatregelen binnen een VvE. Gemeentebreed zijn webinars en een inkoopactie gehouden. Dit was met honderden deelnemers en aanvragen zeer succesvol. In diverse wijken zijn teams van Buurkracht actief om te begeleiden in verduurzamingsinitiatieven.
Extra aandacht is besteed aan het nieuwe thema energiearmoede zoals de aanpak van een aantal (gespikkelde) corporatiecomplexen en een plan van aanpak energiearmoede. De subsidieregeling isolatie en groendak is volledig benut waardoor weer flinke stappen zijn gezet in het verduurzamen van de woningen. De notitie Duurzaam bouwen en het Interferentiebeleid bodem zijn in 2022 vastgesteld. Sinds juni 2022 is de nieuwe Voorziening Verduurzaming Onderwijsvastgoed beschikbaar voor de co-financiering middels subsidie voor isolatie en/of ventilatie maatregelen van scholen. In 2022 is nog geen subsidie verstrekt.

Voor de uitvoering van het beleid worden de exploitatiemiddelen ingezet en er wordt optimaal gebruik gemaakt van de stimuleringsregelingen van het Rijk of de provincie. De gemeente heeft vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) subsidie ontvangen voor het aardgasvrij maken van de eerste transitiewijk De Heuvel/Amstelwijk. Met deze bijdrage vanuit het Rijk kan de gemeente samen met betrokken partijen zoals de woningcorporaties en wijkbewoners nog intensiever aan de slag met de overgang naar schone energie.

In 2020 is € 46 miljoen ter beschikking gesteld in de bestemmingsreserve Duurzaamheid en Energietransitie. Hiervan is € 1.575 miljoen uitgegeven tot en eind 2022, waarmee de stand van de reserve op 31 december 2022 € 44.3 miljoen bedraagt. Onderstaande tabel geeft inzicht in de realisatiecijfers van het bestedingsplan van de bestemmingsreserve Duurzaamheid en Energietransitie in 2022. De lasten zijn lager dan eerder geraamd. Dat valt te verklaren omdat voor de post bewonersinitiatieven (subsidie en rentekorting) de subsidies al wel voor een veel hoger bedrag dan bij realisatie staat zijn toegekend. Maar door vertraging bij de uitvoering door de inwoners vanwege gebrek aan materialen en beschikbare aannemers, of overloop over het jaar, zijn deze nog niet allemaal vastgesteld en uitgekeerd. Dit vindt in 2023 plaats. Tenslotte is er sprake van een onderbesteding bij de verduurzaming van de eigen gemeentelijke panden. Ondanks dat de bestedingen in 2022 zijn achtergebleven, zal het totale krediet, gezien de planning van de verduurzaming van een aantal gemeentelijke panden, uiterlijk in 2024 zijn gebruikt.
Niet uitgegeven middelen worden niet onttrokken uit de bestemmingsreserve en blijven beschikbaar voor latere jaren.

	Begroting na wijzigingen 2022	Realisatie 2022	Verschil 2022
Onderwijs	**0**	**0**	**0**
Verduurzaming onderwijsvastgoed	0	0	0
VHLOSV – Bouwen en wonen	**1.495**	**990**	**505**
Wijkaanpakken	820	605	215
Bewonersinitiatieven	675	385	290
Bestuur en ondersteuning	**384**	**154**	**230**
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	384	154	230
Totaal	**1.879**	**1.144**	**735**

Bedragen x € 1.000

Wet open overheid

Algemeen

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (WOO) ingegaan. De Wet open overheid regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB).
In het kader van het ingaan van de WOO is de organisatie geïnformeerd over de verschillen tussen de WOB en de WOO. Het proces van WOB-verzoeken is doorgelicht en aangepast een proces voor WOO-verzoeken. Binnen de organisatie zijn coördinatoren aangewezen die helpen om WOO-verzoeken af te handelen. In het kader van het initiatiefvoorstel Transparant lokaal openbaar bestuur zijn de collegestukken beschikbaar gesteld via de website. Daarnaast zijn er concrete stappen gezet om de ingekomen stukken openbaar te maken zover dit binnen de kaders van privacy mogelijk is. Tevens is er een pilot gestart op de positionering van de WOO-contactpersoon, waarna deze definitief kan worden aangewezen.

5 Jaarrekening

5.1 Waarderingsgrondslagen

Verslaggevingsvoorschriften
De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag, de jaarrekening en bijlagen. De jaarstukken zijn gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Vaste activa
De afschrijvingsmethodiek voor materiële vaste activa gebaseerd is op de annuïteitenmethode. Op 6 april 2021 is de financiële Verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet vastgesteld. Hierin zijn de spelregels rond investeringen vastgelegd. Met betrekking tot de afschrijvingstermijnen worden maximale afschrijvingstermijn vermeld. Tevens wordt bij riolering en sportvelden de componentenbenadering toegepast. Activa kleiner dan € 25.000 worden niet geactiveerd.

Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Kosten van onderzoek en ontwikkeling worden geactiveerd. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden als deze betrekking hebben op een toekomstige te openen grondexploitatie ingebracht zodra de desbetreffende grondexploitatie is geopend.
Voor 'bijdragen aan activa in eigendom van derden' is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Materiële vaste activa
In het BBV wordt onderscheid gemaakt tussen materiële vaste activa met economisch nut en activa met maatschappelijk nut. Alle investeringen worden gedurende de levensduur annuïtair afgeschreven.

Activa met economisch nut dragen bij aan de mogelijkheid middelen te verwerven of zijn verhandelbaar. Onder deze categorie vallen onder andere gebouwen, vervoermiddelen, inventaris en apparatuur. Het activeren van deze bezittingen is verplicht. Dat moet eenduidig te gebeuren en op de activa moet op consistente wijze afgeschreven te worden.

Naast de activa met economisch nut worden ook de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van kosten een heffing wordt geheven, afzonderlijk opgenomen (conform artikel 35, 1b BBV). Dit zijn investeringen in het riool en afvalverwijdering.

Activa met maatschappelijk nut hebben betrekking op investeringen in de openbare ruimte. Investeringen in bruggen, wegen, water et cetera vallen in deze categorie. Deze hebben dus geen economisch nut en zijn niet verhandelbaar. Deze investeringen moeten ook geactiveerd worden.

Volgens de Notitie materiële vaste activa 2020 (Commissie BBV) worden alle materiële vaste activa gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. De activa worden vanaf het eerstvolgende jaar na het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Bij de waardering wordt rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, als deze naar verwachting duurzaam is.

De voorgeschreven maximale afschrijvingstermijnen zijn als volgt:

	Materiële vaste activa	Maximale afschrijvings-termijn
	Materiële vaste activa met economische nut	
a	Nieuwbouw gebouwen (permanent) en woonruimten	40 jaar
b	Renovatie, restauratie en aankoop gebouwen en woonruimten	25 jaar
c	Technische installaties in bedrijfsgebouwen (elektrische voorzieningen, verwarming, liften, machines) en overige voorzieningen binnenkant gebouwen (bijvoorbeeld scheidingswanden, vloerbedekking, sanitair), voorzieningen buitenkant gebouwen (bijvoorbeeld dakbedekking, zonwering, buitenberging)	25 jaar
d	Veiligheidsvoorzieningen in bedrijfsgebouwen, telefooninstallaties, kantoormeubilair, schoolmeubilair, aanleg tijdelijke terreinen, nieuwbouw tijdelijke woonruimten en (nood)gebouwen	15 jaar
e	Keukeninventaris, zware transportmiddelen, aanhangwagens, personenauto's, lichte motorvoertuigen, automatiseringsapparatuur	10 jaar
f	Hard- en software	5 jaar
g	Gronden en terreinen	n.v.t.
h	Aanleg sportvelden (componentenbenadering)	
	Natuurgrasveld	30 jaar
	Kunstgrasveld onderbouw	30 jaar
	Kunstgrasveld tussenlaag	20 jaar
	Kunstgrasveld toplaag	10 jaar
	We-traveld onderlaag	30 jaar
	We-traveld toplaag	20 jaar
	Materiële vaste activa met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	
i	Aanleg begraafplaatsen	60 jaar
j	Aanleg riolering (componentenbenadering)	60 jaar
	Mechanische en elektrische componenten riolering	15 jaar
	Pompen en gemalen	15 jaar
	Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	
k	Tunnels, viaducten en bruggen	40 jaar
l	Openbare verlichting	40 jaar
m	Wegen, fietspaden, voetpaden, pleinen en rotondes	30 jaar
n	Parken en groenvoorzieningen	30 jaar
o	Waterkering en watergangen (duikers, steigers en beschoeiingen)	25 jaar
p	Technische installaties (waaronder verkeersregelinstallaties)	15 jaar
q	Speelvoorzieningen en straatmeubilair	15 jaar

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij hierna anders vermeld - opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde

van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs vindt afwaardering plaats.

Van een deelneming is volgens artikel 1, lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Voorraden
De grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen standaard verrekenprijzen die zijn gebaseerd op de gemiddeld betaalde inkoopprijs. Verschillen tussen de standaard verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als resultaat verantwoord. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs of de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) en een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winstbepaling op grondexploitaties is gebaseerd op de methode van 'percentage of completion' (POC-methode), zoals voorgeschreven in de notitie Grondexploitaties van de commissie BBV. De gevormde voorzieningen voor verlieslatende complexen worden in mindering op de boekwaarde gebracht.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid zijn voorzieningen gevormd en op de vorderingen in mindering gebracht. De voorziening wordt gedeeltelijk statisch en gedeeltelijk dynamisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Voorziening dubieuze debiteuren
De waarderingsgrondslag van de voorziening dubieuze debiteuren Sociale zaken is gebaseerd op de ouderdom van de vorderingen en de aard en het betaalgedrag op deze openstaande vorderingen. Op basis van deze waarderingsgrondslag wordt de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken jaarlijks geactualiseerd.

Liquide middelen en overlopende posten
De liquide middelen en overlopende posten zijn tegen nominale waarde opgenomen. De overlopende posten hebben een looptijd van maximaal 1 jaar.

Voorzieningen
Voorzieningen zijn gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies, met uitzondering van de voorziening wethouderspensioenen die gewaardeerd is tegen contante waarde. De voorzieningen voor verwachte verliezen op grondexploitaties worden gevormd per grondexploitatie tegen eindwaarde, dit is het verlies zoals dat verwacht wordt op het moment dat de grondexploitatie wordt afgesloten. Alle onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van het jaarverslag is het beleid nader uiteengezet. De voorzieningen voor dubieuze debiteuren en voor verwachte verliezen op grondexploitaties zijn in mindering gebracht op de waarden van de respectievelijke balansposten debiteuren en voorraden.

Vaste schulden
Vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van 1 jaar of langer.

Vlottende schuld en overlopende passiva
In de balans worden onder de overlopende passiva afzonderlijk opgenomen: de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren. De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente zijn gewaarborgd, is buiten telling, het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is nadere informatie opgenomen.

Grondslagen resultaatbepaling
Deze grondslagen zijn grotendeels ontleend aan de waarderingsgrondslagen. Voor het overige geldt dat de lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Alle lasten en baten, die betrekking hebben op het boekjaar en tijdens het opstellen van de jaarrekening bekend zijn, worden in het betreffende verslagjaar verwerkt. Daarbij geldt dat verliezen worden verantwoord op het moment dat ze voorzienbaar zijn en winsten worden verantwoord nadat ze zijn gerealiseerd.

Rente
In 2022 zijn de totale rentelasten via een rentepercentage van 1,20 verdeeld (omgeslagen). Voor de grondexploitaties geldt een andere methodiek van toerekening van rente. Voor die van de grondexploitatie Vlietvoorde geldt deels projectfinanciering en voor het overige deel van de boekwaarde is een percentage van 0,54 toegepast. Dit percentage is ook toegepast voor de grondexploitaties van Klein Plaspoelpolder en Rijnlandlaan.
Het omslagpercentage van 1,20 is gelijk aan het voor 2022 begrote percentage. Voor de langlopende geldleningen wordt rekening gehouden met transitorische rente aan het einde van het verslagjaar.

Afrondingsverschillen
De bedragen in de jaarrekening worden veelal gepresenteerd op bedragen die zijn afgerond op duizendtallen. Er kan hierdoor sprake zijn van kleine afrondingsverschillen.

5.2 Overzicht van baten en lasten

	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Bestuur en Ondersteuning	10.092	-120	9.971	10.007	-36
Veiligheid	8.995	148	9.142	9.137	6
Verkeer en Vervoer	12.632	-875	11.757	10.671	1.086
Economie	1.214	1.110	2.324	1.954	370
Onderwijs	9.185	-592	8.594	8.466	128
Sport, cultuur en recreatie	18.930	1.253	20.183	20.329	-146
Sociaal domein	104.397	8.835	113.231	112.540	691
Volksgezondheid en milieu	20.617	541	21.158	20.956	202
VHLOSV	24.522	-6.420	18.103	17.848	254
Totaal lasten programma's	**210.584**	**3.879**	**214.464**	**211.908**	**2.556**
Baten					
Bestuur en Ondersteuning	3.082	-8	3.074	3.743	669
Veiligheid	160	92	252	204	-48
Verkeer en Vervoer	394	25	419	938	520
Economie	461	815	1.276	1.519	244
Onderwijs	2.566	124	2.690	2.718	28
Sport, cultuur en recreatie	3.443	-366	3.077	4.156	1.078
Sociaal domein	36.331	358	36.689	37.032	343
Volksgezondheid en milieu	21.923	87	22.011	21.965	-46
VHLOSV	19.316	-5.509	13.808	10.290	-3.517
Totaal baten programma's	**87.676**	**-4.380**	**83.296**	**82.566**	**-729**
Saldo van baten en lasten programma's	**-122.908**	**-8.260**	**-131.168**	**-129.342**	**1.826**
Lasten					
Onvoorziene uitgaven	100	0	100	0	100
Vennootschapsbelasting	30	0	30	68	-38
Overhead	33.330	555	33.885	32.722	1.163
Algemene Dekkingsmiddelen	213	504	717	1.240	-523
Totaal lasten overige onderdelen	**33.674**	**1.059**	**34.733**	**34.031**	**702**
Baten					
Onvoorziene uitgaven	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Overhead	0	140	140	230	90
Algemene Dekkingsmiddelen	144.226	17.591	161.817	164.207	2.390
Totaal baten overige onderdelen	**144.226**	**17.731**	**161.957**	**164.437**	**2.480**
Saldo van baten en lasten overige onderdelen	**110.552**	**16.672**	**127.224**	**130.406**	**3.182**
Totaal saldo van baten en lasten	**-12.356**	**8.412**	**-3.944**	**1.065**	**5.009**
Storting in reserves	10.662	25.443	36.105	34.624	1.481
Onttrekking aan reserves	17.462	25.056	42.518	39.508	-3.011
Saldo mutaties reserves	**6.801**	**-387**	**6.413**	**4.884**	**-1.530**
Resultaat na bestemming	**-5.555**	**8.025**	**2.470**	**5.949**	**3.479**

Bedragen x € 1.000

Resultaat uit structurele baten en lasten

	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Resultaat na bestemming	-5.555	8.025	2.470	5.949	3.479
Saldo van incidentele baten en lasten (last)	9.757	-3.936	5.821	2.020	-3.801
Structureel resultaat na bestemming	**4.202**	**4.089**	**8.291**	**7.969**	**-322**

Bedragen x € 1.000

5.3 Begrotingsrechtmatigheid

Algemeen
Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) wordt de begrotingsrechtmatigheid als volgt omschreven:

“Financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de Raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, evenals het begrotingsjaar van belang zijn.”

Binnen dit kader zijn een aantal verschillende begrotingsoverschrijdingen te onderscheiden. Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen, volgens de commissie BBV, ten minste de volgende “soorten” begrotingsafwijkingen worden onderkend:

Nr.	Beschrijving soort onrechtmatigheid		Telt mee voor het oordeel?
1	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten		Nee
2	Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen		Nee
3	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn		Ja
4	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd		Ja
5	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingswijziging is ingediend		Ja
6	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt		
	a	Geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar	Ja
	b	Geconstateerd na verantwoordingsjaar	Nee
7	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren		
	a	Jaar van investeren	Ja
	b	Afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	Nee

Bij de onderstaande programma’s is sprake van een overschrijding van de lasten ten opzichte van de geactualiseerde begroting. Lastenoverschrijdingen die op grond van het voorgaande als onrechtmatig moeten worden gekwalificeerd zijn in de analyse begrotingsoverschrijdingen toegelicht.

Analyse begrotingsoverschrijdingen
Aangezien een lastenoverschrijding op programmaniveau een saldo is van meerdere onderdelen binnen een programma, is het mogelijk dat de nadere uitsplitsing van de overschrijdingen kan leiden tot een hoger bedrag aan overschrijdingen dan het saldo van overschrijdingen op het programma. Op bepaalde programmaonderdelen zijn namelijk ook lagere lasten dan begroot gerealiseerd. Deze zijn in het kader van de beoordeling van de begrotingsrechtmatigheid buiten beschouwing gelaten. In onderstaande analyse is een ondergrens gehanteerd van € 50.000 ten opzichte van de actuele begroting.

Lasten overschrijding jaarstukken 2022 ten opzichte van begroot 2022	Onrechtmatig, althans, telt, niet mee over het oordeel	Ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad
Programma:		
5. Sport, cultuur en recreatie	146	
Totaal overschrijdingen programma	**146**	
Overige onderdelen:		
Algemene Dekkingsmiddelen	523	
Totaal overschrijdingen overige onderdelen	**523**	
Investeringen:		
Oracle / Unix 2020	109	
DMO Gegevensmanagement 2022	65	
Ruimtelijk kader De Star - toekomst GREX	139	
Totaal overschrijdingen kredieten	**367**	
Totaal overschrijdingen	**1.036**	

Bedragen x € 1.000

Programma Sport, cultuur en recreatie
Negatief saldo op programmaniveau wordt veroorzaakt door Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 873.000 nadeel). Het nadeel op dit taakveld wordt voor een groot deel veroorzaakt door het uitvoeringsprogramma van de landschapstafel Duin, Horst & Weide**.** Alle andere taakvelden in dit programma hebben een positief saldo. De taakvelden worden verder in de jaarrekening nader toegelicht.

Onderdeel Algemene Dekkingsmiddelen
Taakveld Treasury (€ 223.000 nadeel)
Het nadeel op het taakveld wordt veroorzaakt doordat er door opgelopen vertragingen in de realisatie van grondexploitaties en investeringen minder rente aan andere taakvelden worden toegerekend.

Taakveld Overige baten en lasten (€ 257.000 nadeel)
Het nadeel op taakveld overige baten en lasten betreft een dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren en een stelpost kostendekkende leges die in verband met de coronacrisis niet is ingevuld.

Daarnaast is er sprake van Taakveld OZB Woningen (€28.000 nadeel), Taakveld OZB Niet-woningen (€35.000 voordeel) en Taakveld Belastingen overig (€51.000 voordeel).

Investeringen:

Het ICT-beheer van de gemeente Leidschendam-Voorburg is per medio 2022 volledig in eigen handen. De eerdere samenwerking met de gemeente Westland is daarmee tot een eind gekomen. De werkelijke kosten voor dit krediet zijn door de ontvlechting hoger uitgevallen ad € 109.000 dan eerder voorzien.

Binnen de gemeente wordt data gedreven werken een steeds belangrijker onderwerp. Gebleken is in 2022 dat de interne vraag naar datarapportages daarom is toegenomen. Vanwege de gestegen interne vraag naar datarapportages zijn de gerealiseerde kosten voor 2022 met € 65.000 hoger dan voorzien.

De kosten van opstellen ruimtelijk kader De Star vallen onder andere door de langere doorlooptijd en meerdere aanvullende onderzoeken hoger uit ad € 139.000 dan het hiervoor beschikbaar gestelde krediet. Alle gemaakte kosten zullen ingebracht worden in de in 2023 nog te openen grondexploitatie “De Star”.

5.4 Financiële resultaten per programma

In onderstaande overzichten worden per programma de financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting groter dan € 100.000 op de lasten en baten en reserve-mutaties toegelicht.

Afwijking programma Bestuur en Ondersteuning

Bestuur en Ondersteuning	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Beheer overige gebouwen en gronden	1.800	612	2.412	2.143	269
Bestuur	4.417	-799	3.618	3.783	-165
Burgerzaken	3.757	67	3.824	3.951	-127
Parkeerbelasting	117	0	117	130	-13
Totaal lasten	**10.092**	**-120**	**9.971**	**10.007**	**-36**
Baten					
Beheer overige gebouwen en gronden	1.646	0	1.646	1.759	113
Bestuur	8	-8	0	544	544
Burgerzaken	1.162	0	1.162	1.194	33
Parkeerbelasting	267	0	267	246	-21
Totaal baten	**3.082**	**-8**	**3.074**	**3.743**	**669**
Saldo van baten en lasten	**-7.009**	**112**	**-6.897**	**-6.264**	**633**
Mutaties reserves					
Stortingen	10.662	25.443	36.105	34.624	1.481
Onttrekkingen	17.462	25.056	42.518	39.508	-3.011
Saldo mutaties reserves	**6.801**	**-387**	**6.413**	**4.884**	**-1.530**
Saldo na reserve mutaties	**-209**	**-275**	**-484**	**-1.380**	**-897**

Bedragen x € 1.000

Toelichting Financiën

Het saldo van baten en lasten (exclusief mutaties reserves) van het programma Bestuur en Ondersteuning is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 633.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Bestuur (€ 165.000 nadeel)
Binnen dit taakveld zijn er door externe inhuur op moeilijk invulbare vacatures meer kosten gemaakt dan in de begroting was verwacht. Ook vallen de (onkosten) vergoedingen van de raadsleden hoger uit dan eerder begroot. Daarnaast zijn de lasten in verband met innovatie en ontwikkeling van de organisatie lager uitgevallen.
De voorziening wachtgeld wethouders is bedoeld om het wachtgeld waar oud wethouders recht op hebben te dekken. In 2022 zijn er oud wethouders aan de voorziening toegevoegd en is de voorziening geactualiseerd. De leidt tot een extra storting in de voorziening en een nadeel op dit taakveld.

Taakveld Burgerzaken (€ 127.000 nadeel)
Binnen taakveld Burgerzaken vallen de lasten hoger uit dan begroot. Op hoofdlijn is dit te verklaren doordat de salariskosten binnen dit taakveld zijn toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de

nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead omdat rekening was gehouden met een stelpost loonstijging.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden (€ 269.000 voordeel)
De lasten binnen dit taakveld vallen per saldo lager uit door een diversiteit aan (kleinere) posten. Hieronder vallen de energiekosten die hoger zijn uitgevallen. Daarnaast is er een bedrag begroot in verband met de versnelde afschrijving door de verkoop van een pand. Omdat de verkoop nog niet heeft plaatsgevonden zijn deze kosten niet gemaakt en is er een voordeel ontstaan.

Baten

Taakveld Bestuur (€ 544.000 voordeel)
De baten binnen taakveld Bestuur zijn hoger uitgevallen dan begroot. Dit is op hoofdlijn te verklaren door de actualisatie van de voorzieningen voor pensioenen van Politieke Ambtsdragers. In de actuariële waardeberekeningen van de pensioenen is gebruik gemaakt van een hogere rekenrente. Daardoor hoeft er minder kapitaal in de voorziening te worden aangehouden.

Mutaties in reserves
De lagere onttrekkingen aan de bestemmingsreserves leiden tot lagere baten (nadeel) op dit taakveld van € 3,0 miljoen, omdat voor deze bestemmingsreserves de werkelijke lasten zijn onttrokken aan de reserves.

De lagere onttrekking per reserve betreft:

- Reserve Coronacrisis € 235.000
- Reserve Duurzaamheid en Energietransitie € 710.000
- Reserve Herstelbeleid € 740.000
- Reserve Langer Zelfstandig Wonen € 560.000
- Reserve Mobiliteit € 240.000
- Reserve Oekraïne crisis € 500.000
- Reserve ondersteuning Energielasten € 350.000
- Reserve toek..wzh. Rietvink € 350.000

En een hogere onttrekking aan de Algemene reserve met bufferfunctie vanwege de herberekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Bij meerdere programma’s/taakvelden waar de begrote lasten betrekking op hebben, is sprake van een voordeel van gelijke omvang omdat de werkelijke lasten lager zijn dan begroot. De toelichting op dit nadelige effect van de verschillende onttrekkingen aan bestemmingsreserve is op meerdere programma’s terug te vinden.

Afwijking programma Veiligheid

Programma Veiligheid	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Crisisbeheersing en brandweer	6.214	150	6.364	6.279	85
Openbare orde en veiligheid	2.780	-2	2.778	2.857	-79
Totaal lasten	**8.995**	**148**	**9.142**	**9.137**	**6**
Baten					
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	160	92	252	204	-48
Totaal baten	**160**	**92**	**252**	**204**	**-48**
Saldo van baten en lasten	**-8.834**	**-56**	**-8.890**	**-8.932**	**-42**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Veiligheid is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 42.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

De afwijkingen vallen binnen de verantwoordingsgrens van € 100.000.

Voorstel overheveling

Openbare orde en veiligheid

Bij de 2e Tussentijdse rapportage is budget beschikbaar gesteld voor onderzoekskosten (€ 50.000) naar de huisvesting van de reddingsbrigade. Het onderzoek is nog niet uitgevoerd omdat de aanbesteding was uitgesteld. Inmiddels is deze afgerond, maar dit betekent dat de uitvoering in 2023 plaatsvindt en dat het budget overgeheveld moet worden om het onderzoek alsnog uit te kunnen voeren. De provincie Zuid-Holland heeft toegezegd maximaal de helft van de onderzoekskosten, met een maximum van € 25.000, bij te willen dragen. Voorgesteld wordt om het benodigde budget bij de resultaatbestemming voor 2023 opnieuw beschikbaar te stellen.

Afwijking programma Verkeer en Vervoer

Programma Verkeer en Vervoer	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Verkeer en Vervoer	11.824	-967	10.857	9.910	947
Parkeren	688	5	693	634	58
Recreatieve havens	41	100	142	66	75
Openbaar vervoer	79	-13	66	61	5
Totaal lasten	**12.632**	**-875**	**11.757**	**10.671**	**1.086**
Baten					
Verkeer en Vervoer	351	0	351	885	534
Parkeren	41	0	41	48	7
Recreatieve havens	2	25	27	5	-22
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0
Totaal baten	**394**	**25**	**419**	**938**	**520**
Saldo van baten en lasten	**-12.239**	**900**	**-11.339**	**-9.733**	**1.606**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Verkeer en Vervoer is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 1.606.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Verkeer en Vervoer (€ 947.000 voordeel)
Het voordeel is ontstaan doordat diverse werken zijn vertraagd. De financiële bijdrage aan het project CID Binckhorst - (regionale) bereikbaarheid van € 700.000 is niet uitgegeven omdat er in 2022 nog geen werkzaamheden zijn uitgevoerd aan de Verlengde Velostrada.
De kosten van de Taskforce mobiliteit de Mall zijn € 225.000 lager uitgevallen, omdat de voorbereidingen voor de aanpassingen in de openbare ruimte meer tijd kosten dan van tevoren is ingeschat. De kosten hiervan worden gedekt vanuit de reserve Mobiliteit, daardoor wordt er in 2022 minder onttrokken en blijft het restant van de beschikbaar gestelde middelen in de reserve beschikbaar ter dekking van kosten in 2023.
De werkzaamheden voor de fiets - en wandelroute vanaf station Mariahoeve naar de Mall of the Netherlands zijn niet uitgevoerd.

Voorgesteld wordt om voor het totaalbudget van € 3,1 miljoen (geraamde uitgaven 2022 tot en met 2024) voor het project CID Binckhorst een nieuwe bestemmingsreserve te vormen, omdat de planning van de uitgaven niet goed voorspelbaar zijn. Bij de bestemming van het resultaat wordt voorgesteld om het bedrag van 2022 van € 700.000 te storten in deze reserve.

<u>Voorstel overheveling</u>
Voorgesteld wordt om het incidentele restantbudget voor de fiets - en wandelroute naar de Mall of the Netherlands (€ 30.000) over te hevelen naar 2023, zodat de noodzakelijke werkzaamheden alsnog kunnen worden uitgevoerd.

Taakveld parkeren (€ 58.000 voordeel)
Het voordeel op dit taakveld wordt enerzijds veroorzaakt door dat de externe begeleiding bij de Nota Parkeernormen vanwege de complexiteit een langere doorlooptijd vergt dan eerder gedacht.

Daarnaast heeft de externe begeleiding van het Plan van aanpak voor de uitwerking van parkeermaatregelen vertraging opgelopen doordat andere werkzaamheden prioriteit hadden. Het hiermee gepaard gaande budget van € 30.000 is nodig om aan de activiteiten in 2023 verder vervolg te geven.
Anderzijds zijn er minder fietsnietjes geplaatst dan het jaarlijks hiervoor begrote budget.

Voorstel overheveling
Voorgesteld wordt om het restantbudget € 30.000 van voor bovengenoemde begeleiding bij nota en plan van aanpak over te hevelen om hieruit de kosten in 2023 te kunnen dekken.

Taakveld Recreatieve havens (€ 75.000 voordeel)
Het budget voor de initiële kosten voor de aanleg van de Plaspoelhaven Leidschendam Centrum is nog niet volledig uitgegeven omdat nog niet alle werkzaamheden uitgevoerd zijn.

Voorstel overheveling
Voorgesteld wordt om het restantbudget voor aanleg van de Plaspoelhaven Leidschendam Centrum (€ 30.000) over te hevelen om de kosten van de tijdelijke bediening van de brug in de haven te bekostigen.

Baten

Taakveld Verkeer en Vervoer (€ 534.000 voordeel)
Het totale voordeel bestaat voornamelijk uit 2 onderdelen. Het eerste bevat eenmalig extra inkomsten van vergoedingen voor degeneratiekosten en herstelwerkzaamheden aan bestrating voor het leggen van kabels en leidingen en leges voor verleende vergunningen en instemmingsbesluiten. Daarnaast waren er extra opbrengsten vanwege doorberekening van de inzet van verkeersregelaars voor de verkeersregulering bij de Mall of the Netherlands.

Afwijking programma Economie

Programma Economie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Economische ontwikkeling	701	970	1.670	1.436	235
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	74	0	74	82	-8
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	67	30	97	74	23
Economische promotie	373	110	483	363	120
Totaal lasten	**1.214**	**1.110**	**2.324**	**1.954**	**370**
Baten					
Economische ontwikkeling	0	815	815	924	110
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	52	52
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	82	0	82	59	-24
Economische promotie	379	0	379	485	106
Totaal baten	**461**	**815**	**1.276**	**1.519**	**244**
Saldo van baten en lasten	**-753**	**-295**	**-1.048**	**-435**	**614**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Economie is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 614.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Economische ontwikkeling (€ 235.000 voordeel)
Naast de kosten van de gebiedsvisie Julianabaan zouden er ook zogenaamde quick wins (verbeteringen in de openbare ruimte) uitgevoerd worden. Een deel van de kosten heeft betrekking op het openbaar groen. Vanwege het plantseizoen konden deze niet in 2022 uitgevoerd worden. Dit gebeurt in het eerste kwartaal van 2023. Van het beschikbaar gestelde bedrag voor de quick wins van € 125.000 in 2022 is maar een bescheiden bedrag besteed. Omdat de middelen gedekt worden ten laste van de Reserve Herstelbeleid wordt er ook een lager bedrag aan deze reserve onttrokken. Het restant budget blijft beschikbaar in de reserve voor de dekking van de kosten in 2023.

Aan de uitvoering van het versterken van de lokale economie is er minder uitgegeven (€ 47.000). Door corona was het niet mogelijk geweest om consumentenonderzoeken in de winkelgebieden uit te voeren in 2021. Deze consumentenonderzoeken waren daarom wederom gepland in 2022, maar zijn niet volledig uitgevoerd. De planning is nu om deze in 2023 alsnog af te ronden.

Daarnaast is er minder uitgegeven aan de uitvoering van het project PPS Retail (ca. € 30.000). Als gevolg van corona is een deel van de planning 2022 in de winkelgebieden doorgeschoven naar 2023.

<u>Voorstel overheveling</u>
Voor het project PPS Retail in 2023 wordt voorgesteld om het restantbudget van € 30.000 over te hevelen om de geplande activiteiten alsnog in 2023 af te ronden.

Taakveld Economische promotie (€ 120.000 voordeel)
Sinds de samenleving weer meer open kon is het voor Leidschendam-Voorburg van belang om met evenementen mensen naar de kernwinkelgebieden te krijgen. Vanuit de Reserve Corona is het voorstel gedaan om daarom het evenementenbudget eenmalig met 50% te verhogen. Echter waren

de winkeliersverenigingen en ondernemersfondsen toch in staat om hun eigen aandeel te dekken, waardoor de extra middelen voor het evenementenbudget niet nodig waren.

Baten

Taakveld Economische ontwikkeling (€ 110.000 voordeel)
In 2022 is voor de aanleg van glasvezelnetwerk de volledige vergoeding ontvangen, terwijl bij de begroting uitgegaan is van 90% in 2022 en 10% in 2023. Het gaat om een bedrag van € 80.000. Het overige voordeel wordt verklaard door twee provinciale bijdragen voor het Huygenskwartier en de Julianabaan die niet waren begroot.

Taakveld Economische promotie (€ 106.000 voordeel)
Er is meer toeristenbelasting geïnd dan begroot. Er zijn meer overnachtingen geweest na de Coronacrisis dan voorzien en voor 2022 zijn de tarieven voor de toeristenbelasting verdubbeld.

Afwijking programma Onderwijs

Programma Onderwijs	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	4.597	-400	4.197	4.134	63
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.588	-192	4.397	4.332	65
Totaal lasten	**9.185**	**-592**	**8.594**	**8.466**	**128**
Baten					
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	115	0	115	14	-100
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.451	124	2.576	2.704	128
Totaal baten	**2.566**	**124**	**2.690**	**2.718**	**28**
Saldo van baten en lasten	**-6.619**	**716**	**-5.903**	**-5.748**	**156**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Onderwijs is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 156.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Baten

Taakveld Onderwijshuisvesting (€ 100.000 nadeel)
De gemeente faciliteert de bouw van scholen, waaronder Integraal Kind Centra (IKC). In de begroting is rekening gehouden met huurinkomsten vanuit de nieuwe IKC's. Per abuis zijn deze dubbel begroot. Dit leidt samen met een aantal kleinere afwijkingen tot een nadeel ten opzichte van de begroting.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken (€ 128.000 voordeel)
Het voordeel wordt veroorzaakt door een aantal terugvorderingen op de beschikte subsidies en de aanvullende overheidsbijdrage van het Onderwijsachterstandenbeleid.

Afwijking programma Sport, cultuur en recreatie

Programma Sport, cultuur en recreatie	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Sportbeleid en activering	936	219	1.154	1.032	123
Sportaccommodaties	5.469	-106	5.363	5.169	194
Cultuurpres.,productie&participatie	886	240	1.126	988	138
Musea	906	252	1.158	1.018	140
Cultureel erfgoed	458	67	525	439	86
Media	2.001	231	2.232	2.186	46
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.274	351	8.625	9.498	-873
Totaal lasten	**18.930**	**1.253**	**20.183**	**20.329**	**-146**
Baten					
Sportbeleid en activering	40	19	59	108	48
Sportaccommodaties	2.279	-285	1.994	1.864	-130
Cultuurpres.,productie&participatie	92	0	92	120	28
Musea	51	0	51	58	8
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0
Media	269	0	269	285	16
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	712	-100	612	1.720	1.107
Totaal baten	**3.443**	**-366**	**3.077**	**4.156**	**1.078**
Saldo van baten en lasten	**-15.488**	**-1.618**	**-17.106**	**-16.173**	**932**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Sport, cultuur en recreatie is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 932.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Sportbeleid en activering (€ 123.000 voordeel)
In 2022 is er een budget beschikbaar gesteld om de sportverenigingen te ondersteunen in de energielasten. Hier is geen gebruik van gemaakt, waardoor er een voordeel van € 123.000 op dit budget zit. Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Ondersteuning Energielasten van hetzelfde bedrag.

Taakveld Sportaccommodaties (€ 194.000 voordeel)
Op taakveld Sportaccommodaties is een voordeel ontstaan door een voordeel op verschillende activiteiten. Het betreft hier klein onderhoud en incidentele zaken, zoals snoeiwerkzaamheden en klein onderhoud aan de velden. In dit voordeel is ook een nadeel verwerkt van de salariskosten die binnen dit taakveld zijn toegenomen, als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead doordat rekening was gehouden met een stelpost loonstijging.

Taakveld Cultuurprestaties, productie en participatie (€ 138.000 voordeel)
Tijdens het opstellen van het bestedingsplan Herstelbeleid 2022 werd verwacht dat er vanuit de Cultuursector veel vraag naar extra middelen zou zijn, als de deuren weer open mochten voor het publiek. Het opstarten heeft meer tijd gekost waardoor er minder kosten zijn gemaakt. Tegenover dit voordeel staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Herstelbeleid van hetzelfde bedrag.

Taakveld Musea (€ 140.000 voordeel)
Het voordeel op taakveld Musea is op hoofdlijnen te verklaren doordat het project digitalisering genealogische archieven vertraging heeft opgelopen.

Voorstel overheveling
De digitalisering van genealogische archieven en de kosten lopen nog door in 2023. Daarom wordt voorgesteld om het restantbedrag van € 150.000 door te schuiven naar 2023.

Taakveld Cultureel erfgoed (€ 86.000 voordeel)
Voor de restauratie van 3 historische tuinmuren in Park Vreugd en Rust zijn middelen beschikbaar gesteld (€ 66.500). De herstelwerkzaamheden vinden plaats in 2023.

Voorstel overheveling
Voor de kosten van de werkzaamheden aan de 3 historische tuinmuren in 2023 wordt voorgesteld om € 66.500 over te hevelen naar 2023.

Taakveld Media (€ 46.000 voordeel)
Voorstel overheveling
De raad heeft opdracht gegeven voor het opnemen van een gemoderniseerde bibliotheekvestiging in Voorburg in de herontwikkeling op de Julianabaan. Hiervoor is een bedrag van € 80.000 beschikbaar gesteld uit de algemene reserve voor het maken van een businesscase met een Programma van Eisen waarin de voorgestelde combinatie tussen bibliotheek, theater(s) en eventuele andere partners wordt uitgewerkt in samenhang met de andere ontwikkelingen op de Julianabaan. De activiteiten zullen plaatsvinden in 2023.

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 873.000 nadeel)
Het nadeel op dit taakveld wordt voor een groot deel veroorzaakt door het uitvoeringsprogramma van de landschapstafel Duin, Horst & Weide. Er is in 2022 € 1.073.000 meer uitgegeven en dat komt door:

- Niet geraamde lasten voor verschillende projecten uit het uitvoeringsprogramma van de landschapstafel Duin, Horst & Weide. De subsidiabele periode voor de uitvoeringsprojecten liep tot en met 31 december 2022. Uiteindelijk waren eind 2022 toch meer subsidieprojecten zowel financieel als inhoudelijk beoordeeld en akkoord bevonden, waardoor er meer projecten zijn gefinancierd dan begroot (nadeel € 1.073.000). Tegenover dit nadeel staan ook extra opbrengsten (zie bij de baten).
- Daarnaast zijn niet geraamde lasten van het project Park Vreugd en Rust (€ 36.000), waarvoor een subsidieaanvraag bij de Provincie Zuid-Holland is ingediend. Hiervoor is nog geen voorschot ontvangen omdat de omgevingsvergunningen nog niet onherroepelijk zijn. Voor de herontwikkeling van Park Vreugd en Rust is er een budget van € 144.000 beschikbaar gesteld (als gevolg van economische omstandigheden) voor uitvoerende activiteiten welke nog niet in 2022 gestart zijn.
- Voor de realisatie van Groen-Blauwe projecten ten behoeve van het versterken van een groene leefbare woongemeente is bij de 2de tussentijdse rapportage een incidenteel startbudget beschikbaar gesteld van € 100.000. Doordat bijna alle deelnemende partners ook aan het uitvoeringsprogramma van de landschapstafel Duin, Horst & Weide deelnemen, is de focus komen te liggen op het afronden van dit programma.
- In 2022 zijn er door vertraging van dit project lagere uitgave geweest voor het onderzoek & herstel van de spel- en sportvoorzieningen, wat een voordeel geeft van € 39.000. Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Herstelbeleid (zie programma 1, taakveld mutatie reserves) van hetzelfde bedrag.

Voorstel overheveling

Om in 2023 nieuwe uitvoeringsprojecten te kunnen voorbereiden, deel te kunnen nemen aan nieuwe subsidieaanvragen en meekoppelkansen te pakken wordt voorgesteld om het volledige budget van € 100.000 voor de realisatie van Groen-Blauwe projecten over te hevelen.
Om de werkzaamheden in 2023 aan Park Vreugd en Rust fase 1 en 2 uit te kunnen voeren wordt voorgesteld om het beschikbare budget van € 144.000 over te hevelen naar 2023. Deze middelen zijn samen met de toegezegde middelen van de provincie nodig om de noodzakelijke werkzaamheden aan Park Vreugd en Rust uit te kunnen voeren.

Baten

Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 1.107.000 voordeel)
Dit voordeel wordt hoofdzakelijk bepaald door de extra baten voor de afwikkeling van het project Duin, Horst en Weide (€ 1.052.000). Tegenover deze baten staan ook kosten, die bij de lasten zijn toegelicht.

Afwijking programma Sociaal domein

Programma Sociaal domein	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Samenkracht en burgerparticipatie	13.716	2.308	16.024	14.775	1.249
Wijkteams	1.974	882	2.856	2.836	20
Inkomensregelingen	38.788	5.663	44.451	45.025	-574
Begeleide participatie	3.607	117	3.724	3.734	-10
Arbeidsparticipatie	5.050	106	5.156	5.132	24
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	2.038	354	2.392	2.335	57
Maatwerk dienstverlening 18+	14.351	-905	13.446	13.760	-314
Maatwerk dienstverlening 18-	21.959	-382	21.577	21.533	45
Geëscaleerde zorg 18+	151	388	540	546	-6
Geëscaleerde zorg 18-	2.762	303	3.065	2.865	200
Totaal lasten	**104.397**	**8.835**	**113.231**	**112.540**	**691**
Baten					
Samenkracht en burgerparticipatie	2.612	1.963	4.575	5.105	530
Wijkteams	0	80	80	188	108
Inkomensregelingen	32.809	-2.042	30.767	30.662	-105
Begeleide participatie	0	0	0	39	39
Arbeidsparticipatie	151	407	558	410	-148
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	3	0	3	12	9
Maatwerk dienstverlening 18+	723	-153	570	498	-72
Maatwerk dienstverlening 18-	0	0	0	-18	-18
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	1	1
Geëscaleerde zorg 18-	32	104	136	136	0
Totaal baten	**36.331**	**358**	**36.689**	**37.032**	**343**
Saldo van baten en lasten	**-68.066**	**-8.476**	**-76.542**	**-75.508**	**1.034**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Sociaal domein is ten opzichte van de begroting 2022 per saldo € 1,0 miljoen voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (€ 1.249.000 voordeel)
Op dit taakveld is sprake van een optelsom van verschillende grote en kleinere over- en onderschrijdingen. De belangrijkste afwijkingen worden hieronder toegelicht:

- De kosten voor de crisisopvang van de asielzoekers waren niet begroot (€ 470.000 nadeel), maar deze kosten zijn volledig vergoed door het COA.
- In 2022 werd verwacht dat er bij de maatschappelijke integratie van statushouders een inhaalslag zou plaatsvinden om aan de gestelde taakstelling te voldoen. Nu blijkt dat deze inhaalslag pas in 2023 komt. Er blijft hierdoor budget over in 2022 (€ 84.000 voordeel), maar er zal een tekort zijn in 2023.
- De kosten voor het programma Sterk voor Noord zijn in 2022 € 204.000 (voordeel) lager dan verwacht omdat de start van de uitvoering vertraagd is. Het budget voor het programma komt deels uit de algemene reserve en deels uit de bestemmingsreserve Herstelbeleid. Het

voordeel zit verspreid over deze budgetten. Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Herstelbeleid van € 112.000.

- Voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne heeft het Rijk de Bekostigingsregeling Opvang Ontheemden Oekraïne opgezet. Via deze regeling worden de kosten vergoed rondom de transitie van het gebouw, dagelijkse opvang en verstrekkingen. Tegenover het budget aan de kant van de baten van € 2,5 miljoen staat eenzelfde budget aan de kant van de lasten. Daarnaast wordt dit lastenbudget aangevuld met € 500.000 uit de bestemmingsreserve Oekraïne crisis. Dit budget is uiteindelijk niet benut, omdat het Rijk alle kosten vergoedt. Hier tegenover staat een lagere onttrekking van de bestemmingsreserve Oekraïne crisis van € 500.000. Op het begrote budget vanuit het Rijk zit aan de lastenkant een nadeel van € 326.000, maar aan de batenkant een voordeel van dezelfde hoogte.
- Voor de activiteiten die samenhangen met de Wet inburgering is een plan gemaakt, welke door het Rijk wordt vergoed door middel van een Specifieke uitkering. Tegenover het budget voor de lasten, staat dus een gelijk budget voor de baten. Daarnaast is er ook nog een uitvoeringsbudget beschikbaar vanuit de algemene reserve. De uitvoering van dit plan is vertraagd waardoor de lasten lager zijn (€ 718.000 voordeel). Hierdoor wordt er dus minder vergoed vanuit het Rijk, wat een nadeel geeft van € 377.000 op de baten.
- Ook binnen dit taakveld vallen de doorbelaste salarislasten hoger uit dan begroot (€ 116.000 nadeel). Op hoofdlijn is dit te verklaren doordat de salariskosten binnen dit taakveld zijn toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead doordat rekening was gehouden met een stelpost loonstijging.
- In het bestedingsplan Langer Zelfstandig Wonen zit de subsidieregeling Collectieve woningaanpassing. Deze regeling is later in werking getreden dan verwacht, namelijk 1 oktober 2022 in plaats van begin van 2022. Daarnaast moeten de aanvragen door woningcorporaties of Verenigingen Van Eigenaren gedaan worden en deze zijn in het najaar minder actief en met planvorming bezig, waardoor deze aanvragen zijn uitgebleven voor 2022 (€ 560.000 voordeel). Tegenover dit voordeel staat een lagere onttrekking van € 560.000 aan de bestemmingsreserve Langer Zelfstandig Wonen.
- Binnen dit taakveld was een bedrag opgenomen voor ondersteuning van de energielasten van wijkverenigingen, maar hier is in 2022 nog geen gebruik van gemaakt waardoor het budget niet is benut (€ 45.000 voordeel). Hier tegenover staat een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Ondersteuning Energielasten.

Taakveld Inkomensregelingen (€ 574.000 nadeel)

- Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Het nadeel ten opzichte van het geraamde budget was € 124.000.
- Onder de Bekostigingsregeling Opvang Ontheemden Oekraïne vallen ook de verstrekkingen die de gemeente doet aan de ontheemden, waaronder het leefgeld. Ook hier is een budget begroot aan de lastenkant van € 700.000 met daar tegenover een gelijk budget aan baten. Op het begrote budget vanuit het Rijk zit aan de lastenkant een nadeel van € 74.000, maar aan de batenkant een voordeel van dezelfde hoogte.
- Ook binnen dit taakveld vallen de doorbelaste salarislasten lasten hoger uit dan begroot (€ 625.000 nadeel). Op hoofdlijn is dit te verklaren doordat de salariskosten binnen dit taakveld zijn toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead doordat rekening was gehouden met een stelpost loonstijging.

Voorstel overheveling
Voor de eenmalige energietoeslag is een deel van het budget niet benut (€ 75.000), omdat de aanvragen voor december nog niet volledig binnen waren. Voorgesteld wordt om het budget over te hevelen naar 2023 om hiermee de aanvragen van december 2022 te dekken.

Taakveld Arbeidsparticipatie (€ 24.000 voordeel)
Voorstel overheveling
Voor de Wet Breed Offensief was in 2022 budget begroot (€ 38.000), maar door vertraging in het aannemen van de wet bij de eerste kamer is het budget niet benut. De uitgaven verschuiven naar 2023 en daarmee het budget ook.
Daarnaast was de verwachting dat het Welzijnsgesprek eind 2022 zou starten, maar dit is vertraagd naar 1 mei 2023. Voorgesteld wordt om het budget (€ 50.000) over te hevelen naar 2023.

Taakveld Maatwerk dienstverlening 18+ (€ 314.000 nadeel)

- Begeleiding (€ 109.000 nadeel): Het negatieve saldo wordt veroorzaakt door zorgkosten uit december 2021 die ten laste van 2022 zijn geboekt (-€ 240.000). Dit nadeel wordt echter deels gecompenseerd doordat de stijging in het aantal inwoners dat gebruik maakt van, met name een duurdere vorm van, begeleiding die we in 2020 en 2021 zagen, in 2022 niet is doorgezet. Dit heeft geleid tot een voordeel op het budget (€ 131.000).
- Huishoudelijke Ondersteuning (€ 298.000 nadeel): Het negatieve saldo wordt veroorzaakt door zorgkosten uit december 2021 die ten laste van 2022 zijn geboekt.
- Schuldhulpverlening (€ 234.000 voordeel): In het afgelopen jaar is in verschillende coronamonitors aangegeven dat de verwachting is dat er landelijk sprake zou zijn van een aanzuigende werking voor financiële hulpvragen. Gebleken is dat dit effect is uitgebleven door het verlengen van diverse landelijke steunmaatregelen.
- Toerekening salarislasten (€ 84.000 nadeel): De doorbelaste salarislasten zijn hoger uitgevallen dan begroot. Dit te verklaren doordat de salariskosten zijn toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op het taakveld Overhead, waar de dekking van deze stijging terecht is gekomen.
- Overig (€ 57.000 nadeel)

Taakveld Geëscaleerde zorg 18- (€ 200.000 voordeel)
Er was in 2022 sprake van een lichte daling van het aantal cliënten in het gedwongen kader (de gecertificeerde instellingen). Daarnaast is er, onder andere door gesprekken die met deze gecertificeerde instellingen hebben plaatsgevonden, minder doorverwezen naar niet-gecontracteerde zorgaanbieders.

Taakveld Geëscaleerde zorg 18+ (€ 6.000 nadeel)
Voorstel overheveling
Met de versterkingsgelden Veilig Thuis en Crisis is de voorbereiding van de pilot van de regiefunctie Jeugd in 2022 gedaan. De uitvoering van de pilot is vertraagd naar 2023, waarmee ook voorgesteld wordt om het budget (€ 45.000) over te hevelen naar 2023.

Baten

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (€ 530.000 voordeel)

- In 2021 waren de servicekosten (energie en onderhoud) hoger voor de gebouwen voor kinderopvang. Deze servicekosten worden in het opeenvolgende jaar (2022) vergoed door de huurder. Daarnaast is de indexatie van de huur van deze panden niet goed verwerkt in de begroting 2022. Samen geeft dit een voordeel van € 100.000.

- Voor Collectief Vervoer is de ontvangen eigen bijdrage niet in de begroting opgenomen (€ 56.000 voordeel).
- Dit jaar zijn er minder terugvorderingen van subsidies geweest dan van tevoren verwacht, waardoor er aan nadeel op dit budget zit van € 84.000.
- Wet Inburgering (zie ook de lasten bij dit taakveld, € 377.000 nadeel)
- Crisisopvang asielzoekers (zie ook de lasten bij dit taakveld, € 466.000 voordeel)
- Noodopvang Oekraïners (zie ook de lasten bij dit taakveld, € 326.000 voordeel).

Taakveld Wijkteams (€ 108.000 voordeel)
In 2022 waren geen opbrengsten geraamd voor de toeslagen affaire, maar de kosten worden door het Rijk vergoed via een Specifieke uitkering (€ 146.000 voordeel).

Taakveld Inkomensregelingen (€ 105.000 nadeel)
De bijdrage van de gemeenten Wassenaar en Voorschoten in de uitvoeringskosten Werk & Inkomen is hoger dan geraamd. De extra werkzaamheden hadden onder andere betrekking op het uitbetalen van de energietoeslag en het leefgeld van de Oekraïense vluchtelingen.
De totale gebundelde uitkering (BUIG, zie ook de lasten) is lager dan begroot (€ 171.000 nadeel).

Taakveld Arbeidsparticipatie (€ 148.000 nadeel)
De ontvangen ESF-subsidie (Europees Sociaal Fonds) voor de uitvoering van de Participatiewet is volledig verantwoord in 2021 (€ 320.000), deze subsidie was echter ook voor 2022 (€ 160.000 nadeel).

Afwijking programma Volksgezondheid en milieu

Programma Volksgezondheid en milieu	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Volksgezondheid	2.869	148	3.017	3.075	-58
Riolering	4.823	-103	4.720	4.665	55
Afval	9.911	0	9.911	9.988	-77
Milieubeheer	2.086	446	2.531	2.129	402
Begraafplaatsen en crematoria	928	50	978	1.098	-120
Totaal lasten	**20.617**	**541**	**21.158**	**20.956**	**202**
Baten					
Volksgezondheid	40	87	127	127	-1
Riolering	7.665	0	7.665	7.424	-241
Afval	13.172	0	13.172	13.280	108
Milieubeheer	0	0	0	58	58
Begraafplaatsen en crematoria	1.047	0	1.047	1.077	30
Totaal baten	**21.923**	**87**	**22.011**	**21.965**	**-46**
Saldo van baten en lasten	**1.307**	**-454**	**853**	**1.009**	**157**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Volksgezondheid en milieu is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 157.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Riolering (€ 55.000 voordeel)
Het voordelig saldo bestaat voornamelijk uit een lagere bijdrage aan het Netwerk Afvalwaterketen Delfland
(NAD) en lagere uitgaven bij planmatig onderhoud van het riool als gevolg van beperkte beschikbaarheid van arbeidscapaciteit (in totaal voordeel € 208.000). Het voordeel op de lasten in combinatie met de ontvangen vergoedingen en opbrengsten (baten) zorgen ervoor dat er een storting in de voorziening riolering plaatsvindt (nadeel € 152.000).

Taakveld Afval (€ 77.000 nadeel)
Door de extra inzet van bakfietsen voor het verwijderen naast geplaatst afval bij ondergrondse containers (€ 94.000), meerkosten Avalex bij het project omgekeerd inzamelen (€ 36.000), meer meldingen opvang dieren en afvoer kaders (€ 12.000) en de niet begrote storting in de voorziening afval (€ 291.000) is het totale nadeel op dit taakveld € 433.000.
Dit nadeel valt lager uit door een lagere bijdrage aan Avalex vanuit de dienstverleningsovereenkomst (DVO) (voordeel € 361.000).

Taakveld Milieubeheer (€ 402.000 voordeel)
In de december circulaire 2019 zijn gelden verstrekt voor het klimaatakkoord voor de periode 2020 en 2021. Deze worden ingezet voor de Warmte transitievisie, de wijkaanpak en de inrichting van energieloketten. Binnen taakveld milieubeheer is een voordeel ontstaan doordat de middelen voor deze uitvoeringskosten van het klimaatakkoord niet zijn benut. De oorzaak hiervan is onder andere de krapte op de arbeidsmarkt.

Tevens is er een hogere toerekening aan het taakveld van € 45.000 als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO. Hiertegenover staat een voordeel op het taakveld overhead, per saldo is dit nihil.

Voorstel overheveling
In 2023 worden de middelen van de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord alsnog ingezet, waardoor wordt voorgesteld om het budget uit 2022 (€ 456.000) over te hevelen naar 2023.

Taakveld Begraafplaatsen en crematoria (€ 120.000 nadeel)
In de voorziening onderhoud gebouwen is een extra storting gedaan van € 57.000 als gevolg van het ontvangen van een duurzaamheidssubsidie voor het gasloos maken van de aula van de begraafplaats. Daartegenover staan ook ontvangsten van de subsidie. Daarbij zijn de lasten voor onderhoud en exploitatie € 48.000 hoger uitgevallen door met name prijsstijging en als gevolg van stormschade.

Baten

Taakveld Riolering (€ 241.000 nadeel)
Zoals aan de lastenkant toegelicht is, wordt er een storting gedaan in de voorziening riolering in plaats van een onttrekking. Doordat een onttrekking begroot stond, geeft dit een nadeel op de baten (€ 418.000). Daarnaast waren er de volgende voordelen:

- Ontvangen vergoeding van projectontwikkelaars voor toekomstig onderhoud van het riool en gemaal (€ 102.000).
- Vergoeding van het NAD voor de door de gemeente uitgevoerde werkzaamheden (€ 29.000).
- Hogere opbrengst rioolheffing (€ 27.000)
- Opbrengst door de verkoop van voertuigen (€ 16.000).

Taakveld Afval (€ 108.000 voordeel)
Het voordelige saldo wordt verklaard doordat de opbrengsten van grondstoffen veel hoger zijn als gevolg van hogere volumes en hogere prijzen en een afrekening van voorgaande jaren (€ 213.000 voordeel). Tevens hebben wij een bijdrage ontvangen voor het plaatsen van afvalbakken bij een projectontwikkeling (€ 58.000 voordeel) en waren de opbrengsten afvalstoffenheffing hoger (€ 11.000 voordeel). Deze voordelen worden met name gecompenseerd doordat de geraamde onttrekking aan de voorziening afval (€ 174.000 nadeel) niet heeft plaatsgevonden.

Afwijking programma Bouwen en wonen (VHLOSV)

Programma VHLOSV	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Ruimte en leefbaarheid	3.275	824	4.099	3.365	734
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	16.304	-7.514	8.789	9.633	-844
Wonen en bouwen	4.944	271	5.215	4.850	364
Totaal lasten	**24.522**	**-6.420**	**18.103**	**17.848**	**254**
Baten					
Ruimte en leefbaarheid	887	184	1.070	548	-523
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	16.304	-7.514	8.789	7.266	-1.523
Wonen en bouwen	2.126	1.822	3.948	2.477	-1.472
Totaal baten	**19.316**	**-5.509**	**13.808**	**10.290**	**-3.517**
Saldo van baten en lasten	**-5.206**	**911**	**-4.295**	**-7.558**	**-3.263**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Bouwen en wonen (VHLOSV) is en opzichte van de begroting 2022 in totaal € 3.263.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Ruimtelijke en leefbaarheid (€ 734.000 voordeel)

- Voor de implementatie Omgevingswet is € 361.000 minder uitgegeven, omdat er als gevolg van het uitstel van de inwerkingtreding van de wet activiteiten zijn uitgesteld, waardoor minder externe inhuur, specialisten en ICT-middelen zijn ingezet.
- Daarnaast is er minder uitgegeven aan projecten met kostenverhaal (€ 477.000). Van een aantal projecten die in 2022 afgerond zijn, zijn de werkelijke kosten hoger uitgevallen dan de bijdragen die op grond van de plankostenscan in rekening gebracht konden worden. Hier tegenover staan ook minder opbrengsten dan verwacht (€ 523.000).

<u>Voorstel overheveling</u>
Voorgesteld wordt om € 361.000 voor implementatie van de Omgevingswet over te hevelen naar 2023 om de nog noodzakelijke werkzaamheden te kunnen oppakken en af te ronden.

Taakveld Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) (€ 844.000 nadeel)
Er zijn drie gemeentelijke grondexploitaties: Vlietvoorde, Klein Plaspoel Polder (KPP) en Rijnlandlaan (RLL). Deze worden door middel van het Meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG) minimaal 1 maal per jaar geactualiseerd. Dan wordt berekend wat aan het eind van de periode (bij oplevering van het ontwikkelde gebied) het resultaat is. Deze uitkomst kan leiden tot een mutatie in de verliesvoorziening. Bij het MPG 2023 – 1e herziening is gebleken dat er een storting van afgerond € 2,5 miljoen (het saldo van de in de tabel opgenomen lasten en baten) in de verliesvoorziening van Vlietvoorde moet plaatsvinden om het berekende resultaat te kunnen dekken.
Daarnaast is de grondexploitatie van RLL per 31 december 2022 afgesloten. Het nadelige resultaat bedraagt afgerond € 375.000. Dit nadelige resultaat is gedekt uit de gevormde verliesvoorziening RLL (van € 510.000). Per saldo leidt dit tot een incidentele baat van € 135.000.

Taakveld Wonen en bouwen (€ 364.000 voordeel)

- De afwijking in het afgelopen jaar wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een lagere realisatie van de activiteit bewonersinitiatieven (subsidie en rentekorting) voor een bedrag van € 580.000. Er is in 2022 minder gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een lening met rentekorting af te sluiten voor duurzaamheidsmaatregelen.
- De middelen voor de businesscase sociale woningbouw 2020 (€ 219.500) zijn niet besteed, omdat besloten is om deze businesscase niet verder op te pakken. Dit omdat in de wijk waar dit voorzien was (Leidschendam noord) al relatief veel sociale woningbouw is.
- Omdat voor de uitvoering van de Wabo minder inhuur nodig was vallen de kosten € 172.000 lager uit.
- De niet geraamde kosten in het kader van de SPUK-regeling energiearmoede voor corporaties bedragen € 333.000. Tegenover deze kosten staan de niet geraamde baten uit de rijksbijdrage (zie de baten)

Baten

Taakveld Ruimtelijke ordening (€ 523.000 voordeel)
De baten betreffen de bijdragen in het kader van kostenverhaal.

Taakveld Grondexploitatie (€ 1.523.000 nadeel)
Zie toelichting bij de lasten. Omdat de grondexploitatie RLL per 31 december van dit jaar afgesloten is valt de gevormde verliesvoorziening van € 510.000 vrij wat tot een baat leidt.

Taakveld Wonen en bouwen (€ 1.472.000 nadeel)

- Het nadeel bestaat onder andere uit het feit dat er € 256.000 minder aan bouwleges is binnengehaald. De oorzaak hiervan is dat er twee projecten (KPP- deellocatie 3A en Laan van Nieuw oosteinde 1- kerk) vanuit 2022 doorschuiven naar 2023.
- De verkoop van de Herenstraat 42 is opnieuw vertraagd, waardoor de opbrengst van € 1,5 miljoen niet gerealiseerd is.
- Daartegenover staat een niet geraamde vrijval vanuit de SPUK-regeling (€ 333.000) in 2022 voor aanpak energiearmoede (zie ook de lasten).

Afwijking Algemene Dekkingsmiddelen

Programma Algemene Dekkingsmiddelen	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Treasury	-117	262	145	367	-223
OZB Woningen	253	0	253	280	-28
OZB Niet-woningen	190	0	190	155	35
Belastingen overig	230	0	230	281	-51
Algemene en overige uitkeringen	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	-342	242	-100	157	-257
Totaal lasten	**213**	**504**	**717**	**1.240**	**-523**
Baten					
Treasury	3.082	225	3.307	3.391	84
OZB Woningen	9.171	86	9.257	9.229	-28
OZB Niet-woningen	5.084	-275	4.809	4.673	-136
Belastingen overig	530	0	530	507	-22
Algemene en overige uitkeringen	126.359	17.555	143.914	146.407	2.492
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0
Totaal baten	**144.226**	**17.591**	**161.817**	**164.207**	**2.390**
Saldo van baten en lasten	**144.013**	**17.087**	**161.099**	**162.967**	**1.867**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van lasten en baten van de Algemene Dekkingsmiddelen is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 1.867.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Treasury (€ 223.000 nadeel)
Het nadeel op het taakveld wordt veroorzaakt doordat er door opgelopen vertragingen in de realisatie van grondexploitaties en investeringen minder rente aan andere taakvelden worden toegerekend.

Taakveld Overige baten en lasten (€ 257.000 nadeel)
Het nadeel op taakveld overige baten en lasten betreft een dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren en een stelpost kostendekkende leges die in verband met de coronacrisis niet is ingevuld.

Baten

Taakveld OZB niet woningen (€ 136.000 nadeel)
Het nadeel op Taakveld OZB niet woningen kan worden verklaard doordat de opbrengsten lager zijn door een gemiddeld genomen lagere marktontwikkeling dan vooraf geprognosticeerd.

Taakveld Algemene en overige uitkeringen (€ 2.492.000 voordeel)
Het voordeel op de baten algemene uitkering is het gevolg van de financiële effecten van de decembercirculaire 2022. De gemeenteraad is via raadsbrief 3164 geïnformeerd over de gevolgen. De belangrijkste gevolgen betreffen:

- Uitkering van een deel van de energietoeslag 2023 (€ 1.972.000). Door deze aanvullende uitkering in 2002 was het voor gemeenten mogelijk om reeds € 500 uit te keren van de energietoeslag 2023.

- Diverse kleinere taakmutaties (€ 292.000), waaronder bijzondere bijstand, continuïteit van zorg den het breed offensief.
- Compensatie van de inkomstenderving in 2021 als gevolg van de coronacrisis (€ 289.000).
- Meerkosten sociaal domein voor de uitvoering van taken voor Oekraïense ontheemden. (€ 75.000)
- Het verschuivingen van de afwikkeling van de compensatieregeling Voogdij / 18+ naar 2023. Per saldo ontvangt de gemeente hierdoor € 435.000 minder dan begroot.

Afwijking Overhead

Programma Overhead	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Overhead	33.330	555	33.885	32.722	1.163
Totaal lasten	**33.330**	**555**	**33.885**	**32.722**	**1.163**
Baten					
Overhead	0	140	140	230	90
Totaal baten	**0**	**140**	**140**	**230**	**90**
Saldo van baten en lasten	**-33.330**	**-415**	**-33.745**	**-32.492**	**1.253**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten binnen Overhead is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 1.253.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Overhead (€ 1.163.000 voordeel)
Aan de lastenkant laat het taakveld overhead een voordeel zien. Per saldo en op hoofdlijnen is het voordeel te verklaren doordat de personeelsbegroting is toegenomen als gevolg van de loonstijging vanuit de nieuwe CAO, die gedurende 2022 is vastgesteld. Deze personeelslasten staan voor 2022 op taakveld overhead begroot, maar worden op de overige taakvelden gerealiseerd.

Tegenover het voordeel op het taakveld Overhead staan er dus nadelen op de overige relevante taakvelden vermeld. Alle voor dit onderwerp relevante lasten op deze taakvelden en het voordeel in taakveld Overhead zijn per saldo nihil. Daarnaast is er ook een tegenvaller in het positieve saldo verwerkt met betrekking tot externe inhuur. Door de krappe arbeidsmarkt is het lastig om vacatures te vervullen en daarom is er meer extern ingehuurd. Dit heeft hogere lasten met zich meegebracht.

<u>Voorstel overheveling</u>
Het project burgerparticipatie heeft vertraging opgelopen door de extra werkzaamheden die volgden uit de opvang van ontheemden uit Oekraïne, acute opvang van asielzoekers en de energietoeslag. Het project loopt door in 2023, waardoor wordt voorgesteld om het budget van € 26.000 over te hevelen van 2022 naar 2023.
Verder is er in 2022 budget beschikbaar gesteld voor het doorontwikkelen van het Ruimtelijk domein binnen de ambtelijke organisatie. In 2023 wordt hier verder invulling aan gegeven, waardoor wordt voorgesteld om het budget van € 100.000 over te hevelen van 2022 naar 2023.
Ook de uitvoering van de landelijke hervormingsagenda is in 2022 uitgesteld naar 2023. Voorgesteld wordt om het budget van € 70.000 over te hevelen van 2022 naar 2023.

Er wordt voorgesteld om in totaal een bedrag van € 196.000 over te hevelen van 2022 naar 2023 voor het taakveld Overhead.

Afwijking Vennootschapsbelasting

Programma Vennootschapsbelasting	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Vennootschapsbelasting	30	0	30	68	-38
Totaal lasten	**30**	**0**	**30**	**68**	**-38**
Baten					
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van baten en lasten	**-30**	**0**	**-30**	**-68**	**-38**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten binnen de Vennootschapsbelasting is ten opzichte van de begroting 2022 in totaal € 38.000 nadelig. De realisatie betreft voornamelijk de voorlopige aanslag 2021.

Afwijking Onvoorzien

Programma Onvoorziene uitgaven	Primitieve begroting 2022	Begrotings-wijzigingen 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022	Voor- / nadeel
Lasten					
Onvoorziene uitgaven	100	0	100	0	100
Totaal lasten	**100**	**0**	**100**	**0**	**100**
Baten					
Onvoorziene uitgaven	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van baten en lasten	**-100**	**0**	**-100**	**0**	**100**

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

In 2022 zijn er geen activiteiten als onvoorzien, onontkoombaar en onuitstelbaar bestempeld. Daardoor heeft er geen begrotingswijziging en realisatie ten laste van het budget onvoorziene uitgaven plaatsgevonden.

5.5 Balans met toelichting

Balans (Activa)

ACTIVA	31-12-2022	31-12-2021
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	492	221
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	276	268
Totaal immateriële vaste activa	**768**	**489**
Materiële vaste activa		
Investeringen met een economisch nut	169.724	157.168
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	57.177	55.557
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	18.862	18.272
Totaal materiële vaste activa	**245.763**	**230.997**
Financiële vaste activa		
a. Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	18.775	18.775
b. Overige langlopende leningen u/g	14	19
c. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar en langer	540	653
Totaal financiële vaste activa	**19.329**	**19.447**
Totaal vaste activa	**265.861**	**250.933**
Vlottende activa		
Voorraden:		
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	**38.226**	**37.288**
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:		
a. Vorderingen op openbare lichamen	16.552	13.650
b. Uitzettingen in 's Rijks schatkist	12.155	25.129
c. Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	3.778	3.638
d. Overige vorderingen	9.567	9.136
Totaal uitzettingen	**42.052**	**51.553**
Liquide middelen	**16**	**3**
Overlopende activa:		
a. De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel		
- Het Rijk	1.275	0
- Overige Nederlandse overheidslichamen	660	660
b. Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	5.405	5.962
Totaal overlopende activa	**7.340**	**6.622**
Totaal vlottende activa	**87.634**	**95.466**
Totaal activa	**353.496**	**346.399**

Bedragen x € 1.000

Balans (Passiva)

PASSIVA	31-12-2022	31-12-2021
Vaste passiva		
Eigen Vermogen		
Algemene reserves	75.062	85.203
Bestemmingsreserves	142.156	135.217
Gerealiseerd resultaat	5.949	1.682
Totaal eigen vermogen	**223.166**	**222.102**
Voorzieningen		
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	5.182	6.014
- Voorzieningen ter egalisatie van kosten	4.122	3.675
- Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangings- investeringen, waarbij een heffing wordt geheven	0	0
- Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	5.408	4.978
Totaal voorzieningen	**14.713**	**14.667**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer:		
- Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	77.279	82.120
- Waarborgsommen	3	3
- Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	1.551	2.160
Totaal vaste schulden	**78.832**	**84.283**
Totaal vaste passiva	**316.712**	**321.052**
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:		
a. Overige kasgeldleningen	0	0
b. Banksaldi	2	0
c. Overige schulden	11.624	8.710
Totaal netto-vlottende schulden	**11.626**	**8.710**
Overlopende passiva:		
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	11.731	10.635
b. De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren:		
- Het Rijk	8.699	2.158
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.362	2.428
c. Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen	2.366	1.416
Totaal overlopende passiva	**25.158**	**16.637**
Totaal vlottende passiva	**36.784**	**25.347**
Totaal passiva	**353.496**	**346.399**

Bedragen x € 1.000

Gewaarborgde geldleningen diverse instellingen	**9.337**	**20.697**
Gewaarborgde geldleningen eigen woningbezit	**854**	**1.152**

Toelichting op balansposten

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn uitgaven waar geen gemeentelijke bezittingen tegenover staan. Dit zijn de activa die niet stoffelijk van aard zijn en die niet onder de financiële vaste activa vallen. Het BBV kent een limitatieve lijst van immateriële vaste activa, te weten: de kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio; kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief; bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Investe-ringen	Desinveste-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2022
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	221	271	0	0	0	492
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	268	9	0	0	0	276
Totaal	**489**	**279**	**0**	**0**	**0**	**768**

Bedragen x € 1.000

In 2021 is een onderzoek gestart naar het ruimtelijk kader gebied De Star, welke doorloopt in 2022 en 2023.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn investeringen in duurzame tastbare zaken en worden veelal langer dan 1 jaar gebruikt. Er wordt onderscheid gemaakt in investeringen met een economisch nut en investeringen met maatschappelijk nut. Daarnaast is een categorie opgenomen voor activa met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing geheven kan worden, zoals riolering.

Investeringen met een economisch nut

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Investe-ringen	Desinveste-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	1.915	14	0	73	0	1.856
Woonruimten	50	0	0	4	0	45
Bedrijfsgebouwen	111.136	14.343	0	4.279	0	121.199
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	35.416	2.057	0	1.454	317	35.702
Vervoermiddelen	955	924	0	179	0	1.699
Machines, apparatuur en installaties	5.997	2.644	0	944	38	7.660
Overige materiele vaste activa	1.699	19	0	156	0	1.562
Totaal	**157.168**	**20.001**	**0**	**7.089**	**355**	**169.724**

Bedragen x € 1.000

De belangrijkste mutaties op investeringen met een economisch nut in 2022 betreffen:

Bedrijfsgebouwen
In 2022 is geïnvesteerd in (nieuwbouw) schoolgebouwen. De belangrijkste investering is de nieuwbouw van basisschool de Pius X (€ 8,0 miljoen). Voor het voortgezet onderwijs betreft het de nieuwbouw van het Veurs College Voorburg (€ 5,8 miljoen).

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
In 2022 is geïnvesteerd in het project Veenpoldersweg (€ 1,1 miljoen). Daarnaast zijn voor de vervanging van kunstgrasveld sportpark Duyvestein (€ 0,3 miljoen) en de aanleg van sportaccommodatie ten behoeve van rugbyclub VRC (€ 0,2 miljoen) geïnvesteerd.
Voor het project Veenpoldersweg zijn bijdragen van derden ontvangen.

Vervoersmiddelen
In 2022 zijn gemeentelijke bedrijfsvoertuigen ten behoeve van de buitendienst vervangen. Dit betreffen vijftien kleine vrachtauto's (€ 0,9 miljoen).

Machines, apparatuur en installaties
In 2022 is geïnvesteerd in de vervanging van netwerkswitches, audio visuele apparatuur vergaderruimte, hard- en software, grafische werkplekken, verkeersregelinstallaties, mobiele telefoons en accespoints (€ 2,5 miljoen). Daarnaast is er geïnvesteerd in de aanschaf van de e-laadpalen elektrische dienstvoertuigen en in de aanpassing akoestiek binnensport (€ 0,5 miljoen).
Bovendien is er geïnvesteerd in automatiseringsapparatuur, ombouw verkeerslichten, server hardware, klimaatinstallatie voor de Waterlelie en de aanschaf van een systeem voor digitale parkeerontheffing (€ 0,2 miljoen).

Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Investe-ringen	Desinveste-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2022
Investeringen in riolering	55.097	3.449	0	1.765	0	56.781
Investeringen in afvalverwijdering	459	0	0	63	0	396
Totaal	**55.557**	**3.449**	**0**	**1.829**	**0**	**57.177**

Bedragen x € 1.000

De belangrijkste vermeerderingen op deze investeringen in 2022 betreffen het vervangen van rioleringen (€ 2,6 miljoen) en de uitgaven voor levensduur verlengende reparaties en renovaties (€ 0,6 miljoen). Daarnaast is er geïnvesteerd in het vervangen van de rioolinstallaties (€ 0,2 miljoen).

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Investe-ringen	Desinveste-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	375	0	0	0	0	375
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	14.151	1.210	0	884	45	14.432
Overige materiele vaste activa	3.746	623	0	313	0	4.055
Totaal	**18.272**	**1.832**	**0**	**1.198**	**45**	**18.862**

Bedragen x € 1.000

De belangrijkste vermeerderingen op investeringen in 2022 betreffen:

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
De investeringen in 2022 hebben betrekking op voorzieningen ten behoeve van de openbare verlichting en verkeersregelinstallaties (€ 0,6 miljoen). Daarnaast is er een bedragen uitgegeven voor de herinrichting van de Strabolaan, vervanging van de kademuur Oude Haven en de aanleg van een parkeerplaats nabij sportpark Westvliet (€ 0,4 miljoen). Bovendien is er geïnvesteerd in het groot onderhoud kunstwerken (€ 0,2 miljoen). Tot slot is er een bedrag uitgegeven voor asfaltvervanging van fietspaden en snelheidsremmende maatregelen (€ 0,1 miljoen).

Overige materiële vaste activa
In 2022 is geïnvesteerd in het vervangen van speelvoorzieningen (€ 0,5 miljoen),
maken van aanlegsteigers voor ligplaatsenhaven en de aanleg van trapveld Amstelhof (totaal € 0,1 miljoen).

Investeringen vóór en ná 2016
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut hebben betrekking op investeringen in wegen, bruggen, openbaar groen, openbaar water et cetera. Deze hebben geen economisch nut en zijn niet verhandelbaar. Voor deze investeringen gaf het BBV tot 2017 de voorkeur aan niet activeren of in zo kort mogelijke termijn afschrijven, maar was activeren niet verboden. In 2017 is het BBV gewijzigd en moeten deze investeringen verplicht geactiveerd en afgeschreven worden gedurende de gebruiksduur. Vooruitlopende op deze wijziging in het BBV heeft de gemeente in de Financiële Beheersverordening 2016 de wijziging al doorgevoerd, waardoor de gemeente deze regel hanteert vanaf het boekjaar 2016.

Dit betekent dat er een verschil is tussen de waardering van deze investeringen voor en na 2016. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek, wordt in het navolgende verloopoverzicht een scheiding aangebracht tussen het bedrag dat volgens de oude systematiek is verantwoord en het deel volgens de nieuwe systematiek.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Investe-ringen	Desinveste-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2022
Investeringen vóór 2016						
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	2.223	0	0	207	0	2.016
Overige materiele vaste activa	330	0	0	47	0	283
Subtotaal	**2.553**	**0**	**0**	**254**	**0**	**2.299**
Investeringen vanaf 2016						
Gronden en terreinen	375	0	0	0	0	375
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	11.928	1.210	0	677	45	12.416
Overige materiele vaste activa	3.416	623	0	267	0	3.772
Subtotaal	**15.719**	**1.832**	**0**	**944**	**45**	**16.563**
Totaal	**18.272**	**1.832**	**0**	**1.198**	**45**	**18.862**

Bedragen x € 1.000

Financiële vaste activa

De specificatie van de financiële vaste activa is als volgt:

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Investe-ringen	Aflossingen	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2022
Overige uitzettingen (met een rentetypische looptijd van een jaar en langer):					
SVN (starters) leningen	653	0	113	0	540
Overige vorderingen	0	0	0	0	0
Sub-totaal	**653**	**0**	**113**	**0**	**540**
Kapitaalverstrekkingen:					
Deelnemingen	18.775	0	0	0	18.775
Overige langlopende geldleningen (u/g)	19	0	5	0	14
Totaal	**19.447**	**0**	**117**	**0**	**19.329**

Bedragen x € 1.000

Overige uitzettingen (met een rentetypische looptijd van een jaar en langer):

SVN (starters)leningen
Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) zet op voordracht van de gemeente leningen uit in de sector volkshuisvesting. De gemeente verstrekt door tussenkomst van het SVN de bedragen voor de leningen. De totale stand van uitgezette leningen per 31 december 2022 is € 540 duizend. In 2022 is voor een bedrag van € 113 duizend afgelost.
Tussen het SVN en de gemeente bestaat verder een rekening-courant verhouding. Op deze rekening-courant worden ontvangen rente en aflossingen op leningen bijgestort en komen verstrekte leningen in mindering. De gemeente kan de gelden in rekening-courant opnemen of gebruiken voor nieuwe leningen. De rekening-courant heeft een rentetypische looptijd van minder dan één jaar (de rente kan dagelijks wijzigen). Dit is de reden waarom de rekening-courant als vlottende activa is opgenomen op de balans.

Kapitaalverstrekkingen:
Deelnemingen

De specificatie van het onderdeel deelnemingen is als volgt:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 1-1-2022
Aandelen NV Stedin	4.668	4.668
Preferente aandelen NV Stedin	13.087	13.087
Aandelen Dunea (voorheen Duinwaterleiding-bedrijf Z-H)	558	558
Aandelen NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	461	461
Aandelen De Binnenbaan	1	1
Totaal	**18.775**	**18.775**

Bedragen x € 1.000

De gemeente is in bezit van 170.776 aandelen van Stedin Holding N.V. (voorheen Eneco Holding N.V.) en 27.225 preferente aandelen Stedin, 231.593 aandelen Dunea, 203.190 aandelen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten en 10 aandelen van het werkbedrijf De Binnenbaan. In het jaar 2022 hebben er geen aankopen of verkopen van aandelen plaatsgevonden.

Overige langlopende leningen uitgeleend (u/g)
Dit betreffen hypothecaire geldleningen die aan personeel zijn verstrekt. Per ultimo 2022 staat er nog 1 geldlening uit. De gemeente verstrekt sinds 2002 geen nieuwe hypothecaire geldleningen meer aan het eigen personeel.

Vlottende activa

Voorraden
Voor het berekenen van de balanswaarden van de voorraden worden op de (boek)waarden van de grondexploitaties de gevormde verliesvoorziening(en) in mindering gebracht. In het kort ziet het verloop van de balanswaarden van de voorraden er als volgt uit.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Verlies-voorziening 1-1-2022	Balanswaarde 1-1-2022	Boekwaarde 31-12-2022	Verlies-voorziening 31-12-2022	Balanswaarde 31-12-2022
Vlietvoorde	38.306	5.571	32.735	41.351	8.073	33.277
Leidschendam centrum	2.167	0	2.167	1.558	0	1.558
Klein Plaspoelpolder	2.429	0	2.429	3.391	0	3.391
Rijnlandlaan	-43	510	-553	0	0	0
Totaal	**42.859**	**6.081**	**36.778**	**46.300**	**8.073**	**38.227**

Bedragen x € 1.000

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorie:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 1-1-2022
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	46.300	42.859
Totaal	**46.300**	**42.859**

Bedragen x € 1.000

Van de bouwgronden in exploitatie is het verloop van de boekwaarden gedurende 2022 in het volgende overzicht weergegeven.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Investeringen	Opbrengsten	Boekwaarde 31-12-2022	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-2022
Vlietvoorde	38.306	3.045	0	41.351	8.073	33.277
Leidschendam centrum	2.167	38	647	1.558	0	1.558
Klein Plaspoelpolder	2.429	962	0	3.391	0	3.391
Rijnlandlaan	-43	43	0	0	0	0
Totaal	**42.859**	**4.087**	**647**	**46.300**	**8.073**	**38.227**

Bedragen x € 1.000

Het geraamde eindresultaat per grondcomplex is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbreng-sten	Saldo nog te realiseren prijsstijging en rente	Geraamd eindresul-taat eindwaar-de)
Vlietvoorde	41.351	15.030	48.978	-670	8.073
Leidschendam centrum	1.558	0	1.558	0	0
Klein Plaspoelpolder	3.391	2.180	9.316	208	-3.953
Totaal	**46.300**	**17.210**	**59.852**	**-462**	**3.137**

Bedragen x € 1.000

Het resultaat van de grondexploitatie is sterk afhankelijk van de te realiseren verkoopprijzen van het te realiseren woningbouwprogramma. Deze verkoopprijzen zijn geschat door externe deskundigen. Omdat de ingeschatte verkoopprijzen prognoses betreffen en op dit moment niet met zekerheid zijn vast te stellen, is een bandbreedte waarneembaar.

Vlietvoorde
Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt op basis van de boekwaarde per 31 december 2022 en de nog te realiseren inkomsten en uitgaven € 8,1 miljoen negatief op 31 december 2026 de einddatum van het project.

Leidschendam centrum
De gemeente heeft een grondpositie in Leidschendam centrum. Uitgangspunt is dat de gemaakte kosten worden gedekt uit de grondverkopen in en 2023/ 2024. Eind 2024 sluit deze grondexploitatie.

Klein Plaspoelpolder
Het voordelige resultaat van de grondexploitatie bedraagt op basis van de boekwaarde per 31 december 2022 en de nog te realiseren inkomsten en uitgaven (volgens het MPG'2023 1e herziening € 3,9 miljoen op 31 december 2026 de einddatum van het project.
De gemeentelijke grondexploitatie betreft de deelgebieden 2, 3B en 4.

In de paragraaf grondbeleid wordt dieper ingegaan op de toekomstige ontwikkelingen van de grondexploitaties. Hieronder volgt een verloop van de verliesvoorziening op grond van MPG'2023 1e herziening.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Vormen	Uitgaven	Vrijvallen	Boekwaarde 31-12-2022
Voorziening grondexploitatie Vlietvoorde	5.571	2.502	0	0	8.073
Voorziening grondexploitatie Rijnlandlaan	510	0	0	510	0
Totaal	**6.081**	**2.502**	**0**	**510**	**8.073**

bedragen x € 1.000

Voorziening grondexploitatie Vlietvoorde

De verliesvoorziening voor de grondexploitatie Vlietvoorde per 31 december 2022 is gebaseerd op de 1e herziening van de grondexploitatie in 2023 inclusief een aanpassing vanwege nagekomen ontwikkelingen. De gemeente houdt bij het treffen van de voorziening rekening met de verwachte toekomstige rentelasten en prijsstijgingen en treft een voorziening op eindwaarde van € 8,1 miljoen.

Voorziening grondexploitatie Rijnlandlaan
Eind 2022 is de grondexploitatie Rijnlandlaan afgesloten. De verliesvoorziening is daarmee komen te vervallen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarden onder aftrek van de oninbare bedragen en worden als volgt gespecificeerd:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 1-1-2022
Vorderingen op publiekrechtelijke lichamen	3.855	2.492
Vorderingen Rijksbelastingen	12.697	11.158
a. Totaal vorderingen op openbare lichamen	**16.552**	**13.650**
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	12.155	25.129
b. Totaal uitzettingen in 's Rijks schatkist	**12.155**	**25.129**
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	3.778	3.638
c. Totaal rekening-courantverhoudingen	**3.778**	**3.638**
Debiteuren algemeen (privaatrechtelijk)	3.263	1.665
Debiteuren gemeentelijke belastingen	1.159	1.604
Debiteuren Soza	7.059	7.684
Betaalde waarborgsommen	3	3
subtotaal debiteuren	***11.484***	***10.956***
Af: voorziening voor oninbare debiteuren	-1.918	-1.820
d. Totaal overige vorderingen	**9.567**	**9.136**
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**42.052**	**51.553**

Bedragen x € 1.000

Vorderingen op publiekrechtelijke lichamen en rijksbelastingen
De vorderingen op publiekrechtelijke lichamen heeft betrekking op een aanvullende bijdrage gemeentefonds 2022 en voorschotten in het vierde kwartaal voor verleende diensten aan gemeente Wassenaar en Voorschoten (DVO). De rijksbelasting betreft hoofdzakelijk een vordering op het BTW-Compensatiefonds, die ultimo juni 2023 wordt ontvangen.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rente typische looptijd korter dan één jaar

Onder deze post wordt het schatkistbankieren verantwoord. De gemeente is verplicht om een overtollig banksaldo bij het Rijk te plaatsen, rekening houdend met het drempelbedrag.
Per balansdatum begin 2022 was voor een bedrag van € 25 miljoen uitgezet bij het Rijk, eind 2022 bedroeg het saldo € 12 miljoen. In onderstaande tabel is aangegeven welk bedrag de gemeente op de bankrekening had en wat het drempelbedrag was. Voor de bepaling van het bedrag dat de gemeente op dagbasis gemiddeld als banksaldo aanhoudt, wordt een negatief banksaldo niet meegerekend. Het normbedrag is niet overschreden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren 2022					
(1)	Drempelbedrag	4.595			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dag-basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	0	0	0	0
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	4.595	4.595	4.595	4.595
(3b) = (2) > 1	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Bedragen x € 1.000

Rekening-courantverhoudingen
Rekening-courant bestaat uit het direct opvraagbare rekening-courant saldo met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) en bedraagt € 3,8 miljoen per 31 december 2022.

Debiteuren
De stand van de debiteuren betreft een momentopname. Sturing op invordering en debiteurenstanden is een continu proces binnen de gemeente en zal ook de komende jaren onder de aandacht blijven.
In het debiteurensaldo zijn een aantal posten opgenomen die naar verwachting oninbaar zijn. Voor de verwachte oninbaarheid van deze vorderingen is een voorziening dubieuze debiteuren beschikbaar met een waarde van € 1,9 miljoen eind 2022.

In onderstaande tabel is de stand en het verloop van de voorziening voor dubieuze debiteuren weergegeven.

Omschrijving	Stand per 1-1-2022	Toevoe-gingen	Vermin-deringen	Stand per 31-12-2022
Dubieuze debiteuren privaatrechtelijk en belastingen	299	157	148	307
Dubieuze debiteuren sociale zaken	1.521	598	508	1.611
Totaal	**1.820**	**754**	**656**	**1.918**

Bedragen x € 1.000

In 2022 zijn voor een totaalbedrag van € 656.000 aan debiteuren posten oninbaar verklaard (in 2021 € 877.000).

Liquide middelen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 1-1-2022
BNG bankrekeningen	0	2
ING bankrekeningen	16	1
Totaal	**16**	**3**

Bedragen x € 1.000

De liquide middelen bestaan uit banksaldi bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de ING. Per 31 december 2022 was het tegoed bij de ING Bank afgerond € 16.000. Het saldo bij de BNG bedroeg per 31 december 2022 afgerond € 2.000 negatief en is opgenomen onder de vlottende passiva.

Het maximale krediet op de rekening-courant van de BNG bedraagt € 25 miljoen. Dit bestaat uit een kredietlimiet van € 10 miljoen en een intra-dag-limiet van € 15 miljoen.

Overlopende activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 1-1-2022
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:		
- Overige Nederlandse overheidslichamen	1.935	660
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.	5.405	5.962
Totaal overlopende activa	**7.340**	**6.622**

Bedragen x € 1.000

Onder de overlopende activa zijn opgenomen de door de gemeente nog te ontvangen en de vooruitbetaalde bedragen.

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel bestaan uit:

Omschrijving	Stand per 1-1-2022	Toevoe-gingen	Ontvangen bedragen	Stand per 31-12-2022
Gemeente Zoetermeer - ESF 2017 t/m 2022	660	0	0	660
Ministerie - Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	0	65	0	65
Ministerie - Transitiekosten	0	1.210	0	1.210
Totaal	**660**	**1.275**	**0**	**1.935**

Bedragen x € 1.000

Overige overlopende activa

De overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen zijn eind 2022 € 5,4 miljoen. De belangrijkste posten die vallen onder de overige overlopende activa zijn:

- Nog te ontvangen dividend betreffende de preferente aandelen in Stedin € 0,4 miljoen
- Nog te ontvangen kostenverhaal diverse posten € 0,5 miljoen
- Nog te ontvangen van het rijk inzake BBZ, toeslagenaffaire en TOZO € 1,3 miljoen
- Nog te ontvangen gemeente Wassenaar/Voorschoten betreffende werk en inkomen € 1,6 miljoen
- Vooruitbetaalde bedragen aan diverse onderwijsinstellingen en kinderopvang € 0,5 miljoen
- Vooruitbetaald bedrag jeugdzorg Haaglanden € 0,2 miljoen

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Reserves

Reserves worden onderscheiden in algemene reserves en bestemmingsreserves.

	Omschrijving	Stand per 1-1-2022	Resultaat-bestemming voorgaand boekjaar	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Vermindering afschrijving op activa	Stand per 31-12-2022
	Algemene reserves						
1	Algemene reserve met bufferfunctie	12.908		0	669		12.239
2	Algemene reserve vrij besteedbaar	72.295	1.682	5.106	16.261		62.823
	Totaal algemene reserves	**85.203**	**1.682**	**5.106**	**16.930**	**0**	**75.062**
	Bestemmingsreserves						
3	Reserve Energietransitie en Duurzaamheid	45.422		0	994		44.428
4	Reserve dekking afschrijvingslasten	16.587		12.015		839	27.763
5	Reserve herwaardering activa	4.350		0	350		4.000
6	Reserve maatregelen Corona	1.082		0	490		592
7	Bestemmingsreserve Oekraïne crisis	0		1.500	0		1.500
8	Reserve Stedelijke vernieuwing	377		0	377		0
9	Reserve bereikbaar Stompwijk	16.781		552	11.862		5.471
10	Reserve Ondersteuning energielasten	0		1.300	0		1.300
11	Reserve Bereikbaarheid	3.360		0	0		3.360
12	Reserve Mobiliteit	19.700		0	472		19.228
13	Reserve ondergrondse hoogspanningkabels	0		3.350	0		3.350
14	Reserve Sterk voor Noord	0		8.800	0		8.800
15	Reserve Onderwijshuisvesting	7.500		0	0		7.500

16	Reserve Langer zelfstandig wonen	9.977		0	168		9.809
17	Reserve Herontwikkeling Julianabaan	0		2.000	0		2.000
18	Reserve Verevening sociale woningbouw	205		0	0		205
19	Reserve Nazorg Rietvink	350		0	0		350
20	Reserve Herstelbeleid	9.526		0	7.026		2.499
	Totaal bestemmingsreserves	**135.217**	**0**	**29.517**	**21.738**	**839**	**142.156**
	Gerealiseerd resultaat 2021	1.682	-1.682				0
	Gerealiseerd resultaat 2022	0		6.932			6.932
	Totaal	**222.102**	**0**	**41.556**	**38.668**	**839**	**224.150**

Bedragen x € 1.000

Het eigen vermogen is in 2022 met € 2,0 miljoen toegenomen. Onderstaand wordt puntsgewijs ingegaan op enkele belangrijke mutaties in de reserves.

Algemene reserve

Algemene reserve met bufferfunctie

De algemene reserve met bufferfunctie is bestemd voor het opvangen van financiële gevolgen van calamiteiten en risico's. De reserve vormt een belangrijk deel van de weerstandscapaciteit.

De mutatie in 2022 betreft een onttrekking van € 669.200 in verband met de bereikte maximale omvang (van 140% van de omvang van het risicoprofiel per 31 december 2022).

Algemene reserve vrij besteedbaar

Deze reserve is onderdeel van de weerstandscapaciteit. Op deze reserve rusten geen claims, de middelen zijn vrij besteedbaar.

Stortingen in (totaal € 6.788.377) van:

- € 1.681.467 in verband met het rekeningresultaat 2021 (vaststelling jaarrekening 2021. raadsbesluit 5 juli 2022 - 2582)
- € 4 miljoen in verband met de vrijval van een deel van de reserve Herstelbeleid (raadsbesluit 6 december 2022 - 2982)
- € 61.000 (nota van wijziging bij begroting 2022-2025, raadsbesluit 9 november 2021 - 2183)
- € 376.710 in verband met het opheffen van de reserve Sociale Vernieuwing (2e tussentijdse rapportage 2022, raadsbesluit 8 november 2022 - 2654)
- € 669.200 in verband met het afromen van de Algemene reserve met bufferfunctie (zie toelichting bij Algemene reserve met bufferfunctie)

Onttrekkingen aan (totaal € 16.260.665) van:

- € 8,8 miljoen voor het vormen van de bestemmingsreserve "Sterk voor Noord" (raadsbesluit 10 november 2021 – 2324)
- € 1,3 miljoen voor het vormen van de bestemmingsreserve "Ondersteuning Energielasten" (raadsbesluit 8 november 2021 – 3004)
- € 1,5 miljoen voor het vormen van de bestemmingsreserve "Oekraïne" (raadsbesluit 10 mei 2022 – 2768)
- € - 3.421.375 voor het doorgeschoven activiteiten van 2022 naar 2023 (2e tussentijdse rapportage 2022, 8 november 2021 - 2654)
- € 2.388.500 voor het doorgeschoven activiteiten van 2022 naar 2023 (Nota van Wijziging bij de begroting 2023-2026, raadsbesluit 9 november 2022 - 2649)
- € 2.735.514 voor nog te realiseren activiteiten 2021 in 2022 (vaststelling jaarrekening 2021,

raadsbesluit 5 juli 2022 – 2582)
- € 425.000 voor het opstellen van de gebiedsvisie Julianabaan (raadsbesluit 22 februari 2022 - 2592)
- € 62.685 in verband met uitstel van invoering Omgevingswet (begroting 2022- 2025, raadsbesluit 9 november 2021 - 2182)
- € 1.030.819 in verband met de doorontwikkeling organisatie (begroting 2022 – 2025, raadsbesluit 9 november 2021 - 2182)
- € 551.522 in verband met rente tijdens de bouw Bereikbaar Stompwijk (begroting 2022 – 2025, raadsbesluit 9 november 2021 – 2182)
- € 60.000 / jaarschijf 2022 voor de business case met een programma van eisen waarin de voorgestelde combinatie tussen bibliotheek, theater (s) en eventuele andere partners wordt uitgewerkt in samenhang met de andere ontwikkelingen op de Julianabaan (raadsbesluit 5 oktober 2021 – 1974)
- - € 50.000 in verband met onderhoud Het Huis (1e tussentijdse rapportage 2022, raadsbesluit 12 juli 2022 – 2669)
- € 365.000 voor het Programma Sterk voor Noord (raadsbesluit 10 november 2021 - 2324)
- € 513.000 in verband met doorschuiven prioriteiten 2021 naar 2022 (kadernota 2022- 2025, raadsbesluit 14 juli 2021 - 2118)

Bestemmingsreserve

Reserve Stedelijke vernieuwing

Deze reserve is bestemd voor Stedelijke vernieuwing. Stedelijke vernieuwing is een programmatische aanpak die verbindingen legt tussen verschillende beleidsterreinen (o.a. wonen, welzijn, duurzaamheid, ruimtelijke ontwikkeling en wijkgericht werken) om zo een impuls te geven aan de leefbaarheid in de wijken en buurten.

Op basis van het besluit van de raad bij de vaststelling van de tweede Turap 2022 is deze reserve, per 31 december 2022, opgeheven en is het restantsaldo van € 376.710 onttrokken en toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Reserve dekking afschrijvingslasten

De reserve is voor de dekking van afschrijvingslasten van (geactiveerde) investeringen die overeenkomstig de besluitvorming gedeeltelijk / geheel ten laste van deze middelen komen.

De mutaties in de reserve bestaan uit:
De stortingen in de reserve van:
- € 11.861.538 voor de investering van de Veenpoldersweg (conform raadsbesluit bij de 2e Turap 2022)
- € 153.956 voor de investering verduurzaming gemeentelijk vastgoed (conform de werkelijke uitgaven die lager zijn dan die volgens de primitieve begroting 2022).
De onttrekking van € 839.478 (conform het raadsbesluit bij de 2e Turap 2022.

Reserve herwaardering activa

Deze reserve is ingesteld naar aanleiding van de stelselwijziging afschrijving activa. De afschrijving van de activa is in 2010 omgezet van een lineaire naar een annuïtaire afschrijving. Dit geeft na verloop van tijd hogere lasten die gedekt worden door deze reserve.

De mutatie in de reserve betreft de onttrekking van € 350.000 (conform de primitieve begroting 2022).

Reserve bereikbaarheid Stompwijk
De reserve is bestemd voor de dekking van de afschrijvingslasten die samenhangen met de investeringen in de renovatie van de Stompwijkseweg, de Dokter van Noortstraat en de aanleg van de Verbindingsweg, de herinrichting Dokter van Noortstraat en de aanleg van Veenpoldersweg (voorheen de Verbindingsweg).

De mutaties in de reserve bestaan uit een storting van € 551.552 (conform de primitieve begroting 2022) en een onttrekking van € 11.861.538 voor de investering van de Veenpoldersweg

Reserve Nazorg Rietvink
Werkzaamheden die in het kader van nazorg nog plaats moeten vinden in het project Rietvink.

Er is geen mutatie in de reserve geweest.

Reserve Verevening sociale woningbouw
De reserve Verevening sociale woningbouw is voor de financiële bijdragen en onttrekkingen in het kader van de realisatie van 30% sociale woningbouw. Wanneer in woningbouwplannen in Leidschendam-Voorburg minder dan 30% of geen sociale woningen zijn opgenomen, is de projectontwikkelaar verplicht een financiële bijdrage te storten in het vereveningsfonds. Wanneer er meer dan 30% sociale woningen wordt gerealiseerd, dan ontvangt de projectontwikkelaar een bijdrage uit het fonds, als het saldo van het fonds dit toelaat.

Er zijn geen mutaties in de reserve geweest.

Reserve maatregelen Corona
Dekking van de economische maatregelen ten gevolge van corona.

De onttrekking van € 489.723 is gebaseerd op de werkelijke uitgaven aan maatregelen corona. In het raadsbesluit bij de 2e Turap 2022 is besloten dat de werkelijke uitgaven tot maximaal een bedrag van € 710.000 onttrokken worden.
In het kader van de 2e Turap is besloten dat deze reserve, per 31 december 2022, opgeheven wordt. Bij de vaststelling van het rekeningresultaat 2022 wordt voorgesteld om het saldo van deze reserve vrij te laten vallen en toe te voegen aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Reserve Bereikbaarheid
De reserve dient ter dekking van de kosten van de realisatie van de aanleg van de parkeergarage Leidschendam Noord en de aanleg van het parkeerterrein Leidsekade-Venestraat.

Er zijn geen mutaties in de reserve geweest.

Reserve Mobiliteit
Het bereikbaar houden van Leidschendam-Voorburg.

De onttrekking aan de reserve bedraagt € 471.539 in verband met werkelijke uitgaven van de Taskforce the Mall. (afzonderlijk raadsbesluit; in de 2e Turap is besloten om de onttrekking te baseren op de werkelijke uitgaven).

Reserve Onderwijshuisvesting

Ter dekking van de kosten voor de vervangings- en renovatieopgave in het voortgezet onderwijs waar de rijksbijdragen onvoldoende voor zijn.

In 2022 hebben geen mutaties plaatsgevonden, omdat er geen definitieve kredietaanvragen voor de scholen in het Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs zijn voorgelegd aan de raad.

Reserve Langer zelfstandig wonen
Betere ondersteuning en zorg thuis, hulp aan mantelzorger en vrijwilligers, meer geschikte woningen voor ouderen.

In het raadsbesluit bij de 2e Turap 2022 is besloten dat de werkelijke uitgaven (€ 168.079) tot maximaal een bedrag van € 726.868 onttrokken worden.

Reserve Herstelbeleid
Deze reserve is bedoeld om Leidschendam-Voorburg sterker uit de crisis te laten komen door sociale, maatschappelijke en economische interventies te ontwikkelen en te implementeren die burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen helpen zich in te stellen op de nieuwe toekomst.

de mutaties in de reserve bestaan uit:
In het raadsbesluit bij de 2e Turap 2022 is besloten dat de werkelijke uitgaven (€ 7.026.346) tot maximaal een bedrag van € 7.764.000 onttrokken worden.
Er hebben daarnaast nog twee onttrekkingen plaats gevonden:
te weten het overhevelen van een bedrag van € 4 miljoen naar de algemene reserve vrij besteedbaar
en een bedrag van € 2 miljoen voor de vorming van een nieuwe reserve Herontwikkeling Julianabaan.

Reserve Energietransitie en Duurzaamheid
Ter dekking van kosten voor de klimaatopgave om in 2050 CO2 neutraal te zijn.

Reserve Sterk voor Noord
De reserve zorgt ervoor dat het programma Sterk voor Noord uitgevoerd kan worden, wat moet leiden tot een kansrijke toekomst voor alle inwoners van Leidschendam-Noord.

Reserve Oekraïne
Deze reserve wordt ingezet voor het organiseren en bieden van opvang, voorzieningen, onderwijs en kinderopvang voor vluchtelingen uit Oekraïne.

De storting in de reserve van € 1,5 miljoen is gebaseerd op een afzonderlijk raadsbesluit.

Reserve Ondersteuning energielasten
De reserve is gevormd ter dekking van de kosten ter ondersteuning vanwege de hoge energielasten.

De storting in de reserve van € 1,3 miljoen is gebaseerd op een afzonderlijk raadsbesluit.

Reserve Ondergronds hoogspanningskabels
Reserve ter dekking van de kosten voor het ondergronds brengen van hoogspanningskabels.

De storting in de reserve bedraagt € 3,35 miljoen (conform raadsbesluit bij de Nota van Wijziging Begroting 2023).

Emu-saldo (Europese Monetaire Unie)
In het bestuurlijk akkoord 'Beheersen EMU-saldo lokale overheid' is onder andere afgesproken dat in de begrotingen en de daarbij behorende jaarrekening van gemeenschappelijke regelingen, gemeenten en provincies het EMU-saldo wordt opgenomen. Doel is om een goede informatievoorziening te bieden die essentieel is voor het op macroniveau monitoren en beheersen van het EMU-saldo en voor het onderhoud van het gemeente- en provinciefonds.

Voor een toelichting op de verschillen tussen begroting en realisatie, zie de financiële samenvatting bij de programma's en de toelichting op de balans.

Nr.	Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting na wijzigingen	Realisatie
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-12.354	-3.944	2.106
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	25.552	35.778	15.046
3.	Mutatie voorzieningen	-1.255	0	46
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	1.369	5.115	1.922
5.	Boekwinst bij verkoop effecten en boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	181
	Berekend EMU-saldo	**-40.530**	**-44.837**	**-14.998**

Bedragen x € 1.000

Vreemd vermogen
Voorzieningen
Voorzieningen worden onderscheiden in:
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's die op balansdatum onzeker zijn;
- Voorzieningen ter egalisering van kosten;
- Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven;
- Voorzieningen voor middelen van derden.

	Omschrijving	Stand per 1-1-2022	Toevoe-gingen	Aanwen-dingen	Vrijvallen	Stand per 31-12-2022
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's					
1	Voorziening ingegane pensioenen wethouders	2.455	0	184	75	2.197

2	Voorziening toekomstige pensioenen wethouder	2.703	0	0	469	2.234
3	Voorziening wachtgeld wethouders	346	497	198	0	645
4	Voorziening spaarverlof	0	107	0	0	107
5	Voorziening Rijnlandlaan (grondexploitatie)	510	0	0	510	0
	Totaal verplichtingen, verliezen en risico's	**6.014**	**604**	**382**	**1054**	**5.182**
	Voorziening ter egalisering van kosten					
6	Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	3.067	1.295	800	0	3.562
7	Voorziening onderhoud wegen	608	2.548	2.595	0	561
	Totaal voorziening ter egalisering van kosten	**3.675**	**3.843**	**3.395**	**0**	**4.122**
	Voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangings-investeringen waarvoor een heffing wordt geheven					
	Totaal voorziening toekomstige vervangingsinvesteringen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Voorziening voor middelen van derden					
8	Voorziening afkoopsommen grafonderhoud	669	152	163	0	659
9	Voorziening zwerfafval	2	0	0	2	0
10	Voorziening riolering	3.644	152	0	0	3.797
11	Voorziening afval	662	291	0	0	953
	Totaal voorzieningen voor middelen van derden	**4978**	**595**	**163**	**2**	**5.408**
	Totaal	**14.667**	**5.042**	**3.940**	**1.056**	**14.713**

Bedragen x € 1.000

Onderstaand wordt puntsgewijs ingegaan op enkele belangrijke mutaties in de voorzieningen:

A. Voorziening verplichtingen,verliezen,risico's

Voorziening ingegane pensioenen wethouders

De voorziening pensioenen wethouders is gevormd voor toekomstige pensioenverplichtingen aan gewezen wethouders, waarvan de pensioenaanspraak in eigen beheer wordt gehouden. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks bepaald aan de hand van actuariële berekeningen en is opgenomen tegen contante waarde. De berekeningen zijn gebaseerd op de actuele rekenrente en sterftetabel.
In 2022 is een bedrag van € 184.000 aangewend uit de voorziening. Deze aanwending betreft uitkeringen van pensioenen aan wethouders. Daarnaast heeft er op basis van actuariële waardeberekeningen een extra onttrekking plaatsgevonden van € 75.000.

Voorziening toekomstige pensioenen wethouders

De Voorziening toekomstige pensioenen wethouders is ingesteld naar aanleiding van het afgelopen APPA-plan voor de wethouders. De regeling Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA), die tot en met 2021 in beheer was bij een externe verzekeraar, wordt vanaf 2022 in eigen beheer uitgevoerd omdat de externe verzekeraar deze dienst niet meer aanbiedt.
Op basis van actuariële waardeberekeningen heeft er een vrijval plaatsgevonden van € 469.000.

Voorziening wachtgelden wethouders
Deze voorziening dekt de verwachte kosten van ingegane wachtgelden van voormalig wethouders.
In 2022 is de lijst met deelnemers met wachtgeld uitgebreid met extra deelnemers, waardoor de hoogte van de voorziening niet meer toereikend was. Met een aanvullende storting is de voorziening naar de juiste hoogte gebracht. De stand van de voorziening wordt bepaald door de verwachte wachtgeldkosten van de deelnemers. Deze verwachte kosten worden gebaseerd op de resterende maanden waarin de deelnemers recht hebben op wachtgeld en de uitbetaalde wachtgelden van 2022.

Voorziening spaarverlof
Deze voorziening dekt de verwachte kosten van medewerkers die deelnemen aan de regeling spaarverlof.
Op basis van de opgebouwde uren en de daarbij geldende tarieven heeft er een storting plaatsgevonden van € 107.000.

Voorziening grondexploitatie Rijnlandlaan
Dekken van het verlies van deze grondexploitatie. De voorziening heeft een omvang ter grootte van het verlies op de einddatum (eindwaarde).
Deze voorziening is in 2022 opgeheven.

B. Voorziening ter egalisering van kosten

Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen
De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen is gevormd voor de toekomstige uitgaven voor groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's (MOP's).
In 2022 is een bedrag van € 1.295.000 in de voorziening gestort voor toekomstig groot onderhoud. Daarnaast is er ten laste van de voorziening € 800.000 besteed aan van groot onderhoud gebouwen.

Voorziening onderhoud wegen
Op basis van een beleids- en beheerplan voor het onderhoud van wegen is de voorziening per 1 januari 2020 ingesteld.
Conform het beheerplan is er € 2,548 miljoen gestort en in verband met de kosten van groot onderhoud is € 2,595 miljoen onttrokken.

D. Voorziening voor middelen van derden

Voorziening afkoopsommen grafonderhoud

De voorziening afkoopsommen grafonderhoud is gevormd om de toekomstige lasten te dekken van onderhoudswerkzaamheden aan graven, waarvan de eigenaar de onderhoudsplicht heeft overgedragen aan de gemeente door het betalen van een afkoopsom. Ontvangen afkoopsommen worden toegevoegd aan de voorziening en vallen in twintig jaar vrij ten gunste van de exploitatie van begraafplaatsen voor de dekking van de onderhoudskosten.
De in 2022 ontvangen afkoopsommen van € 151.953 zijn in de voorziening gestort. Ter dekking van de kosten voor onderhoud aan de graven is een bedrag van € 162.549 onttrokken.

Voorziening zwerfafval
De voorziening zwerfafval is gevormd om een extra impuls te geven aan de gemeentelijke aanpak van zwerfafval. Jaarlijks ontvangt de gemeente van Nedvang een vergoeding voor extra aanpak van zwerfafval en wordt het saldo van baten (bijdrage Nedvang) en lasten (kosten aanpak zwerfafval) verrekend met de voorziening.
In 2022 heeft een onttrekking aan de voorziening plaatsgevonden in verband met hogere uitgaven in het kader van zwerfafval.
De voorziening kan worden opgeheven omdat de voorziening zwerfafval conform planning leeg is, dat was ook de bedoeling aangezien per 1 januari 2023 de zwerfafvalvergoeding uit de Raamovereenkomst Verpakkingen 2012-2022 verdwijnt.

Voorziening riolering (egalisatie)
De voorziening riolering (art. 44.2) is gevormd om in geval van nog niet uitgevoerd werk bij investeringen de onderbesteding op kapitaallasten te doteren aan de voorziening (artikel 44, lid 2 BBV). Deze voorziening wordt aangewend ter dekking van toekomstige extra kapitaallasten en/of voor (toekomstige) tekorten op het product Riolering.
In 2022 is een bedrag van € 152.291 toegevoegd als gevolg van een voordeel op kapitaallasten door een afwijking in het realisatietempo van de vervangingsinvesteringen.

Voorziening afval (egalisatie)
De voorziening afval (art. 44.2) is gevormd om in geval van onder- of overbesteding op de geraamde afvaluitgaven waarvoor via het afvalstoffentarief inkomsten zijn verworven, het resultaat tussen afvalinkomsten en –uitgaven te storten of te onttrekken aan de voorziening.
In 2022 is een bedrag van € 290.938 in de voorziening gestort als gevolg van een onderbesteding op het product Afval (met name hogere opbrengst van grondstoffen).

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer:

Tot de vaste schulden behoren de opgenomen langlopende geldleningen met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer en de waarborgsommen. Het verloop en de opbouw van de langlopende schulden is als volgt:

Omschrijving	Stand per 1-1-2022	Vermeer-deringen	Aflos-singen	Vervroeg-de aflos-singen	Overige vermin-deringen	Stand per 31-12-2022
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	82.120	0	4.842	0	0	77.278
Waarborgsommen	3	1	1	0	0	3
Overige leningen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer:						
VOF L'dam centrum	2.160	38	647	0	0	1.551
Totaal	**84.283**	**38**	**5.489**	**0**	**0**	**78.832**

Bedragen x € 1.000

Onderhandse leningen van binnenlandse banken
In 2022 zijn geen nieuwe leningen aangetrokken en is in totaal voor € 4,8 miljoen afgelost aan langlopende leningen. Dit brengt het langlopende leningen totaal op € 77 miljoen. De rentelast over het openstaande langlopende vreemd vermogen bedroeg in 2022 € 1,2 miljoen.

Overige leningen VOF Leidschendam Centrum
De gemeente heeft gronden in het gebied Leidschendam Damcentrum verworven. De VOF Leidschendam Centrum (waar de gemeente voor 50% in deelneemt) heeft deze aankopen gefinancierd. Ook heeft de VOF in opdracht van de gemeente deze gronden gedeeltelijk bouwrijp gemaakt, deze uitgaven heeft de VOF voorgefinancierd. De voorfinancieringen door de VOF zijn een renteloze lening aan de gemeente. De gemeente lost deze lening af bij verkoop van de gronden aan de VOF. In het jaar 2022 zijn er kosten verrekend met de VOF ter waarde van € 0,6 miljoen.

Waarborgsommen
De waarborgsommen zijn in totale omvang gelijk gebleven en bedragen per 31 december 2022 afgerond € 3.000.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:

Deze netto-vlottende schulden worden als volgt gespecificeerd:

Omschrijving	Stand per 31-12-2022	Stand per 1-1-2022
Overige kasgeldleningen	0	0
a. Totaal overige kasgeldleningen	**0**	**0**
Banksaldi	2	0
b. Totaal banksaldi	**2**	**0**
Crediteuren algemeen	8.091	5.332
Kortlopende schulden aan publiekrechtelijke lichamen	0	0
Overige kortlopende schulden	3.533	3.377
c. Totaal overige schulden	**11.624**	**8.710**
Totaal	**11.626**	**8.710**

Bedragen x € 1.000

Overige kasgeldleningen

Gedurende 2022 zijn er geen kasgeldleningen aangetrokken. De stand is daardoor per per 31 december 2022 is nihil.

Banksaldi

Per 31 december 2022 is het tegoed bij de ING Bank € 16.111 positief en het saldo bij de Bank Nederlandse Gemeenten BNG bedraagt € 2.036 negatief. Het tegoed bij de ING Bank is verantwoord op de Liquide Middelen aan de activa zijde.

Crediteuren algemeen / kortlopende schulden aan publiekrechtelijke lichamen

Deze post betreft de nog te betalen facturen per 31 december 2022. Voor crediteuren algemeen € 8,1 miljoen per 31 december 2022, waar per 7 maart 2023 nog een bedrag open staat van € 27.833.

Overige kortlopende schulden

Per 31 december 2022 bestaat deze post uit de nog af te dragen loonheffing over december 2022 van € 3,5 miljoen.

Overlopende passiva

Omschrijving	Stand per 31-12-2022	Stand per 1-1-2022
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	11.731	10.635
b. De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren:		
- Het Rijk	8.699	2.158
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.362	2.428
c. Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen	2.366	1.416
Totaal overlopende passiva	**25.158**	**16.637**

Bedragen x € 1.000

De overlopende passiva van € 25,1 miljoen betreft de door de gemeente verschuldigde € 11,7 miljoen en vooruit ontvangen bedragen € 13,4 miljoen per 31 december 2022.

a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot uitbetaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume
De belangrijkste verplichtingen hebben voor € 3,9 betrekking op het gebied van jeugd, € 1,7 miljoen op nieuwbouwprojecten Veurs college, de Vijverhof en Heeswijk te Voorburg, € 1,0 miljoen inzake Wmo, € 0,6 miljoen bekostigingsregeling opvang ontheemden, € 0,6 miljoen regiotaxi MRDH, € 0,4 miljoen de Binnenbaan, € 0,4 miljoen op participatiewet/BBZ/TOZO, € 0,3 miljoen betreft afwikkeling diverse subsidieregelingen, € 0,3 miljoen terugbetaling rijksbijdrage sport, € 0,3 miljoen betreft de Ooievaarspas, € 0,2 controle coronabewijs, € 0,2 miljoen huurkwijtschelding ijs- en zwembaden en € 0,2 miljoen betreft nog te betalen rente op langlopende leningen bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

b. Vooruit ontvangen overheidsbijdragen
Volgens het BBV artikel 52a lid 1 wordt in de onderstaande tabel het verloop per uitkering met een specifiek bestedingsdoel weergegeven. De gemeente heeft van overheidsinstellingen bijdragen ontvangen voor de uitvoering van specifieke taken. Zolang de gemeente die taak nog niet (volledig) heeft uitgevoerd, blijft (een deel van) de ontvangen bijdrage als vooruit ontvangen verantwoord. Voor de opgenomen lasten heeft de gemeente de corresponderende taak uitgevoerd.

c. Overige vooruit ontvangen bedragen
Het saldo ter waarde van € 2,3 miljoen op de overige vooruitontvangen bedragen betreft met name kostenverhaal € 1,8 miljoen en € 0,4 miljoen huur voor gebruik van gebouwen en gronden.

Omschrijving	Stand per 1-1-2022	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Stand per 31-12-2022
Onderwijsachterstandenbeleid	378	1.563	1.586	355
Geluidsanering Laan van NOI	124	0	0	124
Geluidsanering Populierendreef in Voorburg	31	0	0	31
Projectbijdrage PPS retail	115	0	115	0
Regeling Reductie Energie (RRE)	54	0	0	54
Schuld Tozo BK aan Rijk	1.076	0	96	980
Lokaal Sportakkoord	107	75	109	74
Nationaal programma onderwijs	274	658	684	248
Opstart Lokale Preventieakkoord	0	46	15	31
Aanpak energiearmoede	0	1.096	333	763
Specifieke uitkering Proeftuin aardgasvrije wijk	0	3.931	2	3.929
Flexwonen Leidschendam-Voorburg	0	980	0	980
Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	0	610	0	610
Specifieke uitkering inburgeringsvoorzieningen	0	480	0	480
Pilot Dealbreakers	0	40	0	40
Subtotaal - Het Rijk	**2.158**	**9.480**	**2.940**	**8.699**
Duin Horst en Weide	1.277	517	1.423	370
MRDH - Projectbijdrage PPS retail	48	0	48	0
MRDH - Ombouw 7 VRI's naar iVRI's Noordsingel	0	60	38	22
Recreatie om de stad	174	0	0	174
Specifieke uitkering Investeringsimpuls Verkeersveiligheid	45	0	45	0
Specifieke uitkering ventilatie op scholen	0	0	0	0
Woningbouw De Star	400	0	0	400
Woningbouw Venestraat - Nieuwstraat	186	186	0	372
Glassanering en helofytenfilter Vlietvoorde	262	78	0	340
Woningbouw Van Santhorststraat Stompwijk	36	36	0	72
Impulsregeling klimaatadaptatie Prinsenhof Laag	0	193	0	193
Impulsregeling klimaatadaptatie Julianabaan	0	169	0	169
Organiseren vastgoed eigenaar Huygenskwartier	0	20	20	0
Aanlegplaats Park Hoekenburg	0	20	0	20
Vlietweg 3 - Jongerenhuisvesting	0	100	0	100
Sociale woningbouw - Triadome	0	102	0	102
Park Vreugd en Rust	0	28	0	28
Subtotaal - Overige Nederlandse overheidslichamen	**2.428**	**1.508**	**1.574**	**2.362**
Totaal	**4.586**	**10.987**	**4.514**	**11.061**

Bedragen x € 1.000

Onderwijsachterstandenbeleid
Het doel van het Onderwijsachterstandenbeleid is het ontwikkelen van beleid gericht op het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden van kinderen. Jaarlijks verstrekt het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een subsidie. In 2022 is een bijdrage ontvangen van € 1.563.000. De uitvoeringslasten in 2022 waren € 1.586.000 en de beginstand van de balansrekening bedroeg € 378.000, waardoor er per 31 december 2022 € 355.000 als vooruit ontvangen overheidsbijdrage blijft staan.

Geluidsanering Laan van NOI
Doel van het project 'Geluidsanering Laan van NOI' is, het beperken van de geluidsbelasting vanwege de spoorlijn Den Haag-Leiden bij 274 woningen door de aanleg van raildempers en de bouw van twee geluidschermen en incidenteel aanvullende gevelmaatregelen. In het kader van de subsidieregeling Sanering Verkeerslawaai verstrekt het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een bedrag van € 5.638.500. De laatste werkzaamheden zijn in 2020 (eerste kwartaal) afgerond en financieel deels verwerkt in 2021. Op dit project is een onderbesteding gerealiseerd van € 124.000, dit bedrag zal terugbetaald worden aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Geluidsanering Populierendreef in Voorburg
Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft een bijdrage van € 31.550 verstrekt om een geluidssaneringsprogramma op te stellen voor 80 woningen aan de Populierendreef 1 – 319 in Voorburg. Dit project heeft vertraging opgelopen door de coronacrisis, het geluidsaneringsprogramma wordt in het eerste kwartaal van 2023 opgesteld.

Projectbijdrage PPS retail
Van het ministerie van Economische zaken en Klimaat is een bedrag van € 350.000 ontvangen voor de uitvoeringskosten van de MKB-deals binnen de gemeente Leidschendam – Voorburg. Dit project is gestart in 2021. De uit te voeren werkzaamheden zijn in 2022 afgerond. Hiermee is de bijdrage volledig aangewend voor de dekking van kosten.

Regeling Reductie Energie (RRE)
Het Rijk heeft vanwege de Urgenda rechtszaak (C02-reductiedoelstelling in 2020) in oktober 2019 de Regeling Reductie Energiegebruik(RRE) opgesteld. Met deze regeling kunnen gemeenten projecten opzetten waarmee huiseigenaren gestimuleerd worden om energiebesparende maatregelen te nemen en zodoende hun C02-uitstoot verminderen.

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft vanuit het ministerie een toekenning ontvangen van € 214.676, om haar ingediende projecten op te zetten. De totale kosten voor de Regeling Reductie Energieverbruik zijn € 160.000 en vallen dus lager uit dan geraamd. Dit heeft mede zijn oorzaak in de verscherpte coronamaatregelen, waardoor niet alle geplande activiteiten (huisbezoeken) hebben kunnen plaatsvinden. Het onbenutte deel van de subsidie (€ 54.000) vloeit terug naar het rijk.

Schuld Tozo BK aan Rijk
De verstrekkingen bedrijfskapitaal bij de Tozo worden in de SiSa verantwoord. De bijstand in de vorm van bedrijfskapitaal betreft een verstrekking in de vorm van een lening. Dit bedrag moet uiteindelijk terugbetaald worden aan het Rijk. Er is eind 2022 een saldo van € 980.000 aan bedrijfskapitaal verstrekt en is daarom als schuldpositie opgenomen op de balans.

Lokaal Sportakkoord
Vanuit de regeling Sportakkoord worden middelen ontvangen om sport en beweging in Leidschendam-Voorburg te stimuleren. In 2022 is een bijdrage ontvangen van € 75.000. Op de balans stond nog een bedrag van Sportakkoord 2020-2021 en de aanvullende specifieke uitkering Leefstijlinterventies 2021 van € 107.000. In 2022 is voor deze regelingen samen een bedrag van

€ 109.000 uitgegeven, waardoor er op 31 december 2022 € 73.000 als vooruit ontvangen overheidsbijdrage blijft staan.

Nationaal Programma Onderwijs
De regeling Nationaal Programma Onderwijs richt zich op het herstel en de ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na de coronacrisis. In 2022 is hier een bedrag van € 658.000 voor ontvangen. De uitvoeringslasten waren € 684.000 en de beginstand € 274.000, waardoor er op 31 december 2022 nog een vooruit ontvangen overheidsbijdrage van € 248.000 blijft staan.

Opstart Lokale Preventieakkoord
Met het Lokale Preventieakkoord wordt de kans gegeven door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport om meer inzet te doen op gezondheidspreventie. In 2022 is hier een bedrag van € 46.000 voor ontvangen. De uitvoeringslasten bedragen € 15.000, waardoor er op 31 december 2022 € 31.0000 als vooruit ontvangen overheidsbijdrage blijft staan.

Aanpak Energiearmoede
Voor de aanpak Energiearmoede zijn er in 2022 twee bijdragen binnengekomen. Een eerste bijdrage van € 333.132 en een tweede bijdrage van € 763.157, dit maakt een totaal van €1.096.289. Deze bedragen zijn beide in 2022 op de balans gekomen en daarvan hebben wij in 2022 € 333.132 uitgegeven. Dit zorgt ervoor dat er eind 2022 nog € 763.157 als vooruit ontvangen overheidsbijdrage blijft staan.

Specifieke uitkering Proeftuin aardgasvrije wijk
Voor de proeftuin aardgasvrije wijk (kortweg PAW) hebben wij in 2022 € 3.930.579 ontvangen. Dit is bedoeld voor een periode van 2022 tot en met uiterlijk 31-12-2030. Hiervan hebben wij in 2022 € 1.972 uitgegeven en staat er op 31 december 2022 dus nog € 3.928.607 als vooruit ontvangen overheidsbijdrage.

Flexwonen Leidschendam-Voorburg
Op grond van de Meerjarige regeling specifieke uitkering voor huisvesting van aandachtsgroepen (RHA openstelling 2022) is door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland € 980.000 toegekend voor de realisatie van 140 flexibele woningen van het project “Flexwonen Leidschendam-Voorburg”. In 2022 is het toegekende bedrag van € 980.000 als voorschot ontvangen.

Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen
Op grond van de Stimuleringsregeling Flex- en transformatiewoningen heeft het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening € 610.640 toegekend voor de realisatie van Flex- en transformatiewoningen op een drietal locaties. In 2022 is het toegekende bedrag van € 610.640 als voorschot ontvangen.

Pilot Dealbreakers
De pilot Dealbreakers heeft als doel te voorkomen dat jongeren in de georganiseerde drugscriminaliteit belanden. Het bedrag is niet benut in 2022, waardoor er per 31 december 2022 een bedrag van € 40.000 als vooruit ontvangen overheidsbijdrage blijft staan.

Specifieke uitkering inburgeringsvoorzieningen
Door de Wet Inburgering hebben de gemeenten een belangrijke rol bij de begeleiding van nieuwkomers die inburgering plichtig zijn. In 2022 heeft de gemeente Leidschendam-Voorburg voor deze specifieke uitkering middelen ontvangen vanuit het Rijk, die tot en met 2024 benut mogen worden. In 2022 is er een start gemaakt met de inburgeringsvoorzieningen. Op 31 december 2022 staat er nog een bedrag van € 480.032 als vooruit ontvangen overheidsbijdrage op de balans.

Duin Horst en Weide
Doel van het project ‘Duin Horst en Weide’ is, het waarborgen van de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische authenticiteit van het gebied: het versterken van de vitaliteit en het vergroten van de beleefbaarheid in de Duin Horst & Weide. In het kader van de subsidieregeling 'Gebiedsprogramma’s groen Zuid-Holland 2016' verstrekt de provincie Zuid-Holland een subsidie van € 2.400.000. De projecten lopen tot en met 2022.

De gemeente Leidschendam-Voorburg treedt namens de Landschapstafel als penvoerder ('penningmeester') op voor de subsidieverantwoording aan de Provincie en de bevoorschotting en afrekening van de provinciale subsidie naar de andere samenwerkende partners (diverse gemeenten, DUNEA en Hoogheemraadschap van Rijnland).

MRDH - Projectbijdrage PPS retail
Het doel van dit project is de HYPE Lab-formule door te ontwikkelen als onderdeel van een volgroeid ecosysteem. Waardoor opgeschaald kan worden tot een regionaal (en landelijk) toepasbare tool die faciliteert dat innovaties in lokale retail omgevingen in praktijk worden gebracht. Dit gebeurt in samenwerking met landelijk kennisplatform Voormijnwinkel.nl (een interactieve tool webbrowser / applicatie) en regionale/ lokale technologiehubs. Het doel is het HYPE Lab op duurzame wijze (doorlopend) uit te voeren. In eerste instantie (2020-2021) lokaal en vervolgens (2021-2022) regionaal.

Om dit te bewerkstelligen heeft de MRDH een subsidiebeschikking afgegeven van € 60.000. De bevoorschotting bedraagt 80% van de verleende bijdrage en komt uit op een bedrag van € 48.000. In 2022 is de bijdrage van MRDH vastgesteld en zijn de middelen aangewend voor de kosten om de HYPE labs te continueren en te optimaliseren.

MRDH - Ombouw VRI's naar iVRi's Heuvellaan / Mrg van Steelaan / Noordsingel
Rondom de Westfield Mall of the Netherlands zullen aan de Heuvellaan, Mrg van Steelaan en de Noordsingel de VRI’s (verkeersregelinstallaties) omgebouwd worden naar intelligente VRI’s (i-VRI) om betere doorstroming van het verkeer te bewerkstelligen. De MRDH heeft een subsidiebeschikking afgegeven van € 119.000. Wij hebben dit bedrag reeds in zijn geheel ontvangen. Tot nu toe is er € 97.000 uitgegeven aan het ombouwen van de verkeerslichten. Het restant van de middelen zullen in 2023 aangewend om de ombouw naar i-VRI’s verder af te ronden.

Recreatie om de stand
Voor het programma Recreatie om de Stad (Rods) heeft de provincie € 174.000 beschikbaar gesteld voor de kosten van het inrichtingsplan van groen binnen de gebiedsontwikkeling van Vlietvoorde. Het plan wordt naar verwachting in 2023 gerealiseerd.

Specifieke uitkering Investeringsimpuls Verkeersveiligheid
Doel van deze SPUK investering is het verkeersveiliger maken van wegen en fietspaden. Wij hebben hiervoor een rijksbijdrage van 50% ontvangen voor infrastructurele maatregelen die de verkeersveiligheid verbeteren. De MRDH doet daar nog extra subsidie bij, waarmee ongeveer 90% van de uitvoeringskosten met subsidie gedekt kan worden. Met een aantal maatregelen op fietsroutes (waaronder verbreding) wordt de kans op ongevallen met fietsers op deze routes verminderd. Met een aantal snelheidsremmende maatregelen in woonwijken wordt daar de kans op ongevallen verminderd en de kans op letsel verkleind. De uitvoering is gestart in 2021 en is afgerond in 2022.

Specifieke uitkering ventilatie op scholen
Deze specifieke uitkering is gericht op het op orde krijgen van het binnenklimaat in schoolgebouwen in het primair en voortgezet onderwijs in verband met de uitbraak van Covid-19. De Margrietschool heeft de uitkering ontvangen en de ventilatie in de school verbeterd. De afwikkeling van deze regeling zal plaatsvinden in 2023.

Woningbouw De Star
Van de Subsidieregeling Knelpuntenpot sociale huur en middenhuur Zuid-Holland heeft de provincie € 500.000 toegekend voor de realisatie van maximaal 100 zelfstandige huurwoningen voor het project De Star. In 2021 zijn 2 voorschotten tot een totaalbedrag van € 400.000 ontvangen.

Woningbouw Venestraat-Nieuwstraat
Van de Subsidieregeling Sociale Woningbouw Haaglanden Zuid-Holland heeft de provincie € 465.000 toegekend voor de realisatie van 62 zelfstandige sociale huurwoningen van het project Venestraat Nieuwstraat. In 2021 en 2022 zijn twee voorschotten van ieder € 186.000 ontvangen.

Glassanering en helofytenfilter Vlietvoorde
De provincie Zuid-Holland heeft een projectsubsidie 2021-2025 van € 529.437 toegekend voor de realisatie van glassanering, helofytenfilter en een recreatief wandelpad Duivenvoordecorridor / Vlietvoorde. In 2021 en 2022 zijn voorschotten op de toekenning ontvangen tot een bedrag van € 340.000.

Woningbouw Van Santhorststraat Stompwijk
Van de Subsidieregeling Sociale Woningbouw Haaglanden Zuid-Holland heeft de provincie € 90.000 toegekend voor de realisatie van 12 zelfstandige sociale huurwoningen voor het project Van Santhorststraat Stompwijk. In 2021 en 2022 zijn in totaal twee voorschotten van ieder € 36.000 ontvangen.

Impulsregelingen klimaatadaptatie
Onze regio is een van de meest verstedelijkte gebieden van Nederland met een urgente opgave voor klimaatadaptatie. Wateroverlast, droogte, hittestress, bodemdaling, zeespiegelstijging en verzilting komen op verschillende locaties in de regio nadrukkelijk aan de orde. Om met klimaatadaptatie aan de slag te gaan is er een rijksbijdrage beschikbaar gesteld (tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027) van in totaal € 451.531.
Met deze impulsregeling, waar Gemeente Delft de kassiersfunctie vervult, gaan we klimaat adaptieve maatregelen uitvoeren tezamen met de rioolvervangingsopgave in Prinsenhof-Laag en de Julianabaan. In 2022 is een voorschot ontvangen van in totaal € 361.000 (80%). De werkzaamheden zijn nog niet gestart. De verwachting is dat de werkzaamheden starten in 2024 voor Prinsenhof Laag en in 2026 voor de Julianabaan.

Organiseren vastgoed eigenaar Huygenskwartier
Op grond van de subsidieregeling planvorming detailhandel Zuid-Holland heeft de provincie € 20.000 toegekend voor het project “organiseren vastgoed eigenaren Huygenskwartier Voorburg”. In 2022 is toegekende bedrag ontvangen. De bijdrage is ingezet voor de dekking van een deel van de kosten van het project dat in 2022 uitgevoerd en afgerond is.

Aanlegplaats Park Hoekenburg
Op grond van de projectsubsidies 2022 heeft de Provincie Zuid-Holland € 25.000 toegekend voor het project “Aanlegsteiger Park Hoekenburg”. In 2022 is een voorschot ontvangen van € 20.000.

Vlietweg 3 - Jongerenhuisvesting
Op grond van de subsidieregeling knelpuntenpot sociale en middenhuur Zuid- Holland heeft de provincie € 250.000 toegekend voor de realisatie van woningen voor jongeren van het project “Jongerenhuisvesting Vlietweg 3”. In 2022 is een voorschot ontvangen van € 100.000.

Sociale Woningbouw - Triadome
Van de Subsidieregeling Sociale Woningbouw Haaglanden Zuid-Holland heeft de provincie € 255.000 toegekend voor de realisatie van 34 zelfstandige sociale huurwoningen van het project “Triadome locatie Klein Plaspoelpolder”. In 2022 is een voorschot van € 102.000 ontvangen.

Park Vreugd en Rust
Op grond van de Meerjarige projectsubsidies 2020-2021 heeft de Provincie Zuid-Holland € 35.166 toegekend voor het project “Parkherstel en herontwikkeling Park Vreugd en Rust fase 2”. In 2021 is een voorschot ontvangen van € 28.133.

Niet uit de balans blijkende bedragen

A. Gewaarborgde geldleningen

De gemeente staat garant voor de tijdige betaling van rente en aflossing van geldleningen van instellingen en particuliere huiseigenaren in het kader van de stimulering van het eigen woningbezit. Het totaal van deze garantstelling is niet in het balanstotaal begrepen, maar afzonderlijk weergegeven. Aangezien de gemeente een risico loopt en verplicht kan worden achterstallige vorderingen te voldoen, is het totaalbedrag van de garantstelling vermeld. In het verslagjaar heeft de gemeente geen bedragen behoeven te betalen in het kader van borg- en garantstellingen.
De volgende groepen van gewaarborgde leningen zijn te onderscheiden:

- Geldleningen aan diverse instellingen
- Geldleningen aan particulieren (bevordering eigen woningbezit)
- Geldleningen aan instellingen met een waarborg bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (niet uit de balans blijkende garanties)

In onderstaande tabel staat het verloop van de gewaarborgde geldleningen van instellingen en particulieren. Deze tabel geeft inzicht in de bestedingsruimte onder het plafond zoals dit in het Treasury statuut is bepaald. Door aflossingen op de leningen neemt de bestedingsruimte toe van € 23,2 miljoen per 31 december 2021 naar € 34,8 miljoen per 31 december 2022.

Garanties exclusief garanties afgegeven door waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)

Garanties	Borg-stellingen	Oorspron-kelijk bedrag	Stand 1-1	Nieuwe verstrek-kingen	Aflos-singen (100%)	Stand 31-12
Geldleningen aan instellingen:						
Stichting Parco, thans WZH	100%	1.804	697		69	627
Stichting Parco, thans WZH	100%	3.539	1.467		159	1.308
Wijkvereniging Damsigt	100%	104	3		3	0
Stichting Parco, thans WZH	100%	1.470	505		63	442
Stichting Mariënhage	100%	1.835	733		54	679
Vidomes Leidschendam	100%	13.613	2.254		735	1.518
Woningstichting Wooninvest	100%	6.013	1.259		311	949
Vidomes Leidschendam	100%	4.538	2.005		188	1.817
Voetbalvereniging RKAVV	100%	200	96		4	93
VOF Leidschendam Centrum	50%	21.094	11.678		9.776	1.903
Totaal garantstelling op geldleningen aan instellingen		**54.212**	**20.697**	**0**	**11.360**	**9.337**
Geldleningen aan particulieren:						
Totaal geldleningen aan particulieren	50%		1.152		298	854
Totaal garanties			**21.849**		**11.658**	**10.191**
Plafond			45.000			45.000
Ruimte onder plafond			**23.151**			**34.809**

Bedragen x € 1.000

* waarborg voor 50% van de totale geldlening, stand per 1-1 en 31-12 bedraagt 50% van de totale geldlening.

Geldleningen aan instellingen: borgstelling door de gemeente
Per 31 december 2022 bedraagt de garantstelling verstrekt aan diverse instellingen € 9,3 miljoen (per 31 december 2021 was dit € 20,7 miljoen). Ten opzichte van 2021 is dit een verlaging van het risico met € 11,4 miljoen.

Binnen het totaalbedrag is opgenomen de borgstelling voor de VOF Leidschendam Centrum. De BNG heeft een kredietfaciliteit verstrekt aan de VOF Leidschendam Centrum waar de gemeente in deelneemt. De hoofdsom van de faciliteit bedraagt € 21 miljoen, op 31 december 2022 was aan rekening-courant krediet € 1,9 miljoen opgenomen. De VOF heeft deze middelen opgenomen om onder meer de voor de gemeente voorgeschoten gelden voor grondverwervingen en bouwrijp maken te financieren.

Naast de vennootschap zijn alle vennoten hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden. Dit betekent in het uiterste geval dat als (direct of indirect) geen verhaal mogelijk is op de andere partner in de VOF (Ontwikkelcombinatie Schouten & de Jong Bouwfonds, bestaande uit SDJ Vastgoedontwikkeling B.V. en BPD Ontwikkeling B.V.), de gemeente volledig (100%) voor de hoofdsom van maximaal € 21 miljoen en eventuele andere schulden van de VOF aansprakelijk kan worden gesteld. Bezittingen en vorderingen van de VOF komen hierop in mindering.

Geldleningen aan particulieren
Vanaf 1 januari 1995 is de verstrekking van nieuwe gemeentegaranties aan particulieren voor hypothecaire geldleningen voor de aankoop van een eigen huis overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen te Zoetermeer. De voormalige gemeente Leidschendam heeft de tot en met 1994 verstrekte gemeentegaranties overgedragen, hiermee heeft zij haar risico afgekocht. Het oorspronkelijke bedrag is niet meer te herleiden.
De verstrekte gemeentegaranties waarvoor de voormalige gemeente Voorburg borg stond, zijn niet overgedragen. De gemeente Leidschendam-Voorburg blijft voor deze garanties eigen risico dragen, met dien verstande dat een eventueel verlies voor 50% kan worden verhaald op het rijk. Voor het eigen woningbezit van de voormalige gemeente Voorburg bedraagt de garantstelling per 31 december 2022 totaal € 0,9 miljoen (per 31 december 2021 € 1,2 miljoen). De jaarlijkse aflossingen op de geldleningen verminderen het bedrag waarvoor de gemeente garant staat.

Geldleningen aan instellingen met een waarborg bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (niet uit de balans blijkende garanties)
Het totaal openstaand bedrag van de uitstaande geldleningen WSW bedraagt per 31 december 2022 € 453,65 miljoen, waarvan € 226,83 miljoen door de gemeente gewaarborgd. Per 31 december 2021 was dit respectievelijk € 472,62 miljoen en € 236,31 miljoen.

B. Niet uit de balans blijkende verplichtingen
De commissie BBV schrijft voor dat meerjarige inkoopcontracten die van materieel belang zijn in de toelichting op de jaarrekening bij de 'niet uit de balans blijkende verplichtingen' opgenomen moeten worden. Alle Europees aanbestede inkoopcontracten boven de € 0,5 miljoen die in 2022 of eerder zijn aanbesteed en waarvan de verplichtingen in 2023 (en verder) doorlopen zijn in onderstaande tabel verwerkt.

Categorie	Openstaande verplichtingen
Automatisering	1.109.484
Huisvesting	4.561.536
Onderhoud gebouwen en installaties	4.850.595
Riolering	1.752.898
Schuldhulpverlening	159.514
Verkeer en vervoer	120.000
Wagenpark	120.966
Zorg	2.699.957
Totaal	**15.374.950**

Bedragen x € 1

C. Risico's en claims
In 2022 waren er geen noemenswaardige risico's en claims van toepassing.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na inventarisatie zijn er geen relevante gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden die een mogelijk groot effect hebben op de financiële positie van de gemeente.

5.6 Realisatie investeringsplan

Inleiding

De in 2022 lopende investeringskredieten zijn opgenomen in onderstaand overzicht. Per investering is inzichtelijk gemaakt welk krediet beschikbaar is gesteld en wat de realisatie is per 31 december 2022. Ook de fasering voor 2022 is inzichtelijk gemaakt inclusief de gerealiseerde uitgaven en inkomsten in 2022.

Voortgang uitvoering investeringskredieten

In onderstaande tabel is de realisatie van het investeringsplan 2022 opgenomen. Daarnaast geeft de tabel inzicht in de uitvoering van de totale investeringskredieten per 31 december 2022.

		UITVOERING INVESTERINGSPLAN 2022						VOORTGANG UITVOERING TOTALE INVESTERINGSKREDIET						categorie (zie toelichting)
Activa nummer	Activa omschrijving	Uitgaven planning 2022	Inkomsten planning 2022	Uitgaven realisatie 2022	Inkomsten realisatie 2022	Uitgaven saldo 2022	Inkomsten saldo 2022	Inv. krediet uitgaven	Inv. krediet inkomsten	Geboekt uitgaven	Geboekt inkomsten	Saldo uitgaven	Saldo inkomsten	
Bestuur en Ondersteuning		**564**	**0**	**214**	**0**	**350**	**0**	**765**	**0**	**416**	**0**	**350**	**0**	
20181040	Wettelijke basisregistraties (NHR)	71	0	0	0	71	0	160	0	89	0	71	0	e.
20201031	Verv.softw.Bavak / zuilen klantvolgsyst.	17	0	12	0	5	0	42	0	37	0	5	0	c.
20201050	Vastgoedmanagementsysteem 2020	45	0	3	0	42	0	75	0	33	0	42	0	d.
20211039	Klimaatinstallatie De Waterlelie	48	0	46	0	2	0	105	0	103	0	2	0	e.
20221045	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2022	384	0	154	0	230	0	384	0	154	0	230	0	d.
Verkeer en Vervoer		**5.487**	**792**	**3.042**	**400**	**2.436**	**392**	**24.426**	**1.660**	**18.642**	**948**	**5.785**	**711**	
20159002	Bouwkosten – DNS	0	0	2	0	-2	0	0	0	2	0	-2	0	a.
20159003	Bereikbaarheid Stompwijk / Veenpoldersweg	1.000	438	1.129	308	-129	129	12.311	810	12.440	681	-129	129	b.
20159004	Bereikbaarheid Stompwijk / VAT kosten	435	0	280	8	155	-8	3.065	83	2.531	21	534	62	d.
20181058	UVP-Duurzaam veilig beheerpr. Bovenveen	21	0	20	0	1	0	28	0	26	0	2	0	e.
20181059	UVP-Duurzaam veilig beh.pr. FP Irenelaan	61	0	58	0	3	0	82	0	79	0	3	0	e.
20191011	Verkeersregelinstallaties 2019	170	0	31	0	139	0	508	0	369	0	139	0	b.
20191055	Verkeersremmende maatregelen Wilsveen	46	0	0	0	46	0	112	0	66	0	46	0	b.
20191059	Ombouw verkeerslichten naar I-VRI	42	60	16	38	26	22	123	119	97	97	26	22	b.
20191077	Aanpassingen parkeergarage Oude Haven	100	0	0	0	100	0	200	0	0	0	200	0	a.
20201006	OV lichtmasten 2020	139	0	128	0	1	0	218	0	217	0	1	0	e.
20201048	Herinr. openbare ruimte Strabolaan e.o.	708	0	326	0	382	0	815	0	433	0	382	0	e.
20201054	PRIS (ParkeerRouteInformatieSysteem)	5	0	6	0	-1	0	148	0	149	0	-1	0	e.
20201056	Ontsluiting Dorpspunt-Fontein Stompwijk	0	0	19	0	-19	0	0	0	19	0	-19	0	d.
20211001	OV armaturen 2021	242	0	239	0	3	0	242	0	239	0	3	0	e.
20211002	OV lichtmasten 2021	168	0	117	0	51	0	168	0	117	0	51	0	b.
20211006	Verkeersregelinstallaties 2021	32	0	3	0	29	0	510	0	481	0	29	0	b.
20211010	Groot onderhoud Kunstwerken 2021	31	0	4	0	27	0	164	0	136	0	27	0	b.
20211025	Fietspaden asfaltvervanging 2021	90	0	3	0	87	0	164	0	76	0	87	0	b.
20211034	DRIP Dynamische Route Informatie Panelen	140	0	48	0	92	0	278	0	186	0	92	0	e.
20211035	Verbeteren Velostrada Duivenv-Tuinenlaan	25	26	1	0	24	26	69	53	45	26	24	26	e.

20211036	Verbreding fietspad Prinsensingel	39	27	0	0	39	27	73	54	34	27	39	27	e.
20211037	Snelheidsremende maatr. Zeeheldenwijk	66	50	0	0	66	50	130	101	63	50	67	50	e.
20211038	Snelheidsremende maatr. Prinsenhof Laag	115	90	75	45	40	45	115	90	75	45	40	45	e.
20211040	Parkeersensoren	245	0	250	0	-5	0	271	0	276	0	-5	0	e.
20211050	OV - Shuttle NS Mariahoeve - Mall	200	100	0	0	200	100	700	350	0	0	700	350	b.
20211051	Aanschaf poller Noordelijke sluisbrug	60	0	0	0	60	0	60	0	0	0	60	0	b.
20211052	Brug Toevluchtpad L'dam	25	0	-23	0	48	0	260	0	1	0	259	0	b.
20211055	Ligplaatsenhaven LC Stroom Vuilwater VZ	75	0	0	0	75	0	75	0	0	0	75	0	b.
20211056	Ligplaatsenhaven LC Semi autom.bedien.	100	0	24	0	76	0	100	0	24	0	76	0	b.
20211057	Ligplaatsenhaven LC Aanlegsteigers e.d.	111	0	62	0	48	0	285	0	237	0	48	0	b.
20211058	Wegontsluiting Toevluchtpad-De Tol L'dam	0	0	14	0	-14	0	0	0	14	0	-14	0	d.
20211059	Aanschaf systeem dig. Parkeerontheffing	180	0	42	0	138	0	180	0	42	0	138	0	c.
20221001	OV armaturen 2022	131	0	0	0	131	0	131	0	0	0	131	0	b.
20221020	Verkeersregelinstallaties 2022	12	0	10	0	2	0	434	0	10	0	424	0	b.
20221024	Groot onderhoud Kunstwerken 2022	185	0	123	0	62	0	185	0	123	0	62	0	b.
20221058	MotN Aanpassen Fysieke infrastructuur	160	0	0	0	160	0	160	0	0	0	160	0	a.
20221059	MotN Aanp VRI + plaats. verkeerscamera's	250	0	0	0	250	0	250	0	0	0	250	0	a.
20221060	Vervangen kademuur Oude Haven	50	0	11	0	39	0	860	0	11	0	849	0	b.
20231015	Verkeersregelinstallaties 2023	18	0	14	0	4	0	585	0	14	0	571	0	b.
20241016	Verkeersregelinstallaties 2024	11	0	10	0	1	0	370	0	10	0	360	0	b.
Onderwijs		**15.609**	**0**	**14.076**	**0**	**1.534**	**0**	**41.542**	**0**	**20.818**	**0**	**20.724**	**0**	
20071155	Nieuwbouw VO Veurs Voorburg	6.550	0	5.790	0	761	0	11.653	0	10.893	0	761	0	e.
20161043	Nw bouw PO-school Pius X incl.gymnastiek	8.077	0	8.040	0	37	0	9.537	0	9.500	0	37	0	e.
20191048	Nieuwbouw Vijverhof PO-school	542	0	116	0	426	0	5.547	0	256	0	5.291	0	b.
20201037	Nieuwbouw Bernadette PO-school	62	0	29	0	34	0	5.496	0	29	0	5.467	0	d.
20209520	Stelpost IHP VO	100	0	0	0	100	0	7.882	0	0	0	7.882	0	b.
20211041	Maartenscollege	278	0	101	0	177	0	1.427	0	141	0	1.286	0	d.
Sport, cultuur en recreatie		**4.798**	**0**	**1.358**	**0**	**3.440**	**0**	**8.994**	**0**	**2.236**	**0**	**6.757**	**0**	
20171007	Sportpark Duyvesteijn kunstgras veld 3	287	0	258	0	28	0	341	0	312	0	28	0	d.
20191050	SP 't Loo veld 4 hekwerk enof verharding	40	0	20	0	20	0	58	0	38	0	20	0	e.

20201039	SPP Kastelenring renovatie veld 6	60	0	0	0	60	0	98	0	38	0	60	0	d.
20201042	SP Westvliet alg. inrichting 2020	14	0	16	0	-2	0	32	0	34	0	-2	0	e.
20201043	SP Kastelenring alg. inrichting 2020	30	0	0	0	30	0	33	0	3	0	30	0	d.
20201055	LED-verl. velden (bijdr. aan derden)	199	0	9	0	190	0	467	0	276	0	190	0	d.
20211007	Vervangen speelvoorzieningen 2021	28	0	25	0	3	0	478	0	475	0	3	0	e.
20211066	Bibliotheek Leidschendam FPP12	161	0	101	0	60	0	3.478	0	101	0	3.376	0	d.
20221021	Vervangen speelvoorzieningen 2022	518	0	495	0	22	0	518	0	495	0	22	0	b.
20221033	SPP Duivensteijn renovatie veld 1	0	0	14	0	-14	0	0	0	14	0	-14	0	d.
20221041	Multi beachsportveld	148	0	1	0	147	0	150	0	3	0	147	0	b.
20221048	Spp.Westvliet Rugby kunstgrasv.toplaag	490	0	0	0	490	0	490	0	0	0	490	0	d.
20221049	Spp.Westvliet Rugby inr. binnenterrein	702	0	107	0	595	0	702	0	107	0	595	0	d.
20221050	Spp.Westvliet Rugby nieuw gebouw	379	0	4	0	375	0	379	0	4	0	375	0	d.
20221051	Spp.Westvliet Rugby projectkst. nw.acc.	502	0	66	0	436	0	502	0	66	0	436	0	d.
20221052	Spp.Westvliet Rugby kunstgrasv.onderlaag	316	0	0	0	316	0	316	0	0	0	316	0	d.
20221053	Spp.Westvliet, aanleg parkeerplaatsen	160	0	18	0	142	0	160	0	18	0	142	0	d.
20221054	Renovatie natuurgrasveld 4 Westvliet	82	0	0	0	82	0	82	0	0	0	82	0	e.
20221055	Renovatie kunstgr doel Kastelenring	82	0	4	0	78	0	82	0	4	0	78	0	c.
20221056	Renovatie kunstgras doelgebieden 't Loo	33	0	0	0	33	0	33	0	0	0	33	0	c.
20221062	Menpaden N3MP	95	0	79	0	16	0	95	0	79	0	16	0	e.
20229001	Aanpassen akoestiek binnensport 2022	23	0	7	0	16	0	51	0	35	0	15	0	d.
20231002	t Loo Topl.ren. Kv 3	310	0	68	0	242	0	310	0	68	0	242	0	b.
20231029	Aanleg kunstgrasveld Heuvelwijk	30	0	0	0	30	0	30	0	0	0	30	0	b.
20231030	Aanleg trapveld Amstelhof	40	0	40	0	0	0	40	0	40	0	0	0	e.
20241002	Kast.ring topl.ren. Nv3 + verv div mat.	71	0	25	0	46	0	71	0	25	0	46	0	d.
Volksgezondheid en milieu		**5.966**	**0**	**3.449**	**0**	**2.517**	**0**	**17.525**	**211**	**5.154**	**0**	**12.371**	**211**	
20181050	Rioolvervanging Prinsenhof Laag	290	0	121	0	168	0	5.579	0	230	0	5.349	0	d.
20181051	Rioolvervanging v. Pabstlaan e.o.	84	0	20	0	64	0	1.123	0	24	0	1.099	0	d.
20181054	Aansluitingen gemeentelijke openbare geb	11	0	4	0	7	0	60	0	4	0	56	0	d.
20201016	Vervangen rioolinstallatie 2020	323	0	145	0	178	0	545	0	367	0	178	0	d.
20201022	Vervanging rioolbesturing 2020	120	0	41	0	79	0	120	0	41	0	79	0	d.

20201023	Aanleg/ Verv. grondwaterstelsel 2020	53	0	9	0	44	0	108	0	9	0	99	0	d.
20201032	Rioolverv.Faukenbrg/Naeltwckstr	99	0	87	0	12	0	366	0	101	0	265	0	d.
20201035	Levensduur verlengende rep. en ren. 2020	130	0	136	0	-6	0	390	0	396	0	-6	0	e.
20201051	Rioolvervanging Strabolaan eo/Bouwkosten	2.786	0	2.016	0	770	0	3.601	0	2.831	0	770	0	d.
20211003	Rioolvervanging Ridder Snoekaertlaan	196	0	51	0	145	0	645	0	51	0	594	0	d.
20211005	Vervanging rioolinstallatie 2021	270	0	0	0	270	0	601	0	0	0	601	0	d.
20211016	Rioolvervanging v.Santhorststraat	36	0	3	0	33	0	216	0	5	0	211	0	d.
20211017	Levensduur verlengende rep.en ren.2021	501	0	330	0	171	0	592	0	422	0	170	0	d.
20211018	Onvoorziene & Incidentele rioolverv.2021	140	0	125	0	15	0	140	0	125	0	15	0	d.
20211019	Maatregelen tbv bui van de eeuw 2021	84	0	103	0	-19	0	162	0	165	0	-3	0	e.
20211031	Rioolvervanging Berhardlaan/Spinozalaan	105	0	28	0	77	0	243	0	66	0	177	0	d.
20211032	Rioolvervanging Overburgkade	50	0	13	0	37	0	355	0	22	0	333	0	d.
20211033	Rioolverv. Dr. v Noortstraat	33	0	41	0	-8	0	66	0	41	0	25	0	d.
20211047	Maatr.Bui vd Eeuw Huygenskwart. /bouwkst	33	0	13	0	20	0	133	0	23	0	110	0	d.
20221017	Rioolvervanging Marcelis Emantslaan	132	0	24	0	108	0	341	0	46	0	295	0	d.
20221036	Onvoorziene&inc.rioolverv.2022	0	0	11	0	-11	0	0	0	11	0	-11	0	d.
20221037	Maatregelen bui van de eeuw 2022	99	0	67	0	32	0	165	0	67	0	98	0	d.
20221039	Rioolvervanging Veursestraatweg	99	0	44	0	55	0	347	0	70	0	277	0	d.
20221040	Levens duurverlengende rep.en ren.2022	221	0	0	0	221	0	442	0	0	0	442	0	a.
20221042	Maatregel bui v/d eeuw Kon.Julianaln. Vb	10	0	0	0	10	0	767	211	0	0	767	211	d.
20231008	Rioolvervanging Kon.Julianalaan Vb	28	0	6	0	22	0	325	0	26	0	299	0	d.
20241009	Rioolvervanging Zaagmolenstraat	33	0	8	0	25	0	91	0	9	0	82	0	d.
VHLOSV		**578**	**0**	**320**	**0**	**258**	**0**	**830**	**0**	**572**	**0**	**258**	**0**	
20201049	Nazorg Rietvink	233	0	56	0	178	0	350	0	172	0	178	0	a.
20211069	Ruimtelijk kader De Star - toekomst GREX	95	0	233	0	-139	0	230	0	369	0	-139	0	b.
20221046	Voorb.kred.v.Santhorststr. 1-3 Stompwijk	125	0	12	0	113	0	125	0	12	0	113	0	d.
20221047	Voorb.kred. Zustersdijk 18 Stompwijk	125	0	18	0	107	0	125	0	18	0	107	0	d.
Overhead		**3.579**	**0**	**3.163**	**0**	**486**	**0**	**11.000**	**0**	**5.469**	**0**	**5.531**	**0**	
20181018	Pick-up VW Transporter wpnr.105	64	0	0	0	64	0	64	0	0	0	64	0	b.
20181024	Maxus EV80 wpnr. 110	65	0	65	0	0	0	65	0	65	0	0	0	e.

20181028	Maxus EV80 wpnr. 111	80	0	79	0	1	0	80	0	79	0	1	0	e.
20181029	Ford Transit Diesel wpnr.106	64	0	0	0	64	0	64	0	0	0	64	0	b.
20181030	Pick-up VW Transporter wpnr.57	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20181035	Storage 2018	78	0	79	0	-1	0	200	0	201	0	-1	0	e.
20181044	Verv.Netwerkswitches niet corb./RP1/KW2	25	0	25	0	0	0	25	0	25	0	0	0	e.
20191033	Verv. Netwerkswitches RP1/KW2	40	0	39	0	1	0	40	0	39	0	1	0	e.
20191038	Verv. Audio-visuele app. Vergaderruimte	75	0	74	0	1	0	75	0	74	0	1	0	e.
20191056	Vervangen AV installatie Raadzaal	4	0	0	0	4	0	350	0	346	0	4	0	e.
20201004	Oracle / Unix 2020	141	0	250	0	-109	0	300	0	409	0	-109	0	e.
20201007	Server hardware SBC	25	0	25	0	0	0	25	0	25	0	0	0	e.
20201008	Tractor John Deer wpnr.52	70	0	70	0	70	0	70	0	70	0	0	0	b.
20201025	Verv. Audio-visuele app. Vergaderruimte	125	0	162	0	-37	0	125	0	162	0	-37	0	e.
20201026	Verv. 1e deel grafische werkplekken 2020	40	0	39	0	1	0	40	0	39	0	1	0	e.
20201027	Verv. 2e deel thin cliënts en monitoren	96	0	93	0	3	0	128	0	125	0	3	0	e.
20211012	Back-up tape drivers	33	0	32	0	1	0	33	0	32	0	1	0	e.
20211020	Vervanging mobiele telefonie	347	0	387	0	-40	0	537	0	577	0	-40	0	e.
20211021	DMO Applicaties en automatisering	33	0	32	0	1	0	120	0	119	0	1	0	e.
20211022	DMO KCS - Geheugen van LV	239	0	217	0	22	0	770	0	748	0	22	0	c.
20211023	DMO Informatieveiligheid en privacy	20	0	18	0	2	0	351	0	349	0	2	0	e.
20211024	DMO Organisatie, beheer en ondh.Adm.	3	0	3	0	0	0	300	0	300	0	0	0	e.
20211026	Oracle / Unix 2021	300	0	262	0	38	0	300	0	262	0	38	0	c.
20211045	Haalbaarheidsonderzoek huisvesting SB	45	0	5	0	40	0	50	0	9	0	41	0	d.
20211046	Haalbaarheidsonderzoek huisvesting Raad.	24	0	2	0	22	0	105	0	84	0	21	0	d.
20211062	E-Laadpalen elektrische dienstvoertuigen	48	0	48	0	0	0	120	0	120	0	0	0	e.
20221003	Ford Transit Diesel wpnr.107	53	0	0	0	53	0	53	0	53	0	0	0	b.
20221004	Maxus EV80 wpnr.114	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20221005	Peugeot E-Expert wpnr.133	40	0	40	0	0	0	40	0	40	0	0	0	e.
20221006	Toyota Proace-City L1 wpnr. 134	34	0	0	0	34	0	34	0	0	0	34	0	b.
20221007	Maxus EV80 wpnr. 112	65	0	65	0	0	0	65	0	65	0	0	0	e.
20221008	Ford Transit Diesel wpnr. 108	65	0	0	0	65	0	65	0	0	0	65	0	b.

20221009	Maxus EV80 wpnr. 117	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20221010	Maxxus Ev80 wpnr. 118	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20221011	Maxxus EV80 wpnr. 115	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20221012	Maxus EV80 wpnr. 109	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20221013	Maxxus EV80 wpnr. 120	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20221014	Maxus EV80 wpnr. 123	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20221015	Maxxus EV80 wpnr. 119	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20221016	Maxxus EV80 wpnr. 116	61	0	61	0	0	0	61	0	61	0	0	0	e.
20221030	DMO Gegevensmanagement 2022	100	0	165	0	-65	0	100	0	165	0	-65	0	e.
20221032	Oracle / Unix 2022	25	0	25	0	0	0	25	0	25	0	0	0	e.
20221044	Goupil G4M wpnr. 16	34	0	0	0	34	0	34	0	0	0	34	0	b.
20221057	Goupil G4M wpnr.19	34	0	0	0	34	0	34	0	0	0	34	0	b.
20221061	Nieuwbouw pand Stadsbeheer	200	0	8	0	192	0	5.368	0	8	0	5.360	0	d.
20231016	Maxus EV80 wpnr. 113	65	0	65	0	0	0	65	0	65	0	0	0	e.
20231018	Oracle / Unix 2023	25	0	25	0	0	0	25	0	25	0	0	0	e.
20231019	Wifi vervangin bestaande accespoints	120	0	127	0	-7	0	120	0	127	0	-7	0	e.
20231021	Verv . Netwerkswitches niet /RP1/KW2	25	0	27	0	-2	0	25	0	27	0	-2	0	e.
Totaal		**36.583**	**792**	**25.622**	**400**	**11.022**	**392**	**105.082**	**1.871**	**53.306**	**949**	**51.776**	**923**	

Bedragen x € 1.000

Toelichting onder- en overschrijdingen

In 2022 is gewerkt aan de realisatie van diverse investeringen, die bijdragen aan het bereiken van de programmadoelstellingen of de gewenste maatschappelijke effecten van het gemeentelijke beleid. De investeringen variëren van de aanschaf van bedrijfsmiddelen tot de realisatie van projecten in de openbare ruimte.

Op basis van de fasering uit het investeringsplan werd rekening gehouden met € 36,6 miljoen aan investeringsuitgaven. De gerealiseerde uitgaven in 2022 zijn per saldo € 11,0 miljoen lager. De afwijkingen zijn onder te verdelen in een aantal categorieën, zoals opgenomen in onderstaande tabel

Cat.	Toelichting afwijking	Bedrag
a.	Start / afronding afhankelijk van samenloop met andere projecten.	0,9
b.	Project gestart, maar loopt vertraging op door bezwaren, overleg, vergunningen, etc.	2,7
c.	Vertraagde investeringen, die begin 2023 worden uitgevoerd.	0,3
d.	Over meerdere jaren gefaseerde investeringen, die doorlopen in volgende jaren.	5,7
e.	Investering is gerealiseerd volgens planning in 2022	1,4
	Totaal	**11,0**

Bedragen x € 1.000.000

Ten opzichte van voorgaande jaren is een groter deel van de geplande investeringen gerealiseerd. De totale afwijking op de geplande uitgaven bedraagt € 11 miljoen waarbij € 1,4 miljoen het gevolg is van het tegen lagere kosten afronden van de investering. Dit betekent dat € 9,6 miljoen van de geplande investeringsuitgaven wordt gefaseerd. De belangrijkste afwijkingen betreffen:

- Minder uitgaven voor de investeringen in sportvoorzieningen (3,3 miljoen), met name vanwege een verschuiving van de fasering voor het Sportpark Westvliet en de realisatie van het Rugbycomplex.
- Bij de rioleringsprojecten is de realisatie € 2,5 miljoen lager dan begroot. Dit betreft voor een groot deel fasering van werkzaamheden en een voordeel (€ 0,8 miljoen) op het project rioolvervanging Strabolaan doordat het project tegen lagere kosten is gerealiseerd.
- Bij onderwijshuisvesting betreft het de afronding van het Nieuwe VO Veurs Voorburg waarbij de bouwkosten lager zijn uitgevallen (€ 0,8 miljoen voordeel) en bij de Nieuwbouw Vijverhof is sprake van een fasering van € 0,4 miljoen.
- Bij verkeer en vervoer € 2,4 miljoen lagere dan begroot. De grootste afwijkingen zijn de herinrichting Strabolaan (0,4 miljoen voordeel), fasering van verkeersregelinstallaties, vervanging lichtmasten en aanpassing fysieke infrastructuur zijn vanwege samenloop met andere projecten (€ 0,7 miljoen), fasering door langere levertijden (0,3 miljoen).

Toelichting overschrijdingen op de investeringskredieten

Ten opzichte van de beschikbare (deel)kredieten is er bij vier kredieten sprake van een overschrijding van het totaal krediet met meer dan € 50.000. De overschrijdingen worden hieronder nader toegelicht:

<u>20201004 Oracle / Unix 2020 nadeel € 109.000</u>

Het ICT-beheer van de gemeente Leidschendam-Voorburg is per medio 2022 volledig in eigen handen. De eerdere samenwerking met de gemeente Westland is daarmee tot een eind gekomen. De werkelijke kosten voor dit krediet zijn door de ontvlechting hoger uitgevallen dan eerder voorzien.

20221030 DMO Gegevensmanagement 2022 nadeel € 65.000

Binnen de gemeente wordt data gedreven werken een steeds belangrijker onderwerp. Gebleken is in 2022 dat de interne vraag naar datarapportages daarom is toegenomen. Vanwege de gestegen interne vraag naar datarapportages zijn de gerealiseerde kosten voor 2022 hoger dan voorzien.

20159003 Bouwkosten Veenpoldersweg nadeel € 129.000

De aanleg van de Veenpoldersweg, onderdeel van Bereikbaar Stompwijk, is in 2022 afgerond. De werkelijke kosten zijn door onvoorziene extra kosten € 129.000 hoger uitgevallen. De totale kosten van de aanleg zijn hierdoor circa 1% hoger dan de bijgestelde raming. Overigens deze overschrijding wordt opgevangen binnen het beschikbare krediet van € 29 miljoen voor de drie onderdelen in het kader van Bereikbaar Stompwijk. Naast de bouw Veenpoldersweg betreffen dit de herinrichting van de Stompwijkseweg en de herinrichting van de Dr. Van Noortstraat.
Conclusie: de overschrijding op het deelkrediet is rechtmatig, per saldo is er namelijk geen overschrijding op het door de raad beschikbaar gestelde totaal krediet van € 29 miljoen.

20211069 Ruimtelijk kader De Star nadeel € 139.000

De kosten van opstellen ruimtelijk kader De Star vallen onder andere door de langere doorlooptijd en meerdere aanvullende onderzoeken hoger uit dan het hiervoor beschikbaar gestelde krediet. Alle gemaakte kosten zullen ingebracht worden in de in 2023 nog te openen grondexploitatie “De Star”.

5.7 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA-Bijlage)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A5B	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: A5ER01*	Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A5ER02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle DT Indicator: A5ER03*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie. *Aard controle FI Indicator: A5ER04*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A5ER05*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 08 verplicht *Aard controle n.v.t. Indicator: A5ER06*
			1 060637 Gemeente Zoetermeer	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	126.085	126.085	Nee
			Kopie gemeente(code) *Aard controle n.v.t. Indicator: A5ER07*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A5ER08*				
			1 *060637 Gemeente Zoetermeer*					
			2					
			3					
			4					
			5					
			6					
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A5ER09*					
			Nee					

JenV	A9B	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2021** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9ER01*	Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9ER02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle DI* *Indicator: A9ER03*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie. *Aard controle R* *Indicator: A9ER04*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9ER05*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 08 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9ER06*
			1 060637 Gemeente Zoetermeer	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	94.610	94.610	Nee
			Kopie gemeente(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9ER07*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9ER08*				
			1 *060637 Gemeente Zoetermeer*					
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9ER09*					
			Nee					

JenV	A14B	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2022** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14ER01*	Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14ER02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle DI* *Indicator: A14ER03*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie. *Aard controle R* *Indicator: A14ER04*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14ER05*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 08 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14ER06*
			1 060637 Gemeente Zoetermeer	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	67.000	67.000	Nee
			Kopie gemeente(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14ER07*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14ER08*				
			1 *060637 Gemeente Zoetermeer*					
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A14ER09*					
			Nee					

JenV	A16	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022 *Aard controle R* *Indicator: A16#01*	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16#02*	Vul in verschil werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A16#01 en A16#02 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16#03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: A16#04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16#05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16#06*
			279.500	1.167.146	300.300	1.209.700	0	485.433
			Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16#07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16#08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01 t/m 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16#09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16#10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16#11*	
			0	250.530	3.692.609	3.692.609	Nee	

FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle FR* *Indicator: B2it01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2it02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle FR* *Indicator: B2it03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2it04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2it05*	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2it06*
			0	191	4	32	Ja	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2it07*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle FR* *Indicator: B2it08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2it09*			
			Ja					
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Verkelijke kosten** *Aard controle FR* *Indicator: B2it10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Verkelijke kosten** *Aard controle FR* *Indicator: B2it11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle FR* *Indicator: B2it12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle FR* *Indicator: B2it13*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Verkelijke kosten** *Aard controle FR* *Indicator: B2it14*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Verkelijke kosten** *Aard controle FR* *Indicator: B2it15*
			0	0				
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it21*
			0	72.580	13.872	110.976	8.976	31.416
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle FR* *Indicator: B2it25*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2it26*	
			0	120.000	0	0	22.848	

BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle FI* *Indicator: C55I02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle FI* *Indicator: C55I05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I06*
			150	0	0	0	0	0
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle FI* *Indicator: C55I08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I09*			
			300	333.132	333.132			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I15*
			150	0	0	0	0	0
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle FI* *Indicator: C62I03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62I04*				
			5.453	Ja				

BZK	C72	**Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 3e ronde** Gemeenten	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle FI* *Indicator: C72I01*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C72I02*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle LO?* *Indicator: C72I03*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-readygemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle LO?* *Indicator: C72I04*	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 06 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C72I05*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 05 'Nee' is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C72I06*
			1.972	1.972	0	0	Ja	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C72I07*					
			Nee					

BZK	C85	**Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen** Gemeenten	Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I01*	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I02*	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle FI* *Indicator: C85I04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle FI* *Indicator: C85I05*	
		1	Leidschendam-Voorburg	0	0	0	0	
			Kopie projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I06*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I08*			
		1	*Leidschendam-Voorburg*	Nee	Nee			

BZK	C209	**Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209I01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209I02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C209I03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209I04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project *Aard controle D2* *Indicator: C209I05*	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209I06*
			1 *RHA2022-03304829*	*Flewwonen Leidschendam-Voorburg*	0	0	0	0
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209I07*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209I08*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209I09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle R* *Indicator: C209I10*		
			1 *Flewwonen Leidschendam-Voorburg*	0	Ja	Nee		
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209I11*					
			Nee					
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8I01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8I02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8I03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8I04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8I05*	
			1.201.706	341.365	43.070	0	377.845	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8I06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8I07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8I08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8I09*	In 2022 opgebouwde reserve om mee te nemen naar volgende vierjarige periode **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8I10*	
			1					

OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle FR* *Indicator: DI4A01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle FR* *Indicator: DI4A02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle FR* *Indicator: DI4A03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle FR* *Indicator: DI4A04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle FR* *Indicator: DI4A05*	
			596.085	0	87.987	0	274.062	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DI4A06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle FR* *Indicator: DI4A07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DI4A08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle FR* *Indicator: DI4A09*		
		1						
OCW	**D19**	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle FR* *Indicator: DI9A01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DI9A02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DI9A03*			
			127.741	127.741	Nee			

IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3I01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3I02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3I03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicator: E3I04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3I05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3I06*
			1 BSV2011057271	0	0	0	0	0
			2 IenW/BSK-2020/175442	0	0	0	0	0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3I07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3I08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3I09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3I10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3I11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3I12*
			1 *BSV2011057271*	0	0	847.328	0	Ja
			2 *IenW/BSK-2020/175442*	4.593.832	0	0	0	Ja
IenW	**E44B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44BI01*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44BI02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44BI03*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44BI04*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44BI05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44BI06*
			1 060503 Gemeente Delft	0	0	0	0	Nee
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44BI07*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44BI08*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44BI09*			
			1 060503 Gemeente Delft	IENW/BSK-2021/328663	Nee			

EZK	**F11**	**Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde) *Aard controle FR* *Indicator: F11I01*	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sisa tussen medeoveheden) vanaf verantwoordingjaar SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle FR* *Indicator: F11I02*	Besteding (jaar T) t.l.v. cumulatieve cofinanciering Dit betreft het deel dat naast de Rijksmiddelen is ingelegd volgens afspraak uit MKB-deal *Aard controle FR* *Indicator: F11I03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F11I04*	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle DZ* *Indicator: F11I05*	Toelichting Als bij 04 en 05 'Nee' is ingevuld, dan is toelichting verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F11I06*
			114.512	349.762	61.552	Nee	Ja	Project loopt door in 2023
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I06*
			24.577.610	643.976	1.321.222	11.433	106.044	0
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle FR* *Indicator: G2I12*
			1.234.489	315.874	0	744.441	10.150	0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle DZ* *Indicator: G2I13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2I14*				
			0	Ja				

SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W06*
			| 70.910	| 74.839	| 82.137	| 0	| 0	| 75.048
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle FR* *Indicator: G.W10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G.W11*	
			| 0	| 0	| 0	| 0	Ja	

SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: G4A02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: G4A03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: G4A04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: G4A05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: G4A06*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	20.863	0	27.952	62.992	8.000
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	4.902	0	18.341	11.089	0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	13.141	0	52.208	26.788	0
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	4.714	0	12.009	2.529	0
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	7.724	0	9.364	0	0
			6	Totaal	51.344	0	119.874	103.398	8.000
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: G4A08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: G4A09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A10*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6	Totaal	0	0			

	Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/I1*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/I2*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/I3*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/I4*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/I5*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
6	Totaal	0	0	0	0

	Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/I6*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/I7*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D?* *Indicator: G4/I8*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvantoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/I9*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	0
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	0
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	0
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	0
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	0
6	Totaal	0	0	0

SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: GI10I01*	Baten (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: GI10I02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: GI10I03*			
			88.514	88.514	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: GI12I01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: GI12I02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: GI12I04*			
			14.570	0	Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute 2022_ deel gemeente** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: GI13I01*	Baten onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: GI13I02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: GI13I03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle FI* *Indicator: GI13I04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: GI13I05	
			0	0	0	0	Ja	

VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle FR* *Indicator: H4A01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4A02*					
			| 611.008	| 227.901					
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4A03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle FR* *Indicator: H4A04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle FR* *Indicator: H4A05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle FR* *Indicator: H4A06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle FR* *Indicator: H4A07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4A08*
		1	Binnensportaccommodaties	| 21.547	| 4.787	| 16.761		
		2	Buitensportaccommodaties	| 198.170	| 99.145	| 99.024		
		3	Btw-schade overhead	| 8.184			| 8.184	
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8A01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8A02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle FR* *Indicator: H8A03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle FR* *Indicator: H8A04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8A05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8A06*
		1	1042330	| 75.433	| 0	| 2.118	| 0	| 2.118
		2	1036407	| 170.285	| 0	| 101.882	| 0	| 170.285
		3	1018787	| 40.000	| 0	| 4.885	| 0	| 40.000
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8A07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8A08*				
		1	1042330	Nee				
		2	1036407	Ja				
		3	1018787	Ja				
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle FR* *Indicator: H12A01*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12A02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12A03*			
			| 14.051	Ja	Nee			

VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12K01*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12K02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12K03*				
			14.051	Ja	Nee				
VWS	**H25**	**Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)**	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25K01*	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25K02*	Totale definitieve exploitatietekort *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25K03*	Totale cumulatieve besteding *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25K04*	Eindverantwoording *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25K05*		
		1	*SPUKKE21-22133*	-189.008	189.008	317.684			
			Naam locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25K06*	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022? *Aard controle R* *Indicator: H25K07*	Totale toezegging per locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25K08*	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25K09*	Besteding per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25K10*	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25K11*	
		1	*De Fluit*	*Nov + dec 2021*	80.408	80.408	80.408	80.408	
		2	*Sportcentrum Forum Kwadraat*	*Nov + dec 2021*	48.268	48.268	48.268	48.268	
		3	*De Fluit*	*jan-22*	37.051	37.051	37.051	117.459	
		4	*Sportcentrum Forum Kwadraat*	*jan-22*	23.281	23.281	23.281	71.549	

5.8 Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveld		Begroot Lasten	Begroot Baten	Begroot Saldo	Realisatie Lasten	Realisatie Baten	Realisatie Saldo
T01	Bestuur	3.618	0	-3.618	3.783	544	-3.239
T02	Burgerzaken	3.824	1.162	-2.662	3.951	1.194	-2.756
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	2.412	1.646	-766	2.143	1.759	-385
T04	Overhead	33.885	140	-33.745	32.722	230	-32.492
T05	Treasury	145	3.307	3.162	367	3.391	3.024
T061	OZB Woningen	253	9.257	9.005	280	9.229	8.948
T062	OZB Niet-woningen	190	4.809	4.619	155	4.673	4.518
T063	Parkeerbelasting	117	267	149	130	246	116
T064	Belastingen overig	230	530	299	281	507	226
T07	Algemene en overige uitkeringen	0	143.914	143.914	0	146.407	146.407
T08	Overige baten en lasten	-100	0	100	157	0	-156
T09	Vennootschapsbelasting	30	0	-30	68	0	-68
T010	Mutaties reserves	36.105	42.518	6.413	34.624	39.508	4.884
T012	Onvoorziene uitgaven	100	0	-100	0	0	0
T11	Crisisbeheersing en brandweer	6.364	0	-6.364	6.279	0	-6.279
T12	Openbare orde en veiligheid	2.778	252	-2.526	2.857	204	-2.653
T21	Verkeer en Vervoer	10.857	351	-10.507	9.910	885	-9.025
T22	Parkeren	693	41	-651	634	48	-586
T23	Recreatieve havens	142	27	-115	66	5	-61
T25	Openbaar vervoer	66	0	-66	61	0	-61
T31	Economische ontwikkeling	1.670	815	-856	1.436	924	-511
T32	Fysiek bedrijfsinfrastructuur	74	0	-74	82	52	-31
T33	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	97	82	-14	74	59	-15
T34	Economische promotie	483	379	-105	363	485	122
T41	Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	4.197	115	-4.082	4.134	14	-4.120
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.397	2.576	-1.821	4.332	2.704	-1.628
T51	Sportbeleid en activering	1.154	59	-1.095	1.032	108	-924
T52	Sportaccommodaties	5.363	1.994	-3.369	5.169	1.864	-3.305
T53	Cultuurpres.,productie&participatie	1.126	92	-1.034	988	120	-868
T54	Musea	1.158	51	-1.107	1.018	58	-960
T55	Cultureel erfgoed	525	0	-525	439	0	-439
T56	Media	2.232	269	-1.963	2.186	285	-1.901
T57	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.625	612	-8.012	9.498	1.720	-7.778
T61	Samenkracht en burgerparticipatie	16.024	4.575	-11.449	14.775	5.105	-9.670
T62	Wijkteams	2.856	80	-2.776	2.836	188	-2.648
T63	Inkomensregelingen	44.451	30.767	-13.684	45.025	30.662	-14.363
T64	Begeleide participatie	3.724	0	-3.724	3.734	39	-3.694
T65	Arbeidsparticipatie	5.156	558	-4.598	5.132	410	-4.722
T66	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	2.392	3	-2.389	2.335	12	-2.323
T671	Maatwerk dienstverlening 18+	13.446	570	-12.876	13.760	498	-13.263
T672	Maatwerk dienstverlening 18-	21.577	0	-21.577	21.533	-18	-21.551
T681	Geëscaleerde zorg 18+	540	0	-540	546	1	-545
T682	Geëscaleerde zorg 18-	3.065	136	-2.929	2.865	136	-2.729
T71	Volksgezondheid	3.017	127	-2.890	3.075	127	-2.949
T72	Riolering	4.720	7.665	2.945	4.665	7.424	2.759
T73	Afval	9.911	13.172	3.260	9.988	13.280	3.291
T74	Milieubeheer	2.531	0	-2.531	2.129	58	-2.071
T75	Begraafplaatsen en crematoria	978	1.047	68	1.098	1.077	-21

T81	Ruimte en leefbaarheid	4.099	1.070	-3.029	3.365	548	-2.817
T82	Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	8.789	8.789	0	8.649	7.266	-1.383
T83	Wonen en bouwen	5.215	3.948	-1.266	4.850	2.477	-2.374
Saldo van lasten en baten		**285.301**	**287.771**	**2.470**	**279.579**	**286.511**	**6.932**

Bedragen x € 1.000

5.9 Wet Normering Topinkomens (WNT)

De uitvoeringsregeling Wet Normering Topinkomens (WNT) verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde 'topfunctionarissen'. 'Topfunctionarissen' zijn diegenen die leiding geven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT is van toepassing op de gemeente Leidschendam-Voorburg. Het voor de gemeente toepasselijke bezoldigingsmaximum in 2022 is € 216.000 bij een voltijds dienstverband. Dit is het algemeen bezoldigingsmaximum. Bij een dienstverband korter dan een jaar wordt deze norm omgerekend naar de periode waarin de functionaris in dienst is geweest.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2022 bedragen x € 1	A. van Mazijk	C. de Vries	M.R. Gorsse
Functiegegevens	Gemeente-secretaris	Griffier	Directeur I*
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-8	1-1 t/m 30-9
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1 fte	1 fte	1 fte
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 136.118	€ 71.004	€ 94.716
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.442	€ 11.487	€ 16.524
Subtotaal	€ 158.560	€ 82.491	€ 111.240
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 143.803	€ 161.556
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging in 2021	**€ 158.560**	**€ 82.491**	**€ 111.240**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

* Deze functionaris wordt aangemerkt als topfunctionaris tot uiterlijk 15 september 2023 in verband met eerdere functie als waarnemend gemeentesecretaris.

Gegevens 2021 bedragen x € 1	A. van Mazijk	C. de Vries	M.R. Gorsse
Functiegegevens	Gemeente-secretaris	Griffier	Directeur I*
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1 fte	1 fte	1 fte
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 130.360	€ 92.200	€ 118.798
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.093	€ 16.777	€ 21.639
Subtotaal	*€ 152.453*	*€ 108.977*	*€ 140.437*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000	€ 209.000	€ 209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging in 2021	**€ 152.453**	**€ 108.977**	**€ 140.437**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

* Deze functionaris wordt aangemerkt als topfunctionaris tot uiterlijk 15 september 2023 in verband met eerdere functie als waarnemend gemeentesecretaris.

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2022 bedragen x € 1	I. Joosten	
Functiegegevens	Griffier	
Kalenderjaar	**2022**	**2021**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	19-9- t/m 31-12	n.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	4	n.v.t.
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	556,5	ja
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 206	€ 199
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 114.400	n.v.t.
Individueel toepasselijk maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 114.400	
Bzoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief	Ja	
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 69.563	n.v.t.
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 69.563	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	**€ 69.563**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

5.10 Overige jaarrekening gegevens

5.10.1 Incidentele baten en lasten

Om een goed oordeel te kunnen geven over het structurele evenwicht tussen lasten en baten is het noodzakelijk inzicht te hebben in de incidentele baten en lasten. Voor een gespecificeerd overzicht per programma en een toelichting daarop verwijzen we naar de specificatie tabel.

Het totaal van de incidentele baten en lasten per programma is opgenomen in onderstaande tabel.

Incidentele lasten	Prim. begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
T0 Bestuur en Ondersteuning	1.340	1.003	384
T1 Veiligheid	37	117	67
T2 Programma Verkeer en Vervoer	2.195	2.154	1.022
T3 Economie	220	1.246	862
T4 Onderwijs	1.150	688	709
T5 Programma Sport, Cultuur en Recreatie	1.355	2.472	2.074
T6 Programma Sociaal Domein	2.659	6.382	5.156
T7 Volksgezondheid en Milieu	60	158	102
T8 VHLOSV	19.019	12.024	8.415
Overhead	1.654	2.256	1.796
Totaal incidentele lasten	**29.688**	**28.500**	**20.587**

Incidentele baten	Prim. begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
T0 Bestuur en Ondersteuning	8	0	0
T1 Veiligheid	0	92	67
T2 Programma Verkeer en Vervoer	0	25	0
T3 Economie	0	815	883
T4 Onderwijs	658	658	684
T5 Programma Sport, Cultuur en Recreatie	640	559	273
T6 Programma Sociaal Domein	57	3.312	3.841
T7 Volksgezondheid en Milieu	40	127	102
T8 VHLOSV	16.980	11.150	6.851
Algemene dekkingsmiddelen	-3.500	576	824
Overhead	0	140	158
Totaal incidentele baten	**14.883**	**17.454**	**13.683**

Incidentele verrekeningen met reserves	Prim. begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Stortingen in reserves	10.662	36.106	34.623
Totaal onttrekkingen aan reserves	15.710	41.330	39.508
Saldo incidentele baten en lasten (reserves)	**-5.048**	**-5.224**	**-4.884**

Samenvatting incidentele baten en lasten	Prim. begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Totaal incidentele lasten	29.688	28.500	20.587
Totaal incidentele baten	-14.883	-17.454	-13.683
Saldo incidentele mutaties reserves	-5.048	-5.224	-4.884
Totaal saldo incidentele baten en lasten	**9.757**	**5.821**	**2.020**

Structureel resultaat	Prim. begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Exploitatieresultaat	-5.555	2.470	5.949
Waarvan incidentele baten en lasten	9.757	5.821	2.020
Structureel resultaat	**4.202**	**8.291**	**7.969**

Bedragen x € 1.000

Per saldo bedragen de incidentele baten en lasten € 2.020.000 (per saldo lasten). Dat betekent dat zonder incidentele baten en lasten het jaarresultaat met dit bedrag voordeliger zou zijn geweest.

5.10.2 Toelichting incidentele baten en lasten

In de onderstaande tabel zijn de incidentele lasten en baten verwerkt en per afzonderlijke post toegelicht waarbij specifiek wordt aangegeven wat de aard van het budget is en van welke looptijd er sprake is.

Incidentele lasten	Begroting incl. wijz.	Realisatie	Toelichting realisatie	Aard van het budget	Looptijd
T0 Bestuur en Ondersteuning					
Advisering/onderzoeken Raad	100	52	De helft van de werkzaamheden voor huisvesting raadzaal zijn in 2022 gerealiseerd.	Betreft budget voor eenmalige onderzoeken huisvesting raad. Aard is incidenteel.	Onderzoek wordt afgerond in 2023
Beheer en exploitatie vastgoed	625	144	Betreft de afschrijving van het voormalige gemeentehuis Voorburg (Herenstraat 40-42). Dit i.v.m. de voorgenomen verkoop van het pand.	In verband met de voorgenomen verkoop en sloop van Herenstraat 40-42 is in 2022 de afschrijving en de extra afschrijving geraamd. Omdat de verkoop niet in 2022 heeft plaats gevonden is er geen extra afschrijving op de boekwaarde gedaan.	gekoppeld aan het moment van verkoop (huidige planning gaat uit van 2023).
Raad (griffie)	278	188	Dit zijn kosten uit werkzaamheden die voortvloeien uit de Coronapandemie en extra maatregelen uit de overheid. Hier gaat het vooral om de kosten voor digitaal vergaderen (ICT software, 1 fte ICT ondersteuning).	Betreft eenmalig budget vanuit het vastgestelde bestedingsplan Coronagelden 2022. Aard is incidenteel.	Afgerond in 2022
Subtotaal	**1.003**	**384**			
T1 Veiligheid					
Aanpak Radicalisering	67	67	Dit budget wordt gebruikt voor het versterken en onderhouden van het professionele netwerk en voor de ontwikkeling van een sluitende aanpak tegen radicalisering extremisme en polarisatie.	Vanuit de gemeente Zoetermeer ontvangen wij dit budget voor personele lasten t.b.v. procesregie. 2022 is het derde jaar dat wij budget vanuit Zoetermeer ontvangen, of dit nog door gaat lopen in 2023 is (nog) niet zeker.	Tot en met 2022
Beh. en expl. geb. reddingswezen	50	0	Betreft budget voor onderzoek naar huisvesting van de reddingsbrigade	Onderzoeksbudget met bijdrage van PZH	Onderzoek vind in 2023 plaats
Subtotaal	**117**	**67**			
T2 Verkeer en Vervoer					
Aanleg wandelroute Mall o/t Netherlands	30	0	Vertraging in de uitvoering van de verbetering van de aanloop routes voor wandelen en fietsten.	Betreft eenmalig budget voor het verbeteren van de wandel en fietsroutes richting de Mall of the Netherlands	Wordt afgerond in 2023

Aanlegplaatsen in de Vliet	70	0	Omdat er veel bezwaren geuit zijn tegen de aanleg van de aanlegsteiger bij Park Hoekenburg heeft de aanleg nog niet plaatsgevonden	PZH draagt tot maximaal € 25.000 bij in de kosten van de aanleg (zie bij de baten)	1 tot 2 jaar
CID Binckhorst reg. bereikbaarheid	700	0	De geraamde kosten betreft de 1e termijn van de bijdrage van LV aan gemeente Den Haag in het kader van leefbaarheid en mobiliteit Binckhorst. Voornemen is om voor de bijdragen een bestemmingsreserve in te stellen.	Regionaal project met bijdrage vanuit Rijk en PZH	
Herprofilering Veursestraatweg	50	28	De kosten betreffen die van een ingehuurde projectleider voor opstellen van het plan van aanpak (PvA). Op basis van dit PvA is aan de raad een voorbereidingskrediet gevraagd in verband met diverse onderzoeken		maximaal 2 jaar
Ondergronds brengen hoogspanningslijnen	30	10	Kosten betreft aandeel gemeente in onderzoekskosten van Tennet		1-3 jaar
Passantenhaven Leidschendam Centrum	54	24	Betreffen aanloopkosten bij de realisatie van de passantenhaven		1-3 jaar
Smart Mobility	710	480	Vertraging in de uitvoering van de verbetering mobiliteit rondom de Mall of the Netherlands	Betreft eenmalig budget voor het verbeteren van de mobiliteit rondom de Mall of the Netherlands. De lasten worden obv werkelijke uitgave onttrokken aan de bestemmingsreserve mobiliteit	De Taskforce loopt door tm 2023 daarna zullen de taken doorvoeren maar worden dit onderdeel van de normale organisatie.
Uitvoering planmatig onderhoud wegen	475	475	Betreft een extra storting in de Vz wegen voor het wegwerken van achterstand in onderhoud.	Betreft een extra storting in de Vz wegen voor het wegwerken van achterstand in onderhoud.	4 jaar (2020 - 2023)
UVP-Onderz Parkeerregime/drukmeting 5.1	35	5	Het geplande parkeeronderzoek in Damcentrum is nog niet uitgevoerd	Betreft een onderzoek dat incidenteel plaats vindt en niet structureel van aard is..	1 tot 2 jaar
Subtotaal	**2.154**	**1.022**			

T3 Economie

Aanleg Glasvezelkabel, CAI & Breedbeeld	200	172	Betreft de lasten voor het toezicht houden op de aanleg van glasvezel netwerk. Tegen over deze lasten staan ook inkomsten.	Betreft de lasten voor het toezicht houden op de aanleg van glasvezel netwerk. Tegen over deze lasten staan ook inkomsten.	In 2022 en in 2023 wordt er door ODF glasvezel aangelegd in onze gemeente.

Aanpak Huygenskwartier	75	53	De lasten hebben met name betrekking op maatregelen in het kader van herstelbeleid na de coronacrisis.	De herstelmaatregelen na de coronacrisis zijn naar aard incidenteel	1 a 2 jaar
Aanpak Julianabaan e.o.	400	255	Betreft gedeelte aan kosten voor het opstellen van een gebiedsvisie en onderzoek naar huisvesting bibliotheek incl. eventueel theater	Betreft kosten voor het opstellen van een gebiedsvisie en onderzoek naar huisvesting bibliotheek incl. eventueel theater	in principe voor 1 jaar / 2022 uitloop naar 2023
Economische agenda	301	232	Begroot budget in het kader van Energiearmoede en Corona herstelbeleid is niet volledig aangesproken.	Pakket tijdelijke maatregelen voor het versterken van de lokale economie	Tot en met 2023
Nutsvoorziening Evenementen	30	16	Realisatie van stroom- en watervoorzieningen voor het realiseren van een evenementenlocatie. Kosten zijn lager uitgevallen dan begroot, vanwege vertraging in levering bijbehorende hardware. De kosten worden in 2023 gemaakt voor de aanleg.	Versterkingsgeld economie, aanleggen Nutsvoorziening evenementen locatie station Voorburg.	2022 afronding 2023
Ondernemersfonds	65	2	de kosten hebben betrekking op compensatie in het kader van corona aan ondernemers	middelen worden onttrokken aan de reserve corona	1 jaar
Projectbijdrage PPS retail	175	132	Het project is gestart in 2021 en zal worden afgerond in 2023. In 2023 worden nog een aantal activiteiten uitgevoerd in de winkelgebieden.	Betreft projectkosten dat tot 2022 zou duren. Project is uitgelopen.	Tot 2023.
Subtotaal	**1.246**	**862**			

T4 Onderwijs

Lokaal onderwijsbeleid (LOB)	30	25	Betreft de kosten voor het samenwerkingsprogramma passend onderwijs en jeugdhulp waar de gemeente LV aan deelneemt.	Betreft de regeling Aansluiting onderwijs jeugdhulp, waarin middelen beschikbaar zijn gesteld om een betere aansluiting tussen de jeugdhulp en het onderwijs te krijgen. Aard is incidenteel.	Start in 2022 en einde in 2024.
Nationaal programma Onderwijs	658	684	In 2022 is er € 684.000 uitgegeven aan het Nationaal Programma Onderwijs, waarvan een deel besteed is door de scholen en een deel aan het opzetten van deze regeling. De scholen hebben uitgaven gedaan om de onderwijsvertragingen die door COVID-19 zijn veroorzaakt in te halen.	Betreft een specifieke uitkering vanuit het Rijk om onderwijsvertragingen die gerelateerd zijn aan COVID-19 in te halen. Aard is incidenteel.	Start in 2022 en einde in 2024.

Subtotaal	**688**	**709**			
T5 Sport, cultuur en recreatie					
Accommodaties informatievoorziening	80	0	Budget beschikbaar gesteld een businesscase voor het Plan van Eisen met betrekking tot de bibliotheek	Het is budget voor het opstellen van een business case voor het Plan van Eisen	2023
Archeologie en landschap	67	0	betreft budget voor restauratie van monumentale tuinmuur in Park Vreugd & Rust	budget voor de herstelwerkzaamheden	2022-2023
Archiefbeheer	287	105	Betreft kosten voor implementatie digitale genealogische archieven. De werkzaamheden hebben vertraging in 2022 en worden voortgezet in 2023.	Betreffen de lasten voor implementatie digitaliseren genealogische archieven. Aard is incidenteel.	De werkzaamheden worden in 2023 afgerond
Beheer en expl. Sportparken	55	0	Geen realisatie geweest in 2022	Betreffen de lasten voor de aanleg van beachsportvelden	Kosten zijn meegenomen in een groter geheel van een investering
Bibliotheek	30	45	Betreft de coronasteun aan de bibliotheek die de gemiste omzet door de coronacrisis moet compenseren.	Betreft het budget uit de Reserve Corona die beschikbaar is gesteld om de bibliotheek te compenseren voor de gemiste omzet door de coronacrisis. Aard is incidenteel.	2022
Compensatie expl.tekort sportvereniging	205	114	Betreft coronasteun ter compensatie van de exploitatietekorten van de sportverenigingen en uit het bestedingsplan energiearmoede	Betreft budget uit de Reserve Corona en het bestedingsplan energiearmoede. Aard is incidenteel	2022
Incidentele groen renovatie	300	322	Het totale incidentele budget voor 2022 is volledig besteed.	Het in standhouden van het groene karakter van onze gemeente kost steeds meer geld. Dit komt onder andere door toenemende klimaatextremen en omdat het in standhouden van het bomenbestand duurder wordt in de uitvoering. Dit geldt zowel voor onze hoofdboomstructuren als ook voor de bomen en het groen in de wijken.	2021-2023
Landschapstafel Duin, Horst en Weide	673	930	De kosten hebben met name betrekking op de kosten van de gebiedsregisseur van de Landschapstafel DHW. Daarnaast zijn het bijdragen van de gemeente in projecten van andere partners.	Betreffen de kosten van de gebiedsregisseur en de bijdrage van onze gemeente in projecten van derden. De kosten van de gebiedsregisseur worden voor 4/5 deel doorbelast aan de andere partners, Zie hiervoor onder de baten.	2018-2022

Lokaal Sportakkoord	59	22	Betreft de uitgaven voor het Lokaal Sportakkoord 2020-2022 waarin extra wordt ingezet op activiteiten bij sportverenigingen die het bewegen stimuleren.	Betreft de specifieke uitkering Lokaal Sportakkoord 2020-2022 waarin extra wordt ingezet op activiteiten bij sportverenigingen die het bewegen stimuleren.	Start in 2020 en einde in 2022.
Musea	90	90	Betreft de compensatie van de gemiste omzet van de musea die het gevolg zijn van de coronacrisis.	Betreft het budget dat beschikbaar is gesteld uit de Reserve Corona voor de ondersteuning van de musea ter compensatie van de gemiste omzet tijdens de coronacrisis.	2022
Onderzoek & herstel spel- en sportvoorz.	210	170	De uitgave zijn vertraagd, het onderzoek en het opstellen van het plan neemt meer tijd in beslag. Lasten lopen door naar 2023	Betreft budget voor onderzoek en herstel van de spel- en sportvoorzieningen vanuit de Corona Herstel beleid	2022 - 2023
Ontwikkeling integrale kerkenvisie	50	20	De kosten van een extern bureau voor het opstellen van de kerkenvisie	De dekking komt uit de incidentele bijdrage vanuit de algemene uitkering uit het gemeentefonds	1-2 jaar
Overige kunst en cultuur	225	74	Betreft de uitgaven van de makersregeling voor de cultuursector en de compensatie voor de gemiste inzet door de coronacrisis.	Betreft het budget uit de Reserve Herstelbeleid en Corona dat beschikbaar is gesteld voor de makersregeling en de compensatie van de gemiste omzet.	2022
Verkoop snippergroen	125	175	De kosten zijn van externe bureaus voor het beoordelen en afhandelen van aanvragen in het kader van snippergroen	De kosten worden geacht te worden gedekt uit de opbrengst van de grondsverkopen	pilot met looptijd van max. vier jaar
Overige posten kleiner dan € 25.000	15	7	Overig	Overig	
Subtotaal	**2.472**	**2.074**			

T6 Sociaal domein

(Nood)opvang vluchtelingen	3.000	2.797	Betreft de uitgaven van de noodopvang van de vluchtelingen uit Oekraïne. Hieronder vallen de transitiekosten om het gebouw bewoonbaar te maken, de kosten rondom de dagelijkse opvang zoals beveiligingskosten, huurkosten en de personeelskosten van de locatie.	Betreft de bekostigingsregeling Opvang ontheemden Oekraïne en een budget dat gevormd is door een onttrekking uit de reserve Oekraïne.	2022-2024
Beleid Ooievaarspas	121	118	Uitbreiding Ooievaarspaspakket met gratis reizen 65+ minima. Dit budget was voor de periode 2019- 2022.	Vanaf 2023 is dit niet meer opgenomen. OV regeling voor de minima.	

Curatieve Schuldhulpverlening t/m 2022	75	20	Betreft de kosten van schuldhulpverlening aan ondernemers die hier door de coronacrisis in terecht gekomen zijn.	Betreft het budget uit de Reserve Herstelbeleid wat ingezet wordt voor de schuldhulpverlening voor ondernemers na de coronacrisis.	2022-2023
Eenmalige Vergoeding Energietoeslag	50	0	Betreft de kosten voor het uitkeren van de eenmalige energietoeslag	Energiearmoede	
Informele zorg	35	32	Betreft de kosten van de inzet op de bestrijding van eenzaamheid.	Betreft het budget wat uit de Reserve Herstelbeleid beschikbaar is gesteld voor de inzet op eenzaamheid.	2022-2023
Intensivering handhaving Sociaal Domein	50	0	Betreft intensivering is tijdelijk extra budget	Om planmatig de welzijnsgesprekken voor te bereiden, uit te gaan voeren en te evalueren.	
Jeugd Veilig Thuis en Crisis t/m 2022	32	136	De uiteindelijke begroting bedraagt € 136.000. De middelen zijn ingezet ter versterking van het lokale team.	Betreft incidentele middelen vanuit GGD-VT die incidenteel mogen worden aangewend ter versterking van het lokale team.	
Leefgeld Vluchtelingen Oekraïne	700	774	Betreft de kosten van de verstrekkingen , waaronder het leefgeld en de maandelijkse wooncomponent. Ook de uitvoeringskosten van dit onderdeel van de bekostigingsregeling vallen hieronder.	Betreft de bekostigingsregeling Opvang ontheemden Oekraïne waaruit alle verstrekkingen bekostigd worden.	2022-2024
Lokale kamer (3D)	90	43	De pilot ‘Dealbreakers’ heeft als doel om jonge aanwas in de georganiseerde criminaliteit te voorkomen. Hiervoor heeft de gemeente Den Haag in 2021 en in 2022 een bedrag van € 40.000 ter beschikking gesteld. Voor een beter overzicht van de totale middelen wordt dit budget overgeheveld naar Lokale Kamer	Betreft personele lasten en (moeder)trainingen	
Langer Zelfstandig Wonen	727	168	Betreft de kosten voor collectieve woningaanpassingen, projectleider Wonen met zorg, doorstroommakelijk en de flatcoach.	Betreft het budget dat beschikbaar is gesteld uit de Reserve Langer Zelfstandig Wonen.	2021-2030
Participatiebudget (IUSD)	340	276	Extra budget vanuit het corona herstelbeleid	Tijdelijke inzet van personeel	

Preventie Jeugd (T6.1)	66	66	Betreft de inzet van het budget van Kansrijke Start voor extra thuisbegeleiding en eenmalige kosten op de subsidietafel door het bevriezen van de tafel in 2021.	Dit betreft een eenmalige bevriezing van de subsidietafels, waardoor incidenteel budget uit 2021 in 2022 nogmaals beschikbaar is gesteld en de plannen op de tafels niet aangepast hoefden te worden. Een ander onderdeel van dit budget is de inzet van de kansrijke start middelen op Thuisbegeleiding.	2022
Programma Sterk voor Noord	660	456	Dit betreft de kosten van het Programma Sterk voor Noord, waarin de focus ligt op de verschillende uitvoeringsplannen en de opstart van het programma.	Dit betreft de kosten voor het Programma Sterk voor Noord, die deels beschikbaar zijn gesteld uit de Reserve Herstelbeleid en deels vanuit het exploitatieresultaat. Vanaf 2026 worden de middelen uit de Reserve Sterk voor Noord gehaald. Aard van het programma is eigenlijk structureel.	2022-2025
Stimulering vrijwilligerswerk	30	0	Dit betreft een budget dat gevormd is door een onttrekking uit de Reserve Corona, maar waar uiteindelijk geen kosten voor gemaakt zijn.	Dit betreft een budget dat gevormd is door een onttrekking uit de Reserve Corona.	2022
Toeslagenaffaire T6.2	100	68	Dit budget is niet incidenteel, Toeslagenaffarie was incidenteel bedoeld, maar blijft bestaand		
Uitv.kn Samenkracht-burgerparticipatie	95	82	Dit betreft de kosten voor de externe inzet voor de opzet van het project Aansluiting Onderwijs en Jeugdhulp.	Dit betreft het budget vanuit de Reserve Herstelbeleid voor de inzet van personeel op eenzaamheid en het budget voor het opzetten van Onderwijs Jeugdhulp aansluiting.	2022-2024
Uitvoeringskosten Jeugd 18- t/m 2022	75	60	Betreft kosten voor activiteiten voor jongeren met betrekking tot het corona herstelbeleid.	Betreft Bestedingsplan corona herstelbeleid 2022.	2022
Wet Breed offensief arbeids beperkten	38	0	Uitvoering en implementatie Wet breed offensief arbeidsbeperkten	Dit budget is ontvangen in 2021, maar omdat de wet pas per 1 juli 2023 ingaat, zijn de gelden doorgeschoven naar 2022 en 2023 t.b.v. personele kosten	
Wijken en Buurten	45	0	Dit betreft het budget dat beschikbaar is gesteld uit de Reserve Ondersteuning Energielasten, maar waar geen kosten op gemaakt zijn.	Dit betreft het budget dat beschikbaar is gesteld uit de Reserve Ondersteuning Energielasten, waarmee de wijkverenigingen ondersteund kunnen worden in de hoge energielasten.	2022-2023

Overige posten kleiner dan € 25.000	54	60	Overig	Overig	
Subtotaal	**6.382**	**5.156**			
T7 Volksgezondheid en milieu					
GGD en lokaal Gezondheidsbeleid	31	0	Dit betreft een budget dat beschikbaar is gesteld uit de Reserve Corona voor de extra inzet van de GGD, maar waar geen kosten voor gemaakt zijn.	Dit betreft een budget dat beschikbaar is gesteld uit de Reserve Corona.	2022
Leefstijlinterventies	87	87	Dit betreft de kosten van de specifieke uitkering Leefstijlinterventies als onderdeel van het Lokaal Sportakkoord.	Dit betreft de specifieke uitkering Leefstijlinterventies.	2022
Opstart Lokale Preventieakkoord - SISA	40	15	Dit betreft de kosten van de specifieke uitkering Lokaal Preventieakkoord.	Dit betreft de specifieke uitkering Preventieakkoord.	2022-2023
Subtotaal	**158**	**102**			
T8 VHLOSV					
Beleidsadvisering ruimtelijk beleid	358	368	Dit betreft kosten van inhuur voor tijdelijke klussen	Omdat de werkzaamheden van tijdelijke aard zijn worden de kosten als incidenteel aangemerkt.	maximaal 2 jaar
Businesscase sociale woningbouw 2020	219	0	Geen uitgaven	Dit budget was voor onderzoekskosten om de haalbaarheid van de businesscase te onderzoeken.	maximaal 2 jaar
Grondexploitaties	8.789	6.756	Dit betreffen de kosten van de actieve grondexploitaties Vlietvoorde, KPP en RLL.	Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel (cf handreiking van de Provincie)	Afhankelijk van de verschillende grondexploitaties een bepaald aantal jaar.
Kostenverhaal Klein Plaspoelpolder (KPP)	860	95	Dit betreffen de kosten van het facilitaire deel van de grondexploitatie KPP	Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel (cf handreiking van de Provincie)	Afhankelijk van de verschillende grondexploitaties een bepaald aantal jaar.
Prj Sociale woningbouw Overgoo	50	29	onderzoekskosten businesscase sociale woningbouw	onderzoek naar mogelijkheid van sociale woningbouw	1 - 4 jaar
Project kostenverhaal	90	126	betreffen de ex- en interne kosten van kostenverhaal	de kosten worden gedekt uit de bijdrage in het kader van IOK en AOK.	veelal niet langer dan 3 jaar
Subsidies duurzame maatregelen	350	235	Uitvoering diverse projecten bestedingsplan duurzaamheid en energietransitie.	Dit betreft een budget op basis van het in totaal beschikbare gedeelte uit de bestemmingsreserve Duurzaamheid en Energietransitie	Is voor dit jaar, reserve is tot 2050

Verg. rentekorting duurzaamheidslening	150	0	Ontbreken van uitvoering diverse projecten bestedingsplan duurzaamheid en energietransitie.	Dit betreft een budget op basis van het in totaal beschikbare gedeelte uit de bestemmingsreserve Duurzaamheid en Energietransitie	Is voor dit jaar, reserve is tot 2051
Voorbereid. implementatie Omgevingsrecht	300	163	Mede als gevolg van het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet naar 1-1-2024 zijn in 2022 niet alle budgetten besteed. Het restant wordt voorgesteld om over te hevelen naar 2023, zodat programmamanagement, projectleiding en -ondersteuning kunnen blijven plaatsvinden.	De kosten hebben in hoofdzaak betrekking op programmamanagement, projectleiding en -ondersteuning. Doel is een vloeiende overgang naar de nieuwe Omgevingswet te realiseren. De vloeiende overgang richt zich op het zelfstandig door de lijnafdelingen de nodige activiteiten uit te voeren, zonder dat daarbij extra inhuur expertise nodig is.	Tot 2025
Wabo	38	38	Betreft kosten voor kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht. De kosten zijn door afdeling VTH/KCC gemaakt.	Betreft budget vanuit de decembercirculaire 2021 voor kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht. Aard van het werk is structureel.	De aard is structureel.
Wijkaanpakken verduurzaming	820	605	Uitvoering diverse projecten bestedingsplan duurzaamheid en energietransitie.	Dit betreft een budget op basis van het in totaal beschikbare gedeelte uit de bestemmingsreserve Duurzaamheid en Energietransitie	Is voor dit jaar, reserve is tot 2050
Subtotaal	**12.024**	**8.415**			

T14 Overhead

Bedrijfsvoering	100	100	Incidenteel budget vanuit de versterkingsgelden ter dekking van een financieel en inkoopadviseur	Betreft budget vanuit de versterkingsmiddelen dat incidenteel beschikbaar is	2022
Boekhouding	73	38	Budget voor marktonderzoek naar een nieuw financieel pakket	Betreft een incidenteel marktonderzoek ter voorbereiding op de implementatie van het nieuwe financiële pakket	2022
Digitalisering BV	136	136	Budget uit de versterkingsgelden voor een projectleider voor de ontvlechting van de ICT met gemeente Westland	Betreft budget vanuit de incidentele versterkingsgelden dat nodig was om de projectleider van te betalen	2022
Directieteam	150	0	Betreft kosten ter dekking van de salarislasten van het derde directielid. De kosten zijn geboekt op de salarislasten directieteam.	Betreft budget ter dekking van de salarislasten van het derde directielid uit het budget doorontwikkeling ambtelijke organisatie. Aard is structureel.	De aard is structureel.

Invoering en beh.informatiesystemen	1.109	1.109	Budget specifiek om de informatieveiligheid op orde te brengen	Specifiek stappenplan opgesteld om de informatiebeveiliging van de gemeente op orde te brengen	2022
Maatschap. & Ruimtelijke Ontwikkeling	300	300	Dit budget is ingezet voor een extra strategisch adviseur, een adviseur op groen, licht en geluid en een medewerker ontwikkeling .	Betreft een budget vanuit de versterkingsmiddelen/ doorontwikkeling LV.	2022-2023
Meubilair en stoffering	36	35	Budget beschikbaar voor de thuiswerkondersteunende middelen dat beschikbaar was vanuit de reserve corona	Betreft incidenteel budget vanuit de reserve corona om eerst veilig tijdens corona en later hybride te kunnen werken	2022
Ondersteuning werkomgeving	45	45	Aanpassingen aan de inrichting van het gebouw om de locatie geschikt te maken voor werken tijdens corona en daarna hybride	Betreft incidenteel budget vanuit de reserve corona om thuiswerkplekken van de medewerkers te faciliteren	2022
Projectmanagement en Advies	133	33	Betreft kosten voor advies en sturing ruimtelijke portofolio's (doorontwikkeling LV)	Betreft eenmalig budget voor doorontwikkeling LV. 100k wordt doorgezet naar 2023 omdat de werkzaamheden dan pas plaatsvinden. Aard is incidenteel.	De werkzaamheden worden in 2023 afgerond.
Werk & Inkomen, Jeugd en Zorg (WIJZ)	175	0	Het budget is incidenteel en wordt voor de doorontwikkeling LV gebruikt voor personele inzet.	Het budget voor de doorontwikkeling LV wordt gebruikt voor personele inzet. De middelen worden ingezet voor een financieel adviseur, inkoopadviseur, een strategisch adviseur binnen het sociaal domein en een regisseur jeugdbeleid.	2022
Subtotaal	**2.256**	**1.796**			
Totaal	**28.500**	**20.587**			

Incidentele baten

T1 Veiligheid

Aanpak Radicalisering	67	67	Dit budget wordt gebruikt voor het versterken en onderhouden van het professionele netwerk en voor de ontwikkeling van een sluitende aanpak tegen radicalisering extremisme en polarisatie.	Vanuit de gemeente Zoetermeer ontvangen wij dit budget voor personele lasten t.b.v. procesregie. 2022 is het derde jaar dat wij budget vanuit Zoetermeer ontvangen, of dit nog door gaat lopen in 2023 is (nog) niet zeker.	
Beh. en expl. geb. reddingswezen	25	0	bijdrage PZH in kosten onderzoek nieuwe huisvesting reddingsbrigade	Bijdrage voor een specifiek project	1 a 2 jaar

Subtotaal	**92**	**67**			
T2 Verkeer en Vervoer					
Aanlegplaatsen in de Vliet	25	0	Bijdrage PZH in kosten aanlegsteiger Park Hoekenburg	Bijdrage voor een specifiek project	1 a 2 jaar
Subtotaal	**25**	**0**			
T3 Economie					
Aanleg Glasvezelkabel, CAI & Breedbeeld	640	720	In eerste instantie zou er sprake zijn van 90% van de ontvangsten in 2022 en 10% in 2023. Echter hebben wij het totale bedrag ontvangen in 2022.	Voor de aanleg van glasvezel door ODF ontvangen wij een degeneratievergoeding van in totaal €720.000	2022
Projectbijdrage PPS retail	175	163	Het project is gestart in 2021 en zal worden afgerond in 2023. In 2023 worden nog een aantal activiteiten uitgevoerd in de winkelgebieden.	Betreft projectkosten dat tot 2022 zou duren. Project is uitgelopen.	Tot 2023.
Subtotaal	**815**	**883**			
T4 Onderwijs					
Nationaal programma Onderwijs	658	684	In 2022 is er € 684.000 uitgegeven aan het Nationaal Programma Onderwijs, waarvan een deel besteed is door de scholen en een deel aan het opzetten van deze regeling. De scholen hebben uitgaven gedaan om de onderwijsvertragingen die door COVID-19 zijn veroorzaakt in te halen. Hier staan dus dezelfde inkomsten tegenover.	Betreft een specifieke uitkering vanuit het Rijk om onderwijsvertragingen die gerelateerd zijn aan COVID-19 in te halen. Aard is incidenteel.	Start in 2022 en einde in 2024.
Subtotaal	**658**	**684**			
T5 Sport, cultuur en recreatie					
Landschapstafel Duin, Horst en Weide	400	160	betreft bijdrage van andere deelnemers / PZH in kosten	subsidieproject PZH - DHW voor bepaalde tijd	2018-2022
Lokaal Sportakkoord	59	22	Betreft de uitgaven voor het Lokaal Sportakkoord 2020-2022 waarin extra wordt ingezet op activiteiten bij sportverenigingen die het bewegen stimuleren. De inkomsten zijn hieraan gelijk.	Betreft de specifieke uitkering Lokaal Sportakkoord 2020-2022 waarin extra wordt ingezet op activiteiten bij sportverenigingen die het bewegen stimuleren.	Start in 2020 en einde in 2022.
Verkoop snippergroen	100	91	Dit is de opbrengst uit de verkoop van snippergroen	Verkoop snippergroen is naar de aard incidenteel (cf handreiking Provincie) - bezit kun je maar één keer verkopen.	Tot 1 mei 2023

Subtotaal	**559**	**273**			
T6 Sociaal domein					
(Nood)opvang vluchtelingen	2.500	2.826	Betreft de inkomsten voor de noodopvang van de vluchtelingen uit Oekraïne. Hieronder vallen de transitiekosten om het gebouw bewoonbaar te maken, de kosten rondom de dagelijkse opvang zoals beveiligingskosten, huurkosten en de personeelskosten van de locatie.	Betreft de bekostigingsregeling Opvang ontheemden Oekraïne en een budget dat gevormd is door een onttrekking uit de reserve Oekraïne.	2022-2024
Jeugd Veilig Thuis en Crisis t/m 2022	32	136	De definitieve begroting bedraagt € 136.000. De middelen zijn ingezet ter versterking van het lokale team.	Betreft incidentele middelen vanuit GGD-VT die incidenteel mogen worden aangewend ter versterking van het lokale team.	
Leefgeld Vluchtelingen Oekraïne	700	837	Betreft de inkomsten voor de verstrekkingen , waaronder het leefgeld en de maandelijkse wooncomponent. Ook de uitvoeringskosten van dit onderdeel van de bekostigingsregeling vallen hieronder.	Betreft de bekostigingsregeling Opvang ontheemden Oekraïne waaruit alle verstrekkingen bekostigd worden.	2022-2024
Lokale kamer (3D)	80	42	De pilot ‘Dealbreakers’ heeft als doel om jonge aanwas in de georganiseerde criminaliteit te voorkomen. Hiervoor heeft de gemeente Den Haag in 2021 en in 2022 een bedrag van € 40.000 ter beschikking gesteld. Voor een beter overzicht van de totale middelen wordt dit budget overgeheveld naar Lokale Kamer	Betreft personele lasten en (moeder)trainingen	2021-2022
Subtotaal	**3.312**	**3.841**			
T7 Volksgezondheid en milieu					
Leefstijlinterventies	87	87	Dit betreft de inkomsten van de specifieke uitkering Leefstijlinterventies als onderdeel van het Lokaal Sportakkoord.	Dit betreft de specifieke uitkering Leefstijlinterventies.	2022
Opstart Lokale Preventieakkoord - SISA	40	15	Dit betreft de inkomsten van de specifieke uitkering Lokaal Preventieakkoord.	Dit betreft de specifieke uitkering Preventieakkoord.	2022-2023
Subtotaal	**127**	**102**			
T8 VHLOSV					
Afstoten gem. gebouwen	1.500	0	De geplande verkoop van de Herenstraat 40-42 heeft niet plaatsgevonden.	Verkoop van bezit is incidenteel van aard kun je maar één keer verkopen)	Planning van 2022, maar schuift door naar 2023.

Grondexploitaties	8.789	6.756	Dit zijn de inkomsten en de mutaties boekwaarde van de actieve grondexploitaties Vlietvoorde, KPP e RLL.	Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel (cf handreiking van de Provincie)	Afhankelijk van de verschillende grondexploitaties een bepaald aantal jaar.
Kostenverhaal Klein Plaspoelpolder (KPP)	860	95	Dit zijn de inkomsten en de balanspositie van het facilitaire deel van de grondexploitatie KPP	Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel (cf handreiking van de Provincie)	Afhankelijk van de verschillende grondexploitaties een bepaald aantal jaar.
Subtotaal	**11.150**	**6.851**			

T10 Algemene Dekkingsmiddelen

Algemene uitkering Gemeentefonds	576	824	Betreft de incidentele middelen vanuit het coronasteunpakket en de compensatie voor de gederfde inkomsten als gevolg van de coronacrisis	Dit betreffen incidentele middelen in het kader van coronasteun.	2022
Subtotaal	**576**	**824**			

T14 Overhead

Kleine vrachtauto's	140	158	Verkoop van vrachtwagens levert een incidenteel voordeel op	Volledig afgeschreven kleine vrachtwagens hebben wij vervangen door nieuwe. De verkoop van de oude vrachtwagens levert een incidenteel voordeel op.	2022
Subtotaal	**140**	**158**			
Totaal	**17.454**	**13.683**			

Incidentele verrekeningen met reserves	**2022**				
Storting in de reserves					
Overige reserves	29.616	28.965	Betreffen de vorming en toevoegingen aan nieuwe/ bestaande reserves	Mutaties reserves zijn naar de aard van de raming incidenteel (cf handreiking van de Provincie)	
Bereikbaarheid Stompwijk verr.res.	552	552	Betreft storting van ten onrechte ten laste van deze reserve onttrokken rente tijdens de bouw (tm 2021)	idem	
Algemene reserve	5.938	5.106	Betreffen toevoegingen i.v.m. mutaties uit de P&C documenten	idem	

Onttrekking aan reserves					
Algemene reserve	16.261	16.930	Betreffen onttrekkingen in verband met de vorming van nieuwe reserves en mutaties uit de P&C documenten	idem	
Bereikbaarheid Stompwijk verr.res.	11.862	11.862	Betreft de overheveling van het bedrag van de investering Veenpoldersweg naar de reserve dekking afschrijvingen	idem	
Overige reserves	13.207	10.716	Betreft de dekking van uitgaven van de verschillende bestedingsplannen en de overheveling naar andere reserves.	idem	
Totaal verrekeningen reserves	**5.224**	**4.884**			

Totaal per saldo	**5.822**	**2.020**			

Bedragen x € 1.000

5.10.3 Structurele onttrekkingen reserves

Volgens artikel 28 van het BBV zijn in de onderstaande tabel de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma weergegeven.

Een van de aanpassingen van het nieuwe BBV richt zich op het vergroten van het inzicht op incidentele baten en lasten. In de toelichting op het gewijzigde BBV is vermeld dat ervan wordt uitgegaan dat toevoegingen en onttrekkingen aan reserves in principe incidenteel van aard zijn. Maar, er zijn ook verrekeningen met reserves die structureel van aard zijn. Om een goed beeld te kunnen vormen of structurele lasten worden gedekt door structurele baten, is in het BBV opgenomen dat zowel in de begroting als in de jaarrekening een overzicht moet staan die de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves is weergeeft.

Mutaties met onze reserves zijn in principe incidenteel. Hierop zijn twee uitzonderingen:

- Onttrekkingen uit de reserve Dekking afschrijvingslasten;
- Onttrekkingen uit de reserve Herwaardering activa.

Structurele onttrekkingen aan reserves	Begroting 2022	Realisatie 2022
Reserve dekking afschrijvingslasten	1.403	839
Reserve herwaardering activa	350	350
Totaal	**1.753**	**1.189**

Bedragen x € 1.000

Toelichting:

De reserve dekking afschrijvingslasten wordt ingezet voor de dekking van investeringen met een economisch - of maatschappelijk nut. Deze reserve heeft een langlopend karakter. De toevoegingen zijn incidenteel en de onttrekkingen structureel. De structurele onttrekking voor de afschrijvingslasten is € 839.000. In 2022 heeft er een incidentele toevoeging plaatsgevonden van € 12.015.494. Voor € 11.861.538 betreft dit een onttrekking aan de reserve Bereikbaar Stompwijk (investering Veenpoldersweg) en € 153.956 betreft het een onttrekking aan de reserve Duurzaamheid en Energietransitie (investering verduurzaming gemeentelijk vastgoed).

De reserve herwaardering activa is ingesteld na een stelselwijziging voor de kapitaallasten (van lineair naar annuïtair afschrijven). Met deze reserve worden verschillen verrekend die ontstaan in de kapitaallasten op de activa van voor de stelselwijziging. De toevoegingen zijn incidenteel en de onttrekkingen structureel.

In onderstaand overzicht is het verloop van beide reserves opgenomen en zijn de incidentele toevoegingen € 12.015.494 en de structurele onttrekkingen ad € 1.189.478 zichtbaar.

Omschrijving	Stand per 1-1-2022	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Stand per 31-12-2022
Reserve dekking afschrijvingslasten	16.587	12.015	839	27.763
Reserve herwaardering activa	4.350	0	350	4.000
Totaal	**20.937**	**12.015**	**1.189**	**31.763**

Bedragen x € 1.000

5.10.4 Verdeling personeelskosten

Onderstaande tabel geeft de verdeling van de salariskosten over de taakvelden weer.

Overzicht personele lasten	Primitieve begroting 2022	Begroting na wijziging 2022	Realisatie 2022
Programma Bestuur en Ondersteuning			
Bestuur	2.136	2.153	1.899
Burgerzaken	2.768	2.768	2.563
Beheer overige gebouwen en gronden	816	816	687
Parkeerbelasting	117	117	108
Bestuur en Ondersteuning	**5.837**	**5.855**	**5.257**
Programma Veiligheid			
Crisisbeheersing en brandweer	1	1	0
Openbare orde en veiligheid	2.281	2.081	1.883
Veiligheid	**2.281**	**2.081**	**1.884**
Programma Verkeer en Vervoer			
Verkeer en Vervoer	2.038	2.038	1.791
Parkeren	207	207	215
Recreatieve havens	1	1	0
Openbaar vervoer	19	19	17
Verkeer en Vervoer	**2.264**	**2.264**	**2.024**
Programma Economie			
Economische ontwikkeling	268	383	267
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	46	46	42
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	44	44	38
Economie	**358**	**473**	**347**
Programma Onderwijs			
Onderwijshuisvesting	300	300	286
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	684	711	703
Onderwijs	**984**	**1.011**	**990**
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Sportbeleid en activering	93	93	84
Sportaccommodaties	382	382	321
Cultuurpres.,productie&participatie	101	101	91
Musea	46	46	42

Cultureel erfgoed	304	304	274
Media	74	74	71
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.901	2.901	2.499
Sport, cultuur en recreatie	**3.900**	**3.900**	**3.382**
Programma Sociaal domein			
Samenkracht en burgerparticipatie	1.846	2.198	1.970
Wijkteams	941	1.006	934
Inkomensregelingen	4.101	4.101	4.003
Begeleide participatie	300	300	289
Arbeidsparticipatie	2.418	2.454	2.458
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	524	524	504
Maatwerk dienstverlening 18+	1.336	1.454	1.307
Maatwerk dienstverlening 18-	1.107	1.305	1.014
Geëscaleerde zorg 18+	63	63	62
Geëscaleerde zorg 18-	418	418	404
Sociaal domein	**13.053**	**13.823**	**12.945**
Programma Volksgezondheid en milieu			
Volksgezondheid	46	46	42
Riolering	631	631	547
Afval	168	168	152
Milieubeheer	707	707	660
Begraafplaatsen en crematoria	228	228	195
Volksgezondheid en milieu	**1.781**	**1.781**	**1.596**
Programma VHLOSV			
Ruimte en leefbaarheid	1.562	1.612	1.718
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	302	315	514
Wonen en bouwen	2.829	3.071	2.981
VHLOSV	**4.693**	**4.998**	**5.213**
Programma Tussenrekeningen activa			
Geactiveerde kosten	0	0	744
Tussenrekeningen activa	**0**	**0**	**744**
Programma Algemene Dekkingsmiddelen			
OZB Woningen	93	93	86

OZB Niet-woningen	125	125	116
Belastingen overig	203	203	193
Algemene Dekkingsmiddelen	**421**	**421**	**395**
Programma Overhead			
Overhead	15.183	16.986	15.851
Overhead	**15.183**	**16.986**	**15.851**
Totaal	**50.755**	**53.592**	**50.628**

Bedragen x € 1.000

6 Bijlagen

6.1 Subsidielijst

Het overzicht van de verstrekte subsidies 2022 is opgenomen op de gemeentelijke website onder https://www.lv.nl/subsidieregister.

6.2 Kostendeclaratie college

In onderstaande tabel wordt inzichtelijk gemaakt welke onkosten het college in het afgelopen jaar heeft gemaakt en wat er is betaald in het kader van de uitoefening van het ambt. Een deel van de kosten heeft betrekking op het college als geheel en zijn niet uitgesplitst per persoon. Deze kosten zijn opgenomen onder 'Voltallige college'. De vervoerskosten, die gemaakt worden voor gemeenschappelijke regelingen worden niet doorbelast.

Type kosten	Studie dagen / cursus / opleidings plan	Reis en verblijf-kosten	Lidm.sch./ contr. en donaties	Receptie, attentie en repr. kosten	Goederen en diensten	TOTAAL
Weth. Bouw	1.809	360	377	135	0	2.681
Weth. Rouwendal	250	0	377	643	0	1.270
Weth. Bremer	0	0	377	0	0	377
Burg. Bijl	786	4.276	514	412	982	6.970
Weth. v. Eekelen	0	715	652	63	150	1.580
Weth. van Veller	0	753	0	139	0	892
Weth. Keus	0	124	0	41	0	165
Weth. Belt	0	765	0	100	0	865
Voltallig college*	11.640	149	0	39.917	6.205	57.911
Totaal	**14.485**	**7.143**	**2.297**	**41.449**	**7.337**	**72.711**

Bedragen x € 1

**Bedrag voltallig college aan goederen en diensten is inclusief € 1.699 aan verzekeringen*

6.3 Integriteit

De gemeente legt ook middels een separaat Jaarverslag integriteit verantwoording af over het integriteitsbeleid en de uitvoering.

De organisatie voert sinds een aantal jaren een integriteitsbeleid dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen en dat in elk geval aandacht besteedt aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie. De organisatie heeft vier interne vertrouwenspersonen voor zowel integriteit als ongewenste omgangsvormen. Een juridisch adviseur HR van de afdeling Bedrijfsvoering is aangewezen als integriteitscoördinator. De concerncontroller is verantwoordelijk voor het integriteitsbeleid en de adequate afhandeling van meldingen. De preventieve handhaving komt tot uitdrukking in allerlei maatregelen die genomen zijn bij indiensttreding, informatiebescherming, inkoop- en aanbestedingsprocedures en periodieke communicatie. De repressieve handhaving wordt geborgd door een zorgvuldige meldingsprocedure en onderzoeksprocedure en het opleggen van eventuele (rechtspositionele) maatregelen.

Ontwikkeling integriteitsbeleid 2022
Het 'nieuwe normaal' van deels thuis en deels op kanoot werken, digitaal vergaderen, en daarmee andere omgangsnormen en -vormen zijn vanuit integriteit een aandachtspunt geweest in 2022. De diverse schandalen over omgangsnormen in organisaties en televisieshows zijn daarbij een extra aanleiding geweest. In overleg met het management is nadrukkelijk gekeken in welke mate bestaande of nieuwe ongewenste omgangsvormen zich in de organisatie voordoen. Vooralsnog zijn hieruit geen belangwekkende signalen voortgekomen. In 2023 zal hier mee worden voortgegaan via enquêtes en onderzoek.

Ook is er meer aandacht besteedt aan de profilering van de vertrouwenspersonen door langs te gaan bij afdelingen en op intranet en de mededelingsschermen er aandacht aan te geven. Tevens is in de week van de integriteit (1-8 december) actief aandacht gevraagd voor integriteit door iedere dag een integriteitsvraagstuk voor te leggen. De campagne heeft veel reacties gekregen. Eind 2022 is ook een proef gestart waarbij alle medewerkers rechtstreeks een externe vertrouwenspersoon kunnen benaderen. Het doel van deze proef is om te kijken of een extern vertrouwenspersoon meer veiligheid biedt waardoor de meldingsbereidheid toeneemt.

De raad heeft begin 2022 het protocol voor het afhandelen van integriteitsmeldingen over bestuurders en raadsleden vastgesteld. Hoewel dit strikt genomen niet tot het integriteitsbeleid van de ambtelijke organisatie behoort, is door goede samenwerking tussen raad, griffie, burgemeester en ambtelijke organisatie een duidelijke en goede procedure vastgesteld die alle betrokkenen in het proces voldoende beschermt.

Integriteitsmeldingen 2022
In totaal zijn in 2021 elf kwesties over een (vermoeden) van een integriteitskwestie besproken dan wel behandeld. Negen kwesties zijn voorgelegd aan de vertrouwenspersoon, twee signalen zijn binnengekomen bij de integriteitscoördinator. De (vermoedelijke) schendingen hebben in de helft van de gevallen betrekking op ongewenst gedrag. De (vermoedelijke) schendingen zijn losse incidenten, waardoor geen patronen zichtbaar zijn die extra aandacht behoeven. Eén melding heeft geleid tot een nader intern onderzoek volgens het protocol integriteitsonderzoeken en loopt nog door in 2023.

Er zijn geen meldingen of klachten ingediend bij het Huis voor Klokkenluiders.

6.4 Indicatoren

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn de verplichte indicatoren opgenomen. De vermelde cijfers zijn gebaseerd op de meest recente gegevens die door het CBS (www.waarstaatjegemeente.nl) zijn gepubliceerd. De nummering verwijst naar de voorgeschreven indeling, ontbrekende nummers betreffen vervallen indicatoren.

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2022	8,5 fte	Eigen gegevens
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2022	8,1 fte	Eigen gegevens
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2022	€ 850	Eigen gegevens
4	Externe inhuur	Inhuur regulier t.o.v. totale kosten	2022	23%	Eigen gegevens
5	Overhead	% van totale lasten	2022	11,8%	Eigen gegevens
6	Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 17 jaar	Aantal per 1.000 inwoners 12-17 jaar	2021	12 (landelijk 8)	Bureau Halt
8	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2021	2,54 (landelijk 1,76)	CBS - Diefstallen
9	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2021	4,4 (landelijk 4,3)	CBS - Criminaliteit
10	Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	2022	0,29 (landelijk 0,32)	CBS - Diefstallen
11	Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	2021	3,74 (landelijk 4,12)	CBS - Criminaliteit
14	Functiemenging	%	2021	36,9% (landelijk 53,3%)	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research
16	Vestigingen van bedrijven	per 1.000 inwoners 15-65 jaar	2021	141,2 (landelijk 165,1)	LISA
17	Absoluut verzuim (niet op school ingeschreven leerplichtigen)	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2019	1,1 (landelijk 2,4)	DUO/Ingrado
18	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2021	30 (landelijk 20)	DUO/Ingrado

19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2021	1,9% (landelijk 1,9%)	DUO/Ingrado
20	Niet-sporters	%	2020	46% (landelijk 49,3%)	Gezondheidsmonitor volwassenen, GGD'en, CBS en RIVM
21	Banen	per 1.000 inwoners 15-65 jaar	2021	466,4 (landelijk 805,5)	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA bewerking ABF Research
22	Jeugdcriminaliteit	% 12 t/m 21 jarigen	2022 (eerste halfjaar)	0,4% (landelijk 0,3%)	CBS - Jeugd
23	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2021	6% (landelijk 6%)	CBS - Jeugd
24	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2021	68,4% (landelijk 70,4%)	CBS - Arbeidsdeelname
26	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2021	1% (landelijk 2%)	CBS - Jeugd
27	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder	2021	448,4 (landelijk 431,2)	CBS - Participatiewet
28	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 65 jaar	2022 (tweede kwartaal)	163 (landelijk 130)	CBS - Participatiewet
29	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022 (eerste halfjaar)	11,1% (landelijk 10,7%)	CBS - Jeugd
30	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	1% (landelijk 1,1%)	CBS - Jeugd
31	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2022	0,4% (landelijk 0,3%)	CBS - Jeugd
32	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	2022	470 (landelijk 640)	CBS - Monitor sociaal domein Wmo
33	Omvang huishoudelijk restafval	Kilogram per inwoner	2020	224 (landelijk 170)	CBS - Statistiek huishoudelijk afval
34	Hernieuwbare elektriciteit	%	2020	3,9% (landelijk	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor

				10,1%)	
35	Gemiddelde WOZ waarde woningen	1.000 euro	2022	340 (landelijk 317)	CBS - Statistiek waarde onroerende zaken
36	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2021	4,5 (landelijk 8,9)	BAG/ABF - Systeem Woningvoorraad
37	Demografische druk (verhouding tussen enerzijds jongeren en ouderen en anderzijds bevolking 20 tot 65 jaar)	%	2022	80,7% (landelijk 70,3%)	CBS - Bevolkingsstatistiek
38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro’s	2022	800 (landelijk 823)	COELO, Groningen
39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro’s	2022	867 (landelijk 905)	COELO, Groningen

Toelichting op de indicatoren
Taakveld: Bestuur en Ondersteuning

1 Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari.
Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.

Taakveld: Bestuur en Ondersteuning

2 Bezetting

Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan.
Terugkijkend naar een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is berekend de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december.

Taakveld: Bestuur en Ondersteuning

3 Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Taakveld: Overhead

4 Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Taakveld: Overhead

5 Overhead

De overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Taakveld: Veiligheid

6 Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 17 jaar

Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Taakveld: Veiligheid

8 Winkeldiefstal per 1.000 inwoners

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Taakveld: Veiligheid

9 Geweldsmisdrijven

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Taakveld: Veiligheid

10 Diefstallen uit woningen

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Taakveld: Veiligheid

11 Vernieling

Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

Taakveld: Economie

14 Functiemenging

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Taakveld: Economie

16 Vestigingen van bedrijven

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 65 jaar.

Taakveld: Onderwijs

17 Absoluut verzuim (niet op school ingeschreven leerplichtigen)

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.

Taakveld: Onderwijs

18 Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een jongeren wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt (ongeoorloofd afwezig). Ook veelvoudig te laat komen kan hiertoe worden gerekend.

Taakveld: Onderwijs

19 Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %

Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 tot 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Taakveld: Sport, cultuur en recreatie

20 Niet-sporters

Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Taakveld: Sociaal domein

21 Banen

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 65 jaar.

Taakveld: Sociaal domein

22 Jeugdcriminaliteit

Het percentage jongeren (12 tot 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

Taakveld: Sociaal domein

23 Kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet

rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

Taakveld: Sociaal domein

24 Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Taakveld: Sociaal domein

26 Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren

Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

Taakveld: Sociaal domein

27 Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Taakveld: Sociaal domein

28 Lopende re-integratievoorzieningen

Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 65 jaar.

Taakveld: Sociaal domein

29 Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Taakveld: Sociaal domein

30 Jongeren met jeugdbescherming

Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Taakveld: Sociaal domein

31 Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12 tot 23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12 tot 23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Taakveld: Sociaal domein

32 Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Taakveld: Volksgezondheid en milieu

33 Omvang huishoudelijk restafval

Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.

Taakveld: Volksgezondheid en milieu

34 Hernieuwbare elektriciteit

Het percentage hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals uit wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

Taakveld: Algemene Dekkingsmiddelen

35 Gemiddelde WOZ waarde woningen

De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

Taakveld: VHLOSV

36 Nieuw gebouwde woningen

Het aantal nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Taakveld: VHLOSV

37 Demografische druk (verhouding tussen enerzijds jongeren en ouderen en anderzijds bevolking 20 tot 65 jaar)

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Taakveld: VHLOSV

38 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan

woonlasten.

Taakveld: VHLOSV

39 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

6.5 Kerngegevens

	31-12-2021	31-12-2022
Sociale structuur		
Aantal inwoners:	**76.663**	**77.750**
waarvan 0-19 jaar	16.386	16.580
waarvan 20-64 jaar	42.433	43.108
waarvan 65 jaar en ouder	17.844	18.062
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:	**1.739**	**1.675**
waarvan personen jonger dan 27 jaar	106	100
waarvan personen tussen 27 en 50 jaar	703	664
waarvan personen tussen 50 en 55 jaar	271	252
waarvan personen tussen 55 en 68 jaar	659	659
waarvan personen in inrichting	45	41
Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente (in hectare)	3.562	3.562
waarvan binnenwater	344	344
waarvan historische stads- of dorpskern	3	3
Aantal woningen en wooneenheden	37.065	37.690
Capaciteit bijzondere woongebouwen	288	288
Oppervlakte van de wegen in m2	2.997.927	2.969.376
Lengte van de waterwegen binnen de bebouwde kom in kilometer	86	86
Lengte van de waterwegen buiten de bebouwde kom in kilometer	24	24
Oppervlakte openbaar groen in hectare	257	257